

24

YOLDAKİ İŞARETLER

“İMAN’IN İLKELERİ”

Prof. Seyyid Kutub

Prof. Seyyid Kutub

YOLDAKİ İŞARETLER

— iman'ın ilkeleri —

Eksiksiz tercüme :

SALİH UÇAN

HİCRET YAYINLARI

Divanyolu cad. no: 21/3 Sultanahmet - İstanbul

Her hakkı Hicret Yayınlarına aittir.

Dizgi : Has Kutulmuş Matbaası
Baskı : Osmanlı Matbaası
İstanbul - 1980

YOLDAKİ İŞARETLER

Bugün insanlık, cehennemî bir uçurumun kenarında duruyor. Başının üzerinde asılı duran yokoloş tehdidi yüzünden değil. Çünkü bu tehdit, hastalığın kendisi değil, onun belirtisidir. İnsanlığın uçurumun kenarında bulunması, hayatın normal şekilde gelişmesini sağlıklı bir biçimde ıllerlemesini sağlayacak «değerler» açısından iflâs etmiş olması yüzündendir.

Bu durum, Batı dünyasında açık bir şekilde görülmeyecek. O Batı dünyası ki, artık insanlığa verecek hiç bir «değer sistemi» kalmamıştır. Daha doğrusu, uyguladığı «demokratik düzen» iflâsla yüzüze geldikten sonra öz varlığını devam ettirmeye kendini bile ikna edecek bir şeyi kalmamıştır. O kadar ki, şimdi yavaş yavaş Doğu blokunu taklit etmeye, bilhassa Sosyalizm adı altında o âlemin bazı değer unsurlarını iktibas etmeye koyulmuştur.

Doğu blokunda da durum aynıdır. Çünkü başta Marksizm olmak üzere bütün sosyalist nazariyeler, önceleri «inanç sistemi» özelliği taşımak gereği ile gerek Doğu blokunda ve gerekse Batı dünyasında hayli taraftar kazanmış olmalarına rağmen, daha sonra düşüncede planında bariz bir yozlaşmaya uğrayarak günümüzde neredeyse sistemin özünden hayli uzaklaşan bir «devlet» yapısı ile bu yapıyı ayakta tutan kurumlardan ibaret bir hale gelmiştir.

Zaten bu nazariye, genellikle insan fitratının özi ve icapları ile gelişir. Ancak fertleri yıldırılmış ve sindirilmiş içtimai ortamlarda, daha açıkçası uzun yıllar zorbalık idareleri altında yaşamaya alışmış cemiyetlerde gelişebilir. Bu çeşit cemiyetlerde bile asıl dayanağı ve böbürlenme gereği olan ekonomi sahasında yer yer açık bir başarısızlığa ugradığı görülmeye başlanmıştır.

Meselâ sosyalist nizamın zirvesi olarak sayılan Rusya'da kollektif çiftliklerle buralarda uygulanan insan tabiatına aykırı düzenin başarısızlığı yüzünden, çarlık döneminde bile tüketim seviyesinin üzerinde seyreden tarım kesiminde üretim düşüklüğü belirdiği için devlet, buğday ve benzeri besin maddelerini ithal etmek üzere hazinedeki altınlarını satmaktadır.

Buna göre insanlığın yeni bir önderliğe kesin bir ihtiyacı vardır. Çünkü Batılı insanın önderliği son bulmak üzeredir. Bu durum, Batı uygarlığı maddî yönünden iflâs etti veya askeri ve ekonomik açıdan zayıf düştü diye ortaya çıkmamıştır. Bu düzen, önderlik görevini yürütmesini sağlayacak «değerler sistemi» birikimi tükendiğinden dolayı fonksiyonunu yitirdiği için bu duruma gelmiştir.

Bugün insanlığın ulaştığı madde uygarlığını, Avrupa dehasının ulaştığı maddi kalkınma yolundan giderek devam ettirip geliştirebilecek ve bunun yanında insanlığa, şimdiye kadar gördüklerine nazarın kâmil vasfinı haklı olarak taşıyabilen yeni değerler sistemi sunabilecek, aynı zamanda bütün bunları köklü, yapıcı ve gerçekçi bir metodla uygulayacak bir önderlige ihtiyaç vardır.

Söz konusu değerlere ve metoda sahip olan tek sistem İSLÂM'dır. Tecrubi ilim rönesansı fonksiyonunu tamamlamıştır. Bu fonksiyon, onbeşinci yüzyıldaki Rönesans çağ ile belirtilerini duyurmuş ve onsekizinci ile ondokuzuncu yüzyillarda zirvesine ulaşmıştır. Artık yeni bir birikimi kalmamıştır.

Bunun gibi, yine adı geçen yüzyillarda ortaya çıkan «bölgecilik», «kavmiyetçilik» ve benzeri bütün coğrafaya dayalı gruplaşma akımları da o yüzyillarda fonksiyonlarını yürütmüşlerdir. Onların da artık yeni bir sermayesi kalmamıştır.

Arkasından ferdiyetçi nizam ile sosyalist nizam da işin sonunda başarısızlığa uğramıştır. Şimdi en zor, en şaşkınlıktır bunalımlı bir sırada «İSLÂM» ve «ÜMMET» dönemi başlamıştır. Allah'ın insanoğlunu yeryüzünde halife olarak görevlendirdiği andan beri madde alanında gelişme göstermeyi onun ilk görevleri arasında saydığı için, hiç bir zaman bu sahada ilerlemeye karşı durmayan, hatta bazı şartlar altında bu uğurda emek vermeyi Allah'a ibadet ve insan varoluşunun amacını gerçekleştirmek olarak kabul eden İslâm'ın dönemi başlamıştır.

Hani Rabb'in meleklerine «ben yeryüzünde bir halife yaratacağım» dedi.. (1)

— İnsanlarla cinleri, sırf bana kulluk etsinler diye yarattım. (2)

Allah'ın İslâm ümmetini seçip ortaya çıkarmasındaki amacı gerçekleştirmek üzere «İSLÂM ÜMMETİ» dönemi başlamıştır.

— Sizler, insanlar için seçiliç çıkarılmış iyi bir ümmetsiniz. İyiyi emreder, kötülüğe karşı çıkar ve Allah'a inanırsınız.. (3)

— İşte böylece sizleri (Peygamberle insanlar arasında) aracı bir ümmet kıldık. İnsanlara örnek olasınız ve Peygamber de size örnek olsun diye... (4)

**

Fakat bir cemiyette uygulanmadan, yani bir ümmet tarafından temsil edilmekçe İslâm, fonksiyonunu yürütemez. Çünkü insanlık —bilhassa içinde yaşadığımız günlerde— pratik ispatını yaşanan hayatı görmedikçe, mücerret bir inanç sistemine kulak asmaz. Müslüman bir ümmetin varlığı, uzun yüzyillardan beri ortada yok kabul ediliyor.

(1) Kur'an-ı Kerim/Bakara süresi, 30.

(2) Kur'an-ı Kerim/Zariyat süresi, 56.

(3) Kur'an-ı Kerim/Ali İmran süresi, 143.

(4) Kur'an-ı Kerim/Bakara süresi, 143.

Cüntü müslüman ümmet ne eskiden İslâmın yaşadığı bir «toplak parçası» ne ataları, geçmiş çağların birinde İslâm düzeni uyarınca yaşamış olan bir «kavim» değildir. «Müslüman ümmet» yaşama tarzları, düşünce yapıları, görüşleri, içtimai düzenleri, değer kaynak ve yargları, bütün bunların tümü İslâm metoduna dayanan bir insan topluluğudur. Söz konusu vasıfları taşıyan bu ümmet, Allah'ın seriatı uyarınca yönetime yeryüzünün her yerinde son verildiği günden beri ortadan kalkmıştır.

Buna göre, İslâmın insanlığa önderlik alanındaki beklenen fonksiyonunu yenibaştan gerçekleştirebilmesi için, bu ümmetin varlığını yeniden sağlamak gereklidir. Ne İslâmın kendisi ve ne de İslâmın metodu ile ilgisi olmayan mazı kalıntıları, kavram kalıntıları, görünüş kalıntıları ve sosyal düzen kalıntıları tarafından örtülen bu ümmeti, yeni «bir dirilişe» kavuşturmak şarttır. «İslâm Alemi» adı altında böyle bir ümmetin var olduğu sanılmasına rağmen, ilk görev budur!

«Yeniden dirilişe» girişimle «önderlik» görevini ele geçirmeye arasındaki mesafenin uzak olduğunu biliyorum. Cüntü İslâm ümmeti, varlık ve görünüş imkânından uzun yıllar boyunca mahrum kalmıştır. Uzun yıllar süresince insanlığın önderliğini başka düşunce sistemleri, başka milletler, başka dünya görüşleri ve başka hayat tarzları ellerinde tutmuştur. Son dönemde Avrupa dehası «ilim», «kültür», «sosyal düzen» ve «maddî üretim» namına azımsanamayacak kadar büyük bir birikim meydana getirmiştir. Bu birikim, insanlığı zirvesinde tutan büyük bir hazinedir. İnsanlık ne bu birikimden ve ne de onu temsil edenden vazgeçmek istemez. Özellikle «İslâm Alemi» diye isimlendiren dünya, söz konusu oyunağa neredeyse ayrı düşmeyi düşünenmeyecek derecede tutkundur!

Bütün bunlara rağmen, yeniden dirilişe girişimle önderliği ele geçirmeye arasındaki mesafe ne kadar uzak olsun, İslâmi bir diriliş şarttır. İslâmi dirilişe girişmek, vazgeçilmek ilk adımdır.

**

Durumu apaçık bir şekilde görebilmek ve yeniden dirilişe girişken hangi unsurları gözönünde tutmamız gereği konusunda yanalıya düşmemek için bu ümmetin önderlige lâyik özelliklerini incelen inceye bilmemiz gereklidir.

Bu ümmet, şu sıralarda maddî gelişme alanında herkese önde boyun eğdirecek ve bu açıdan önderliğini dünyaya kabul ettirecek derecede baskın bir üstünlük sunacak güçte değildir. Cüntü Avrupa dehası, bu alanda kendisini çok gerilerde bırakmıştır. En az bir kaçı yüz yıl geçmedikçe Avrupa'ya karşı maddî üstünlük sağlamak beklenmez.

Buna göre başka bir kabiliyet gereklidir. Şu medeniyette bulunmayan bir kabiliyet. Bu sözlerimiz, maddî gelişme alanını ihmâl edeceğiz demek değildir. Emeklerimizi bu noktaya yoğunlaştırmamız gereklidir. İçinde bulunduğuımız dönemde insanlığın önderliğine geçişimizi sağlayacak bir meziyet olduğu için değil, başlangıçta varoluşumuz için gerekli olduğundan dolayı ona yönelmeye mecburuz. Ay-

ni zamanda yeryüzünde halife olmak görevini insanın omuzlarına yükleyen ve insan varoluşunun amacını gerçekleştirdiği için maddi alanda gelişmeyi, bazı şartlar altında Allah'a ibadet sayan «İslâm anlayışının zorunlu bir gereği olarak da maddi gelişmeye önem vermeliyiz.

Bu duruma göre insanlığa önder olabilmek için, maddi gelişmenin dışında bir meziyet gerekiyor. Bu meziyet, fitratın ihtiyaçları ile birlikte maddi gelişmeleri de karşılayabilecek bir bakış açısından denetimi altında insanlığa dahiyane maddi gelişmelerin sonuçlarını koruma imkânı sağlayan bir «inanç sistemi» ile bir «metod»dan başka bir şey olamaz. Söz konusu inanç sistemi ile metod bir toplumda, daha açıkçası bir İslâm cemaatinde uygulanarak canlı bir örnek haline getirilmelidir.

**

Hayata yön veren prensiplerin ve düzenlerin temel kaynağı açısından günümüzün dünyası (Peygamberimizden önceki devirlerde olduğu gibi) bir «cahiliye» dönemi yaşıyor. Öyle bir «cahiliye» devri ki, şu korkunç maddi refah ve üstün maddi gelişmeler onun kötülüğünü hafifletmeye yetmiyor.

Bu cahiliyet devri, Allah'ın yeryüzü üzerindeki hâkimiyetine, uluhiyetin en belirgin özelliği olan ilâhi otoriteye el koyma esasına dayanır. Bu cahiliye devri, hâkimiyeti insanlara dayandırarak onları bir-birinin rabiî durumuna geçirmektedir. Fakat bunu, eski cahiliye döneninin bilinen iptidai ve sade şekli ile yapmıyor. Günümüz «cahiliye» mantığı bu sapıklığı hayatı hakkında Allah'ın metodunu hesaba katmaksızın ve Allah'ın izin vermediği konularda kavramlar, değer hükümleri, prensipler, yasalar, düzenler ve uygulamalar ortaya koyma hakkı iddia ederek yapıyor. Allah'ın hâkimiyetine karşı girişilen bu tecavüzeden O'nun kollarına karşı tecavüz doğuyor.

Sosyalist düzenlerde insanın genellikle horlanması, kapitalist düzenlerde sermayenin baskısı ile fertlerin ve emperyalizmin sömürgüsü altında o milletlerin zulme ma'rûz kalması, Allah'ın hâkimiyetine el koymayan ve O'nun buyruğu olan insan haysiyetinin hiç sayılmasının sonucundan başka bir şey değildir.

Bu noktada İslâmin tutumu, diğer bütün beşerî düzenlerden tamamen ayrılır. Çünkü İslâmi düzenden başka bütün düzenlerde şu veya bu şekilde insanlar biribirlerine taparlar. Sadece İslâm temeli-ne dayanan düzende tek Allah'a kulluk ederek, tek Allah'ın buyruğuna uyarak ve tek Allah'ın huzurunda boyun eğerek bütün insanlar birilerine tapmaktan, başkasının kölesi olmaktan kurtulurlar.

İşte yolların ayırım noktası burasıdır. Bu temel prensip ve bu prensibe dayanacak olan birçok derin pratik hayat sonuçları, aynı zamanda insanlığa sunabileceğimiz yeni bir kavram, temel bir dünya görüşüdür. Bu prensip insanlığın mahrum olduğu bir hazinedir. Çünkü O Batı uygarlığının ve doğusu ile batısı ile Avrupa dehasının bir «iştirarı» değildir.

Bizler, hiç şüphesiz insanlığın tanımadığı ve «üretemeyeceği» yepyeni ve mükemmel bir değerin sahibiyiz.

Fakat bu yepyeni değer, daha önce belirttiğimiz gibi, mutlaka pratik hayatı örneklendirilmelidir. Bunu bir ümmetin yaşaması şarttır. Bu zaruret de müslümanların yaşama geldiği topraklar üzerinde bir «yeniden diriliş» hamlesine girişmeyi gerektirir. İşte uzak veya yakın bir zamanda insanların önderliğini ele geçirmek, bu yeniden dirilişin arkasından gelecektir.

İslâmi yeniden diriliş hamlesi nasıl başlar?

Bu hamleyi başlatmaya kesinlikle karar vermiş, bu yola koyulmuş olanların, yeryüzünün her kösesine çökreklenmiş olan cahiliye akımına karşı göğüs gerecek ve bu yolculuk esnasında çevresini kuşatmış olan cahiliye güçlerine karşı bir yandan belirli bir mesafeyi muhafaza ederken, öte yandan bu güçlerle yine belirli bir münasebet halinde olmayı ihmal etmeyen bir öncü cemaat teşkil etmeleri gerekdir.

Böyle bir azimle yola koyulacak olan söz konusu öncü grubu icra edeceğî fonksiyonun tabiatını, görevinin içyüzünü, hedefinin beklediği ni, uzun yolculüğünün harekat noktasını ve yeryüzünün her kösesine kök salmış olan cahiliye akımına karşı takındığı tavrı gösterecek olan bir takım «yol işaretleri» gereklidir.

Bu öncü grup, insanlarla hangi noktalarda buluşup hangi noktalarda ayrılacak? Gerek kendi hususiyetleri ve gerekse çevresini kuşatan cahiliye akımının özellikleri nelerdir? Cahiliye akımının tarafitarlarına İslâm dili ile nasıl seslenecek ve onları hangi konularda muhatap tutacaktır? Ayrıca bu grup, bütün bu konularda, hangi kaynaktan ve nasıl bilgi edineeceğini de bilmelidir.

Söz konusu yol işaretleri, bu inanç sistminin temel kaynağı olan Kur'ana, onun ana prensiplerine ve bir zamanlar Allah'ın yeryüzü üzerindeki muradının gerçekleşmesine vasita olarak tarihin akitini yenibastan O'nun buyurduğu yöne doğru çeviren seçkin ve tertemiz vicdanlarda Kur'anın meydana getirdiği görlüş açılarına dayanmalıdır.

İste «yoldaki işaretler»i sabırsız bir arzu ile beklenen bu öncü grup için yazdım. Bu kitabın dört bölümü, uygun ilâve ve çıkarmalar yapıparak «fi zilâl-il Kur'an» adlı eserimden alınmıştır. (1)

«Giriş» bölümü dışında kalan sekiz bölüm de Kur'an-ı Kerim'de beliren ilâhi metodla ilgili aralıksız incelemelerimin üzerinden izle nimleri uyarınca çeşitli zamanlarda kaleme alınmıştır.

Bu bölümleri bir araya getiren ortak özellik, her yolu nirengi noktalarını teşkil eden işaretlerde olduğu gibi, yoldaki işaretler olmalarıdır. Bu kitab, Allah beni bu yolu belirleyici işaretlerine hidayet ettikçe arkasının gelmesini umduğum bir veya bir kaç derlemenin ilk kitabıdır (2).

Hic Şüphesiz, başarı Allah'ın yardımı iledir.

(1) «Kur'an Metodunun Özelliği», «İslâmin Bakış Açısı ve Kültürü», «Allah Yolunda Cihad», «Müslüman Cemiyetin Doğuşu ve Özellikleri».

(2) Yoldaki İşaretler'in ikinci cildi Hicret Yayınları tarafından üstün bir tercümeyle neşrolunmuştur.

ÖRNEK BİR KUR'AN NESLİ

Bütün İslâm mücahitlerinin her yerde ve her zaman üzerinde durmaları gerekli olan tarihi bir gerçek var. Hem de uzun uzun üzerinde durulmalıdır. Çünkü gerek dâvet iâslübunda ve gerekse dâvet girişiminde bu gerçeğin kesin bir etkisi vardır.

Bu dâva İslâm ve insanlık tarihi boyunca örnek olan bir nesli, sahabiler (Allah onlardan razi olsun) neslini ortaya çıkarmıştı. Fakat böyle örnek bir nesil bir daha ortaya çıkmadı. Gerçi Tarih boyunca bu nesli örnek edinen fertler görüleğelmiştir. Fakat bu dâvanın ilk döneminde olduğu kadar çok sayıda örnek insanların bir araya geldiği hiç görülmemiştir.

Bu durum, sırrını çözebilmek için üzerinde uzun zaman durmadız gereken apaçık, yaşanmış bir gerçektir.

Bu dâvanın Kur'anı önumüzdedir. Peygamber'in (S.A.V.) hadisleri, pratik kılavuzluğu, tutumu, bunların hepsi, tarihte bir daha benzeri görülmemiş olan o ilk dönem nesli gibi önumizdedir.

Önumüzde, aramızda olmayan tek unsur Peygamber'imizin şahsîdir. Acaba sîr bu noktada mıdır?

Bu dâvetin yürütülmesi ve etkili sonuçlar elde edebilmesi için Peygamber'imizin (S.A.V.) şahsının varlığı kesin bir zaruret olsaydı, Allah bu dâveti insanlığın tümüne şamil kılmaz, Onu, sonuncu ilâhî mesaj niteliğine kavuşturup yeryüzü durdukça bütün insanlığın akitbetini ona havale etmezdi.

Tersine Ulu Allah zikri (Kur'anı) korumayı üzerine alarak bu dâvetin Peygamber'imizden sonra da devam edebileceğini, verimli sonuçlar alabileceğini bildiği için O'nun, Peygamber oluşundan yirmi üç sene sonra nezdine aldığı halde bu dini O'ndan sonra da Kiyamet gününe kadar baki kalmıştır. O halde başarısızlığımızı Peygamber'imizin (S.A.V.) şahsının aramızda olmayııyla açıklayamayız.

**

O halde başka bir sebep aramalıyız. Söz konusu ilk dönem neslini besleyen kaynağı araştırmalıyız, belki burada bir değişiklik vardır. Onların yetişmelerini sağlayan metodu inceleyelim, belki de farklılık buradadır.

Bu nesli besleyen birinci kaynak sadece Kur'an idi. Peygamber'imizin (S.A.V.) hadisleri ile kılavuzluğu bu ilk kaynağın sadece bir eseri olarak belirmiştir. Nitekim Peygamber'imizin (S.A.V.) ahlâkı hak-

kında sorulan bir soruyu Hz. Ayşe (R. Anha) «O'nun ahlaklı Kur'anın kendisi idi» diye cevaplandırmıştır. (1)

Buna göre, Kur'an, o neslin tek beslenme, davranış ve yetişme kaynağı idi. Bunun böyle olması, o günün insanlığının, kültüre, ilme, yazılı eserlere ve bilimsel araştırmalara sahip olmamasından dolayı değildi. Asla!

O dönem insanların elinde halâ bile bazan doğrudan doğruya, bazı alanlarda da dolaylı olarak Avrupa'nın yaşama tarzına yön veren Roma uygarlığı ile bu uygarlığı meydana getiren kültür, kitaplar ve yasalar vardı. Yine o dönemde eski Yunan medeniyetinin kalıntıları, bu medeniyetin mantığı, felsefesi ve sanatı vardı ki, bunlar bugün bile Batı düşüncesinin kaynağı olmak vasfini devam ettirmektedirler.

Ayrıca eski İran uygarlığı, O'nun sanatı, şiiri, mitolojisi, inanç sistemi ve hikmet manzumeleri vardı. Yahudilik ve Hristiyanlık Arap yarımadasının kalbinde yaşarken eski Roma ve eski İran uygarlıklarını yarımadaydı kuzeyden ve güneyden sarmış bulunuyorlardı.

Demek ki, o nesli, teşekkül döneminde sadece Allah'ın kitabına bağlayan faktör, dünya başında bir uygarlık veya kültür kaynağından mahrum olmaları değildi. Onların bu tutumu bile bile verilmiş bir karara ve belirli bir amaca yönelik bir metoda dayanıyordu.

Böylesine şuurlu bir kararm varlığını Hz. Ömer'in elinde Tevrat'ın sayfalarından birini görünce Peygamber'imizin (S.A.V.) öfkelenerek «... Allah'a yemin ederim ki, eğer Musa sağ olup aranızda bulunsa, onun için tek meşru tutum, bana uymak olacaktır» diye buyurması göstermektedir. (2)

O halde Peygamber'imizin (S.A.V.) bu davranışını, söz konusu nesli ilk teşekkül döneminde sadece Kur'andan beslenmeye yöneltmek makkasına dayanıyordu. Ancak bu şekilde o neslin vicdanları sîrf Kur'ana sarılabilir ve sîrf onun çizdiği yola koyulmaları sağlanabilirdi. Hz. Ömer'i başka bir kaynaktan beslenmeye kalkışır görünce Peygamber'imizin (S.A.V.) öfkelenmesi bu yüzündendi.

Peygamber'imiz (S.A.V.) kalbi, akı, bakış açısı, şuru ve teşekkülü Kur'an-ı Kerim'de beliren ilâhi metodun dışında kalan her türlü yabancı tesirden arındırılmış bir nesil meydana getirmek istiyordu.

Buna göre, o nesil sadece o biricik kaynaktan beslendiği için tahteki o eşsiz rolü almıştı. Sonra ne oldu Kaynaklar biribirine karıştı. Daha sonra gelen nesillerin beslenme kaynaklarına eski Yunan felsefesi ve mantığı, İran mitolojisi ile bu mitolojilerin yansittığı dünya görüşü, Yahudi hurafeleri ile Hristiyan putları ve bunlara benzer eski kültür ve uygarlık tortuları karıştırıldı. Bu yabancı unsurların tümü, fıkha ve fıkıh usulüne olduğu gibi Kur'an tefsiri ile ilm-i Kalam'a da bulaştırıldı. Arkadan gelen nesiller, bir biri peşi sıra söz konusu bulanık kaynaktan beslenerek yetiştiler. Böyle olunca da o ilk neslin benzeri bir daha görülmeli.

(1) Nesei.

(2) Hafız, Ebu Yalâ'dan, o da Hammad'dan, o da Şâbi'den, o da Câbir'den rivayet etmiştir.

Hiç şüphesiz, o ilk örnek nesil ile daha sonra gelen tüm nesiller arasında beliren bariz farklılığın temel faktörü, ana kaynaka ortaya çıkan karışıklık ve bulanıkluktur.

**

Beslenme kaynağının özelliği konusunda beliren ayrılığın dışında bir başka temel faktör daha vardır.

O da söz konusu örnek neslinkinden farklı olan kaynaktan yarılanma metodudur.

İlk dönemin örnek nesli Kur'ana kültürü geliştirmeye, bilgi edinmeye, hazırlayıcı tatmin olma gibi maksatlarla yanaşmazlardı. Onların hiç birisi, sırif kültürli olmak için, kültür hazinesini geliştirmek veya ilimi ve fikhi konularda dağarcıklarını şışirmek için Kur'anic'e almadılar. Onlar gerek kendileri ve gerekse içinde yaşadıkları cemiyet hakkında ve bu cemiyet içinde uygulanacak olan hayat tarzının nasıl olması gerekişi hakkında Allah'ın emrini öğrenmek üzere Kur'anic'e alırlardı. Söz konusu emri de, savaş alanında aldığı «günlük emri» derhal uygulayan bir ordu gibi, duyar duymaz tatbik üzere alırlardı.

Bu yıldızın onların hiç biri herhangi bir toplantıda bildirilenden daha uzun ve teferruatlı emir ve talimat istemezlerdi. Çünkü herkes böyle bir tutumun omuzlarına binen sorumluluk ve yükümlülükleri artıracagının farkında idi. İbn-i Mes'ud tarafından rivayet edilen bir hadiste görüleceği üzere herkes öğrenip uygulamak üzere on ayette yetinirdi. (1)

Bu şuur, uygulamak üzere öğrenme şuurudur. Yine bu metod sırif önlere araştırma, inceleme ve bilgi edinme gibi amaçlarla Kur'ana yöneliklerin edinemeyeceği derecede geniş manevî hazırlık ve ma'rifet ufürükleri açıyordu. Ayrıca bu metod sayesinde uygulama da kolaylık buluyor, yükümlülüklerin ağırlığı düşüyor. Kur'an, kişilikleri tarafından sindirilerek pratik bir metodla vicdanları ve hayatlarıyla kaynaşıyordu. Öte yandan da bu metod uyarınca hayatın seyir çizgisini değiştirecek olaylara ve sonuçlara yolaçan, zihinlerin ve sayfaların içinde mahpus kalmayan hareketli bir eğitim sistemi ortaya çıkıyordu.

Hiç şüphesiz, Kur'an, hazzinerini ona ancak bu şuurla yöneliklere açar, yani uygulamaya dönük bir bilgi edinme şuru ile yöneliklere.

Cünkü o, aklı tatmin eden bir kitap veya edebiyat ve sanat eseri ya da hikâye ve tarih eseri olsun diye inmemiştir. Her ne kadar bu saylıklarımızın tümünü içeriyorsa da o bir yaşama metodу, katıksız bir ilâhi hayat kılavuzu olmak üzere indirilmiştir. Ulu Allah Kur'anicarda bölümler halinde göndererek onlara bu metod uyarınca müamele etmiştir. Nitekim O, şöyle buyuruyor :

(1) Bu hadisi İbn-i Kesir, tefsirinin giriş bölümünde zikretmektedir.

— ...Ve Kur'anı, onu zaman aralıkları ile ve üzerinde dura dura okuyasın diye parça parça indirdik.(1)

Bu Kur'an, toptan bir kerede değil, düşünce ve görüş açılarında devamlı gelişme uyarınca, hayat ve cemiyette beliren sürekli gelişmeler uyarınca, değişen ihtiyaçlara göre, müslüman cemaatin gündelik hayatı sırasında karşılaştığı pratik problemler uyarınca inmiştir.

Belirli bir olay veya durum hakkında inen herhangi bir ayet veya ayetler mecması, ilk müslümanlara söz konusu olay hakkındaki duygularını, düşüncelerini ve görüş açılarını anlatır, o durumda nasıl davranışlarını belirtir. Düşebilecekleri düşünceleri ve davranışları yanılıklarını düzeltir, her şeyden önce kalblerini Rabblerine bağlar ve O'nun kainata yön veren sıfatlarını onlara tanıtır. Böylece onlar da yüce kılavuzluğun desteği ile birlikte, Allah'ın gözetimi altında ve sonsuz kudretin koruyuculuğu altında yaşadıklarını hissederek sağlam ilâhi metod uyarınca gündelik hayatlarını huzur içinde geçirirlerdi.

Kur'anı uygulama ve yaşamaya dönük bir anlayışla öğrenmek, ilk örnek neslin tutumu olmasına rağmen inceleme ve manevî haz kazanma amacı ile Kur'ana yönelik sonradan gelen nesillerin eğitim metodu olmuştur. Hiç şüphesiz belirttiğimiz bu ikinci faktör, ilk müslüman nesil ile diğer bütün nesiller arasındaki farklılığın temel sebeplerindendir.

**

Bu arada üzerinde durulup belirtilmesi gereken bir üçüncü faktör daha vardır.

O zaman İslâma giren kişi, giriş kapısının eşiğinde cahiliye dönemindeki geçmişinin tüminden sıyrılmayan şururu içinde olurdu. Adam İslâm'a girdiği anda cahiliye devrinde yaşadığı hayattan her yönü ile başka olan yeni bir hayat dönemine başladığının iyice farkında idi. Cahiliye dönemindeki bütün tutum ve davranışları karşısında kuşkulу, şikayetçi, çekingen bir tavır takınır, bütün o davranış ve tutumları İslâm ile bağdaşmaz birer kirli çamaşır gözü ile görürdü.

İslâmın yeni hidayetine, bu duyguya içinde kavuşurdu. Nefsinin arzusuna bir daha yenilince, eski bir alışkanlığı yeni baştan onu kendine çekince, İslâmın omuzlarına bindirdiği yükümlülüklerden herhangi birini yerine getiremeyeince derhal günah ve kusurunun farkına varır, üzerine bulaşan kötülikten arınması gerektiğini vicdanının derinliklerinde duyar ve yeni baştan Kur'anın kılavuzluğu uyarınca yaşamaya girişirdi.

Demek ki, müslümanın cahiliye dönemindeki geçmişi ile İslâm'a girdikten sonraki hayatı arasında şurur alanında gerçekleşen kesin bir kopukluk vardı. Bundan cahiliye cemiyetindeki ilişkilerinden ve kendisini kuşatan sosyal ilişkilerde de beliren kesin bir uzaklaşma ortaya çıkıyordu. Çünkü o cahiliye ortamından kesinlikle ayrılarak yine aynı kesinlikle İslâm ortamına katılmıştı. Bazı müşrikler ile ticari alış-

(1) Kur'an-ı Kerim/İsra sûresi, 106.

verisi ve gündelik hayat boyunca bazı ilişkileri olsa bile, şuur alanında gerçekleşen kopukluk ve ayrılık başka, gündelik basit ilişkiler başka bir şey idi.

Bunun yanında şirkə dayalı inanç sisteminden arınıp tevhide dayalı inanç sistemini benimsemeden doğan, varlık ve hayat hakkında cahiliye anlayışından sıyrılmış İslâmin getirdiği görüşü kabul etmeden dolayı meydana gelen, yeni bir yönetim altındaki yepyeni bir İslâm cemiyetine katılarak bu yeni cemiyet ve yönetimin sağladığı yetki, görev ve bağlılıklarından ileri gelen bir, cahiliye ortamından, onun gelenek, kavram, alışkanlık ve ilişkilerinden sıyrılmış olayı vardı.

Bu nokta bir yol ayırmıyordu. Yeni yolda ilerlemenin başlangıcı idi. Cahiliye dönemi cemiyetinin yürürlükte tuttuğu tüm geleneklerin, orada üstün sayılan bütün kavram ve değer hükümlerinin baskılardan sıyrılmmanın sağladığı hafiflik içinde adım atılan umut dolu bir yürüyüştü bu. Müslümanın karşılaştığı işkence ve fitnelerden başka bir sıkıntı yoktu. Ne var ki, onlar da artık bitmiş, sona ermişti. Cahiliye anlayışındaki baskının, cahiliye cemiyetinde yürürlükte olan geleneklerin geri gelmesine imkân yoktu.

Biz de bu gün, İslâmdan önceki cahiliyenin tipkisi, hatta belki de daha koyusu içindeyiz. Çevremizdeki her şey cahiliye damgasını taşıyor. İnsanların bakış açıları ile inançları, alışkanlık ve gelenekleri, kültür kaynakları, sanat ve edebiyatları, yasa ve hukukları... Hatta İslâm kültürü, İslâm kaynağı, İslâm düşüncesi ve İslâm görüşü olarak saydığımız değerlerin çoğu bile cahiliye ürünüdür! Bu yüzden İslâmi değerler vicdanımızda tutunamıyor, kafalarımızda bir İslâm bakış açısı belirmiyor, İslâmin ilk döneminde yetişen o neslin bir benzeri gibi yeteri sayıda bir gurup aramızda meydana çıkmıyor.

Buna göre İslâmi hareket metodu uyarınca girişeceğimiz eğitim ve oluşturma dönemi boyunca içinde yaşadığımız ve dayandığımız tüm cahiliye etkilerinden sıyrılmamız gereklidir. İlk müslümanların dayandığı arı kaynağa dönmemiz gereklidir. İçine yabancı hiç bir unsurun karışmadığı ve hiç bir şekilde bulanmadığı kesinlikle belli olan o kaynağa. Ona doneceğiz, gerek varlıkların tümü, gerek insan varlığının içyiliği ve gerekse bu iki varlık bölümü ile mutlak varlık olan Allah arasındaki her çeşit ilişkiyi ona dayandırmak için. Hayatla ilgili görüşlerimizi, değer hükümlerimizi ahlâk esaslarını, yönetim, politika, ekonomi ve hayatı yön veren diğer kesimler hakkındaki görüşlerimizi oradan edineceğiz.

Oraya başvururken inceleme ve manevi haz kazanma endişesi ile, uygulama ve eyleme dönük bir idrak şuuru ile baş vurmaliyiz. Varolabilmek için nasıl olmamız gerektiğini öğrenmek için o kaynağa baş vurmaliyiz. Bu yolda ilerlerken Kur'an'da san'at açısından güzelliğe, etkin ifadeli hikâyelere, kıyamet görüntülerine, insan vicdanı ile dolaylı şekilde bağdaşan bir mantığa ve manevi haz elde etmek isteyen ilmî araştırmacıların aradığı diğer unsurlara rastlayacağız.

Fakat biz bütün bunlarla, onları asıl hedef edinmeksızın karşılaşacağız. Bizim asıl amacımız Kur'an bizden neler yapmamızı istiyor,

bizden nasıl bir kainat görüşü edinmemizi istiyor, Allahı nasıl düşünmemizi istiyor, hayatı ahlakımızın, tutumumuzun ve pratik cemiyet dönenimizin nasıl olmasını istiyor sorularına cevap bulmaktadır.

Sonra da cahiliye cemiyetinin vicdanlarımızın derinliklerine sinen baskılardan, dünya görüşlerinden, geleneklerinden ve bağımlılığından sıyrılmalıyız. Bizim amacımız bu cahiliye cemiyetinin pratiği ile uzlaşmak veya onun egemenliğini onaylamak değildir. O bu vasıta iken, cahiliye vasını korurken onunla uzlaşmamız mümkün değildir. Bizim amacımız, daha sonra bu cemiyeti değiştirebilmek için önce kendi kendimizi değiştirmektir.

İlk görevimiz, İslâm metod ve bakış açısı ile temelden çelişen ve İlâhi metod uyarınca yaşamaktan zorla ve baskı ile bizleri alakoyan cahiliye cemiyetinin pratiğini kökünden değiştirmektir.

Bu yolda atacağımız ilk adım, kendimizi bu cahiliye cemiyetinin, onun değer ve görüş açılarının üzerine çıkarmak, dışında tutmaktır. Yolumuz boyunca onunla buluşmak gayesi ile değer hükümlerimizden ve bakış açılarımızdan, az ya da çok, sapmamaktır. Biz ve onlar ayrı yolların yolcusuyuz. Ona bir adım bile uyduğumuz zaman metodumuzu türmüdü ve yolumuzu kaybederiz.

Bu uğurda sıkıntı ve meşakkatle karşılaşacağız. Bu tutum bize, ağır fedakârlıklar yükleyecektir. Fakat İlâhi metodun yeryüzünde kökleşmesine vesile olan cahiliyenin hayat metodunu ortadan kaldırmak için Allahın desteğine mazhar olan o ilk neslin yolundan gitmek istiyor-sak, başka bir alternatifimiz, tercih edeceğimiz başka bir yol yoktur.

Bunun yanında, her zaman metodumuzun özelliğini, durumumuzun özelliği, o örnek ve eşsiz nesil gibi cahiliyeden sıyrılmamak için tutmamız gereken yoluñ özelliğini iyi kavramak çok yararımıza olacaktır.

KUR'AN METODUNUN ÖZELLİĞİ (1)

Kur'anın Mekkede inen kısmı, Peygamber'imize (S.A.S.) tam on üç yıl boyunca tek bir dâvadan bahsetti. Değişmeyen tek bir dâvadan. Fakat tamamen tekrardan uzak olarak. Çünkü Kur'an üslûbu, her seferinde o dâvayı ilk defa sözkonusu ediyormuş gibi onu yeni bir ifade tarzı içinde takdim etti.

Kur'anın Mekke'de inen kısmında bu dinin başlıca dâvası, en büyük dâvası, temel dâvası olan inanç ile ilgilendi. Bu dâvanın temelinde ulûhiyet, kulluk ve bu ikisi arasındaki ilişki yatıyordu.

Kur'an bu gerçekle «insana» sesleniyordu. İnsan olma niteliği ile. O zamanın Arap insanı ile bütün dönemlerin Arap insanı bu açıdan eşittir. O zamanın ve bütün dönemlerin Arap insanı ile diğer insanlar arasında fark olmadığı gibi.

Cünkü o dâva «insanın» değişmez dâvasıdır. Çünkü dâva, onun bu varlık içindeki mevcûdiyeti ve akibeti meselesidir. Onun bu varlık ve şu canlılar ile olan ilişkisi dâvasıdır. Onun bu varlığın yaratıcısı ve şu canlıların yaratıcısı ile olan ilişkisi dâvasıdır. O değişmez bir dâvadır. Çünkü o varoluşun ve insanın dâvasıdır.

Kur'anın Mekkede inen kısmı insana kendi varlığı ile çevresindeki varlık bütününe sırınlama yapıyordu. Ona kim olduğunu, nereden geldiğini, niçin geldiğini, sonunda nereye varacağını, onu yokluk ve mehûlden kimin getirdiğini, kimin geri götürecekini, vardığı yerde akibetinin ne olacağını anlatıyordu.

Yine ona gözleri ile gördüğü ve diğer duyu organları ile algıladığı bu varlık yekûnunun ne olduğunu, bu varlığın ötesinde dikkatli bakışlarla taradığı halde göremediği bir gayb aleminin bulunduğuunu, esrarla dolu olan bu varlık alemini kimin yarattığını, onu kimin plânladığını, kimin yokettiğini, görüp durduğu gibi onu kimin yenileyip değiştirdiğini bildiriyordu. Bunun yanında ona şu varlık yekûnunun yaratıcısına ve bizzat varlıklara karşı nasıl davranışacağını, ayrıca kullanıcıın diğer kullara karşı nasıl bir tavır takınmaları gerektiğini açıklıyordu.

Bu mes'ele insan varlığının dayandığı en büyük dâva idi. Hangi dönem ve çağ olursa olsun, bu mesele insan varlığının dayanağı ve gerekçesi olan en büyük mesele olmakta devam edecektir.

(1) Bu bölüm «Fi Zilâl-il Kur'an» in yazar tarafından En'am süresini anlatan yedinci cüz'ünden bazı ilâveler ile alınmıştır.

İşte bu minval üzere tam onaltı yıl bu büyük dâvanın, onun dayanğını meydana getiren gerekçe ve açıklamalardan başka insan hayatında onun ötesinde hiç bir şeyin bulunmadığı dâvanın anlatımı ile geçti.

Kur'anın Mekkede inen kısmı, Ulu Allah bu konunun gerektiği ölçüde açıklığa kavuştuğunu bilinceye kadar, Allah'ın bu dini köklesitmelerini tasdik ettiği, bu dîne örnek teşkil eden pratik bir düzen kurma görevini omuzlarına yüklediği o seçkin insan grubunun kalblerinde sağlam ve sarsılmaz bir biçimde yerleştiğini görünceye kadar bu temel dâvayı aşip bu dâvanın dayanacağı hayat düzeni ile ilgili bilgilere girişmemiştir.

Allahın dinine ve bu dîni pratik hayatı temsil edecek bir düzen kurmaya çağırınlar herkesten çok bu büyük gerçek üzerinde uzun uzun durup düşünmelidirler. Kur'anın Mekkede inen bölümünün on üç yıl boyunca bu inanç sistemini açıklamak konusu üzerinde yoğunlaşması. Öyle ki, onun dayandığı düzenin detaylarına ve bu inancı benimseyen müslüman bir cemiyette yürürlükte tutulacak olan hukuk sisteme hic deiginmeden sîrf bu konu ile ilgilenmesi gercegi.

Allahın hikmeti, Peygamber'imizin görevlendirilişinin ilk günlerinden itibaren dâvet amacı olarak ilk konunun inanç konusu olmasını ve Peygamber'imizin (S.A.S.) ilk adımını «Allah'dan başka ilâh olmadığına» şehadet etmeye çağırarak atmasını ve insanlara gerçek Rablerini tanitarak O'nun dışında hiç bir şeye tapmamalarını bildirerek yoluna devam etmesini dilemiştir.

Bu tutumun, görüşüne göre ve kisır insan aklinin idraki açısından Arapların kalbine ulaşması kolay olmamıştır! Oysa ki, gerek «**İlâh**» kelimesinin ve gerekse «**lâ ilâhe illellah** (Allahdan başka ilâh yoktur)» cümlesinin manasını kendi lûgatlarından biliyorlardı. «Uluhiyet» kavramının yüce hakimiyet demek olduğunu biliyorlardı. Uluhiyeti teklige kavuşturup bu konuda Allahın ortaksızlığına inanmanın hakimiyet yetkisini kâhinlerin, kabile reislerinin, emir ve hükümdarın elinden alarak, bir bütün halinde, Allaha teslim etmek demek olduğunu biliyorlardı. Yani gönüller üzerindeki hakimiyeti, dini törenler ile ilgili hakimiyeti, hayatın pratik yönleri ile ilgili olan hakimiyeti, malla, hukuk sistemi ile, ruhlarla, bedenlerle ilgili olan hakimiyet dîlimlerini bölünmez bir bütün halinde olarak.

«**Lâ ilâhe illellah**» cümlesinin uluhiyet kavramının taşıdığı en önemli özelliğe haksız yere el koyan yeryüzü kaynaklı otoriteye karşı bir baş kaldırma olduğunu, bu haksız elkoymaya dayanan her çeşit oldu - bittiye karşı baş kaldırırmak olduğunu, Allahın izni olmaksızın kendilerince uydurulan yasalar uyarınca cemiyeti yöneten otorite mîhraklarına karşı çıkmak demek olduğunu Araplar biliyorlardı. Dillerinin inceliklerine vakif oldukları için «**lâ ilâhe illellah**» cümlesinin öz manasını iyi bilen insanlar olarak Arapların bu çağrısının, kendi dumruşları açısından, başlarındaki reisler ve otorite temsilcileri açısından ne demek olduğunu farkında olmadıkları düşünülemez. Bu çağrıya —ya da baş kaldırırmaya— bilindiği şekilde sert tepki göstererek

ona karşı herkesin bildiği biçimde kesin bir ölüm-kalım savaşına girişmeleri bu yüzdendi. İslâma dâvet hareketi niye bu konuyu başlama noktası olarak seçmiştir? İlahi hikmet, neden bu davetin bunca sıkıntıya katlanarak başlamasını gerekli görmüştür?

**

Peygamberimiz (S.A.S.) bu din ile gönderildiği zaman en verimli ve zengin Arap yöreleri Arapların elinde değildi, başka milletlerin elindeydi. Kuzeyde Şam yoresinin tümü Bizanslıların yönetimi altındaydı, buraları Bizanslılar tarafından tayin edilen Arap valiler idare ederdi. Yemen yoresinin tümü Perslerin yönetimi altındaydı, buralarını da Persler tarafından görevlendirilen Arap valiler idare ederdi. Arapların elinde sadece Hicaz, Tihame, Necd ile öteye-beriye serpilmiş bazı yeşil vahaların dışında hiç bir verimli yeri olmayan kupkuru çöller vardı.

Denebilir ki, Peygamber olmadan önce Kureş kabilesinin ileri gelenleri tarafından hakem tayin edilen ve Allah Resûlü olarak görevlendirilişinden onbeş yıl önce verdiği hükmün hoşnutlukla karşılanan «gilivenilir» ve «doğru» lâkablı, Kureş kabilesinin en soylu oymağı Haşimoğullarının bir koluna mensup olan Hz. Muhammed (S.A.V.): Hiç şüphesiz, iç ayaklanmalarla didişmelerin yiyip bitirdiği Arap kabilelerini biraraya getirmeyi amaçlayan bir Arap kavmiyetçiliği şurunu uyandırabilir, bu kabileleri kavmiyetçi bir hedefe yönelterek güneyde Pers ve kuzyede Bizans imparatorlukları tarafından sömürgé olarak el konan topraklarını kurtarabilirdi. Bundan sonra da «Arapçılık» ve «Arap kavmiyetçiliği» bayrağını dalgalandırarak Arap yarımadasının tümü üzerinde irka dayalı bir birlük kurabilirdi.

Söyledenebilir ki, Peygamber'imiz (S.A.S.) böyle bir çağrı ile ortaya çıksa, on üç yıl boyunca yarımada yetkililerinin keyfi arzularına karşı direnerek sıkıntı çekeceği yerde, her yoreden tüm Araplar çağrısına koşarlardı.

Yine ileri sürülebilir ki, bütiin Araplar çağrısına uyararak O'nun yönetim ve önderlik mevkiine geçirirince, her türlü devlet yetkisini elinde toplayınca prestijinin doruk noktasındayken, bütün bu imkânları, tevhid inancını yerleştirme uğrunda kullanılması çok daha kolay olurdu, insanları önce beşeri hakimiyeti altına aldıktan sonra onlara Rabblerinin egemenliğinde kul olmayı daha rahat benimsetebilirdi.

Fakat herseyi bilen Ulu Allah, elçisini bu yöne yöneltmedi. O'nun «lâ ilâhe illallah» diye haykırarak ortaya çıkmaya, böylece hem kendisini hem de çağrısına inaenan bir avuç azılığı türülü sıkıntılarla kalanmağa yöneltti!

Niçin? Hiç şüphesiz, Ulu Allah Elçisini velarındaki müminleri sıkıntıya sokmak istemez.

Tersine kavmiyet çağrı ile ortaya çıkışının yararlı bir yol olmadığını Ulu Allah bildiği için elçisini böyle yönlendirdi. Toprağı Bizanslı zorbanın (tağut'un) veya Persli zorbanın elinden kurtarıp Arap bir zorbanıneline vermek çıkar yol değildi. Çünkü zorbanın her çeşidi

zorba idi. Toprak Allah'ındı ve Allah için kurtarılması gerekiirdi. Üzerinde «lâ ilâhe illallah» sancığı dalgalandımadıkça hiç bir toprak parçası Allah için kurtarılmış olmazdı.

İnsanları şu toprak parçası üzerinde hükiim süren Bizans veya Roma zorbasından kurtarıp Arap bir zorbaya teslim etmek çıkar yol değildi. Zorbanın her çeşidi zorbadır çünkü. İnsanlar sadece Allahın kulları idiler. «Lâ ilâhe illallah» sancığı dalgalandırılmadıkça insanlar sırfla Allahın kulları olamazlardı. İrfan sahibi her Arabin anladığı bütün lugat manaları ile «Lâ ilâhe illallah» sancığını. Yani, hakimiyet sırfla Allaha mahsustur. Allah'dan gelenin dışında hiç bir şeriat, hiç bir hukuk düzeni yoktur. Hiç kimse diğer bir kimse üzerinde egemenlik kurmaya yetkili değildir. Çünkü hakimiyet yetkisi tümü ile Allah'a mahsustur. Çünkü İslâmın insanlar hesabına kabul ettiği «milliyet», Arabı Bizanslıyı, İranlıyı, diğer bütün milliyet ve renklerdeki insanları Allah'ın sancığı altında eşitleştiren inanç milliyetciliği idi.

İşte çıkar yol buydu.

**

Peygamber'imiz (S.A.S.) bu dinle gönderildiği zaman Arap toplumu adalet ve servet dağılımı açısından alabildiğince kötü bir durumda idi. Çok ufak bir azınlık, gelir kaynakları ile ticareti elinde tutuyor, faize dayalı işlemler yolu ile ticaret ve gelir kaynaklarını katmerli bir biçimde artırıyordu. Geride kalan ezici çoğunluk ise açlık ve sefaletten başka hiç bir şeye sahip değildi. Servet sahipleri, aynı zamanda, şeref ve itibarın da sahipleri idiler. Büyük çoğunluk ise gelir kaynağı ile itibarı birlikte yitirmişlerdi!

Peygamber'imizin (S.A.S.) bu dini sosyalist bir bayrak diye dalgalandırarak varlıklı zümreye karşı savaş açabilecegi, onu yerleşmiş iltizemi değiştirmeyi gaye edinen bir çağrı olarak ifade edip zenginlerin malını yoksullara geri alabileceği yolunun daha müessir bir çözüm olduğu ileri sürülebilir!

Denebilir ki, eğer Peygamber'imiz (S.A.S.) o gün böyle bir çağrı ile ortaya çıksayıdı, bir yanda varlık, itibar ve mevkiiine dayanarak işi iyice azıtanlara karşı çıkan yeni çağının yanındaki ezici çoğunluk, öbür tarafta da söz konusu dünyalıkları ellerinde bulunduranlardan ibaret iki cephe ile karşılaşırırdı. Böylece seçkin bir cemaatin dışında toplumun tümü, «lâ ilâhe illallah» sancığının karşısına tek cephe halinde dikilmezdi.

Yine ileri sürülebilir ki, Peygamber'imiz (S.A.S.) ezici çoğunluğun taraftarlığını sağlayıp onların başına geçerek bu kuvvetle azınlığı yenip liderliğini pekiştirdikten sonra kazandığı otorite ve gücü görevi olan Tevhid inancını yerleştirmek için kullanarak başında beşeri otoritesine boyun eğdirdiği insanlara Allah'ın egemenliğini haydi haydi benimsetebilirdi.

Fakat Ulu Allah O'na böyle bir yol göstermedi.

Cünkü Yüce Allah, bunun çıkar yol olmadığını biliyordu. Çünkü İhtimâî adaletin her şeyi Allaha dayandıran, Allahın emrettiği, herkesi yöneten adaletli bölüşümünü gönüllü olarak ve hoşnutlukla benimseyenin

köklü bir inanç kavramından kaynaklanması gerektiğini Ulu Allah bilirdi. Böyle olunca alanın da, daha önceki mülküne el konanın da kalbine Allah buyruğuna dayalı bir düzene uyduğu fikri yerleserek, her iki taraf da bu konuda Allah'a uyarak dünya ve ahirette iyilik ve mükâfat kazanacağını umacaktı. Böylelikle bazı kalbler ihtirasla, diğer bazları kinkle dolmayacak. Her konuda kılıça, sopaya, korkututmaya, yıldırmaya baş vurmak zorunluğu doğmayacak, ve «lâ ilâhe illallah» dışı temellere dayanan düzenlerde görüldüğü gibi manevi sarsıntılar meydana gelmeyecekti.

* *

Peygamber'ımızın (S.A.S.) görevlendirildiği günlerde, bedeviliğe dayalı saf fazilet unsurlarının varlığına rağmen, Arap yarımadasındaki ahlâk seviyesi bir çok bakımlardan alabildiğine düşüktü. Karşılıklı zulüm ve haksızlık, cemiyette salgın bir haldeydi. Hakim Şair Zühayr ibni Ebi Sulma, bu durumu şöyle anlatır:

«Çevresini silâhi ile korumayan kimse,

Yıkılır, başkalarına zulmetmeyen kimse zulme uğrar»

Cahiliye döneminin şu halk deyişi de bu gerçeği dile getirir: «Zâlim olsun, mazlûm olsun, kardeşine yardım et.»

İçki ve kumar sözkonusu tahakküme dayanan sözkonusu cemiyetin başlıca gelenek ve iftihar vesilelerinin başındadır. Cahiliye şirinin tümü bu özelliği belirtir. Nitekim Tarafa ibni Abd bu konuda söyle der:

«Delikanlılık hayatının özelliklerinden olan (şu) iç şey olmasaydı, Ecdadın hakkı için, ziyaretçilerimin (hayatından ümit kesip) ne zaman kalktıklarına hiç aldrış etmezdim.

Onların biri, içmede tanınmış ayyaşları geride bırakmadır.

Kehribar renkli şarabı ki, içine su karıştırılınca köprüüverir.

İçki içmem ve ondan lezzet bulmam,

Fakir - zengin, soylu - baldırıcıplak herkese har vurup harman savurarak vermem aşiretimin tümünün çevremde de dört dönüp,

Katran yaldızlı deve gibi seçili tek kalmışa kadar devam eder.»

Çeşitli kılıklara bürünen açık - saçılık da o cemiyetin özellikle rindendir. Bu açıdan o giinkü cemiyetin durumu, Eski - yeni bütün cahiliye cemiyetlerinin aynısı idi. Nitekim Hz. Ayşe (R. Anha) şöyle rivayet eder:

— Cahiliye devrinde dört türlü nikâh vardı: Onlardan biri bugünkü nikâhti. Adam birinin evlâtliğine veya kızına talip olurdu. Karşı taraf razi olunca adam da o kız veya evlâtıyla evlenirdi. Bir başka evlenme şekline göre adam karısının aybaşının bitiminde ona: «filân kişiye var ve ondan döl edin» derdi. Kadın dediği gibi yapınca, o kim-seden gebe kaldığı anlaşılıncaya kadar kocası ona yanaşmazdı. Kadının gebe kaldığı anlaşılıncaya, adam isterse karısı ile yatıp kalkabilirdi. Adam, çocuğun nesibi karışmasın diye böyle davranışındı. Bu evlenmeye, «döl edinme evlenmesi» denirdi.

Diğer bir nikâh şekli de şöyle idi: Sayısı ondan az olan bir gurup erkek biraraya gelerek bir kadının yanına girerler ve hepsi onunla

kadınlardı. Kadın, gebe kalıp çocuğunu doğurunca, o erkeklerle haber salardı. Erkeklerin hiç biri gelmezlik edemezdi. Hepsi yanına gelince **kadın** onlara «yaptığınız işin sonucunu görüyorsunuz. Bu çocuğu ben doğurdum. Ey falanoğlu bu çocuk sendendir» diyerek sevdiği erkeğin **adını** söyler ve çocuğu adama verirdi. Adam bu çocuğu almazlık edemezdi.

Dördüncü bir nikâh şekli de şöyle idi: Bir çok erkek bir kadının yanına girerdi. Kadın, gelenleri reddedemezdi. Onlar fahişe kadınlardı. **Eşlerinin** kapılarına durumlarını belirten bir işaret asarlardı. İsteyen içeri girip onunla kalırıldı. Kadın gebe kalıp çocuğunu doğurunca neseb uzmanları biraraya gelip onunla beraber bulunan erkekleri çağrırlar ve **kadının** doğurduğu çocuğu vardıkları kanaate göre birine nisbet edip onun oğlu ilân ederlerdi. Çocuk da artık o adamın oğlu olarak bilinirdi, adam bu çocuğu reddedemezdi.(*)

Denebilir ki, Peygamber'imiz (S.A.S.) bu dini, ahlaklı güçlendirme, cemiyeti arıtacak ve vicdanları temizleyecek bir reform (islâhat) **çalışması** olarak açıklayabilirdi.

İleri sürülebilir ki, Peygamber'imiz (S.A.V.) o takdirde, ahlâk **islâhatçısının** her cemiyette bulabileceği, içtimai kirlilikten rahatsızlık duyan, islâh ve arıtma çağrılarına katılmaktan iftihâr ve vicdan rahatlığı bulan temiz insanların desteğini yanında bulurdu.

Herhangi biri diyebilir ki, eğer Peygamber'imiz (S.A.S.) böyle davranışmış olsaydı, cemiyetin temiz ahlaklı, yüce ruhlu, inanç sistemini benimseyip taşımaya elverişli olan iyi insanlar grubu, daha ilk günden «lâ ilâhe illellâh» çağrısına karşı güclü bir dirence ile karşı koyacaklarına, ilk adımda, hemen O'nun da'vetini kabul ederlerdi.

Fakat Ulu Allah bu tutumun çıkar yol olmadığını biliyordu! O bilirdi ki, ahlâk ancak ölçüler koyan ve değerler sistemini yerleştiren bir inanç temeline dayanabilir. Ayrıca söz konusu ölçü ve değerler sistemini ayakta tutan siyasi egemenlik ile bu siyasi egemenliğin sahip olduğu herkese kabul ettirdiği ceza - mükâfat yetkisi de inançsız var olmaz. Buna göre inanç - sistemini yerleştirip ona dayalı bir siyasi hukümet kurmadıkça söz konusu değerler sisteminin tümü ve bu değerlere dayanan ahlâk kuralsız, otoritesiz, mükâfat ve ceza biçimde yetki olmayan dağınık bir şey olurdu.

O zor günlerden sonra inanç sistemi, bu inanç sisteme dayanan **âlyâsî** otorite yerleştikten, insanlar Rabblerini tanıayıp sîrf O'na kul olup ve aşırı arzuların boyunduruğundan kurtulduktan, «lâ ilâhe illellâh» dâ'vası kalblerde kökleştikten sonra, Allah, bu dine ve bağlılarma, **omâlitli** başka metodlar teklif edebilecek olanların öngördüğü her başarıyı nasib etmiştir. Arap yarmadası, Bizans ve Fars boyunduruğundan kurtuldu. Üzerinde Arap egemenliği yürürlüğe gîrsin diye değil, Allah'ın buyruğuna dayalı bir hakimiyet kurulsun diye. Arap yarmadası, Bizans olsun, Fars olsun yahut Arap damgası taşısının, her türlü sorbanın boyunduruğundan kurtuldu. Cemiyet içtimâi zülümllerin her

(*) Kitab'un - Nikâh, Buharı.

türlüsünden arındı. Allah'ın buyurduğu adaleti benimseyen, Allah'ın terazisi ile tartan, üzerinde «lâ ilâhe illellah» cümlesi bulunan, sırı Allah'ın adına dayalı, yabancı hiç bir sıfat takınmaksızın sadece «İslâm» iinvanını taşıyan bir sosyal adalet sancağı dalgalandırmış bir «İslâm düzeni» kuruldu.

Ender istisnalar dışında, şeriatın koyduğu sert veya hafif tedbirler bile uygulanmaksızın, vicdanlar ahlâk ile arındı, kalbler ve ruhlar temizlendi. Çünkü kalblerde kökleşen bir denetim mekanizması kuruldu. Allah'ın hoşnutluk ve sevabının özlemi ile azabından duyulan korku ve utanç, denetim ve cezanın yerine geçtiler.

Böylece cemiyet, düzen, ahlâk ve yaşama tarzı açısından daha önce hiç bir benzerini yaşamadığı ve İslâm dönemi dışında daha sonra da hiç bir örneğine rastlamadığı bir zirveye tırmandı.

Bu Dini, devlet, nizam, hukuk ve kanunlar sistemi olarak ortaya koynalar, daha önce onu gerek kalblerinde ve gerekse hayatlarında inanç, ahlâk, ibadet ve davranış olarak ortaya koydukları için bütün bu başarılırlara ulaşılabilmiş. Bu dini yerleştirmek karşılığında onlara bir tek şey va'dedilmişti. Bu dinin kendi elleri ile nüfuz sağlaması da dahil olmak üzere hiç bir üstünlük ve egemenlik teminatı içermeyen, dünya ile ilgili hiç bir seye bağlanmayan bu biricik va'ad, cennet idi. Kesintisiz cihada, sıkıntılı engellere rağmen çağrıya devam edip cahiliyeye karşı direnerek hiç bir zaman ve hiç bir yerde hakim çevrelerin hoşuna gitmeyen «lâ ilâhe illellah» sancağını dalgalandırmannın karşılığı, yalnızca bu biricik va'ad idi.

Onlar Ulu Allah'ın karşılaştırdığı sıkıntılarla sabredince, onların nefisleri nefsi kazançlardan yüz çevirince, Allah onların yeryüzünde hiç bir mükâfat bekleyemediklerini görünce —Bu mükâfat ne olursa olsun, isterse bu dâvanın kendi elleri ile başarıya ulaşması, yahut bu dinin kendi gayretlerinin sonucu olarak yeryüzünde yerleşmesi olsun— vicdanlarında kavmiyet veya milliyet gururu, toprak veya bölge gururu, kabile veya aile gururu olmadığı ortaya çıkışınca, Ulu Allah onları, bu büyük dâvanın güvenilir dâvacıları, bu inanç sisteminin emin savunucuları kıldı. O inanç sistemi ki, ona göre kalblerde yalnız Allah'ın hakimiyyeti, davranış ve geleneklerde yalnız Allah'ın hakimiyyeti, ruhlarda ve mallarda yalnız Allah'ın hakimiyyeti, görünüş ve tutumlarda yalnız Allah'ın hakimiyyeti vardır. Onlar, şeriatı tatbik etmek üzere ellsine verilen yetkinin, gerçekleştirmek görevinde oldukları ilâhi adaletin, bu yetkiden gerek kendilerine, gerek kabilelerine, gerek kavimlerine ve gerekse milletlerine hiç bir pay çıkarmaksızın, bu yetkinin güvenilir uygulayıcıları olmuşlardır. Onlar, kendilerine verilen bu yetkiyi Allah için, O'nun dini ve şeriatı için kullanmışlardır. Çünkü onlar, yetkinin Allah'dan olduğuna gerçekten inanmışlardır.

Bağırtığımız metodun bilinen ölçüde yüksek başarılar kazandırması için, bu dâvanın ilk adımını atmaktan, ve çağrı boyunca «lâ ilâhe illellah» sancağı yanında hiç bir dâvanın çiğرتkanlığına girişmemekten, aynı zamanda, çağrı esnasında, bu görünüşte zor, fakat aslında başarıya ulaşıcı metoddan ayrılmamaktan başka yapacak bir şey kalmamıştı.

Eğer bu dâva, ilk adımını kavmiyet çağrısı veya sosyalizm çağrısı, ya da ahlâk çağrılarını olarak atmış olsaydı, yahut da tek temel esası olan «lâ ilâhe illellah»ın yanına başka bir ilâve daha koysaydı, bu metod sîrf Allah rızası için olma özelliğini yitirirdi.

İşte «lâ ilâhe illellah» çağrılarını kalblere ve akillara yerleştirme konusunda, görünüşteki zorluklarına rağmen bu yolun seçilmesi konusunda, başkaca yan yollara sapılmaması konusunda ve bu yolda ısrar edilmesi konusunda Kur'anın Mekke'de inen bölümünün tutumu budur.

Kur'anın bu bölümünün sîrf inanç konusunu işlemesi, buna dayalı sosyal düzenin ve işlemlerini düzenleyen hukuk kurallarının detaylarına hiç degeinmemesi de bu dini anlatmak isteyenlerin şuurlu bir şekilde üzerinde durmaları gereken bir noktadır. Bu durumu gerekli kılan faktör, bu dinin özelliğidir.

Bu din, bütünü ile, tek ilâh temeli üzerindedir. Bütün sosyal düzenlemeleri, bütün hukuk prensipleri bu esastan türer. Dalları sık, gövdesi sağlam, gölglesi geniş ve boyu yüce bir ağaç, nasıl uzun boyu ve geniş gövdesi ile orantılı bir şekilde köklerini geniş ve derin bir toprak parçasına yamacak zorunda ise bu din de böyledir. Onun düzeni hayatın tümünü kapsar. Küçük - büyük bütün beşeri gelişmeleri üzerine alır. Sade dünyada değil; Ahirette de insanın hayatını düzenler. Sade görünen âlemle değil, bilgimize kapalı olan gayb âlemi ile olan ilgili de düzenler. Sadece görünebilen, maddi işlemler ile değil, gönlülerin derinliklerinde saklanan sırlar ve niyetler dünyası ile de ilgilendir. O, heybetli, geniş ve yüce bir ağaçca benzer. Bu genişliğe, bu yaygınlığa ve bu derinliğe uygun kökleri ve boyutları olmalıdır.

Bu durum, bu dinin kendini kurarken, varlığını devam ettirmeye de kullandığı metcdün sınırlarını çizen sırının ve özelliğinin bir yöneldür. İnanç sistemini kurup kökleştirmeyi ve bu inanç sisteminin nefsin her tarafına yayılıp dağılmmasını sağlam büyümeyen kaçınılmaz şartı, dayanıklılığın teminatlarından biri ve ağacın yerin üzerinde görülen kısmı ile toprağın altındaki kökü arasında bulunması gereken tâcengenin ifadesi sayar.

Vicdanın derinliklerinde «lâ ilâhe illellah» inancı yerleşince bununla birlikte «lâ ilâhe illellah» cümlesinde ifadesini bulan düzen de kökleşmiş olur. İnanç sistemini benimseyen vicdanlar için bu nizamın, hoşnutlukla kabul edilmiş tek nizam olduğu kesinleşmiş olur. Öyle ki, vicdanlar, daha detaylarını öğrenmeden, daha temel hukuk prensipleri kendilerine sunulmadan önce bu düzene teslim olurlar.

Peşinen teslim olmak, imanın gereğidir. Böyle bir teslimiyetle, dâha sonra, vicdanlar, İslâmın hukuk ve düzen ilkelerini hoşnutluk ve kubul ile karşılarlar. Vicdanlar, bu nizamın herhangi bir hükümlü ile karşıya gelince; ona ne karşı çıkarlar ve ne de derhal uygulanmasımı savsaklarlar.

İçkinin, faizin, kumarın ve diğer cahiliye dönemi alışkanlıklarının ortadan kaldırılması böyle oldu. Bunlar ya bir kaç Kur'an âyeti ile veya Peygamberimizin (S.A.S.) sözleri üzerine ortadan kaldırıla-

bilmişlerdir. Oysa ki, yeryüzü hukümetleri bunlardan birine karşı kalanlarla, tütüklerle, çeşitli içtimai ve kurumsal düzenlemelerle, askerle, otorite ile, propaganda ve yayın araçları ile savaşmak zorunda kalır. Buna rağmen, kötülik ve ahlaksızlıklar cemiyetin yapısını kemerirken onlar sadece dışarda görülen kanuna aykırılıkları dızinleyebilir. (*)

Söz konusu sağlam metodda bu dinin bir başka özelliği belirmektedir. Bu din pratik, harekete dayalı ve aksiyoner bir metoddur. Hayata, pratiği içinde hükmetmek ve fonksiyonunu yürütmek üzere bu pratikle uğraşmak üzere gelmiştir. Bu pratiği ya onaylar, ya tâdil eder veya köklü değişikliğe uğratır. Bu yüzden ancak, önceden sîrf Allah'ın hakimiyetini kabul etmiş bir cemiyette, gerçekten vukubulan durumlarda uygulanabilir.

O «faraziyeler» ile ilgilenen bir «nazariye» değildir. O «pratik» ile uğraşan bir «metod»dur! Buna göre her şeyden önce, Allah'dan başka ilâh olmadığı, hakimiyetin sîrf Allah'a mahsus olduğu inancını benimseyerek Allah'dan başkasının hakimiyetini ve bu temel kurala dayanmayan her türlü statiyü reddeden müslüman bir cemiyetin kurulması gereklidir.

Böyle bir cemiyet uygulamada ortaya çıkışınca onun düzenlenmeye ve hukuk ilkelerine bağlanmaya muhtaç bir pratik hayatı olur. İşte o zaman bu din, sosyal düzenleme ve hukuk sistemi koymaya daha baştan teslim olmuş, diğer düzen ve hukuk taslaklarını zaten reddetmiş olan bir toplumda düzenini kurmaya ve hukuk sistemini yerleştirmeye başlar.

Bu cemiyetin sosyal kurumlar ve hukuk ilkeleri gerektiren pratik bir hayatı olması lâzım geldiği gibi, ondan da daha öncelikle, düzene ictorite ve hukuka saygı sağlayabilmesi için düzen ve hukukunun uygulanmasını mümkün kılacak ferdi ve içtimai bir egemenliğe de ihtiyacı vardır.

Müslümanlar Mekke'deyken ne ferdi ve ne de içtimai egemenliğe sahip değildiler. Allah'ın şeriatı uyarınca düzene koyabilecekleri bağımsız bir gündelik (pratik) hayatları da yoktu. Allah onlara bu dönemde sosyal düzen ve hukuk ilkeleri indirmemiştir. Bunlar yerine onlara inanç ilkeleri ile bu inanç ilkelerinin vicdanın derinliklerinde kökleşmesinden kaynaklanacak olan ahlâk esasları indirdi. Fakat Medina'de egemenliği olan (bağımsız) devlete kavuşunca kendilerine devlet otoritesi sayesinde işlerlige, ciddi bir uygulama imkânına kavuşan ve pratik İslâm cemiyetinin ihtiyaçlarını karşılayan hukuk ilkeleri ile sosyal düzen prensipleri inmiştir.

(*) Allah'ın içkiyi nasıl haram kıldığı konusunda «Fi Zilal-il Kur'an»ın gözden geçirilmiş baskısının beşinci cüzünün 85-87'nci sayfalarına ve Amerikan hükümetinin bu konuda başarısızlığa uğraması ile ilgili olarak Ebu Hasan al-Nedevî'nin, Ebu Ali El-Mevdüü'dün «Tenkihat» adlı eserinden naklen «Müslümanların Gerilemesi ile Dünya Neler Kaybetti» adlı eserine bakınız.

Ulu Allah ceyiz gibi biriktirip Medine'de devlet kurar kurmaz uygularınlar diye onlara düzen ve hukuk ilkeleri indirmeyi dilememiştir. Bu dinin özelliği bu değildir. Bu din her şeyden önce pratikliği ve ciddiyete önem verir. Bu din, farazi çözümler teklif etmek tizere varsayıma dayalı problemler ortaya sürmez. Bu din, Allah'ın seriatına teslim olmuş, başka her türlüünü reddetmiş pratik bir cemiyet ortaya çıkınca, bu cemiyetin pratığını, hacmi, biçimini, ilişkileri ve şartları uyarınca ele alarak yine hacmi, biçimini, ilişkileri ve şartlarına göre onu hukuki temellere kavuşturur.

Yeryüzündeinandığı düzene kabul ettirip uygulayacak. Allah'ın seriatı uyarınca hükmeyecek ve diğer her türlü seriat-taslaklarını reddedecek bir cemiyet yokken İslâmdan gündelik hayat ile ilgili kanunlar, içtimai nizam kalıpları ve nazariyeler ileri sürmesini bekleyenler, İslâmin böyle olmasını isteyenler, bu dinin özelliğini ve Allah'ın emri uyarınca pratik hayat karşısındaki tavrını anlayamayanlardır.

Onlar bu dinin özelliğini, metodunu, tarihini değiştirek beşeri nazariyelere ve insan ürününe metodlara benzemesini istiyorlar. İçlerinde taşıdıkları geçici arzulara uyararak ona yolunda ve adımlarında acele ettirmek istiyorlar. Bu arzuları, küçükük beşeri nizamlar karşısında ruhlarında beliren bir yenilgi doğurmaktadır. Onlar bu dinde kendisini henüz varolmayan bir geleceğe cevap verecek nazariye ve varsayılmakalılarına büründürmesini istiyorlar. Oysa ki, Ulu Allah bu dinden muradına uygun olmasını dilemektedir. Kalbi dolduran ve üstünliğini vicdانا benimseten bir inanç sistemi. Gereği, insanların sîrf Allah'a boyun eğmek ve sadece O'ndan gelen yasaları benimsemek olan bir inanç sistemi. İnançları böyle olan bir cemiyet bulunduktan sonra ve egenenlik yetkisi de söz konusu cemiyetin eline gelince, seriat ilkeleri onların pratik ihtiyaçlarını karşılamaya ve gündelik hayatlarını düzenlemeye başlar.

Allah'ın bu din için dileği budur. İnsanların arzuları ne olursa olsun, Allah'ın murad ettiği olur!

Bunun gibi, başkalarını İslâma dâvet edenler tarafından anlaşılmış olmalıdır ki, insanları bu dini yeniden kurmaya çağırıkları zamanın, muhatabları müslüman olduklarını ileri süseler de, doğum belgeleri müslüman olduklarını gösterse de, önce onları İslâm inancını bonimsemeye çağırmalıdır. Onların vazifesi, İslâmin her şeyden öncü, her iste hakimiyeti Allah'a tanımak, bu hakkı kendilerinde görev rörog Allah'ın otoritesini tecavüz edenleri ortadan kaldırmak şeklinde anlaşılması gereken gerçek mânası ile «lâ ilâhe illallah» inancına boyun eğmek demek olduğunu karşılardakilere öğretmektir. Bu inanç onların vicdanlarına, davranışlarına, görüşüşlerine ve gündelik hâylarına yerleştirmektir.

İlk başta İslâma dâvetin temeli olan bu gerçek, bugün de insanlığı İslâma çağrımanın ana ilkesi olmalıdır. Mekke'de inen Kur'an böütününün, tam on üç yıl boyunca üstlendiği dâvet ilkesi buydu. Belirtilem köklü anlamı ile bu dine bir grup insan girince, işte «İslâm cemiyeti» adı böyle bir gruba verilebilir. İslâm düzenini sosyal haya-

tında uygulamaya elverişli bir cemiyet. Çünkü bu cemiyet, kendi vicdanında, zorlamasızca hayatının tümünü bu temel üzerine oturtmayı, yaşayışına Allah'dan başka hiç kimsenin hükməmemesini kabul etmiştir.

Böyle bir cemiyet fiilen ortaya çıktıığı zaman İslâm nizamının esaslarını sunmak görevi başlar. Ayrıca bu cemiyetin kendisi de genel İslâm nizamı çerçevesi içinde pratik hayatının gerektirdiği yasaları koymaya yönelir. İşte pratik, eyleme dönük ve aksiyoner İslâm metodunun atacağı adımların doğru sırası budur.

Bu dinin özelliğini araştırmamış, onun İlahî kaynaklı, sağlam, alim ve hâkim olan Allah'ın hikmetine ve insanoğlunun tabiatını, hayatın ihtiyaçlarını bilen Rabb'in bilgisine dayanan hususiyetini kavrayamamış olan bazı iyi niyetli aceleciler sanabilirler ki, insanlara İslâm nizamının prensiplerini sunmak, insanların bu dini sevmesini sağlayarak dâvet yolunu kolaylaştırabilir.

Böyle sanmak, aceleciliğin yolaçtığı bir vehimdir. Peygamber'i-mizin (S.A.S.) işin başında, kavmiyet veya sosyal adalet yahut da ahlaklılık bayrağı dalgalandırarak ortaya çıkmasının, yolu kolaylaştıracağını ileri sürebilecek olanların vekili gibi bir vehimdir bu! Kalblere hoş gelen hiç bir şeriat hükümine muhatap olmadan önce, prensip olarak, kalblerin sîrf Allah'a yönelik olmesi, sadece O'nun şeriatını benimseyip diğer her türlü yasayı reddederek yalnız O'na kul olmayı ilân etmesi gereklidir.

Arzu sîrf Allah'a kul olmayı benimsemek ve O'nun dışında kalan her türlü otoriteden kurtulmak fikrinden kaynaklanmalıdır. Yoksası sunulan nizamın, mevcud nizamlardan şu şu noktalarda daha iyi olmasından değil.

Allah'ın nizamı aslında yararlıdır, kolların düzeni hiç bir zaman Allah'ın nizamı gibi olamaz. Fakat dâvetin temeli bu değildir. Dâvetin temeli, ne olursa olsun şeriki olmayan Allah'ın şeriatını kabul edip bunun dışında kalan her şeyi —ne olursa olsun— reddetmek, işte İslâm budur. İslâmin bundan başka bir mânası yoktur. İlk adımda İslâmi arzulayana meselenin detayları sunulup, nizamın güzelliği ve üstünlüğü ileri sürülerek onun arzusunu kazanmaya ihtiyaç yoktur. Bu, imanın apaçık gerçeklerinden biridir!

Şimdi de Kur'anın Mekke'de inen kısmının inanç meselesini on üç yıl boyunca nasıl ele aldığıni belirtmemiz gereklidir. Bu âyetler inanç meselesini ne «nazariye» şeklinde, ve ne de tevhid ilmi adlı branşın tutumu gibi sözlü bir tartışma biçiminde ele almamıştır. Asla!

Kur'an-ı Kerim, varoluş özü uyarınca ve çevresinde bulunan delliller ve sezgiler uyarınca «insan fitratına» hitap etmiştir. Bu âyetler insan fitratını, üzerine çöreklenen yabancı birikintilerden kurtarmak istiyordu. Hak telkini kabule hazır olan fitrat sistemini, üzerine çökererek görevini yapmaktan alıkoyan yabancı unsurlardan arındırıyordu. Etkili sevgileri alabilmek, onları kabul etmek üzere fitratın gözeneklerini açıyordu.

Bu, genel olarak böyle. Özel olarak da Kur'an bu inançla canlı ve pratik bir savaşa giriyyordu. Yaşayan, ortada gezen insan vicdanında fitratı fonksiyonsuz hale getiren geçmiş birikintisi ile savaşa giriyyordu. O yüzden «nazariye» şekli bu özel pratiğe uygun bir metod olamazdı. Yaşayan ve ortada gezen insanların vicdanlarındaki pratik ve psikolojik engellerle, kösteklerle, setlerle ve hastalıklarla canlı bir şekilde karşılaşmaktı uygun metod. Son yüzyıllarda tevhid ilminin benimsediği şekli mantığa dayanan zihni tartışma usulü de uygun metod olamazdı. Çünkü Kur'an bütün canlı uygulamaları içinde beseri bir pratik ile karşı karşıya geliyor, bu pratiği değiştirmek üzere insan mevcudunun tümüne sesleniyordu.

«Lahut» anlayışı ile konuya bakmak da uygun metod değildi. Çünkü İslâm inancı, her ne kadar inanç idiyse de gündelik uygulama ya dönük, pratik bir hayat metodunu temsil ediyordu. Buna göre nazari lâhutî tartışmaların hapsedildiği dar bir açıya sıkıştırılıp kapatılamazdı.

Müslüman cemaatin kalblerinde inancı kökleştirmeye koyulan Kur'an, bir yandan bu cemaati kuşatan cahiliye ile çetin bir savaşa girişirken öte yandan da cahiliyinin bu cemaatin pratik hayatında, ahlâkında ve vicdanının derinliklerinde çöreklenen kalıntılarına karşı zorlu bir savaş veriyordu. Bu yüzden, bu inancın kökleştirilmesi ne «nazariye» gibi, ne «lâhutî» bir anlayışla ve ne de «sözülü tartışma» ıtlâbü ile ortaya çıkmamıştır. Canlı bir organik bütünlük şekli içinde, hayata dönük bir nizam kurma biçiminde ve doğrudan doğruya müslüman cemaatte temsil edilerek ortaya çıkmıştır. Gerek inanç kavramı açısından, gerek bu kavram uyarınca biliren pratik tutumu açısından ve gerekse cahiliyeye nasıl karşı koyacağı konusunda gördüğü eğitim açısından İslâm cemaatinin gelişmesi, bir savaş birliğinininki gibidir. Bu gelişme, tamamen inanç yapısının gelişmesini temsil ediyor, onun canlı bir ifadesi oluyordu. Bu, aynı zamanda, İslâmın tabiatını temsil eden İslâm metodu idi.

Hiç şüphesiz, İslâm dâvetçilerinin, açıkladığımız tarzda hareket etmeleri için, bu dinin özelliğini ve metodunu idrak etmeleri kaçınılmazdır. Böylece onlar, Mekke döneminde bu kadar uzayan inanç kurma merhalesinin, fiili bir İslâm hareketi oluşturup pratik bir İslâm cemaati meydana getirme merhalesinden ayrı ve kopuk olmadığını billeceklerdir. Bu merhale, «nazariye» algılayıp inceleme dönemi olmamıştır. Tersine gerek inanç sistemi, gerek cemaat, gerek amel ve gerekse fiilen varolma hesabına bir temel kurma dönemi olmuştur. Bu kuruluş ne zaman yenilemek istenirse böyle davranışmak gereklidir.

Bu şekilde, inanç kurma döneminin uzaması, kurucu adımların yavaş yavaş, derinliğine ve sağlam noktalara basa basa atılması gerektir. Yine böylece, bu dönem, inanç konusunda girişilmiş nazari bir araştırma merhalesi değil, her şeyden önce bu inancı canlı bir şekilde ifade etme merhalesi olmalıdır. Söz konusu canlı inanç şekli, bu inançla yoğunulmuş vicdanlarda iç ve dış gelişim belirtileri inancın öz gelışimini yansıtan harekete dönük ve kaynaşmış bir cemaat bünyesinde

de, inancı canlı bir biçimde temsil ederek girişilen savaşı zaferে ulaşırken canlı bir gelişme göstermek için cahiliyeye karşı kesin bir tavrı alıp onunla hem vicdanın derinliklerinde ve hem de pratikte savaşa girişen bir harekâtin ifadesini bulmalıdır.

İnanç sisteminin, sîrf zihni bir araştırma, kültürel bir bilgi kazanma şeklinde ele alınması İslâma göre ne kadar büyük bir yanlış, hattâ ne kadar büyük bir tehlikedir!

Kur'an, inanç kurmak uğruna tam on üç seneyi, ilk defa iniyor olduğu için harcamış değildir asla! Allah dileseydi, Kur'ânı toptan bir kerede indirir, sonra da «İslâm nazariyesi»ni kavrayabilisinler diye, muhataplarını on üç yıl —veya daha kısa, yahut daha uzun bir süre— onu incelemek üzere serbest bırakırırdı.

Fakat Ulu Allah'ın muradı başka idi. O, belirli ve benzeri görülmemiş bir metod murad etmişti. O, inanca dayalı bir cemaat ve bir hareket ile cemaat ve hareketle kaynaşmış bir inanç meydana getirmek istiyordu. O, diliyordu ki, inanç, bu harekete dönük dinamik cemaatin fikir sistemi, hareketli ve hedefe dönük cemaatin pratiği de inancın müşâhhâs bir şekli olsun. Ulu Allah, hiç şüphesiz, vicdanları ve cemaatleri oluşturmanın akşanından sabaha kadar gerçekleşmeyeceğini biliyordu. Bu yüzden, vicdanları ve cemaati oluşturmak için gereken süre kadar bir sürenin inancı kurmak için harcanması kaçınılmazdı. Böylece inanç oluşturma safhası olgunluğa kavuşunca, cemaat bu olgunluğun pratik göstergesi olabildi.

**

Kur'ânın Mekke bölümünden özetleneceği üzere biu dinin özelliği budur. Onun bu özelliğini mutlaka tanımamız gereklidir. Aksi halde aceleci ve beşeri nazariye şekilleri önünde yenilgiye uğrayan heveslere uyarak onu değiştirmeye kalkışırız. O bu özelliğine ilk başta bir Müslüman ümmet ortaya çıkardı. Allah'ın ilk başta yaptığı gibi, ne zaman ona dayanan yeni bir ümmet meydana getirilmek istense onun bu özelliğini gözönünde tutulmalıdır.

Canlı, hareketli ve hedefe dönük organik bir toplumdaki pratikte ifade edilmeyi seven diri İslâm inancını değiştirmenin hatasını, hattâ tehlikesini idrak etmeliyiz. Sîrf zavallı beşeri nazariyelerin karşısına bir «İslâm nazariyesi» çıkaralım diye onun bu özelliğini incelemeye ve kültürel bilgi edinmeye dönük bir nazariyeye dönüştürmenin tehlikesinden ürpermeliyiz.

İslâm inancı diri vicdanlarda, pratik bir diizende, organik bir toplumda ve gerek muhataplarının vicdanlarında çöreklenen ve gerekse çevresini kuşatan cahiliye ile savaşa giren bir harekette ifade edilmek ister. Cünkü onun muhatapları da vicdanlarına inanç girmeden önce cahiliye halkından idi, onları cahiliye ortamından ayırmak, koparmak gerek. Buna göre o bu şekli ile, kalblerde ve akillarda olduğum kadar hayatı da nazariyenin işgal ettiği yerden daha önemli ve daha geniş bir yer tutar. Nazariyenin tuttuğu yeri ve fonksiyonunu kapsar, ama sîrf o kadardan ibaret değildir.

Uluhiyet ile ilgili, varlığın tümü ile ilgili, hayat ve insan ile il-

gili İslâm düşüncesi ve kavramı, kâmil ve geniş kapsamlı bir kavramdır. Aynı zamanda bu kavram pratik ve yapıcıdır da. O bu özelliğin ile sîrf bilgi edinmeye dönük bir zînî kavram olarak ifade edilmekten hoşlanmaz. Çünkü amacına ve özelliğine ters düşer. İnsan üzerinde, canlı bir düzende ve pratik bir harekette belirmesi gereklidir. Oluşum yolu, insan, canlı hayat ve pratik hareket aracılığı ile gelişmek, böylesce bir yandan pratik açıdan kemale erdiği gibi öbür yandan nazari açıdan da kemale kavuşmaktadır. Nazariye gibi bağımsız, hedeften kopuk bir hale girmek istemez, daha doğrusu hedefe dönük bir pratikte ifade edilmiş halde varlığını sürdürür.

Hedefe dönük pratik gelişmeden önce gelen her nazari plândaki gelişme, pratik aracılığı ile kendini ifade etmeyen her gelişme, bu dinin amacına ve orjinal üslübuna göre hata ve tehlikedir.

Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— «Kur’ânî, insanlara ağır ağır okuman için onu bölüm bölüm indirdik. Onu azar azar indirdik.» (*)

«Bölüm bölüm» olmak gibi «ağır ağır» olmak da, «nazariye» şeklinde değil, fakat «canlı bir bütün» şeklindeki inançtan meydana gelen oluşturma yapısı kurulabilmesi için, amaç edinilmiştir.

Bu dinin bağlıları iyi bilmelidirler ki, bu din aslında nasıl İlâhi kaynaklı bir din ise, onun hareket metodunu da özelliğine uygun olarak yine İlâhidir. Bu dinin özünü, hareket metodundan ayırmak mümkün değildir.

Yine bu dinin bağlıları bilmelidirler ki, bu din inanç kavramını yerleştirdip buna dayanarak canlı pratiği değiştirmeye gelmişse, aynı şekilde canlı pratiği değiştirmeye temel olmak üzere inanç kavramı oluştururken kullanılabilecek metodu da değiştirmeye gelmiştir. Bir türmet meydana getirecek inancı oluşturmaya geldiği gibi o türmet için inançla ilgili, pratik hayatı ilgili bir kavram geliştirmekle aynı derecede önemli olarak kendine has bir düşünme metodu da geliştirmeye gelmiştir. Onun kendine has inanç kavramı ile kendine has düşünme metodu ve yine kendine has canlı yapısı biribirinden ayrılmaz. Hepsi aynı özü meydana getirir.

Bu dinin belirttiğimiz şekilde olan metodunu anladıysak bu metodun kökü ve değişmez olduğunu da bilmeliyiz. Bu metod belirli bir merhalenin, belirli bir bütünenin ve ilk müslüman cemaatin gelişmesine mahsus belirli şartların metodudur. Bu öyle bir metoddur ki, ne zaman olursa olsun, bu dinin yapısı mutlaka ona dayanır.

İslâmin görevi, sadece insanların inanç ve pratiğini değiştirmek olmamıştır. Bunun yanında onların düşünme metodlarını, nazari ve pratik karşısındaki tavırlarını da değiştirmeyi görev bilmistiştir. Çünkü o, kısa görüşlü ve zavallı beseri metodlara özünden ters düşen İlâhi bir metoddur.

Bizler İlâhi özellik taşıyan kavram ve hayatı ancak İlâhi kaynaklı bir düşünme metodunu yolu ile ulaşabiliriz. Öyle bir metod ki, insan-

(*) Kur'an-ı Kerim/İsra sûresi, 106.

ların inanç kavramı ve pratik oluşumu sağlıklı olsun diye, Ulu Allah, onların düşünce metodu ona dayanmasını murad etmiştir.

**

Bizler İslamiyetten, kendisini araştırmaya dönük bir nazariye haline getirmesini istediğimiz takdirde, onu İlâhi oluşturma ve düşünme metodunun özelliğinden çıkarıp beseri düşüncelerin metodları önünde yenilmeye yol açmış oluruz! Sanki, İlâhi metod, beseri metodlardan daha aşağıymiş gibi! Kavram ve hareket açısından İlâhi metodu kul metodlarının seviyesine çıkarmak istiyoruz gibi ters bir mana olur bu.

Durum bu açıdan, tehlikeli ve içine düşülen yenilgi de öldürücüdür. İlâhi metodun görevi biz İslâm dâvetçilerine, yeryüzünde egemen olan cahiliye ait düşünce metodunun kalıntılarından, onun akıllarımız üzerindeki baskısından ve kültürümüzdeki tortularından arınma mizi sağlayacak, özel bir düşünme metodunu vermesidir. Bizler bu dini, cahiliye ait yaygın düşünme metodlarından olan, onun özelliği ile bağıdaşmaz bir metodla kavramaya çalıştığımız takdirde onun insanlığa karşı yerine getirmek üzere yüklediği görevi ortadan kaldırılmış, çağımızda egemen olan cahiliye metodunun baskısından kurtulma fırsatından, cahiliyenin akıllarımızda ve yetişmemizde biriken tortularından arınma imkânından kendi kendimizi mahrum etmiş oluyuz.

İslâmi kurma faaliyeti içinde düşünme ve hareket metodу, inanç kavramı ve canlı hayatı düzeni metodundan ne daha az önemli ve daha az gereklidir. Üstelik bu ikisi birbirinden ayrılmaz. Bu kavramı ve bu düzeni gösterişe, propaganda ve tanıtımıya dönük bir biçim içinde takdim etmeyi düşünürsek bu, yolun yeryüzünde pratik hareket şeklinde bir «İslâm» meydana getiremeyeceğini akılmızdan çıkarmamamız gereklidir. Daha doğrusu, İslâmi bu biçimde takdim etmemizden sadece pratik İslâmi hareketle meşgul olanlar faydalananacaklardır. İslâmin kendilerine bu şekilde takdim edilmesinde bu kimselerin sağlayabileceği azamî fayda, hareket esnasında fiilen ulaşabildikleri kadarı ile karşılıklı etkilenme münasebetine girmeleri olabilir.

Yine belirteyim ki, inanç kavramı, hemen harekete dönük bir toplulukta temsil edilmeli ve aynı zamanda harekete dönük topluluk da, inanç kavramının gerçek ve sağlam bir tercumanı olmalıdır.

Yine bir daha belirteyim ki, bu metod İslâmin İlâhi metodudur. Bu metod, insanlar fiilen pratik bir hareketin içine girmeden ve nazarî kavramı temsil etmek üzere adım adım gelişen canlı bir tercuman olmadan, bağımsız ve kendi içinde bütünlük arzeden nazariyeler ileri sürüp bunları donuk zihni ürünler halinde insanlara sunma metoduna göre insan fitratına daha uygun, daha etkili, sağlam ve üstün bir nazariyedir.

**

Bu hükmü, nazariyeden özü hakkında doğru olunca, İslâm kavramının temsil edilmesini sağlayacak sosyal düzenin temelleri veya bu düzenle ilgili detaylı yasalar takdim ederken, daha da doğrudur.

Çevremizi kuşatan cahiliye, İslâm dâvetçilerinin sınırları üzeri-

ne baskı icra ederek onları İslâm metoduna göre acele sayılacak adımlar atmaya zorladığı gibi zaman zaman onları sıkıştırmaya yönelerken kendilerine söyle sorular sormaktadır. Çağrısını üstlendiğiniz nizamın detayları nerede? Onu yürütmek üzere yeni usullere uygun ne gibi incelemeler, araştırmalar ve uygulanmaya hazır hukuk tasarıları hazırladınız? Sanki günümüzde İslâm şeriatını uygulamak için, insanların yegâne eksî fıkhi araştırmalar ve İslâm fıkhi ile ilgili hükümleri mis gibi. Sanki insanlar Allah'ın hakimiyetine teslim olmuş, O'nun şeriatı uyarınca yönetilmeye razıdırular da müctehidler eliyle düzenlenmiş yeni usullere uygun hukuk tasarıları bulamıyorlar. Bu, şu dine hümrət duyan her kalb sahibi insanın gülüp geçmesi gereken ciddi yeten yoksun bir maskaralıktır.

Cahiliyenin böyle bir baskından maksadı, ya Allah'ın şeriatını bir yana bırakarak insanın insana kulluguunu yürütmeye devam etmek için kendine bahane bulmaktan veya İslâm cemaatini hareket içinde inanç geliştirme merhalesini atlayarak İlâhi metoddan saptırmak, nازariyyeyi hareket aracılığı ile ortaya çikaran, sosyal pratik aracılığı ile dönemin ana hatlarını belirli hale getirerek gerçek problemleri ile gündelik İslâmi hayatı cevap verecek kanunları yürürlüğe koyan İslâmi dâvet metodunu değiştirmekten başka bir şey olamaz.

Entriikalara alדים etmemek, İslâm dâvetçilerinin görevlerinden dir. Hareketlerine ve dinlerine yabancı düşen bir metod zorlamasını reddetmek, görevlerindendir. İnanmayanlar tarafından küçük düşürmemek, onların görevlerindendir.

Söz konusu zorlama manevrasını keşfederek aşmak ve diğer her türlü şeriatı reddederek Allah'ın şeriatına boyun eğdiğini ilân etmemiş olan bir cemiyette sözde «İslâm fıkhnını modernleştirme» adı altında kalkışılan gülünç maskaralığa karşı direnmek, onların görevlerindendir. Cihad ibadetini havaya tohum saçmak diye niteleyerek hafife alan tutumu, bu kırılı oyunu reddetmek, onların görevlerindendir.

Bu dinin hareket metodu uyarınca davranışmak onların görevlerindendir. Bu, İslâmın gücünün sırlarından biri olduğu kadar onların da güç kaynağıdır.

İslâmda metod öze esittir, aralarında ayrılık yoktur. Hiç bir yabancı metod, sonunda İslâmi gerçekleştiremez. Beşeri nizamlar kendi metodlarıyla gerçekleştirebilirler, fakat bizim nizamımızı gerçekleştiremezler. Metod tutkunluğu, her İslâmi hareket hesabına, inanç ve düzen tutkunluğu kadar kaçınılmazdır.

«Hiç şüphesiz, bu Kur'an en doğru olana ulaştırır.»

MÜSLÜMAN CEMİYETİN DOĞUŞU VE ÖZELLİKLERİ

Peygamber'imizin (S.A.S.) eliyle gerçekleşen İslâma çağrı hareketi, hiç şüphesiz, peygamberler manzûmesi önderliğinde yürütülen uzun çağrı zincirinin son halkasını meydana getirir. İnsanlık tarihi boyunca süren bu çağrıının tek bir hedefi vardır: İnsanlara tek ilâhalarını, Hak Rabb'lerini tanıtmak, herhangi bir yaratılmışa tapmayı reddederek ortaksız Allah'a kul olmalarını benimsetmek.

Kısa süren, bazı dönemlerdeki belirli sayıda kimseler dışında insanlar, uluhiyet esasını ve Allah'ın varlığını, kesinlikle inkâr etmiş degillerdi. Onlar ortaksız Rabb'lerini gerçeğe uygun şekilde tanımakta hataya düşüyorlar veya Allah'a başka ilâhalar ortak ediyorlardı. Bu ortak kosma, ya inanç ve ibadet bakımdan veya egemenlik ve bağıllık açısından olabiliyordu. Bu ortak koşmaların her iki türlüsü de Peygamberler aracılığı ile tanımış oldukları, fakat zaman geçtikçe eski cahiliye dönemlerine dönerek inkâr etmiş oldukları Allah'ın dininden çıkarıcı birer şirktit. Böylece insanlar ya inanç ve ibadet alanında veya bağıllık ve egemenlik noktasındaveyahut her ikisi konusunda yeni baştan Allah'a ortak koşma sapıklığına dönüyorlardı.

Tarihin akışı içinde Allah'a dâvetin özelliği budur. Bu dâvet «teslim» olmayı amaçlar. Kulların Rabb'lerine teslim olmasını. Hayatın her gelişmesi karşısında kuları egemenlik konusunda, şeriat konusunda, değer ölçüleri konusunda, gelenekler konusunda kulların boyunduruğundan çıkarıp ortaksız Allah'ın hakimiyetine ve şeriatine vermek suretiyle onları kula kul olmaktan tek Allah'ın kulu olma statüsünde çıkarmak. İslâm, daha önceki peygamberler döneminde olduğu gibi, Peygamber'imiz (S.A.S.) vasıtası ile bu dâvayı ileri sürdürmüştür.

İslâmiyet, insanları, kendilerini kuşatan tüm varlık aleminde olduğu gibi Allah'ın hakimiyetine bağlanmaya çağrımak için gelmiştir. Varlığın tümünü yöneten otoritenin onların hayatını da yöneten otorite olması gereklidir. Onlara tanıtılan metod, otorite ve tedbir, varlığın tümünü çekip çeviren metod, otorite ve tedbirden başkası değildir. Hatta, hayatlarının irade-dışı kesimini çekip çeviren metod, otorite ve tedbir de aynıdır.

İnsanlar doğumlardında, gelişmelerinde, sağlıklarında, hastalıklarında, hayatlarında ve ölümlerinde Allah'ın yarattığı bir takım fitri kurallara mahkûmdurlar. İçtimai hayatlarında ve tercihe dayalı hareketlerinin sonucu olarak beliren gelişmelerde de yine aynı kanun-

lara mahkûmdurlar. Onlar varlığın tümünü yöneten kuralları nasıl değiştiremezlerse kendileri ile ilgili olan bu konularda da İslâhi sünneti (üsûl) değiştiremezler. Buna göre, gerek hayatlarının iradeye dayalı kesimi ile fitri kesimi arasında, gerekse iradi ve fitri kesimleri ile varlıklarının tümü ve diğer varlık bütünü arasında koordinasyon sağlayabilmek için hayatlarının iradeye dayalı kesiminde İslâma yönelerken; böylece her kesimde Allah'ın şeriatini tek hakim güç halinde kabul etmiş olmalıdır. (*)

İnsanın insan üzerine egemenlik kurması esasına dayanan ve bu noktada insanı varlık bütünü çekip çeviren gelenekten ayrı farzeden, insan hayatının iradi ve fitri kesimleri arasında çelişme olduğunu kabul eden cahiliye düşüncesi yok mu? İşte ortaksız Allah'a teslim olmaya çağırılan bütün peygamberler gibi Peygamber'imizin (S.A.S.) de karşısına dikildiği zihniyet budur.

Bu cahiliye zihniyeti, mücerret bir «nazariye» şeklinde ortaya çıkmaz. Hattâ çoğu dönemlerde şu veya bu ölçüde bir nazariyesi bulunmaz bile. O her zaman harekete dönük bir toplumda temsil edilir. Bu cemiyetin önderliğine, kavramlarına, değer yargılara, düşünce tarzlarına, duygularına, geleneklerine ve âdetlerine yön vererek o cemiyette temsil edilir. Söz konusu cemiyet etki - tepki ilişkileri içinde gelişen, koordinasyonlu, fertleri arasında bağlılık ve yardımlaşma ilkelerinin geçerli olduğu organik bir bütündür. Bu durum, o cemiyeti, —şuurlu veya şuursuz olarak— varlığını korumaya, bütünlüğüne savunmaya, ne şekilde olursa olsun, varlık ve bütünlüğünü tehdit eden unsurları yoketmeye yöneliktir.

Cahiliye zihniyeti mücerred bir «nazariyede değil de böylesine eyleme dönük bir cemiyet tarafından temsil edildiği için, bu zihniyeti ortadan kaldırıp insanları yeniden Allah'a bağlamak dâvasının mücerred bir nazariyede temsil edilmesi ne doğrudur ve ne de yararlıdır. Çünkü böyle bir tutum, fiilen yürürlükte olan, harekete dönük ve organik bir toplumda temsil edilen cahiliye zihniyeti ile boy ölçüşmeye girişmek olmaz. Oysa ki, fiilen yürürlükte olan bir varlığı ortadan kaldırıp yerine özeliğ, metod, esas ve detaylar bakımından taban tâbana zıt olan bir başka varlığı yürürlüğe koyabilmek için, ileri sürülecek varlığın üstün olması gereklidir. Açıkçası böyle bir girişimin, nazari ve pratik dayanakları, fertleri arasındaki bağlılık, yakınılık ve tutkunluk bakımından, fiilen yürürlükte bulunan cahiliye cemiyetinden daha güçlü ve organik bir toplumda temsil edilmelidir.

Tarihin aksı boyunca İslâmın temel dayanağı, «lâ ilâhe illallah» hîkkâme şahadet etmek olmuştur. Yani uluhiyet, rububiyet, mutlak varlık, otorite ve hakimiyet mercii olma bakımından Allah'ı tek bilmek. Yüreklerde inanc, davranışlarda ibadet ve pratik hayatı şeriat olarak bu konularda O'nun tekliğine dayanmak. Buna göre «lâ ilâhe

(*) Bu konuda daha geniş bilgi edinmek için Pakistan «Cemaat-i İslâmiye Partisi» Genel Başkanı Ebû'l-ala el-Mevdudi'nin «Mebâdi-i İslâm (İslâmın İlkeleri)» adlı eserine başvurunuz.

«illellah» hükümine şahadet etmek, seriat uyarınca ancak bu olgun biçim ile varolabilir. Ancak bu biçimde bir varoluş gerek Müslümanın ve gerekse Müslüman olmayanın dile alışında ona itibar, ağırlık ve ciddi bir mevcudiyet kazandırabilir.

Nazari açıdan bu kuralı yerleştirmenin mânası insanların tüm hayat kesimlerinde Allah'a dönümleri, onun hiç bir kesiminde ve hiç bir yönünde kendilerine göre hükmü vermemeyip her alanda Allah'a uyumak üzere O'na yönelmeleridir. Allah'ın hükmünü de kendilerine ulaşuran tek bir kaynaktan öğrenmelidirler. Bu tek kaynak da Allah'ın Resûlüdür. İşte bu esas, İslâmin ana temeli olan şahadet cümlelerinin ikincisi olan «Hz. Muhammed'in Allah'ın Resûlü olduğuna şahadet etmek» cümlesiinde ifade edilmektedir.

İslâmî temsil eden ve ona dayanak olan nazari temel budur. Bu temel, hayatın tüm kesimlerine uygulanınca eksiksiz bir yaşama metodu meydana çıkarır. Müslüman bu metod sayesinde gerek İslâm içinde gerek dışarıya karşı, gerek müslüman cemiyet içindeki ilişkilerde ve gerekse müslüman toplumun diğer toplumlarla olan ilişkilerde içtimai ve ferdi hayatın tüm detaylarına cevap verir. (*)

Fakat, dedığımız gibi, isteyenin inanç olarak benimseyip ibadet olarak uygulayacağı ve bunun ötesinde bağlılarının, harekete dönük ve fiilen yürürlükte olan, organik bir cahiliye toplumu içinde tek tek fertler halinde kalacağı, müicerred bir «nazariye» halinde temsil edilemez. Çünkü onların bu tarz varlığı, sayıları ne kadar çok olursa olsun, İslâma «fiili bir varlık» kazandıramaz. Çünkü organik cahiliye cemiyeti ile kaynaşan «nazari yönden müslüman» fertler, bu organik toplumun isteklerine uymaya her zaman, kesinlikle, mecbur kalacaklardır. Bilerek bilmeyerek, isteyerek veya istemiyerek bu toplumun varlığı için gerekli olan ihtiyaçları karşılama yolunda, onun bütünlüğünü savunma yolunda, onun varlık ve bütünlüğünü tehdit eden etkenleri bertaraf etme yolunda hareket edeceklerdir. Çünkü organik varlık, isteseler de istemeseler de ,mensuplarına bu görevleri yapırır.

Euna göre, «nazari yönden müslüman» fertler, «nazari» olarak ortadan kaldırılmaya uğradıkları cahiliye toplumunu «fiilen» güçlendirmeye devam edeceklerdir. Onun yapısı içinde, onu varlık ve devamlılık sağlayan unsurlarla beslemeye devam eden birer canlı hücre olacaklardır. Yetkilerini, uzmanlıklarını ve girişimlerini bu cemiyet yaşasın ve güçlensin diye kullanacaklardır. İslâmî bir cemiyet kurabilmek için, bu cahiliye cemiyetini yıkma istikametinde ilerlemeleri gerikerken bu böyle olacaktır!

Bu yıldan, daha ilk adımda, İslâmin nazari temelinin (yâni İslâm inancının) hareketе dönük ve organik bir toplumda temsil edilmesi kaçınılmazdır. İslâmin ortadan kaldırmayı amaçladığı eyleme dönük ve organik cahiliye toplumundan kopuk ve bağımsız olan, ca-

(*) «Lâ ilâhe illellah, Menheciî Hayat (Hayat Metodu olarak lâ ilâhe illellah)» bölümüne bak.

hiliye toplumundan kopuk ve bağımsız olan, cahiliye cemiyetinden ayrı, bir başka harekete dönük ve organik bir cemiyet meydana getirmek kaçınılmaz bir şarttır.

Yeni toplumun eksenin, örneğini Peygamber'imizin (S.A.S.) şahsında ve ondan sonra gelerek insanları ortaksız Allah'ın rububiyetine, ortaksız varlığına, hakimiyetine, otoritesine ve şeriatına döndürmeyi gaye edinen İslâmi önderliklerde bulan yeni bir yönetim olmalıdır. Allah'dan başka ilâh olmadığına ve Hz. Muhammed'in O'nun kulu ve resülü olduğuna şahadet eden herkes içinden kopup geldiği pratik cahiliye cemiyetine bağlılıktan ve o cemiyetin yönetiminden sıyrılmalıdır. Bu bağlılık isterse kahinler, sihirbazlar, yalancı gayb habercileri ve inanç sömüriüctüleri eli ile yürütülen dini bir yönetimine karşı olsun, isterse Kureş kabilesinde olduğu gibi, siyasi, içtimai ve iktisadi sahalarda söz sahibi bir yönetimle karşı olsun. Bu kimseler bağlılıklarını eyleme dönük ve organik yapılı yeni İslâm toplumuna ve onun müslüman yönetimine hasretmelidirler.

Müslümanın İslâma ilk giriş adımını atarken, Allah'dan başka ilâh olmadığına ve Hz. Muhammed'in O'nun kulu ve resülü olduğuna şahadet getirir getirmez bu esası gerçekleştirmesi gereklidir. Çünkü ancak böylelikle İslâmi bir toplum meydana gelebilir. Böyle bir toplum organik, dayanışmalı, tutkun, bağımsız ve başlı başına varolan, canlı bir varlık gibi azaları bütünüň yaşaması, derinlere kök salıp genişlemesi için çalışan, varlığına kasdeden tehditlere karşı kendini savunan bir cemiyetle temsil edilmemiş tek tek fertlerin kalblerinde barınan mücerred bir inanç temeli sayesinde gerçekleşmez. Söz konusu fertlerin sayısı ne kadar çok cl'ursa olsun. Belirtilen organik fonksiyonlar, cahiliye yönetiminden bağımsız, fertlerinin hareketlerini düzenleyip koordine eden, onları İslâmi varlıklarını derinleştirme, genişletmeye ve kökleştirmeye yönelik, cahiliye karşısı direnen onun köküni kazımaya sevkeden bir yönetim altında isleyebilir.

İşte İslâm, öz —fakat zengin— bir ideolojik temele dayalı olduğu gibi aynı zamanda bu inanç temeline bağlı cahiliye toplumundan bağımsız ve ona karşı olan bir organik ve harekete dönük cemiyette temsil olunabilir. Yoksa pratik bir varlıktan mahrum bir «nazariye» şeklinde bulunamaz. Onun yeni baştan bir daha ortaya çıkması da böyle olur. Nerede ve ne zaman olursa olsun, İslâmin eyleme dönük ve organik doğuş mantığına uymaksızın, cahiliye cemiyetinin gölglesi altında onu yeniden kurtarmak mümkün değildir.

Belirtilen metodun temeli üzerinde müslüman bir ümmet kurmak, bu ümmetin varlığını organik ve harekete dönük bir topluma dayandırmak ve bu inancı bu toplumun kaynaştırıcı harcı haline getirmek isteyen İslâm, sadece «insanın insanlık yönünü ortaya çıkarmayı, ayrıca onu güçlendirip yerleştirmeyi ve onu insan yapısını teşkil eden diğer unsurların üzerine çıkarmayı amaçlamıştır. Bu yolda bütün kurallarında, öğretülerinde, şeriatinde ve hükümlerinde kullandığı değişmez metodу uyarınca yürümektedir.

İnsan yapısı hayvan yapıları ile, hattâ maddî varlıkların yapıları ile ortak nitelikleri taşıır. Bu yüzden bazı «bilgili cahiller» onu

bazan hayvan ve bazan da cansız maddeler gibi bir madde sanmışlardır. Fakat o, hayvan ve cansız maddeler ile ortak olan nitelikleri yanında kendini onlardan ayırp bağımsız bir varlık olmasını sağlayan özelliklere de sahiptir. Nitekim sözü edilen «bilgili cahiller» boyunlarını büken bu gerçekleri, samimiyet ve açıklıktan yoksun ifadeler ile itiraf etmek zorunda kaldılar. (1)

İslâm toplumunu, basit ırk, renk, dil, coğrafi yakınlık gibi noktalara ağırlık tanımaksızın sîrf inanç bağı üzerine kurmak ve bu toplumda insanın hayvanlarla ortak niteliklerini değil de «insanî özelliklerini» ön plânda geliştirmek, İslâmî metodun bu ilkeve dayanan apaçık ve pratik sonuçlarından biri olmuştur. Bu metodun apaçık ve pratik bir neticesi olarak İslâm toplumu, her kavimden, her renkten, her ırktan ve dilden insanlara açık olmuş, söz konusu zavallı hayvani engelleri hesaba katmamıştır. Böylece çeşitli ırkların özellik ve yetenekleri İslâm potasına akmiş, söz konusu özellik ve yetenekler bu potada pişip kaynaşarak nisbeten kısa bir zaman zarfında üstün bir organik sentez meydana getirmiş ve aralarındaki uzaklığa ve o zamanın ulaşım imkânlarının yetersizliğine rağmen, bu tutkun, mütecanis ve şaşırtıcı insan kitlesi, günündeki tüm insanlık enerjisini içeren parlak ve büyük bir uygurlık meydana getirmiştir.

Arap, İranlı, Şamlı, Mısırlı, Mağribî, Türk, Çinli, Hindli, Romalı, Yunanlı, Endülüsî, Afrikalı ve diğer kavimler ile ırklar egemen İslâm toplumunda bir araya gelmiştir. İslâm cemiyetini ve İslâm medeniyetini kurmak üzere hepsinin özellikleri kaynakşık, dayanışmalı ve koordinasyonlu bir biçimde toplanmıştır. O yüzden bu büyük medeniyet hiç bir zaman Arap medeniyeti değil, «İslâm medeniyeti» olmuştur. Bu medeniyet hiç bir zaman ırka değil; inanca dayalı olmuştur.

Eu insanların tümü, eşitlik ilkesi uyarınca, sevgi bağına dayanarak ve aynı amaca yönelik bir araya gelmişlerdir. Son noktasına kadar bütün yeteneklerini kullanarak, en derin millî özelliklerini ortaya çıkararak ve gerek şahsi, gerek ırkı ve gerekse tarihi her türlü tecrübelerini ortaya dökerek eşitlik ilkesi uyarınca mensubu bulundukları, Tek Allah'a inanmanın bağı sayesinde içinde kaynaştıkları ve hiç bir engel söz konusu olmaksızın, bünyesinde sadece insan olma yönlerinin ön plâna çıktıığı bir İslâm cemiyeti kurmaya koyuldu- lar. Bu kadar zengin içtimai unsur târih boyunca hiç bir toplumda biraraya gelmemiştir!

Örnek olarak ele alacak olursak eski çağların en meşhur beşeri birleşme hareketi, Roma İmparatorluğu idi. Fiilen birçok milletleri, birçok dili konuşan insan gruplarını, çeşitli renktekileri ve değişik zümreleri bir araya getirmiştir. Fakat bu birlik «insanlık» bağına dayanmamış ve inanç gibi yüce bir değer tarafından temsil edilmemişti. Bu imparatorluğun birliği bir yandan ülkenin her tarafında kö-

(1) Eunların başında Yeni Darvincilerden biri olan Julian Huxley gelir..

leler sınıfı ile eşraf sınıfına bölünen bir sınıf temelini dayanırken, diğer taraftan genellikle Romalıların yönetici ve diğer milletlerin yönetilen olarak yer aldığı bir ırkçılık esası üzerine oturuyordu. Bu yüzden hiç bir zaman İslâm toplumunun ulaştığı birleşme ufkuna varamadı ve asla İslâm birliği gibi verimli olamadı.

Yakın yüzyıllarda başka birlikler de gerçekleşti. Meselâ Britanya İmparatorluğu. Fakat o da varisi olduğu Roma birliği gibi oldu. İngiliz milletinin yönetici üstünlüğüne ve imparatorluğa bağlı müstemelekeleri sömürmeye dayanan ırkçı ve sömürgeci bir birlik meydana getirdi. Diğer Avrupa imparatorlukları da öyle. Bir zamanların İspanya, Portekiz ve Fransa İmparatorlukları gibi. Hepsi aynı düşük, çirkin ve utandırıcı seviyeye bağlı kaldı.

Komünizm, millet, ırk, vatan, dil ve renk engellerini aşan bir başka birlik kurmak istedî. Fakat bu birliği her yönü ile «insanı» bir temele değil, sınıf esasına dayandırdı. Bu yüzden o da Roma birliğinin bir başka türüsü oldu. Biri «eşraf» sınıfına dayalı iken yenisî de «proletarya» sınıfına dayanıyor. Sürikleyici motifî, diğer sınıflara karşı beslenen koyu bir kin! Böyle kindar ve zavallı bir birlik, insan varlığına, şimdîye kadar görülenlerin en beteri olan bir sonuçtan başkasını veremez. Bu birlik, daha temelde, hayvanî sıfatları ön plâna çıkarmaya, onları geliştirip güçlendirme esasına dayanıyor. Bu nitelikleri «temel insanî istekler» savıyor. Ona göre «bu istekler» besin, konut ve cinsî içgüdüyü tatmin etmektedir. Oysa ki, bunlar insanın hayvanlarla ortak olan temel ihtiyaçlarıdır. Fakat komünizmle sorarsanız, insanlık tarihi, bir ekmeğin peşinden koşma târihindir!

Başlıca insanî özellikleri ön plâna çıkaran ve kurduğu insanî toplumda bu özelliklerini geliştîrüp yücelten metodu ile İslâm diğerlerinden apayrı olmuştur ve apayrı olmakta devam etmektedir. Onun metodunu bırakıp başka bir metoda sapanlar, ırk, milliyet, toprak ve sınıf gibi değişik temellere dayanan başka metodlar benimseyenler, gerçekten insan düşmanıdır! İnsanın kâinattâ Allah'ın kendisini yarattığı gibi yüce özelliklerini ile apayrı bir tür olarak yaşammasını istemeyenler onlardır. Onlar insan toplumunun kaynaşma ve işbirliği içinde bütün milliyetlerin yetenek, özellik ve deneylerinden yararlanmasını istemiyorlar. Ulu Allah'ın haklarında şöyle buyurduğu kimseler de onlardır :

— «De ki, amel yönünden en çok hûsrana uğrayanlar kimlerdir, size bildirelim mi Dünya hayatı boyunca emekleri boş gittiği hâlde iyi işler yaptıklarını sananlardır. Rabb'lerinin âyetlerini ve O'nun huzuruna çıkmayı inkâr edenler onlardır. Bu yüzden işledikleri ameller boş gitmiştir. Kiyamet günü onları tartıya koymayız bile. İşte onlar kâfir oldukları ve âyetlerimiz ile Peygamberlerimizi alaya aldıkları için cezaları cehennemdîr.» (1)

Hiç, şüphesiz, Ulu Allah'ın buyurduğu, en doğrudur.

(1) Kur'an-ı Kerim.

ALLAH YOLUNDА CİHAD

Ibn-i Kayyim el-Cevzi, cihad konusunu «Zad-ül Mead» isimli eserin «Peygamber olarak gönderilişinden Allah'a kavuştuğu ana kadar kâfirleri ve münaftikları hidayete çağırışının safhaları» başlığını taşıyan bölümünde şöyle özetler :

— «Allah'ın O'na ilk vahyettiği ayet, «Yaratan Rabbinin adı ile oku» şeklindeydi. Bu emir, peygamberliğinin başlangıcını meydana getiriyordu. Allah O'na kendi kendine okumayı emrediyordu, daha O'na tebliğ etmeyi emretmemiştir.

Sonra O'na «Ey örtülere bürün, kalk ve korkut...» ayetini indirdi. «Oku» emri O'na gelen bir bildiri idi, arkasından «Ey örtülere bürün...» diye başlayan talimata muhatap oldu. Daha sonra aşireti içindeki yakın akrabalarını korkutmasını emretti. Arkasından kabilesini korkuttu, (1) daha sonra komşu kabileleri, bir müddet sonra tüm araplari ve sonunda da tüm insanları korkuttu.

Peygamber olusundan itibaren on küsür yılını savaş ve cizyesiz bir davet ile korkutarak geçirdi. Bu sırada kendisine sabretmesi, aldirış etmemesi ve göz yummaması emredilmişti. Sonra göç etmesine ve savaşmasına izin verildi. Daha sonra kendisine saldıranlar ile savaşması ve kendisinden ayrılp O'na ilişmeyenlere dokunmaması emredildi. Arkasından da O'na Allah'ın dini kesin bir hakimiyet kazanınca kadar şirk koşanlarla savaşması emredildi. Cihad emrinden sonra kâfirler O'na göre üç kısım olmuştu: Kendileri ile ateş-kes ve barış antlaşması yapılanlar. Kendileri ile savaş halinde bulunulanlar ve Zimmiler.

Ateş-kes ve barışa bağlananlara kararlaştırılan süre içinde dokunmamakla, onlar sözleşmelerine bağlı kaldıkça verilen sözde sadakat göstermekle, döneklik edeceklerinden çekindiği takdirde sözleşmelerini onlara geri çevirmekle, fakat antlaşmanın bozulduğunu karşı tarafa bildirmedikçe onlara savaş açmamakla ve sözleşmesini bozanlara savaş açmakla emrolundu. «Berae» suresi ile bu kısımlardan her biri ile ilgili olan hükümler daha da açıklık kazandı.

Bu sure ile ehli kitabdan olan (yahudi ve hristiyanlar) düşmanlar ile cizye verinceye veya İslâma girinceye kadar savaşması emre-

(1) Buradaki korkutmak, içinde bulundukları tehlikeyi göstererek korkutmak mânasındadır, yani inzar etmek.

dildi. Ayrıca kâfirler ve münaflıklara karşı cihada girişme ve onlara karşı sert davranışma emri aldı. Bunlar yanında O'na kâfirlerle gişisen sözleşmelerden uzak durmasını, sözleşmelerini geri çevirmesini emretti. Bu sureye göre sözleşmeli düşmanlar üç kisma ayrılvordu. Birinci kısında savaşma emri aldıkları: Bunlar sözleşmelerini bozanlar, sözlerinde durmayanlar idi. O da, onlarla savaşa girişerek kendilerini yendi. İkinci kısındakilerle ise süresi belirli sözleşmeler vardır, onlar da sözleşmeyi bozup O'na karşı savaş hazırlığına gişişmemiştir. Bunda belirtilen süreyi doldurma emri aldı. Üçüncü bir kısım da kendileri ile arada sözleşme bulunmayan, buna rağmen Peygamber'e savaş acmayı kendileri ile süresiz bir antlaşması bulunan kimselerdi. Böylelerine dört aylık süre tanımı ve sürenin bitiminde onlarla savaşa tutuşması emredildi.

Böylece sözleşmesini bozulanları savaşarak yendi. Kendileri ile sözleşme yapılmayanlara veya antlaşmaları süresiz olanlara dört ay süre tanıdı. Verdikleri söze bağlı kalanlara antlaşma müddetleri dolunca yada kadar ilismeme emri aldı. Böylelerinin tümü daha antlaşma müddeti dolmadan İslâm'ı kabul ettiler. Zimmilere ise cizye yükledi..

«Berae» suresi ile kâfirlerin, O'na karşı üç kisma ayrılışı kesinleşti: Kendisi ile savaş halinde olanlar. Antlaşmalar. Zimmiler.

Arkasından antlaşmalar ve kendileri ile ateşkes sözleşmesi bulunanlar, İslâma karşı durumları daha da belirerek kendileri ile savaş halinde bulunulanlar ve zimmiler olmak üzere iki kisma ayrıldılar. O'nunla savaşanlar O'ndan korkanlar idi. Böylece bütün yeryüzü halkı O'na karşı üç kisma ayrıldı: O'na inanan Müslümanlar. Kendisine güvenen barış halinde olanlar. O'ndan korkan ve kendileri ile savaş halinde bulunularlar.

Münaflıkla karşı tutumura gelince onları görünüşlerine göre kabul edip içyüzlerini Allah'a havale etmekle,larında ilme ve delile dayanarak cihad etmekle, onlardan yüz çevirip kendilerine karşı sert davranışnamakla ve kendilerine kalblerine etki edecek sözler tebliğ etmekle emredildi. Buna karşılık cenazelerini kılması, mezarlarının başına gidip dua etmesi yasaklandığı gibi kendisine onlar için af dilese bile Allah'ın onları affetmeyeceği bildirildi. İşte O'nun kâfirler ve münaflıklara karşı tutumu bu idi.»

İslâm'da cihadın merhalelerilarındaki bu nefis özeten, uzun uzun üzerinde durulması gereken, fakat burada detaylarına girmeden, sadece işaret etmekle yetinebileceğimiz bu dinin harekete dönük metodu ile ilgili bazı derin ve köklü özellikler ortaya çıkmaktadır :

Birinci özellik, bu dinin metodundaki ciddî pratiklik ve harekete dönük olma durumudur. O, beseri pratiğe karşı koyan bir harketidir. Pratik varlığına denk gelecek araçlarla bu beseri pratiğe karşı koyuyor. O kavramlarda beliren bir cahiliye inancı ile karşı karşıyadır. Hareket içinde beliren bir takım pratik kurumlar, bu inanca dayanıyor. Bu kurumları da maddi kuvvete sahip otorite mihrakları destekliyor. Bu yüzden İslâmî hareket, bu pratik gerçeğin tümünü, onlara karşılık verebilecek tedbirler ile karşılıyor.

İnanç ve düşünce tarzlarını düzeltmek için dâvet ve anlatma ile karşı koyuyor. Cabiliyeyi ayakta tutan kurum ve otoriteleri ortadan kaldırmak için kuvvet ve cihad tedbirleri ile ortaya çıkıyor. İnanç ve düşünce tarzlarını doğrultacak bildiri ile halk arasına girip onları baskın ile veya yıldırarak Ulu Rakib'lerinden başkasına taptıran kurum ve otoriteleri. Bu öyle bir harekettir ki ferdi vicdanlar üzerinde madde baskını kullamadığı gibi otorite karşısında bildiri ile de yetinmiyor. İnsanları kula kulluktan kurtarıp ortaksız Allah'a kul olma statüsüne yüceltmek uğrunda yürüken bu dinin metoduna göre, yerinde kuvvet kullanmak veya bilgi vermekle yetinmek aynı şeydir, biribirinden farksızdır.

Bu dinin metodunda beliren ikinci özellik, hareketli pratiklik ve esreklik. O, bir takım merhalelerden geçecek bir harekettir. Her merhalenin gereklerine ve pratik ihtiyaçlarına uygun araçları vardır. Her merhale, bir sonraki merhale ile sona erer. Bu din, pratiği bir takım mücerred nazariyeler ile karşılaşmaz. Söz konusu pratiğin merhalelerine donuk, katı tedbirle karşı koymadığı gibi. Bu dinin cihadındaki metoduna delil göstermek üzere Kur'an'daki kaynakları ileri sürüp de dinin bu özelliğini gözönünde tutmayanlar, bu metodun açtığı merhalelerin özelliği ile çeşitli kaynakların her merhale ile olan ilgisini idrak edemeyenler, ağır bir hataya düşmüş olurlar, bu dinin metodunu tanınmaz kılıklara büründürmiş olurlar, kaynaklara asında taşımadıkları, gayeye dönük esas ve kaideyle yüklemiş olurlar. Çünkü enler Kur'andaki her kaynağı sanki nihai durumu belirten bir delilmiş gibi, bu dinde nihai kaideleri temsil eder diye kabul ediyorlar.

İslâma bağlılıklarını sadece isimden ibaret kalmış olan müslümanlara karşı dikilen umut kirici pratiğin baskısı altında hem akılca ve hem de ruhi bakımından yığınlığa düşen bu çeşit kimseler, İslâm sîrf savunma amacı ile cihad eder, derler. Böylece bu dini yeryüzündeki tüm zorbaları ortadan kaldırarak insanları tek Allah'ın kulu yapmak olan metoduñan feragat ettirmekle onu şirin göstereklerini sanırlar. Oysa ki, insanlara getirdiği inancı zorla benimserek değil, fakat insanlarla bu inancın arasını açık ve serbest bulundurarak insanları kolların kölesi olmaktan kurtarıp kolları Rabb'ine kul olmağa yüceltmek lu dinin metodу gereğidir. Eu da egemen siyasi düzenleri yıkmakla veya teslim olduğunu ilân edip cizye vermeye mecbur bırakmakla clur. O zaman, siyasi ctorite serbestlik içindedir. İster bu dini benimsesin, isterse benimsemesin, İslâm ile tebaası arasındaki engel aşılmış olur.

Üçüncü özellik ise bu kesintisiz hareket ve değişen araçlar, bu dini ne belirlenmiş esaslarından ve ne de müşahhas gayesinden uzaklaştırınız. Feygamber'imiz (S.A.S.), daha ilk günden itibaren, gerek yakın akrabalarını, gerek Kureyş kabilesini, gerek tüm Arapları ve gerekse bütün yeryüzü insanlarını muhatap tutarken onlara tek bir esası bildiriyordu, kendilerinden tek bir gayeye ulaşmayı istiyordu. O da kolların köleliğinden sıyrılarak sîrf Allah'a kulluk arzetmekti. Bu

esas üzerinde pazarlık ve yumuşaklık söz konusu değildi. Sonra da bu tek hedefi gerçekleştirmeye doğru muayyen merhaleleri olan ve her merhalesinde değişik araçlar kullanılan belirli bir plan uyarınca yürütüyordu, daha önce belirttiğimiz gibi.

Dördüncü özellik, «Zad-ul Mead» adlı eserden naklettiğimiz nefis Özetlemede belirtildiği üzere, İslâm cemiyeti ile diğer toplumlar arasındaki ilişkilerle ilgili olan hukuka dayalı disiplindir. Bu hukuki disiplin Allah'a teslim olmanın, bütün insanlarca uyalması gereken veya olduğu gibi onaylanması gereken aleme şamil bir esas olduğu temelde dayanır. Buna göre bu esasın çağrısı önüne hiç bir siyasi rejim veya maddi kuvvet engel olarak dikilemez. Bu çağrı önüne hiç bir siyasi rejim veya maddi kuvvet engel olarak dikilemez. Bu çağrı ile her ferd arasındaki yol açık tutulacaktır. Herkes serbest iradesine dayanarak bu esası ister kabul eder, ister etmez, fakat ona karşı dikilemez, ona karşı savaş açamaz. Eğer biri böyle yaparsa İslâm onu öldürünceye kadar veya teslim olmasını sağlayıcaya kadar onunla savaşacaktır.

* *

«İslâmda Cihad konusunda yazı yazan bazı akılca ve ruhca yılınliga düşmüş kimseler, İslâmi bu «töhmet»ten kurtarmaya yeltenirken, bu dinin inanca baskı uygulamayı yasaklayan esası ile insanlar arasına girerek engel teşkil eden ve insanları Allah'a kul olmaktan alakoyup insanlara kul yapanlara karşı takındığı tavrı biribirine karıştırıyorlar. Bunlar biribirleri ile ilgisi olmayan ve biribirlerine karıştırmamaları gereken, apayı, seylerdir. Böyle bir kavram kargaslığı yüzünden ve her şeyden önce yüreklerine sinen yilginlikten ötürü İslâm'daki cihadı «savunma savaşı» dedikleri durumlara hasretmeye kalkışırlar. Oysa ki İslâm'daki cihad, insanların bu gün gördükleri savaşlarla ne gerekçe ve ne de nitelik bakımından ilgisi olmayan başka bir olaydır.

İslâm'daki cihadın gerekçelerini, bu dinin kendi özelliğinde, yer üzündeki fonksiyonunda ve Allah tarafından belirlenen yüce amaçlarında aramak gereklidir. Ulu Allah onun uğruna o mesajla bunca Peyamberleri gönderdiğini bildirdi ve Peyamber'imizi sonuncu Resûl olarak seçtiği gibi mesajını da mesajların sonuncusu ilân etti.

Bu din, insanın eryüzünde kullara kul etmektan, aynı zamanda kullara kul etmenin bir başka türü olan nefsin aşırı arzularına boyun eğmekten kurtuluşunu belirten cihana şamil bir bildiridir. Bu amacı, sîrf Allah'ın uluhiyetini, O'nun bütün alemlerin Rabb'i olduğunu açıklayarak ortaya koymustur. Tek Allah'ın tüm alemlerin Rabb'i olduğunu açıklamak demek, bütün şekil, biçim, düzen ve görünüşleri ile beşer egemenliğine karşı cihana şamil bir yaygınlıkta baş kaldırıkmak, eryüzünün her köşesinde şu veya bu biçimde beşer hakimiyyetine dayanan rejime karşı kesin bir şekilde direnmektir. Başka bir deyimle şu veya bu şekilde Uluhiyet yetkisini insana dayandıran her düzene karşı direnmektir. Çünkü hükümlerinin son mercii insan olan

ve otoritenin kaynağı olarak insanı alan her rejim Allah dışında insanların biribirlerini Rabb edindikleri bir beşeri ilâhlaştırma rejimidir.

Bu bildirinin manası, gaspedilmiş, ilâhi otoriteyi çekip alarak Allah'a geri vermektir, insanları kendilerince düzülmüş hukuk ilke-lerine göre yönetip halkın kul yerine koyarken kendilerini Rabb yeri-ne koyan yetki hırsızlarını kovmak demektir. Bu bildirinin manası, ilâhi otoriteyi yerleştirmek üzere beşer egemenliğini ortadan kaldır-maktadır. Şimdi Kur'an-ı Kerimin ifadesine kulak verelim:

— «**Gökte ilâh olan ve dünyede ilâh olan Odur»**

— «**Hakimiyet, yalnız Allah'ındır. O, kendisinden başkasına kul olmamamızı emretti... İşte dosdoğru din budur**» (1)

— «**De ki, ey kitabħħar (yahudi ve hristiyanlar) aramızda ortak olan bir kelimeye (esasa) geliniz. O da Allah'a hiç bir ortak koşmak-sızın, sif O'na tapalim ve Allah'ın dışında biribirimizi ilâh edinmeye-lim. Eğer bu (kelimeye) dönerseniz, biz müslümanız diye şahdet ge-tirin.» (2)**

Yeryüzünde Allah'ın hakimiyeti, ne hristiyan kilisesinin yetkile-rinde görüldüğü gibi yeryüzü hakimiyetini bir takım ıleri gelen am adamlarının kullanması ile ve ne de «Teokrasî» adı verilen rejimlerde görüldüğü üzere ilâhlar adına konuşan bir takım kimselerin mukaddes yıldızlı yönetimleri ile kurulamaz. Yeryüzünde Allah'ın hakimiyeti, sif ilâhi seriatın yürürlükte tutulması ile, apaçık şeriatında belirtti-kleri uyarınca her şeyin ona bağlı olması ile kurulur.

Yeryüzünde Allah'ın hakimiyetini kurmak, beşerin tahakkümünü ö-nlemek, otoriteyi yetki hırsızı kulların elinden alarak sif Allah'a geri vermek, beşer tarafından düzülen kanunları yürürlükten kaldırarak tek başına ilâhi seriatın egemenliğini sağlamak, bunların tümü, sif tebliğ etmekle, bildiri sunmakla gerçekleşmez. Çünkü kulların ense-lerine binenler, yeryüzündeki ilâhi yetkinin hırsızları sif tebliğ ve bil-diри ile egemenliklerinden vazgeçmezler. Böyle olmasaydı, Allah'ın dinini yeryüzüne yerleştirmek için uğraşan peygamberlerin işi ne ka-dar kolay olurdu. Oysa ki, peygamberler —selâm üzerlerine olsun-tarihi, nesiller boyu süren bu dinin tarihi, bunun tersini göstermek tedi-r.

Sif Allah'ın ilâh olduğunu ve O'nun bütün alemlerin Rabb'i ol-duğunu ilân ederek yeryüzü insanını Allah'dan gayrı her türlü otori-tenin egemenliğinden kurtarmayan cihana şamil bildirisi nazarı, sofist ve yıkıcı bir çağrı olmamıştır. Tersine o, eyleme dönük, pratik ve yapıcı bir bildiri olmuştur. İnsanın Allah'ın şeriatı uyarınca yönetim görevi yürüttüğü, halkın kullara kul olmaktan kurtararak sif ortak-sız Allah'a kul olmaya yüceltmeyi sağlayacak pratik bir sosyal düzen biçimindeki harekete dönük bir gerçekleşme amacıyla taşıyan bir bildi-ridir bu. Bu yüzden «bildiri» şekli yanında «hareket» şeklinin de ele alınması kaçınılmaz olmuştur. Çünkü beşer pratiğinin her yönüne denk ve uygun araçlarla karşı koymak gereklidir.

(1) Kur'an-ı Kerim/En'am sûresi, 75.

(2) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran sûresi, 64.

Dün olsun, bu gün olsun, yarın olsun Allah'dan başka her türlü otorite merciini yeryüzünden kaldırmayı amaçlayan niteliği dolayısı ile beser pratiği bu dinin karşısına inanç ve dünya görüşü biçiminde, maddi pratikler olarak, siyasi, içtimai, ekonomik, ırkçı ve sınıfçı göรüntülü engeller ile çıkmaktadır. Bunlara sapık inanç ve batıl görüş açıları kılığına bürünmüş olan engelleri de katmak gereklidir. Bu engellerin hepsi elele vererek ve her biri diğerini etkileyerek alabildiğine karmaşık bir kördüğüm meydana getirir.

«Bildiri» eğer inanç ve görüş açısı şeklindeki engellere karşı koymaksa «hareket» de başta o inanç ve görüşleri ile kördüğüm haline gelmiş ırkçı, sınıfçı, sosyal ve ekonomik yapıya dayanan mevcut siyasi otorite olmak üzere diğer maddi engellere karşı koyacaktır. «Bildiri» ile «hareket», ikisi bir arada uygun ve denk araçlar halinde tümü ile «beser pratiği»ne karşı koyarlar. Yeryüzünde insanı kurtarma eylemine girişirken bunların her ikisi de, birlikte gereklidir. «Yeryüzü»nün her yöresindeki tüm «insan». Bu nokta, sürekli olarak tek-rarlanarak zihinlere yerleştirilmesi gereken gayet önemli bir noktadır.

Bu din, Arap insanların kurtuluş bildirisi değildir. Araplara mahsus bir mesaj da değildir. Onun konusu «insan»dır, bir canlı türü olarak insan. Alanı da «yeryüzü», yeryüzünün tümü yani. Ulu Allah, ne sırı Arapların Rabb'idir ve hatta ne de sadece İslâm inancını kabul edenlerin Rabb'idir. Allah bütün «alemlerin Rabb'i»dir. Bu dinin gâyesi alemleri, Rabb'lerine döndürmektir, onları başkasına köle olmaktan alakoymaktır. İslâma göre en büyük kölelik, insanların bir takım kimselerce düzülerek yürürlüğe konan hükümlere boyun eğmeleridir. Bu yetki, sîrf Allah'a tanınması gereken bir «kulluk» fonksiyonudur. Bu yetkiye Allah'dan başkasına veren kimse, istediği kadar «bu dindeñim» desin, Allah'ın dininden çıkar. Peygamber'imiz (S.A.S.) şeriat ve hükmünde Allah'a uymamanın, yahudi ve hristiyanları «müşrik» kabul ettiren bir «kulluk» fonksiyonu olduğunu şu hadisle açıkça belirtmiştir. Çünkü yahudi ve hristiyanlar, bu noktada sîrf Allah'a «kul» olma emrine ters düşmüştürlerdir.

Tirmizi'nin rivayet ettiğine göre Adiy ibni Hatem'e (R.A.) İslâm çağrı�ı ulaşınca Şam'a kaçmıştır. Çünkü cahiliye döneminde hristiyan olmuştu. Bu sırada kız kardeşi ile birlikte bir kısım adamları müslümanlara esir düşer. Peygamberimiz kız kardeşini ona bağışlayarak serbest bırakır. Kadın da kardeşinin yanına döner. Bu durum, onu İslâma yakınlık duymasına ve Peygamber'imizin huzuruna varmaya karar vermesine yol açar. Bu fikrini adamlarına açıklayarak bir Peygamber'imizin huzuruna varır. Boynunda altından bir haç vardır. Peygamber'imiz (S.A.S.) bu sırada «Onlar Allah'ı bırakıp din adamlarını ve keşîşlerini Rabb edindiler» mealindeki ayeti okudu.

Olayın devamını Adiy ibni Hatem şöyle anlatır:

— Ben «onlar, din adamlarına ve keşîşlere kul olmadılar, onlara tapmadılar ki» dedim. Peygamber'imiz (S.A.S.) bana su cevabı verdi :

—«Ne münasebet! Onlar halka helâl olanı haram ve haram olanı helâl kıldılar. Halk da onlara uydu. İşte bu, onlara kul olmaları, tapmaları demektir.»

Peygamber'imizin, seriatta ve hükümderde bir takım kimselere uymanın insanı dinden çıkaran bir kula tapma olduğu ve bunun insanların biribirlerini Rabb sayması demek olduğu şeklindeki ayet tefsiri kesin bir delildir. Oysa ki, bu din bu durumu ortadan kaldırarak yeryüzünde insanı Allah'dan başkasına tapmaktan kurtarmayı ilân etmek için gelmiştir.

Bu yüzden İslâm, bu cihana şamil bildiri ile çelişen pratiği söz ve hareketin her ikisi aracılığı ile ortadan kaldırmak üzere tüm yeryüzü üzerinde teşebbüse geçmekten ve insanları Allah'dan başkasına taptıran siyasi mihrakların üzerine vurucu güçler yönetmekten kaçınamaz. Yani Allah'ın seriyatına ve otoritesine dayanmayarak hükümdür yürüten, ve hiç bir yetkilinin karışması söz konusu olmaksızın, halkın serbestçe bildiriyi dinleyip bu inancı benimsemesine engel olan siyasi mihraklar üzerine. Bunun yanında kuvvet kullanmak, ister katıksız siyasi karakterli olsun, ister ırkçılıkla karışık bir mahiyet taşışın, yahut isterse aynı ırk arasında sınıfçı bir karakter taşışın, mevcut hakim' otoriteyi ortadan kaldırıktan sonra eyleme dönük kurtuluş hareketini gerçekleştirecek sosyal, iktisadi ve siyasi bir düzen kurmak için de kuvvet kullanmak gereklidir.

İslâmın amacı, insanlara inanç sistemini zorla benimsetmek değildir. Fakat İslâm sadece «inanç»tan ibaret değildir. Daha önce belirttiğimiz gibi İslâm, insanları kula kulluktan kurtulmaya çağırın cihana şamil bir bildiridir. Buna göre ilk amacı, insanın insana tâhakkümü ve kula kul olması esasına dayanan rejimleri ve yönetim mekanizmalarını ortadan kaldırmaktır. Üzerlerindeki siyasi baskıyı kaldırıktan ve aklı ve gönüllerini aydınlığa kavuşturan bildirimden sonra dilekleri inancı tercih konusunda filen hür olan fertleri serbest bırakır. Fakat bu hürriyet, nefislerinin azgın arzusunu ilâh edinecekleri veya kendi istekleri ile kullara kul olabilecekleri yahut Allah'ı bırakarak biribirlerini Rabb edinecekleri demek değildir.

Yeryüzünde insanı egemenliği altında yaşatan düzen, sîrîf Allah'a külâluk etme temeline dayanmalıdır. Bu da sîrîf O'nun seriyatını nizam olarak seçmekte olur. Bundan sonra herkes, bu genel düzen altında, dileğiçi inancı benimsesin! Böylece din sîrîf Allah için olmuş olur. Yarı yargı, boyun eğme, bağlılık ve kulluk, bunların tümü Allah için olur.

Dinin anlamı inancın anlamından daha genişdir. Din hayat yoneten düzen ve metodun adıdır. Bu da İslâm'da inanca dayanır. Fakat o, genel anlamıyla, inançtan daha yaygındır. Buna göre İslâm'da, bazlarının İslâm inancını benimsemese bile çeşitli cemaatlerin, sîrîf Allah'a kul olma esasına dayanan genel İslâm metoduna boyun eğmeleri mümkündür.

Bu dinin özelliğini belirtildiği şekilde anlayanlar bildiriye dayalı cihad yanında kılıçla cihad biçiminde bir İslâmî harekete girişmenin

kaçınılmazlığını da anlar. Müşteşirlerin aldatıcı hücumları ile çağdaş durumun baskısı altında yılginlığı kapılanların yorumladığı ve günümüzün «savunma savaşı» kavramından anladığı dar mâna ile İslâm'daki cihadın bir savunma hareketi olmadığını da anlar.

Söz kONUSU müşteşirler İslâm'daki cihad hareketinin, beşer pratiğinin her yönüne uygun gelecek araçlarla girişilmiş ve her merhaleinde değişik araçlar kullanılan bir yeryüzü insanını kurtarma akşiyonu ve seferberliği olduğunu kavramaya yanaşmazlar.

İslâm'daki cihad hareketini savunma hareketi olarak adlandırmamız eğer kaçınılmaz bir şartsa o zaman «savunma» kavramını değiştirerek bu kavramı insanı, hürriyetini sınırlayan ve kurtuluşunu ergelleyen her türlü faktöre karşı savunmak olarak yorumlamalıyız. İnanç ve görüşlerinde beliren faktörlere karşı olduğu gibi, iktisadi, sırfiçi ve ırkçı esaslara dayanan siyasi rejimler tarafından temsil edilen faktöre karşı da insan kurtuluşunu savunmak. Bu engelci faktörler İslâm'ın geldiği gün devardı, günümüzün cahiliyesinde de bir çok biçimleri yürürlüklerini sürdürmektedirler!

«Savunma» kavramını böyle geniş yorumlayarak İslâm'ın yeryüzü üzerindeki cihad girişiminin gerekçelerini gerçege uygun bir şekilde kavrayabılırız. Aynı zamanda insanın, kula kulluktan kurtuluşunun ve sırf Allah'ın uluhiyetini, O'nun alemlerin ortaksız Rabb'i olusunu yerleştirerek yeryüzünde keyfi yönetimine son verip insanlık ailesi içinde İlâhi şeriate dayalı bir otorite kurmanın bildirisini olan İslâm'ın özelliğini de kavrayabılırız.

Buna karşılık günümüzün dar anlamda içindeki bir savunma kavramına uyarak İslâm'daki cihad için savunmaya dönük gerekçeler uydurmak, İslâm'daki cihad olaylarının sırf komşu güçlerin İslâm vatanına karşı —ki bazılara göre bu vatan Arap Yarımadasıymış!— girişimlerini bir püskürtme hareketi olarak anlamak, buna dayanaklılar aramaya kalkısmak, hem bu dinin özelliğini ve hem de yeryüzünde yürüteceği fonksiyonun özelliğini yeterince anlayamamaktan doğan bir girişimdir. Eu girişim, aynı zamanda, günümüz pratiğinin baskısı önünde ve İslâm'daki cihad kavramını yozlaştmak isteyen müşteşirlerin hücumları karşısında bir yılginlığı sürenkenmedir.

Acaba Hz. Ebu Eekr, Hz. Ömer ve Hz. Osman —Allah onlardan razi olsun— Arap Yarımadasına saldırmalarından emin olsalardı, İslâm sırlarını yeryüzü boyunca genişletmekten vazgeç mi geçeceklerdi? Dâvetin önüne siyasi rejimlerce, ırkçı ve sınıfçı toplum kurumları ve yine ırkçı ve sınıfçı endişelere dayanan iktisadi düzenlerce dikilen ve yine devletin maddi güçleri tarafından korunan engelleri ortadan kaldırımadan bu sınırları nasıl genişleteceklerdi?

Yeryüzünün her bölgesindeki bütün insan soyunun kurtuluşunu amaçlayan bir dâvet tasavvur edip de sonra bu engeller karşısında dille ve bildiri ile cihad etmek safliktir. Dille ve bildiri ile cihad etmek, bu çağrı ile fertler arasındaki yol açıldıktan sonra, serbest bir şekilde seslenmek mümkün olunca, insanlar sözü edilen etkilerin tümünden kesinlikle kurtulunca söz konusu olur. İşte «dinde zorlama

yoktur» ilkesi, o zaman geçerlidir. Fakat belirtilen maddi güçler ve engeller varken, kösteklerden kurtulmuş olarak insanın kalbine ve akına seslenebilmek için, önce o engelleri ortadan kaldırmak kaçınılmaz bir şarttır.

Mevcut fiili pratiğin her yönüne uygun ve denk araçlarla karşı koyan ciddi bir insanı kurtarma bildirisini amaç edinmiş olunca çağrıının cihada dayanması şarttır. Nazari ve felsefi bir bildirimle yetinilemez. İslâm yurdu, uygun bir İslâm deyimi ile; «**Darı'l İslâm**» ister güvenlik içinde olsun, ister komşularının tehdidi altında olsun, fark etmez.

İslâm barış arayınca, sadece sakinleri İslâm inancını paylaşan belirli bir yeryüzü parçasının güvenliği şeklindeki ucuz barışı kasdetmez. İslâm, dininin tümünün Allah için olduğu bir barış ister. Yani içinde, her türlü kulluguñ sirf Allah'a arzedildiği ve Allah'ı bir yana bırakarak insanların biribirlerini Rab edinmedikleri bir barışı.

Çağrının ilk ve orta merhalelerinde değil, Allah'ın emri uyarınca İslâmî cihad hareketinin ulastığı son merhaleye göre bu konuda nukum vermek gerekir. İbni Kayyüm'un dediği gibi son merhalede şu noktaya varılmıştı. Yukarda iktibas ettigimiz bölümün ilgili kısmını tekrar okuyalım :

— «Berae suresi ile kâfirlerin O'na (Peygamber'imize) göre üç kısma ayrılish kesinlik kazandı: Kendileri ile savaş halinde bulunanlar. Antlaşmalılar. Zummiler. Arkasından antlaşmalılarla kendileri ile ateş-kes sözleşmesi bulunanların İslâm karşısındaki durumu da-ha da belirerek kendileri ile savaş halinde bulunanlar ile zummiler olmak üzere iki kısma ayrıldılar. O'nunla savaşanlar, O'ndan korkanlardı. Böylece bütün yeryüzü halkı, O'nun karşısında üç kısma ayrılmış oldu: O'na inanan müslümanlar. Kendisine güvenerek barış halini benimseyenler (bir önceki cümleden anlaşıldığına göre bunlar zummilerdir). O'ndan korkan kendileri ile savaş halinde bulunanlar.»

Mantiğa uygun, bu dinin özelliği ve amaçları ile bağdaşan tutum budur. Yoksa günümüz pratiği ile yanlıltıcı müsteşriklerin hücumu karşısında yıldınlığa kapılanların anladığı gibi değil.

Ulu Allah gerek Mekke'de ve gerekse Medine'ye göç edildikten sonraki ilk dönemde müslümanları savaştan kaçınmaya çağıracak onlara «elinizi savaştan uzak tutarak namaz kılıp zekât veriniz» diye buyurmuştur.(1) Sonra da onlara savaşmak için izin vererek onlara «zülme uğradıkları için savaşanlara izin verildi. Hiç şüphesiz Allah onlara zafer kazandırmaya muktedirdir. O kimseler ki, sirf «Rabb'i-miz Allah'dır» dediler diye haksız yere yurtlarından çıkmaya zorlanmışlardır. Eğer Allah bazı kimseleri diğerlerinin aracılığı ile gidermeseymişti, manastırlar, kiliseler, havralar ve içlerinde Allah'ın adı çokça anılan camiler yıkıldı. Hiç şüphesiz Allah kendinden yana olanları destekler. Çünkü O, güçlü ve azizdir. Allah'dan yana olanlar o kimselerdir ki, eğer onları yeryüzünde yerleştirirsek namazı kıllarlar, ze-

(1) Kur'an-ı Kerim/Nisa suresi, 77.

kâti verirler, iyiliği emredip kötülükten, sakındırırlar. Hiç şüphesiz işlerin sonu Allah'a aittir.» (1)

Arkasından müslümanlar tarafından sataşma olmaksızın savaş açanlara karşı savaşmak emredildi ve şöyle buyuruldu :

— «Size saldıranlara karşı, Allah yolunda siz de savaşınız.» (2)

Daha sonra kendilerine, müşriklere kitle halinde savaş açmaları emrolundu :

— «Müşrikler size nasıl kitle halinde savaş açıyorlarsa siz de onlara karşı kitle halinde savaşınız.» (3)

Başka bir ayette de şöyle buyuruldu :

— «Kendilerine kitap verilmiş olanlardan Allah'a ve Ahiret günde inanmayan, Allah ve Resulünün haram kıldıklarını haram saymayan ve hak dini din olarak kabul etmeyenlerle size boyun eğerek kendi elleri ile cizye verinceye kadar savaşınız.» (4)

Gördüğü gibi, İbn-i Kayyüm'un belirttiği gibi, savaş ilk başta yasaktı; sonra ona izin verildi, arkasından karşı taraf başlayınca, savaş emredildi, daha sonra tüm müşriklere karşı savaşılması emrolundu.

Cihadla ilgili Kur'andaki delilleri ciddiyet, cihadı teşvik eden hadislerdeki ciddiyet, İslâmın ilk döneminde ve tarihin uzun bir dönem boyunca girişilen cihad olaylarındaki ciddiyet, bu kesin ciddi tavır, günümüz pratiği ile İslâmın çiha kavramını yozlaştmaya yeltenen müsteşriklerin hücumu sırasında yıldızlığa düşenler tarafından ileri sürülen yorumun üzerinde durulmasına bile imkân vermez.

Bu konuda Allah'ın ve O'nun Resülüün buyuruklarını dinledikten ve İslâmdaki cihad olaylarını sırası içinde inceleyen hangi kimse, gelip geçici sapantılara bağlı ve dayaniksız bir takım görüşle kapılarak sınır güvenliği sağlayan bir savunma çizgisine saplanıp kalabilir!?

Ulu Allah, indirdiği, savaşa izin veren ayetlerde, dünya hayatının değişmez bir ilkesi olarak yeryüzünden fesadı giderebilmek için insanların bir kısmının diğerlerine karşı çıkması gerektiğini müminlere açıkladı. Ulu Allah şöyle buyuruyor :

— «Zulme uğradıkları için savaşanlara izin verildi. Hiç şüphesiz, Allah onlara zafer kazandırmaya muktedirdir. O kimseler ki, sîrf «Allah Rabb'imizdir» dediler diye haksız yere yurtlarından çıkmaya zorlanmışlardır. Eğer Allah bazı kimseleri, diğer bazı kimselerin aracılığı ile gidermeseydi, manastırlar, kiliseler, havralar ve içlerinde Allah'ın adı çokça anılan mescidler yıkıldı.» (5)

Buna göre hak ile batılın yeryüzünde birarada yaşamamaları, geçici bir durum değil, değişmez bir ilkedir. İslâm ne zaman alemlerin Rabb'i olarak Allah'ın benimsenmesini gerçekleştirmek ve insanları

(1) Kur'an-ı Kerim/Hacc süresi, 39 - 41.

(2) Kur'an-ı Kerim/Bakara süresi, 190.

(3) Kur'an-ı Kerim/Tevbe süresi, 36.

(4) Kur'an-ı Kerim/Tevbe süresi, 26.

(5) Kur'an-ı Kerim/Hacc süresi, 39 - 41.

kula kulluktan kurtarmak üzere cihana şamil bildiris ile ortaya çıktı ise, Allah'ın yeryüzündeki ortaksız yetkisini hırsızları da oklarını ona çevirmişler ve asla onunla barış içinde bulunmaya yanaşmamışlardır. Buna karşılık İslâm da, insanları onların boyundurduğundan kurtarmak için, yeryüzünde insanın başından bu yetki hırsızlarını savmak için, köklerini kazıtmak amacı ile onların üzerine yürümüştür. «Dinin tümü Allah için» oluncaya kadar kurtuluş amaçlı cihadın son bulmayacağı devamlı bir durumdur bu.

Mekke'deyken savaştan uzak durmak, uzun vadeli planın bir merhalesinden başka bir şey değildi. Hicretin ilk döneminde de durum buydu. Hicretten kısa bir süre sonra müslüman cemaati Medine dışına çıkmaya sevkeden faktör, sadece şehrin güvenliğini sağlamak değildi. Bu gereklik ilk amaçtı, fakat sonuncu hedef değildi. O seferberlik imkânını garantileyen ve seferberlik karargâhının güvenliğini sağlayan bir hedefti. İnsanı kurtarmak için, insanların özgürce davranışmasını engelleyen köstekleri gidermek için girişilecek seferberlik imkânını..

Mekke döneminde müslümanların kılıçlı cihaddan uzak durması, anlaşılır bir olgudur. Çünkü orada çağrıyı serbest şartlar altında gerçekleştirebilme ortamı vardı. Çağrının sahibi (yani Peygamber'imiz) Haşimoğullarının kılıçlarının himayesinde çağrıyı ortaya sürebiliyor, akillara ve kalblere seslenebiliyor ve bildiris ile fertlerin karşısına çıkabiliyordu. Orada O'nun çağrıyı tebliğ etmekten alakoyan ve fertlerin kendisini dinlemesine engel olan siyasi bir otorite yoktu. O yüzden bu merhalede kuvvet kullanmak gerekli değildi. Kuvvete başvurmaya gerek duyulmamasının bunun yanında başka geçerli sebepleri de vardı. Ben bu sebepleri; «Fi Zilâl-il Kur'an»da Nisa suresinin «Kendilerine «elinizi savaştan uzak tutunuz ve namazı kılıp zekâtı veriniz» denilen kimseleri görüyorum musun? Onlara savaşmak farzedilince aralarından bazıları insanlardan, Allah'dan korkar gibi, hatta daha fazla korkarak «ey Rabb'imiz, bize niye savaşmayı farz kıldın, yaşama süremizi biraz daha uzatsaydın ya» dediler. De ki; «dünya zevki kisadır, oysa ki, Ahiret, tâkva sahipleri için daha hayırlıdır. Si ze kıl kadar haksızlık edilmeyecektir» mealindeki ayetini tefsir ederken bu sebepleri özetlemiştim.(1) O özetin bir kısmını buraya alınan hiç bir mahzuru yoktur.

— «Belki de bu (kuvvette başvurmanın emredilmeyisi) Mekke döneminin belirli şartlar içinde, belirli bir yapıdaki belirli bir kavmi eğitime ve ileriye hazırlama dönemi olduğu için böyle olmuştur. Böyle bir yapı içinde girişilen eğitim ve hazırlamanın amaçlarından biri, himayesi altında bulunanlarla kendi şahsına karşı alışkanlıklarını uyarınca cnur kırıcı clarak sayıp katlanmadığı davranışlara karşı Arap insanların sabırlı olmasını sağlayacak bir nefis terbiyesidir. Böylece kişiliğinin dar görüşlü endişelerinden ayrılacek, özünden sıyrılacek, artık gerek kendisi ve gerekse himayesi altında tuttuğu kimseler, nazarında hayatının ekseni ve eylemlerinin itici sebebi olmayacağı.

(1) Kur'an-ı Kerim/Nisa sûresi, 77.

Diger bir amaç da sinirlerine hakim olması konusunda onu eğitmek olabilirdi. Böylece, özelliği gereği, ilk karşılaşışı faktör kırşısında parlamayacak ve ilk heyecanlandırıcı etken karşısında ayranı kabarmayacak, huy ve davranışlarına ağırlaşılık, soğukkanlılık hakim olacaktır. Diğer bir amaç da bu insanı hayatı karşısında her problemin çözümünde başvuracağı, alışkanlık ve geleneklerine ne kadar ters düşse de, her davranışını emirlerine uygun olarak yapabileceği bir yönetim mekanizması olan düzenli bir topluma uyacak şekilde eğitmek olabilirdi. İşte bunlar, disiplinli bir yönetim mekanizmasına uyan, yetişkin, uygar, barbarlık ve kabilecilik geleneklerinden sıyrılmış bir «İslâm toplumu» kuracak bir müslüman şahsiyetinin hazırlanmasında temel taşı teşkil ediyordu.

Belki de bunun sebebi, Kureyş kabilesi gibi şeref ve onuruna düşkün, kendisi ile bu mahallede girişilecek bir savaşın onu aşırı inatçılığı sürdürleyip yeniden kanlı intikamlara sevkedebileceği bir ortamda barışçı çağrı, daha etkili ve daha geçerli olmasaydı. Yani Araplar arasında alışlagelenlere benzer «Dahis-ü Gabra» ve «Besus» savaşları gibi bir çok kabilenin tamamen kökünü kazımış ve yıllarca süren çatışmalarla yolaçacak yeni bir intikam ateşi tutuşabilirdi. Artık hiç dinmeyecek olan bu yeni kin alevi zihin ve hatırlarında İslâmla irtibatlanmış olurdu. Bu yüzden, İslâm da işin başındayken, bir kurtuluş çağrısı, bir din olmaktan çıkar ve asıl simasını bir daha hatırlanamayaacak şekilde unutturan bir intikam ve kin hatırlasına dönüştürdü.

Belki de bu her evde savaşa ve çatışmaya yol açmaktan kaçınmak için böyle olmuştu. Çünkü orada mü'minlere işkence çektiren, eziyet eden genel ve düzenli bir otorite yoktu. Herkesin büyüğü bu görevi üzerine almıştı. Herkese kendi büyüğü, hem işkence çektiyor, hem eziyet ediyor ve hem de onu yetiştiryordu. Böyle bir ortamda savaşa izin vermek demek, her evde çatışma ve vrouşma olması demekti. Sonra «iştir İslâm budur» denecekti. İslâmiyet savaştan uzak durmayı emrettiği halde yine de bu söz söylendi.

Hac mevsiminde Mekke'ye ziyaret ve ticaret için gelenler arasında Kureyliler «Muhammed, aşıret ve kavmini bölmek bir yana, evlâdi ile ana - babasının arasını bile açıyor» diye propagandaya girişmişlerdi. Eğer her evde, her mahallede evlât ana - babasını ve köle eferdisini öldürsin diye emir buyurulsaydı, acaba durum ne olurdu?

Eelki de, bunun sebeplerinden biri, ilk Müslümanlara dinlerinden dolayı eziyet eden, işkence çektiren ve sıkıntı veren kimselerin, sonrasında İslâm ordusunun ihlâşlı erler, hatta kumandanları olacağı hakkındaki İlâhi bilgi idi. Nitekim Hazret-i Ömer İbn'ül-Hattab buncaların kırı olmadı mı?

Eelki de bunun sebeplerinden biri, kabile yapısı içinde Arap gururunun eziyet çektiği halde davasından dönmeyen mazlum karşısında baş kaldırması olmuştur. Özellikle bu zulüm saygı değer kimselere karşı işlerdiği zaman, Kureyş bünyesinde bu görüşü destekleyen bir çok gelişmeler görülmüştür. İbni Dağne, saygideğer bir insan olan Hz. Ebu Bekrin (R.A.) Mekke'den göç etmesine razi olmamış, böyle

bir olayı Araplar için küçültüci görerek O'na komşuluk ve himaye teklifi etmiştir. Bu çeşit tezahürlerin sonucusu Haşimoğulları üzerine uygulanan kuşatmanın Ebu Talib aracılığı ile vermiş olduğu gedik olmuştur. Müslümanlara reva görülen uzun açlık ve işkencelerden sonra. Oysa ki, zamanla zillette düşmiş eski bir uygarlığın beslediği bir toplumda işkence karşısında susmak, alay ve maskaralık ile saldırgan zalimi, zorbayı alkışlama vesilesi olabiliyor! (1)

Diger bir sebep de o zaman Müslümanların sayısının az oluşu ve sırif Mekke'de bulunmaları olabilir. Çünkü çağrı, Arap yarımadasının diğer kısımlarına ya henüz ulaşmamış veya dağınık haberler halinde ulaşabilmış durumda idi. O sırada diğer Arap kabileleri, mesele nasıl çözümlenecek diye, Kureyş kabilesinin iç bünyesinde doğabilecek olan bir savaş sırasında tarafsız bir tavır takınıyorlardı. Böyle bir durumda kopabilecek olan sınırlı bir savaş, sayısı henüz az olan Müslüman cemaatin topyekün kıyımı ile sonuçlanabilirdi. O zaman verilecek şehidlerden birkaç kat daha fazla kimse öldürülmüş olsa bile; sırık yerinde kalacak, Müslüman cemaat ortadan silinecek ve böylece yeryüzünde ne İslâmî bir düzen ve ne de pratik bir cemiyet yapısı kalacaktı. Oysa ki, İslâm, yaşama metodu ve aksiyona dönük, yaşanan bir toplum düzeni olmak için gelmiş bir din idi.

Medine'deki ilk döneme gelince, Peygamber'imizin (S.A.S.) yerli Yahudiler ve müşrik Araplarla imzaladığı antlaşma, merhalenin özeliğinin gerekli olduğu bir taktiktir.

Bu durumun birinci sebebi, Medine'de çağrı ve bildiri için ortamın uygun olması idi. Çağrı ve bildiri ile halkın arasına girerek ona engel olacak bir siyasi otorite yoktu. Bütiün ilgili karşı taraflar, yeni Müslüman devleti ve siyasi konularda Peygamber'imizin (S.A.S.) tassarruf yetkisini tanımışlardır. Yapılan antlaşma, karşı taraflardan herhangi birisinin, Peygamber'imizden (S.A.S.) izinsiz olarak dış ilişkî kurmamasını, harp hazırlığına girişmemesini ve başkaları ile yeni ittifaklar imzalamamalarını ihtiva ediyordu. Açıkçası, Medine'de gerçek otorite Müslüman yönetiminin elinde bulunuyordu. Buna göre çağrıının önü açıldı, inanç hürriyeti ile halkın arasındaki serbestlik yürürlükte idi.

İkinci bir sebep ise, Peygamber'imiz (S.A.S.) bu dönemde sırif Kureyş kabilesi ile başbaşa kalmak istiyordu. Çünkü Kureyş kabilisinin karşı çıkışı, bu din hesabına, kabilenin iç hesaplaşması nasıl sonuclanacak diye bekleyen diğer Arap kabileleri karşısında bir çiban başı teşkil ediyordu. Bu yüzden Peygamber'imiz (S.A.S.) «seriyeler (küçük akıncı birlikleri)» sefere çıkarmaya girdi. İlk sancağı, hicretten sonra yedinci ayın başında Hz. Hamza İbni Abdülmuttafib'in eline vererek kendisini sefere çıkarmıştı. Hicretten sonra dokuzuncu, on üçüncü ve on altıncı ayların başında bu seriyelerin

(1) Seyyid Kutub, bu son cümle ile, özellikle, Müslüman Kardeşlere Cemal Abdunnasır tarafından uygulanan zulüm karşısında Misir halkın tutumunu ima etmiş olmalıdır. —Çevirenin notu—

sefere çıkışı devam etti. Bu arada sıra, hicretten sonra on dördüncü ayın başında ve Recep ayı içinde, Abdullah İbni Cahş (R.A.) komutasında sefere çıkan seriyeye geldi. İlk çatışma ve vuruşmanın yer aldığı sefer bu olmuştı ve bu olay «haram ayı» içinde oluyordu. Şu ayet bu olay hakkında inmiştı :

— «Sana «Haram ayı içinde çatışma var midir» diye sorarlar. De ki, «bu ayda savaşmak ağır bir günahdır. Fakat Allah'ın yolunu kapatmak, O'nu inkâr etmek, Mescid-i Haram ziyaretine engel olmak ve halkı buradan göçe zorlamak, Allah katında, daha ağır bir günahdır. Fitne, kargaşalık savaştan daha ağır bir günahdır.» Ellerinden gelse, sizi dininizden döndürünceye kadar sizinle savaşmaktan geri durmazlar. İçinizden dininden dönerek ölen kimseler kâfirdir. Onların amelleri, dünyada da Ahirette de boş gitmiş olur. Onlar, orada ebediyyen kalmak üzere cehennemliktirler.» (1)

Aynı yılın Ramazan ayı içinde büyük Bedr savaşı oldu. «Enfal» suresi bunun üzerine indi.

Pratik gelişmeler arasından durumu incelemek, «dar anlamındaki 'savunma' İslâm hareketinin temel ilkesi idi» demeye imkân vermez. Günümüz pratiği karşısında ve yanlıltıcı müsteşrik hucumları önünde yıldınlığa düşenlerin dediği gibi!

İslâmın gelişme hareketine sadece savunma amaçlı gerekçeler yakıştırmaya yeteneler, Allah'ın korumasına mazhar olup da yer-yüzünden Allah'ın otoritesi dışında kalan tüm otoriteleri ortadan kaldırıp dinin tümünün Allah için olduğu bir ortamda cihana şamil bir insan kurtuluşunun bildirisini gerçekleştirmek için ısrar edenler hariç, Müslümanlarda dinamizmin kalmadığı, daha doğrusu İslâmın bile kalmadığı bir dönemde müsteşriklerin hücum akımına kanıp da İslâm'dakiihad için edebî gerekçeler araştıran kimselerdir!

İslâmın genişleme dönemi, Kur'an-ı Kerim'deki ilgili ayetlerin dışında hiç bir edebî gerekçeye muhtaç değildi.

Ulu Allah şöyle buyuruyor :

— «Buna yöre dünya hayatına karşılık Ahireti satın alanlar, Allah yolunda savaşınlar. Allah yolunda savaşırken öldürülenlere veya yençenlere büyük bir mükâfat vereceğiz.

Size ne oluyor da Allah yolunda ve «Rabbimiz, bizi hakı zalim olan bu beldeden çıkar, bize katından bir kurtarıcı ver, bize katından bir destekçi gönder» diyen zavallı yaşıtlar, kadınlar ve çocuklar uğrunda savaşmıyorsunuz? Mü'minler Allah yolunda savaşırlar. Kâfirler de zorbalar (tağut) uğrunda savaşırlar. Şeytanın yardakçıları ile savaşınız. Şeytanın hilesi zayıftır.» (2)

Yine Ulu Allah (c.c.) şöyle buyurur:

— «Kâfirlere de ki, yaptıklarına son verecek olurlarsa, geçmiş kötülükleri bağışlanır. Eğer tekrar geçmişe dönerlerse eski işlediklerinin hükümlü yürürlüğe girer. Fitne ortadan kalkıncaya kadar ve tüm

(1) Kur'an-ı Kerim/Bakara sûresi, 217.

(2) Kur'an-ı Kerim/Nisa sûresi, 74 - 76.

olarak din, Allah için oluncaya kadar onlarla savaşınız. Eğer işlediklerine son verirlerse, hiç şüphesiz, Allah onların yaptıklarını gözetleyendir. Eğer geri dönerlerse, biliniz ki, koruyucunuz Allah'dır. O, ne güzel koruyucu ve ne güzel destekleyicidir.» (1)

Yine Ulu Allah (c.c.) şöyle buyuruyor :

— «Kitabhlardan (Yahudi ve Hristiyanlardan) Allah'a, Ahiret gününe inanmayanlarla, Allah'ın ve O'nun Resülüün haram kıldıklarını haram saymayanlarla ve hak dini din edinmeyenlerle boyun eğip kendi elli ile cizye verinceye kadar savaşınız.

Yahudiler «Üzeyr, Allah'ın oğludur» dediler. Hristiyanlar da «Mesih (İsa) Allah'ın oğludur» dediler. Bunlar kendileri tarafından uyduруlmış sözlerdir. Kendilerinden önceki kâfirlerin sözlerini taklit ediyorlar. Allah belâlarını veresiceler, nasıl da iftira ediyorlar! Allah'ı bırakıp keşşelerini, papazlarını ve Meryem oğlu Mesih'i Rabb edindiler. Oysa ki, Tek Allah'dan başkasına kulluk etmemekle emrolundular. Ki O'ndan başka ilâh yoktur, O koştukları ortaklardan münezzehdir.

Onlar ağızları ile Allah'ın nurunu söndürmek isterler, oysa ki, Allah, kâfirler istemesse de, nurunu tamamlamaktan asla geri durmaz.» (2)

Ayetlerde belirtilenler yeryüzünde Allah'ın uluhiyetini kökleştirmenin, O'nun metodunu insan hayatında gerçekleştirmenin, Şeytanlar ile onların metodlarını ortadan kaldırmayı, insanlar sîrf Allah'ın kulları iken ve hiç kimseyin kendi arzusu, görüşü, hukuk sistemi ile hükmü yürütmesi geçerli değilken insanları kul edinen beşeri otoriteyi kökten silmenin gereklilikidir. «Dinde zorlama yoktur» ilkesini yürütmekle birlikte bu amaçlara varmak yeterlidir. Yani tüm otoritenin Allah'a atı olduğu, başka bir deyimle tüm dinin Allah'a ait olduğu takarrur ettikten ve kulların kulluguandan sıyrıldıktan sonra inancı benimsetmek için zorlama yoktur.

Bunlar yeryüzü insanının cihana şamil kurtuluşunun gereklilikleridir. İnsanları kula kulluktan kurtarıp ortaksız tek Allah'ın kullağuna yükselerek gerçekleştirecek kurtuluşun. Tek başına bu amaç cihad için yeterli gereklidir. Bu gereklüler, Müslüman mücahidlerin viedanlarına iyice sindiği için, hiç kimse onlara neden cihada çıktııklarını sormazdı ki, «Bizanslılara ya da Perslere biz Müslümanlara saldırmalarını önlemek için sefere çıktık» yahut da «toprağımızı genişletmek ve daha çok ganimet ele geçirerek için sefere çıktık» gibi cevaplar vermeleri söz konusu olsun!

Onlar, Kadisiye savaşından önce İranlıların baş komutanı Rüstem'in arka arkaya sorduğu «buraya niye geldiniz» sorusuna karşılık Rebiî İbni Amir, Huzeufe İbni Muhsin ve Mügire İbni Şu'be'nin söz birliği halinde verdikleri cevabı alıyordu: «İsteyenleri kula kulluktan kurtarıp Tek Allah'ın kullağuna yükseltmek, dünyamın sıkıntısından

(1) Kur'an-ı Kerim/Enfal suresi, 38-40.

(2) Kur'an-ı Kerim/Tevbe suresi, 29-32.

çıkarıp feraha kavuşturmak dinlerin zulmünden kurtarıp İslâmın adalete erdirmek emrindeki Allah buyruğu gönderdi. Zaten O, Resulü aracılığı ile kendi dinini kullarına göndermiştir. Çağrımızı kim kabul ederse iman edişini benimser, geri döneriz. Ülkesini, toprağını, kendisine bırakırız. Kim çağrımızı reddederse, ya cennete veya zafere ulaşmaya kadar onunla savaşırlız.»

Burada, bu dinin kendi özelliğine dayanan, cihana şamil bildirisinden kaynaklanan belirli merhalelerde değişen araçlarla beşer pratiğinin tüm yönlerine, uygun usullerle karşı koyan aksiyoncu metodunda saklı bulunan aslı bir gerekçe söz konusudur. İslâm toprağına ve Müslümanlara karşı hiç bir saldırısı tehlikesi olmasa bile, bu gerekçe öncelikle vardır. O, sîrf sınırlı ve geçici savunma girişimlerine değil, metodun özellik ve dinamizmine, insan toplumlarında varolan pratik engellerin özelliğine dayanmaktadır.

Bu gerekçe, «Allah yolunda» ve bu değerler uğrunda, müslümanın malını ve canını ortaya koyarak mücahid sıfatı ile ortaya çıkması için yeterlidir. O değerler ki, bu cihadın sonunda kendisine şahsi bir ganimet payı sağlamaz. Zaten onu cihada sürükleyen faktör, şahsi ganimet endişesi değildir.

Musliman, savaş alanında cihad etmeye çıkmadan önce kendi nefسى karşı şeytanla, aşırı arzu ve ihtirasları ile, şahsi istek ve emelleri ile, kendinin, aşıretinin ve ırkının menfaatleri ile, İslâm dışı her türlü endişe ile mücadele ettikten sonra Allah'ın otoritesini çalan yetki hırsızı zorbaların nüfuzunu ortadan kaldırıp yeryüzünde O'nun otoritesini gerçekleştirmenin dışında kalan her türlü faktörlerle en büyük cihada giren kimsedir.

«Vatan savunması»nı İslâmdaki cihadın gereklisi yapmak isteyenler, «metod» konusuna göz yumuyorlar, onu vatandan daha az önemli sayıyorlar demektir. Böyle bir tutum, bu konularla ilgili İslâmî bakış açısı değildir. O sonradan ortaya çıkmış, İslâm görüşüne yabancı bir bakış açısındandır. İnanç, bu inancı yansitan metod ve bu metodun hükmîranlığı altında olan toplum, işte İslâmî görüşte gözönünde tutulan noktalar bunlardır. Tek başına toprağa gelince onun hiç bir ağırlık ve önemi yoktur! İslâm tasavvurunda toprağa verilen tüm değer, Allah'ın metodu ile otoritesinin onun üzerinde geçerli olmasına dayanır. Bu sayede toprak, inancın sağlığı, metodun tarlası, «İslâmın yurdusu» ve insanı kurtarma aksiyonu için hareket noktası olur.

Gerçekten «İslâm yurdunu korumak inancı, metodu ve bu metodun hükümleri olduğu toplumu korumak demektir. Fakat o, nihai amaç değildir. İslâm yurdunu korumak, İslâm cihadının son hedefi değil, ilâhi hakimiyetin kurulması için bir araçtır. Arkasından tüm yeryüzüne ve tüm insanlığa karşı orayı hareket noktası edinmek ındır. Çünkü bu dinin konusu tümü ile insan türü, alamî da bütün yeryüzüdür!

Daha önce belirttiğimiz gibi, İslâm metodunu yerleştirmek üzere harekete girişmenin karşısında devlet otoritesi, cemiyet düzeni ve toplum şartları gibi engeller vardır. İslâm bütün bunları kuvvet kullan-

narak ortadan kaldırmak üzere harekete geçer. Fertlerin çehresi kendisine açık olsun da maddi kösteklerden kurtarıldıktan sonra onların kalblerine ve yüreklerine seslenebilisin ve sonra da onu serbest tercihi ile başbaşa bırakın diye.

Müsteşriklerin cihad ilkesine karşı girişmiş oldukları hücumlar bizi aldatmamalı veya ürkütmemeli, mevcut durumun beşeri kuvvetler terazisinde taşıdığı ağırlık ve baskı omuzlarımıza ağır gelmemelidir de. İslâmdaki cihad için savunma endişesi gibi gelip-geçici ve bu dinin tabiatı dışında kalan bir takım edebî gerekçeler aramaya kalkışmayalım. Çünkü bu gibi endişeler, olsa da, olmasa da cihad, yolunda yürüyecektir.

Tarihi gerçeği de gözönünde tutarak bu dinin tabiatında saklı olan aslı bakış açısını, cihana şamil bildirisini ve aksiyoner metodunu gözlerden uzak tutmamalı ve gelip-geçici savunma gerekleri ile bu aslı amacı biribirine karıştırmamalıyız.

Gerçekten bu dinin kendisine yönelen saldırılara karşı koyması kaçınılmaz bir görevdir. Çünkü Allah'ın alemlerin Rabb'i olduğunu belirten ve Allah'dan başkasına kul olmaktan insanı kurtarmayı önen, ayrıca bu varlığı cahiliye yönetimi dışında yeni bir yönetim altına girmiş, aksiyoner ve düzen verici bir topluma yansitan, hakimiyeti sîrf Allah'a dayandırarak hiç bir beşer egemenliğini onaylamayan bağımsız ve örnek bir toplumun doğuşunu amaç edinen özelliği ile bu dinin kayıtsız şartsız varlığı, çevresini kuşatan kula kulluga dayalı cahiliye toplumlarına karşı kendini savunmalı, aslı özelliği içindeki varlığını korumak için onları ortadan kaldırmaya girişmelidir. Yeni toplumun, kendini savunmak üzere mutlaka harekete geçmesi gereklidir.

Bu, bizzat İslâmın doğusu ile ortaya çıkan vazgeçilmez bir endiselerdir. Bu Müslümanın boynuna farz olan tercihe imkân vermez bir savaştır. Bu, uzun zaman bir arada yaşaması mümkün olmayan iki varlık arasındaki tabii çatışmadır.

Bunların hepsi doğrudur. Bu bakış açısı uyarınca İslâmın varlığını savunması kaçınılmaz bir nitelik kazanır. Buna göre onun boynuna borç olan bir savunma savaşına girmesi kaçınılmazdır.

Fakat bundan daha köklü bir başka gerçek vardır. Öncelikle yeryüzünden insanı Allah'dan başkasına kul olmaktan kurtarmak için girişimde bulunmak, İslâmın varoluşunu sağlayan özelliklerden biridir. Böyle bir hareket, coğrafi bir hudut önünde durmaz. İnsanın tümü ile yeryüzünün bütününe kötülüğe, fesada ve Allah'tan başkalarının kulluguına bırakarak ırkçı bir sınırın çizgileri içinde inzivaya çekilemez.

Bölgeler sınırları içinde kula kulluk düzeni yürütmelerine İslâm karışmadığı takdirde, cihana şamil kurtuluş bildirisini ile çağrısını sınırlarının içine taşımayıp kendilerini halleri ile bırakmaya razı olduğu takdirde İslâma düşman kamplar, gün gelir, İslâma saldırmayı tercih edebilirler. Fakat İslâm, oralarda mevcut yönetim mekanizmasının bir maddi engelleri söz konusu olmaksızın kapılarını açıklarının güvenliği olarak cizye vermek suretiyle otoritesine boyun eğdiklerini açıklayana kadar onlarla barış antlaşması yapmaz.

Allah'ın, alemlerin Rabbi olduğunu ve tüm insanlığı Allah'ın dışında kalan her merciin kulluguandan kurtarmayı ilân eden bir bildiri olmanın gereği olarak bu dînî özelliği ve fonksiyonu budur.

İslâmu bu özellik içinde düşünmek ile onu bölgesel ve ırkçı bir sınırun içinde sıkışmış, ancak saldırıcı korkusunun harekete getirebileceği bir hüviyyette düşünmek arasındaki fark, ikinci durumda dışa açılmak için aslı gerekçelerini yitirmesidir.

Bu dinin ne insan uydurması olan bir yaşama tarzı, ne bir grup insan tarafından ileri sürülmüş bir doktrin ve ne de herhangi bir milletin sosyal düzeni olmayıp insan hayatı ile ilgili ilâhi bir metod olduğu hatırlanınca, o zaman İslâmın dışa açılma gerekçeleri bütün boyutları ile ortaya çıkar. Bu ulu gerçeği idrâk etmekte kusur etmedikçe dışardan başka gerekçe aramayız. Fakat meselenin Allah'ın uluhiyeti ile kolların kulluğu meselesi olduğunu unuttugumuz zaman, hiç kimse insan olarak bu ulu gerçeği geri getirip yerine koyamayacağı içün, İslâmdaki cihad için başka bir gerekçe aramaya başlarız!

Kendi varoluşu ile ona saldırması kaçınılmaz olan diğer cahiliyye toplumlarının varoluşu gereğince İslâm'ın ister istemez savaşa girmek zorunda olduğu şeklindeki bakış açısı ile İslâmın mutlaka önceden davranışını bı savaşa girmesi gerektiği biçimindeki bakış açısı arasında, başlangıçta çok büyük bir mesafe, bir fark yokmuş gibi görünebilir.

Başlangıçta bu iki bakış açısından büyük bir mesafe yokmuş gibi görünür. Çünkü her iki halde de İslâmın savaşa gireceği kesindir. Fakat düşünceli son noktasına kadar götürürünce arada İslâmiyetin **dayandığı kavramları ve hisleri** büyük ve tehlikeli çapta değiştiğinden korkunç bir farkin varlığı meydana çıkar.

Önce şu görüş açısını genel hatlarıyla tanıtalım. İslâm ilâhi bir düşünce ve hayat metodudur, yeryüzünde Allah'ın uluhiyetini ve tüm insanların tek Allah'a kul olmasını yerleştirmek ve bu metodу pratik bir kalıpta şekillendirmek için gelmiştir. Bu pratik kalıp, insanların kula kullukton kurtulup kolların Rabb'ine kul olduğu bir insan toplumudur. Onların yönetiminde, Allah'ın otoritesini, başka bir deyimle uluhiyetini yansıtan ilâhi şeriatın başka hiç bir ilke ve sistem geçerli değildir. O halde hiç bir siyasi devlet veya sosyal kurum tarafından önüne yapmacık engel çıkarılmaksızın fertlerin akıl ve vicdanlarına seslenebilmek için bu toplumun yolu üzerinde dikilen her türlü engeli gidermek onun hakkıdır.

İşte İslâmi bu şekilde kabul etmek ile onu bölgesel sınırlarını aşmaya yönelik duş hücumları püskürtmekte kesinlikle hak sahibi olan ve belirli bir vatan üzerinde geçerli olan mevziî rejim olarak düşünmek arasındaki mesafe korkunçtur!

Beriki bir görüş açısı, ötekisi ise başka bir bakış açısı. İslâm her iki halde de Cihad edecek olsa bile, bu cihadın motifleri, hedefleri ve sonuçları inancın derinliklerine, hattâ strateji ve tutumun içine inecek derecede biribirinden farklıdır.

İlk harekete geçen taraf olmak İslâmin hakkıdır.

İslâm ne bir irka sunulmuş bir armağandır ve ne de belirli bir vatanın sosyal düzenidir, O ilâhi bir metod ve dünya düzenidir. Siyasi rejim ve sosyal kurum şeklinde önüne dikilen ve fertlerin serbest bir şekilde tercihte bulunmasını önyeten engelleri ortadan kaldırmak üzere harekete geçmek, onun hakkıdır. İnancını benimseneler diye fertleri zorlaması gerekmez. O fertleri fitratı bozan ve tercih hürriyetini sınırlayan yozlaştıracı etkilerden kurtarmak üzere siyasi rejimler ile sosyal tutumlara karşı mücadele eder.

Allah'ın tüm alemlerin Rabb'i olduğunu söyleyen cihana şamil bildirisini gerçekleştirmek ve tüm insanlığı kurtarmak için insanı kula kulluktan kurtarıp tek Allah'ın kulluguña yüceltmek İslâmin hakkıdır. Gerek İslâmi anlama tarzında ve gerekse pratik içinde tek Allah'a kul olma ilkesi, ancak İslâmi bir düzen içinde gerçekleştirilebilir. Yönetici-yönetilen, siyah renkli - beyaz renkli, fakir - zengin, uzak - yakın farkı gözetmeksizin kolların tümüne karşı eşit bir şekilde boyun eğecekleri tek bir hukuk sistemi ile çıkan biricik nizam İslâmdir. Diğer düzenlerde ise insanlar kolların kuludurlar, cünnü hayatlarını düzenleyen yasaları, bir takım kollar ortaya koymaktadır. Oysa ki yasa koyuculuğu uluhiyetin özelliklerindendir. Herhangi bir kimse insanları yönetmek tizere kendi kendine yasa koyma yetkisi iddia ederse, sözlu olarak ileri sürsün, sürmesin, uygulamalı olarak ve yetki bölümüm açısından uluhiyet iddiasında bulunmuş demektir. Buna karşılık herhangi bir kimse bu kulun söz konusu yetkisini tanırsa, açıkça söylesin veya söylemesin, o kulun uluhiyetini tanımiş demektir!

İslâm sadece inançtan ibaret değildir ki, bildirim aracılığı ile inancını insanlara ulaştırmakla yetinsin O, aksiyoner düzenleyici ve insanların tümünü kurtarmayı amaç edinmiş bir toplumda temsil edilen bir metoddur. Diğer toplumlar ona bireylerinin hayatını kendi metodunu uyarınca düzenleme imkânı vermezler. Buna göre cihana şamil kurtuluşun engelleri oldukları için bu düzenleri ortadan kaldırmak, İslâm için kaçınılmazdır. Daha önce dediğimiz gibi dinin tümünün Allah için olması demek, bu demektir. Kuia kulluk ilkesine dayanan diğer rejimlerde olduğu gibi, o toplumda hiç bir kula boyun eğmek veya bağıllık göstermek sözkonusu değildir!

Mevcut durumun baskısı altında kalan müsteşriklerin yaniltıcı hücumlarından etkilenen günümüzün İslâm araştırmacıları bu gerçeği dile getirmede güçlüğü düşerler. Çünkü müsteşrikler, İslâmiyeti, inanç sistemini zorla benimsetmeyi amaçlamış bir kılıç hareketi olarak tanımlamışlardır. Oysa ki, bu mikroplar, bu iddianın doğru olmadığını iyi bilirler. Fakat onlar İslâmdaki cihadın gerekçelerini bu yoldan giderek gözlerden düşürmüştür. Böyle olunca savunmaya dönük gerekçelere tutunmaya歧snarak bu ithamı reddetmeye kalkışan yıldızlı savunucular, İslâmin özelliğinden, misyonundan ve öncelikle insanı kurtarma hakkından habersiz kalmaktadırlar.

Dini, hayatın pratik kurumları ile ilgisi olmayan ve sadece kalbi ilgilendirir bir inanç olarak niteleyen Batı görüşü günümüzün yıldızlı araştırmacılarının düşüncelerine perde çekmiştir.

Fakat İslâmda durum böyle değildir. İslâm, insan hayatını düzenleyen ilâhi bir metod, bir yaşama tarzıdır. O, uluhiyet konusunda Alâhî tek kabul edip bu ilkeyi egemenlik konusuna yansitan ve tüm gündelik detayları ile pratik hayatı düzenleyen bir metoddur. O halde onun için cihad, bu metodu dile getirmek ve bu düzen içinde, her türlü etki ortadan kaldırıldıktan sonra benimseme hürriyetine dayandırılmıştır. Buna göre durum temelden değişerek yeni ve kâmil bir biçim kazanmaktadır.

Nerede ilâhi metodu uygulayan bir İslâm toplumu varsa, inanç konusunu, vicdan hürriyetine havale etmek üzere Allah ona siyasi otoriteyi ele geçirip diizenini yerleştirmek için harekete geçme, girişimde bulunma hakkını bağışlar.

Eğer Ulu Allah Müslüman cemaata cihaddan el çektirmişse bu prensip meselesi değil, plan meselesidir, inanç meselesi değil, hareketin icaplarına uyma meselesidir. Tarihin değişik merhalelerinde inen çeşitli Kur'an ayetlerini bu apaçık ilke uyarınca anlayabilir, böylece onların yaşanan merhale ile ilgili delâleteri ile genel, uzun vadeli ve değişmez İslâmi hareket planı çerçevesindeki delâletlerini birbirine karıştırmaktan kurtulabiliriz.

HAYAT METODU OLARAK «LA İLÂHE İLLELLAH»

Tek Allah'a kul olmak, «lâ ilâhe illallah» şahadet cümlesi tarafından temsil edilen İslâm inancının ilk rüknünün yarısıdır. Bu kulluğun keyfiyetini Peygamber'imize (S.A.S.) dayandırmak da «Muhammedün Resulüllah» cümlesinde ifade edilen diğer yarısıdır.

Her iki yarısı ile bu ilke Mü'minin kalbinde temsil edilir. Çünkü gerek bu ikisinden sonra gelen iman ilkeleri ve gerekse İslâmî rütüklüler bu iki esasın gerekleridir. Çünkü Allah'ın meleklerine, *kitaplar*ına ve Peygamberlerine inanmak, Ahiret günü ile hayır da olsun şer de olsun kadere inanmak, bunun yanında namaz, zekât, oruç ve hacc, hadler, hafif cezalar, helâl, haram, sosyal işlemler, İslâmî hukuk sistemi ile İslâmî görüş sistemi, bunların tümü tek Allah'a kul olma ilkesine dayanır, ayrıca bütün bunların kaynağı, Peygamber'imiz (S.A.S.) Rabb'inden alarak bize bildirdikleridir.

Müslüman toplum, bu ilke ile gerektirdiklerini temsil eden toplumdur. Çünkü bu ilke ile onun gerektirdiklerini sindirmeksızın, hiç bir toplum Müslüman olamaz. Bu yüzden «lâ ilâhe illallah, Muhammedün Resulüllah» şahadet cümlesi tüm yönleri ile Müslüman ümmetinin hayatının dayanağı olan metodun temel ilkesidir. Bu ilke olmadan bu hayat da olmaz. Ayrıca bu ilkeden başkası üzerine dayandığı zaman, yahut bununla birlikte başka bir ilkeye de dayandığı vakit veya bunun dışında bir kaç ilkeye dayandığı zaman, ortaya çıkan hayat tarzi artık İslâmî hayat tarzı değildir. Ulu Allah söyle buyurur :

— «Hüküm yalnız Allah'ındır. O size sîrf, kendisine kulluk etmenizi emretti. İşte dosdoğru din budur.» (1)

Yine Ulu Allah söyle buyurur :

— «Kim Peygamber'e itaat ederse aslında Allah'a itaat etmiştir.» (2)

Bu kesin, kısa ve kayıtsız şartsız ifade gerek bu dinin özü ile ilgili temel meseleler hakkında ve gerekse pratik hareketleri hakkında şu öz ve ayırcı sözleri belirlemekte bize yararlı olur.

Önce, şahadet cümlesi, «Müslüman toplumun özelliğini» belirtmekte bize yararlı olur.

(1) Kur'an-ı Kerim/Yusuf sûresi, 40.

(2) Kur'an-ı Kerim/Nisa sûresi, 80.

İkinci olarak bu cümle, «Müslüman toplumun meydana gelme metodu»nu belirtmekte bize yarar sağlar.

Üçüncü olarak, bu cümle, «Müslüman toplumun cahiliye topluma karşı koyma metodu»nu belirtmekte bize yararlı olur.

Dördüncü olarak, bu cümle, «beşeri pratiğe karşı koymadaki İslâmın metodu»nu belirtmede bize yararlıdır.

Bunlar, eskiden olduğu gibi şimdi de İslâmî hareketin metodu bakımından alabildiğine önemli temel meselelerdir.

**

«İslâm Toplumu»nun tabiatını tanitan ilk özellik, bu toplumun her konuda tek Allah'a kul olma ilkesine dayanmasıdır. Bu kulluğun nasıl olduğunu «lâ ilâhe illallah, Muhammediün Resûlfullah» şahadet cümleleri ifade eder.

Sahadet cümleleri, bu kulluğu, inanç kavramı açısından olduğu kadar ibadet kasdı ile yapılan davranışlarda da, bunlarla birlikte hukuk yasalarında da temsil eder.

Buna göre ulu Allah'ın tek olduğuna, ortaksız olduğuna inanmayan kimse yalnızca Allah'a kul olamamıştır.

— «Allah buyurur ki : «İki ilâh edinmeyin. O, tek bir ilâhdür. Sırf benden korkunuz. Göklerde ve yerde ne varsa O'nun içindir. Din her zaman O'nun içindir. Yoksa Allah'dan başkasından mı korkuyorsunuz?» (1)

İbadet kasdı taşıyan davranışları Allah'dan başkasına arzeden Allah'a kul olmamıştır. Bu takdim O'nunla birlikte olmuş veya O'suz olmuş farketmez. Allah buyuruyor ki :

— «De ki, «benim namazım, haccım hayatım ve ölümüm, alemlein Rabb'i olan ortaksız Allah içindir. Bana verilen emir böyledir, ben Müslümanların ilkiyim.» (2)

Hukuk yasalarını, Allah'ın onları bize tebliğ ettiği yol dışında birine dayandıran kimse tek Allah'a kul olma misyonunu gerçekleştirmiş olmaz. Tebliğ yolu da Peygamber'imize (S.A.S.) dayanır. Nitekim Ulu Allah (c.c.) şöyle buyurur :

— «Yoksa Allah'm din ile ilgili izin vermediği konularda onlar için yasalar koyan O'nun ortakları mı vardır?» (3)

Yine Allah (c.c.) şöyle buyuruyor :

— Peygamber size ne getirdi ise onu alınız. Size neyi yasakladı ise onu yapmaktan vazgeçiniz» (4)

İşte Müslüman toplum budur. Tek Allah'a kul olma ilkesi, bu toplumdaki fertlerin inanç ve düşünce tarzlarında, bunun yanında ibadet ve davranışlarında, aynı zamanda sosyal düzenleri ile yasalardında temsil edilir.

(1) Kur'an-ı Kerim/Nahl sûresi, 51 - 52.

(2) Kur'an-ı Kerim/En'am sûresi, 162 - 163.

(3) Kur'an-ı Kerim/Şura sûresi, 21.

(4) Kur'an-ı Kerim/Haşr sûresi, 7.

Bu yönlerden herhangi biri eksik olursa, «lâ ilâhe illellah, Muhammedün Resulüllah» cümlelerinde ifadesini bulan ilk rüknü ortadan kalkacağı için İslâmın kendisi de varolmamış olur.

Dedik ki, «Allah'a kul olma ilkesi inanç anlayışında belirir» İslâmın inanç anlayışının ne olduğunu açıklamamız faydalı olur. İslâmın inanç anlayışı, inanç ilkelerini ilâhi kaynaktan edinerek insan idrakinde olur. Bu anlayış sayesinde insan, Rabb gerçeği hakkında belirli bir idrak edinir. Gördüğü ve görmediği, fakat içinde yaşadığı varlık bütünü hakkında, bağlı olduğu hayat realitesinin görünen ve görünmeyen yönleri hakkında belirli bir idrak kazanır. Bunlardan tüm bu gerçekler ile olan ilişkisi bu anlayışa göre biçimlenir. Tek Allah'a kul olmasını yansitan Rabb - kul ilişkisi; Varlık bütünü ve onun kanunları ile canlılar ve onların alemi ile olan ilişkisi. İnsan türünün fertleri ve insan ile ilgili çeşitli kurumlarla olan ilişkisi. Bu çeşitli ilişkiler bütünü, tek Allah'a kul olma fonksiyonunu gerçekleştirmek üzere Peygamber'imize (S.A.S.) tebliğî uyarınca ilke yönünde Allahın dinine dayanır. Bu şekli ile inanç anlayışı hayatın tüm gelişmelerini kapsamına alır.

Müslüman toplumun bu olduğu anlaşılma sira şu sorulara gelir: Bu toplum nasıl doğar? Böyle bir doğumun metodu, yordamı nedir?

Ortaksız Allah'ın her alanda kulluguunu ve Allah'dan başkasına kul olmayı kesinlikle reddeden bir insan cemaati doğmadıkça bu toplum ortaya çıkmaz. İnançta ve düşüncede tarzında Allahan başkasına kul olmayı kesinlikle reddeden, ibadetlerde ve dini davranışlarında Allah'dan başkasına kul olmayı kesinlikle reddeden, sosyal düzende ve hukuk yasalarında Allah'dan başkasına kul olmayı kesinlikle reddeden bir cemaat. Hem arkasında, bu cemaat hayatının tümünü bu ihlâşî kulluk ilkesi uyarınca düzenlemeye girişmelidir. Bu cemaatin fertleri vicdanlarını Allah'dan başkasına kul olma inancından arındırılmış olmalıdır, bu cemaatin fertleri dini davranışlarını Allah'dan başkasına yöneltmekten arındırılmış olmalıdır, bu cemaatin fertleri hukuk yasalarında Allah'dan başkasından yararlanma inancından arınmış olmalıdır. Ayrıca bütün bu kesimlerde şirkten arı kalırken Allah'dan başka bir güç kaynağını Onunla eşleştirmekten uzak kaldığı gibi, O'nun dışında bir güç kaynağına tek başına yetki tanımaktan da aynı ölçüde kaçınmalıdır.

İste o zaman ve yalnız o zaman bu cemaat, Müslüman bir cemaat olur. Bu cemaatin oluşturduğu toplum da, aynı şekilde, İslâm toplumu olur. Fakat insanların içinden bir grup, anlatıldığı biçimde ihlâşî olarak Allah'ın kulluguunu benimsemekçe bu fertler Müslüman olamayacağı gibi, bu ilke uyarınca hayatlarını düzenlemekçe de bu fertlerin toplumu da İslâm toplumu olamaz. Çünkü, İslâmın dayanağı olan birinci temel ilke, aynı zamanda Müslüman toplumun varolma şartı da olan ilk prensip —ki bu da «lâ ilâhe illellah, Muhammedün Resulüllah» dir— her iki yarısı birarada olarak gerçekleşmemiş olur.

Buna göre İslâma dayalı bir sosyal düzen kurmayı, ve bu düzene dayanan bir Müslüman toplum gerçekleştirmeyi düşünmeden önce fertlerin vicdanlarını her ne biçimde olursa olsun, Allah'dan başkasına kul olmaktan kesinlikle arındırmaya ve vicdanları Allah'dan başkasına kul olmaktan kesinlikle arınmış olan bu fertleri Müslüman bir cemaat halinde biraraya getirmeye önem vermek gereklidir.

İşte gerek inanç yönünden, gerek ibadet bakımından ve gerekse kanun koyma açısından fert fert vicdanları Allah'dan başkasının kulluguundan kesinlikle arınmış olan cemaatten Müslüman toplum doğar. İnançta, ibadette ve yasa sisteminde bu toplum içinde yaşamak isteyen kimse, ortaksız Allah'a kul olma ilkesini yansitan, başka bir deyimle «lâ ilâhe illellah, Muhammedün Resûlullah» şahadetini temsil eden bu topluma katılır.

İlk Müslüman toplumu kuran Müslüman cemaatin doğusu böyle olmuştur. Her Müslüman cemaatin doğusu da böyle olur. Her Müslüman toplum da böyle kurulur.

Musliman toplum ancak, bir takım fertlerin ve insan gruplarının Allah'dan başkasının kulluguundan sıyrılip ortaksız ve tek Allah'ın kullugu ilkesine yücelmesi ile ve arkasından bu grupların hayat düzenlerini sözkonusu kulluk ilkesi uyarınca düzenlemeyi benimsemeleri ile doğabilir. O zaman eski cahiliye toplumundan koptuğu halde yeni bir inanç ve bir hayat düzeni ile ona karşı çıkmış, yeni bir toplumun yeniden doğusu gerçekleşmiş olur. Yeni toplum, bu inanç temeline dayanacağı gibi «lâ ilâhe illellah, Muhammedün Resûlullah» cümleleri ile ifade edilen İslâmin birinci ilkesinin, her iki yarısı ile, temsilcisi olur.

Eski cahiliye toplumu tüm olarak yeni İslâm toplumuna katılabilir de katılmaz da. Cahiliye toplumunun yeni İslâm toplumu ile barış içinde de savaş halinde olabileceği gibi. Gerçi tarihi geleneğin, hem kuruluş döneminin öncü fertlere ve gruplara karşı ve hem de Müslüman toplumun fiilen kurulmasından sonra cahiliye toplumunun kesintisiz bir savaşa girişiği şeklindedir. Bu durum Hz. Nuh'dan (A.S.) Peygamberimize (S.A.S.) kadar, İslâmin bütün davet tarihi boyunca, istisnasız olarak, hep böyle olagelmiştir.

Tabiidir ki, gerek ahlâk ve ferdi karakter yönünden olsun, gerek sosyal düzen ve toplum yapısı açısından olsun ve gerekse diğer güç kesimleri bakımından olsun eski cahiliye toplumunun baskısına karşı koyup onu yenecek ya da hiç olmazsa onunla boy ölçülebilcek bir güç derecesine ulaşmadıkça yeni İslâm toplumunun varoluşu gerçekleşmez.

**

Fakat «cahiliye Toplumu» nedir? İslâm bu topluma hangi metoda karşı koyar?

Cahiliye toplumu, Müslüman toplumunun dışında kalan her çeşit toplumdurdur. Objektif bir tarif yapmak istersek söyle deriz. Gerek inanç ve düşünce tarzında, gerek ibadet kasrı taşıyan davranışlarda ve ge-

rekse hukuki yasalarda belirecek ortaksız Allah'a kul olma ilkesine dayanmayan bir toplum cahiliye toplumudur.

Böyle bir objektif tarife göre günümüzde fiilen varolan bütün toplumlar, «Cahiliye Toplumu» kategorisine girer!

Komünist toplumlar başlica iki gerekçe ile bu kategoriye girer: Önce bu toplumlar ulu Allah'ı kökten inkâr ettiğleri için, O'nun varlığını kesinlikle tanmadıkları için, varlık bütünlüğünün gerek meydana gelmesini, gerek gelişip devam etmesini «madde» ye veya «tabiat» a dayandırdıkları için, insanın ve tarihin oluşmasını ve gelişmesini «ekonomi» ye veya «üretim araçları» na dayandırdıkları için. İkinci gerekçede şudur: Komünist toplumlarda, bu düzende toplumun önderliği pratik bir gerçekdir, faraziyesine dayanarak Allah'a kul olmak ilkesi yerine komünist partisi kulluğu yürürlüktedir. Bu iki gerekçenin arkasından, bu düşünce tarzına ve bu toplum düzenine bağlı olarak, insanı özellikleri heder etmesi, yok sayması gelir. Çünkü bu düzene göre temel insan ihtiyaçları sadece hayvanlar için de sözkonusu olan ihtiyaçlardır. Bunlar da yemek içmek, giym, mesken ve cinsi arzuyu tatmındır! Böylece komünist düzen insanı, onu hayvandan ayıran ihtiyaçlardan yoksun tutar. Bu ihtiyaçların başında Allah'a inanmak, inanç edinme hürriyeti, inancı ifade etme hürriyeti gelir. Bunun yanında insanın «ferdiyeti»ni elde etme hürriyeti de vardır. Bu ihtiyaç, onun insan oluşunun en başta gelen özelliğidir. Bu hürriyet, ferdi mülkiyette, çalışma ve uzmanlık alanının serbest seçiminde ve sanat yolu ile insanın kendisinin ifade etmesinde ve bunlar gibi insanı hayvandan veya basit bir «araçtan» ayıran niteliklerde belirir. Çünkü Komünist düşünce tarzı ile komünist sosyal düzen, ortaklaşa olarak, çoğu zaman insanı hayvan mertebesinden basit bir araç niteliğine indirmektedir.

Objektif tarifimize göre cahiliye toplumu kategorisine Hindistan'da, Japonyada, Filipinlerde ve Afrikada halâ varlığını sürdürün putperest toplumlar da girer. Önce Allah'ın başkasını ilâhlaşturma —Allah'ın yanına başka bir güç kaynağı katmanın veya Allah'dan başka bir güç kaynağını tek başına ilâhlaştımanın hiç bir farkı yok— ilkesine dayanan inanç anlayışları yüzünden. İkinci olarak da ibadet kasrı taşıyan davranışları ululuğuna inanılan çeşitli ilâh ve putlara takdim ettikleri için. Bu toplumlar, bu iki gerekçe yanında Allah'dan ve O'nun yasasından başka bir kaynağı dayanan sosyal düzen ve hukuk sistemleri yüzünden de cahiliye toplumu sınıfına girerler. Söz konusu sosyal düzen ve yasalar ister mabetlere, kahinlere, batıl din simslarına, büyulkere dayansın, isterse bu yetki Allah'ın yasasına başvurmasızın yasa koyma selâhiyetine sahip sivil bir kurula havale edilmiş olsun. Yani ya «halk» adına veya «parti» adına veya başka bir şey adına. Yüce egemenlik, ancak Ulu Allah'a aittir ve ancak O'nun Resulü tarafından tebliğ edilen metod uyarınca kullanılabilir.

Objektif tarifimize göre «Cahiliye Toplumu» kategorisine yeryüzünün çeşitli yörelerindeki yahudi ve hristiyan toplumlar da girer. Bu toplumların cahiliye sınıfına girmesinin birinci gerekçesi, Allah'ı

uluhiyette tek kabul etmeyerek O'na çeşitli biçimlerde ortak koşmaları şeklindeki sapık inanç anlayışıdır. Bu ortak koşmak, ister, O'na oğul isnad ederek veya O'nu üç sayarak (teslis) olsun, isterse ulu Allah'ın zati hakkında gerçeğe aykırı düşünceler ileri sürerek yahut O'nunla yarattıkları arasında gerçeğe uymayan görüşlere sahip olmak suretiyle olsun. Ulu Allah buyuruyor ki :

— «Yahudiler «Üzeyr, Allah'ın oğludur» dediler. Hristiyanlar da «Mesih (Hz. İsa) Allah'ın oğludur» dediler. Bunlar onların ağızlarından çıkmış (asılsız) sözlerdir. Daha önceki kâfirlerin sözlerini taklit ediyorlar. Allah belâlarını veresiceler, ne bîcim iftira ediyorlar!» (1)

Yine Ulu Allah (c.c.) buyuruyor ki :

— «Allah üçün üçüncüsüdür, diyenler kâfir olmuşlardır. Tek ilâh-dan başka hiç bir ilâh yoktur. Eğer vazgeçmezlerse, aralarındaki kâfirler acı bir azaba çarplacaktır.» (2)

Ulu Allah (c.c.) buyuruyor ki :

— «Yahudiler «Allah'ın eli bağlıdır» dediler. Elleri tutulasicalar sözleri yüzünden lânet onlara! Oysa ki O'nun elli açıktır ve dilediğine varlık verir.» (3)

Yine Ulu Allah (c.c.) buyuruyor ki :

— «Yahudiler ve Hristiyanlar «biz Allah'ın çocukları ve O'nun sevdikleriyiz» dediler. De ki; «O halde günahlarınıza karşılık size niye azap veriyor? Oysa ki, siz O'nun yarattığı birer beşersiniz.» (4)

Bu toplumlar sapık ve asıldan uzaklaştırılmış inanç anlayışlarına dayanan ibadet maksatlı davranışlarından, merasimlerinden ve batıl geleneklerinden dolayı da Cahiliye Sınıfına girerler. Ayrıca sosyal düzenleri ile yasalarından ötürü de bu kategoriye girerler. Çünkü bu kurumların tümü, Allah'ın egemenlik hakkını tanıarak otoriteyi O'nun şeriatına dayandırmak suretiyle tek Allah'a kul olma ilkesi üzerine kurulmuş değildir. Tam tersine aslında yalnız Allah'a ait olan egemenlik yetkisine sahip olduğu ileri sürülen bir takım kurullar bu kurumları meydana getirmektedirler. Zaten egemenlik hakkını papazlara ve keşîslere tanıdıklarını için, bunlar da kendi düzmeccelerini onlara kanun olarak sundukları ve onlar da papazlar ve keşîşler tarafından düzülmüş bu kanunları benimsedikleri için, Ulu Allah onları çok eskiden kinamıştır. Ulu Allah buyuruyor ki :

— «Allah'ı bir yana bırakarak keşîşlerini ve papazlarını Rabb edindi. Meryem oğlu Mesih'i de. Oysa ki, onlara sîrf tek Allah'a kul olmak emredilmişti. Ki, O'ndan başka ilâh yoktur. O, onların koştukları ortaklardan münezzehtir.» (5)

(1) Kur'an-ı Kerim/Tevbe sûresi, 30

(2) Kur'an-ı Kerim/Maide sûresi, 73

(3) Kur'an-ı Kerim/Maide sûresi, 75

(4) Kur'an-ı Kerim/Maide sûresi, 15

(5) Kur'an-ı Kerim/Tevbe sûresi, 31

Oysa ki, onlar keşişlerin ve papazların ilâh olduğunu inanmış degillerdi. İbadet kasdı taşıyan davranışlarını da onlara takdim etmeyordu. Onlar sadece bu kimselere egemenlik hakkı tanıyor ve Allah'ın iznine dayanmaksızın halk için koydukları yasaları benimsiyordu. Egemenlik yetkisini keşiş ve papaz olmayan bazı başka kimselere havale ettiklerine göre yahudi ve hristiyanlar bu gün kınanmaya daha çok lâyiktirler :

Son olarak cahiliye toplumu kategorisine kendilerini müslüman sanan toplumlar da girer.

Bu toplumların cahiliye toplumu sınıfına girmesi Allah'dan başkasının uluhiyetine inandıkları için veya ibadet mağсадı taşıyan davranışları Allah'dan başkasına sundukları için değildir. Bu toplumlar, hayat düzenlerinde tek Allah'a kul olma ilkesini benimsemekleri için bu sınıfa girerler. Bu toplumlar, her ne kadar Allah'dan başka hiç kimseinin uluhiyetine inanmıyorsa da, uluhiyetin başta gelen özelliğini Allah'dan baskasına yakıştırarak Allah'dan başkasının egemenliğini tanımakta ve sosyal düzenlerini, kanunlarını, değer hükümlerini, kriterlerini, geleneklerini, kültürlerini ve hemen hemen bütün sosyal kurumlarını bu yetkisiz egemenlik kaynağına dayandırmaktadırlar.

Ulu Allah (C.C.) yöneler, egemenler hakkında buyuruyor ki:

— «Allah'ın indirdiği uyarınca hüküm vermeyenler, kâfirlerin ta kendileridirler.» (1)

Ulu Allah (C.C.) yönetilenler hakkında da şöyle buyuruyor :

— «Sana indirilene ve senden öncekilere indirilene inandıklarını sananları görmüyor musun? Onlar, kendilerine onu tanımamaları emredildiği halde zorbanın (tağutun) egemenliğine sığınmak isterler.»

Bu konu şu ayette son buluyor :

— «Hayır Rabb'in adına andolsun ki, aralarında doğan anlaşmazlıklarda seni hakem tutmadıkça, sonradan verdiğin hükmünden dolayı vicdanlarında bir sıkıntı, bir burukluk hissetmez hale gelmedikçe ve tam olarak verdiğin karara teslim olmadıkça onlar iman etmiş olamazlar.» (2)

Ulu Allah çok eskiden Yahudiler ve Hristiyanları, keşiş ve papazlarını tipki kendi kendilerine «Müslüman» olduğunu ileri sürenlerin aralarından bazı kimseleri kabul ettikleri gibi gördükleri için papazlarını ve keşişlerini Rabb edinerek şirk, küfr ve Allah'a kul olma ilkesinden sapmakla kınamıştı. Ulu Allah Yahudiler ile Hristiyanların bu tutumunu, Meryem oğlu Hz. İsa'yı ilâh edinip ona tapınmak gibi, aynı şekilde şirk olarak kabul etmişti. Çünkü bu tutum da öbürü gibi, tek Allah'ın kulluguandan, Allah'ın dininden ve «lâ ilâhe illallah» şahadet cümlesinin ifadesinden dışarıya çıkmaktır.

(1) Kur'an-ı Kerim/Maide sûresi, 44

(2) Kur'an-ı Kerim/Nisa sûresi, 60-65

Kendi kendine «Müslüman» diyen bu toplumların bazısı açıkça «laik» olduğunu, kesin olarak dinle hiç bir ilgisi olmadığını açıklıyor. Bazıları ise «dine saygılı» olduğunu ilân ediyor, fakat «gaybi» inkâr ettiğini ifade ederek «ilmilik» ilkesinin dinle bağıdaşamayacağını ileri sürüp sosyal düzenini «ilmilik» prensibine dayandırıyor. Bu, ancak bir cahilin ağzından çıkabilecek olan ahmakça bir saplantıdır. (1) Bazıları ise egemenliği fiilen Allah'dan başkasına dayandırarak keyfine göre kanun koyar, sonra da arkasından kendi keyfine göre koyduğu yasalara «bunlar Allah'ın şeriatıdır» der. Bunlar tümü, tek Allah'a kul olma ilkesine dayanmamakta ortak ve biribirinin aynısıdır.

Eu durum ortaya çıkışınca, İslâmın bu cahiliye toplumlarının tümüne karşı takındığı tavır, aynı cümle ile ifade edilebilir :

İslâmiyet, kendi ölçüsüne göre bu toplumların tümünün İslâmlığını, şeriatla uygunluk iddialarını reddeder.

İslâm bu toplumların taşıdığı çeşitli ünvanlara, yaftalara ve ileri sürüklükleri sloganlara bakmaz. Bunların tümü bir tek gerçekte birleşir. O da bu toplumların hayat tarzının kâmil manada tek Allah'a kul olma ilkesine dayanmamak. Bu yüzden bu toplumlar, diğer toplumlar gibi, aynı nitelikte, «cahiliye toplumu» olma niteliğinde birleşirler.

**

Bu gerçek bizi, son mesele ile karşı karşıya getiriyor. O mesele İslâmın tüm bîser pratiğine nasıl bir metodla karşı çıkacağıdır. Bu gün, yarın ve zamanın sonuna kadar. Burada «İslâm Toplumunun Özellikle» ve her konuda tek Allah'a kul olma ilkesine dayandığı konusunda bu bölümün ilk yazısında anlattıklarımız bize yararlı olacaktır.

Bu özelliği tanımlamak şu soruya kesin bir cevap teşkil eder. İnsan hayatının dayandığı ve üzerine oturduğu kaynak nedir? Allah'ın dini ile bu dinin yaşama tarzi, metodu mu, yoksa şurada veya burada yürürlükte olan bîser pratiği mi?

İslâm bu soruyu hiç; duraksamaksızın ve tereddüt geçirmeksizsin kesinlikle cevaplandırır. Tümü ile insan hayatının dayanacağı kaynak, Allah'ın dini ve O'nun yaşama tarzi, metodudur. İslâmın birinci derecede temeli olan «**lâ ilâhe illallah, Muhammedün Resûlullah**» şahadeti, bu kaynağın kaynak oluşu kabul edilmekçe ne varolabilir ve ne de yerine gelmiş olabilir. Uygulamada Peygamber'imizin rehberliğine dayanan tek Allah'a kul olma ilkesi, bu kaynağın benimsenmesi ve sonra da tereddüsüz, duraksamasız olarak ona uyulması şartı ile gerçekleşebilir. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki :

— «Peygamber size ne getirdiyse onu kabul ediniz. Size neyi yasaklırsa onu yapmaktan vazgeçiniz.» (2)

(1) «Fi Zilâlîl Kur'an»ının yedinci cüzinde «**gaybin anahtarları** O'nun katindadir, onları O'ndan başka hiç kimse bilmez» mealindeki ayeti tefsir ederken söylenenlere bakınız. —Seyyid Kutub.—

(2) Kur'an-ı Kerim/Haşr sûresi, 7

Sonra İslâm «siz mi daha iyi bilirsiniz, yoksa Allah mı» diye soruyor! Bu soruyu da bizzat ulu Allah (C.C.) şöyle cevaplıyor:

— «Allah bilir, siz bilmezsiniz.» (1)

— «Size çok az bilgi verilmiştir.» (2)

Bilen, yaratın kim ise O hükmeder. Yaşama tarzi, metodu olarak bildirdiği din de hayatın dayanağı olan temeldir. İnsanlığın pratiğine, nazariyelerine ve doktrinlerine gelince bunlar bozulmaya, sapmaya mahküm'dür ve aslında bilgi sahibi olmayan ve kendilerine çok az bilgi verilen insanların bilgisine dayanır.

Allah'ın dini, anlaşılmaz ve bulanık değildir. Onun hayat tarzi, metodu belirsiz değildir. O şahadet cümlesinin ikinci kısmı olan «Muhammedün Resülfullah» cümlesi ile sınırlandırılmıştır. O temel konularda Peygamber'imiz tarafından tebliğ edilen delillere bağlıdır. Eğer Peygamber'imizin tebliğinde delil varsa, hüküm delile bağlıdır, delile rağmen ictihad söz konusu değildir. Eğer Peygamber'imizin tebliğinde delil bulunmazsa, istek ve arzulara göre değil, bizzat Allah'ın metodunda belirtlen ilkeler uyarınca ictihadın fonksiyonuna sıra gelir. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyurur:

— «Eğer bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz. Onu Allah'a ve Peygamberine havale ediniz.» (3)

İctihad ve istinbad için kabul edilen metod da belirli ve bilinen bir şeydir, bulanık ve belirsiz bir tarafı yoktur. Otorite kaynağı halk, parti veya başka bir beşeri merci değil de ulu Allah olmadıkça, yüce egemenliğin sirf Allah'a mahsus olduğu açıkça bildirilmedikçe hiç kimse kendi koyduğu yasaya «bu Allah'ın şeriatıdır, Allah'ın koyduğu yasasıdır» diyemez. Bu temel şartla birlikte Allah'ın muradını bilmek için, Onun kitabına ve Resulünün sünnetine baş vurmak gereklidir. Bir zamanların Avrupasında bilinen «Teokratik» sisteme göreldüğü gibi Allah adına egemenlik sürdürmek isteyenler de kendi koydukları yasalarla «bunlar Allah'ın şeriatıdır, Allah'ın koyduğu yasalarıdır» diyemez. İslâmın böyle bir şeyle hiç bir ilgisi yoktur. Allah'ın Resulünden (S.A.S.) başka hiç kimse Allah adına konuşamaz. Allah'ın şeriatını, ancak belirli deliller ortaya koyar.

«Pratik Dini» deymesi yanlış anlaşılıyor, yanlış da kullanılıyor. Evet bu din pratik içindir. Fakat hangi pratik!

Bu dinin insan fitratının her yönü ile bağdaşan ve yarattıklarını herkesten iyi tanıyan yaratıcının belirttiği ihtiyaçları karşılayan kendi metodu uyarınca meydana getirdiği pratik tabii. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— «Yaratıcı hiç bilmez olur mu? Oysa ki; O lütfedicidir ve herşeyden haberdardır.» (4)

(1) Kur'an-ı Kerim/Nur sûresi, 19

(2) Kur'an-ı Kerim/İsra sûresi, 85

(3) Kur'an-ı Kerim/Nisa sûresi, 59

(4) Kur'an-ı Kerim/Mulk sûresi, 14

Din, nerede olursa olsun, pratiği onaylamak, onda kendisini des-tekeyecek bir dayanak aramak, ondan içreti bir yafta gibi göğsüne asacağı bir meşruluk belgesi sağlamak için pratiğin karşısına çıkmaz. Pratiğin karşısına ancak onu kendi terazisinde tartarak onaylayacağı kısmını onaylayıp reddedeceği kısımlarını reddetmek ve eğer varolani benimsemeyorsa başka bir pratik meydana getirmek için çıkar. Asıl pratik, onun tarafından meydana getirilen pratiktir. İşte İslâm «pratiğin dinidir» sözünün anlamı budur, daha doğrusu, doğru olarak böyle anlaşılması gerekdir. Burada söyle bir soru sorulabilir. İnsanların pratiğini, belirleyecek olan onların yararı değil midir?

İslâmin kendi kendine ileri sürüp cevaplandırdığı soruya dönelim: «Siz mi bilirsınız, yoksa Allah mı?». «Bilen Allah'dır, siz bilmezsiniz.»

İnsanoğlunun yararı Allah'ın indirdiği ve Allah Resulünün tebliğ ettiği şeriatın güvencesi altındadır. Günün birinde insanlar yararlarını Allah'ın indirdiği şeriatı karşı çıkmakta görürlерse, her şeyden önce onlar bu kanaatlerinde yanlışlığa düşmekte ve sapıntılarına kapılmaktadırlar. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki :

— «Onlar sadece zanna ve nefislerin kişkirtmalarına uyarlar. Oysa ki, kendilerine, Rabb'lerinden hidayet inmiştir. İnsanın dileği mi olacak yoksa? Halbuki Ahiret de Dünya da Allah'ındır.» (1)

Onlar aynı zamanda «kâfir» dirler de. Hiç kimse, Allah'ın şeriatına ters düşen şahsi görüşünün yararlı olduğunu iddia ettikten sonra bir saniye bile bu dinde kalamayacağı gibi bu dînî mensubu da sayılamaz.

(1) Kur'an-ı Kerim/Necm sûresi, 23 - 25

VARLIĞIN YASASI

Tek Allah'a kul olmayı ve bu ilkenin uygulanışını Peygamber'imi-zin (S.A.V.) mesajına dayandırmağı «lâ ilâhe illellah, Muhammedün Resulüllah» şahadet cümlelerinin aksiyona dönüşmiş anlamı olarak kabul edip inanç binasını gerek vicdanlarda ve gerekse pratikte tek Allah'ın kâmil manada anlaşılmış kulluğu esası üzerinde kurar ve bu kulluk ilkesini inanç, ibadet ve yasa sisteminin her üçünde temsil etti-rirken, İslâm «lâ ilâhe illellah, Muhammedün Resulüllah» şeklindeki şahadet cümlelerini, hayat tarzını yansıtır, bu tarzin ana hatlarını be-lirler ve özelliklerini açıklar, diye kabul ederek binasını, tümü ile bu temel üzerine kurarken, İslâmiyet, kendisini insanlığın tanımış olduğu diğer sosyal düzenlerin tüminden apayı kılan benzersiz görüş açısı üzerine yapısını oturturken, mesajında sîrf insan varlığına değil, daha geniş kapsamlı bir varlık kaynağına, sadece insanın yaşama tarzına değil, bütün kâinatın varlık üslübuna dayanır.

İslamın düşüncce tarzi, bu kâinatın tümü Allah tarafından yara-tılmıştır, Allah'ın iradesi onu varetmeye yöneldiği için o da varolmuş-tur, arkasından da bu kâinata hareket tarzını düzenleyen, parçaları arasında davranış uyumu sağlayan ve bir bütün olarak ahenk içinde hareket etmesini garantileyen kanunları koymuştur, esası üzerine otu-rur. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki :

— «Bir şeyi dilediğimiz zaman, ona sadece «ol» deriz, o da olu-verir.» (1)

Diger bir ayet-i kerime de söyledir :

— «O her şeyi yarattı ve yaratığı şeyleri miktarınca takdir eyle-di.» (2)

Tüm bu yaratılmış kâinatın altında O'nun tedbirinin dileği, ha-reketini düzenleyen bir ön plân ve uyumunu sağlayan bir kanun siste-mi, bir düzen vardır. Kâinat sisteminin birimleri arasındaki uyumu sağlayan ve tümünün hareket tarzlarını düzenleyen faktör, bu kanun sistemi ve bu değişimz kâinat geleneğidir. Bu yüzden kâinat ne çelişir, ne bozulur, ne çatışır ve ne de Allah'ın dilediği ana kadar düzenli ve aralıksız hareketinden geri kalır. Bunun yanında yine bu kâinat, bir an bile O'nun dileğine karşı çıkmayı, çizdiği kaderi tanımadayı ve koydu-

(1) Kur'an-ı Kerim/Nemlî süresi, 4

(2) Kur'an-ı Kerim/Furkan süresi, 2

ğu kanunlara karşı çıkmayı aklına getirmeyecek şekilde önceden planladığı dileğe, hareketlerini düzenleyen kadere ve birimleri arasında uyum sağlayan kanun sistemine kesinlikle boyun eğmiş, teslim olmuştur. Kâinat sistemi, bütün bu özelliklere elverişlidir, Allah'ın dilediği ana kadar yıkıma ve kargaşalığa uğramaz. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki :

— «Rabb'iniz, O Allah'tır ki, gökleri ve yeri altı günde yarattı, sonra Arş üzerine istiva buyurdu. Biribirini ardarda kovalayan gündüz gece ile örter. Güneş, ay ve yıldızlar O'nun emrine boyun eğmiştir. Yaratma ve emir O'na mahsustur. Alemlerin Rabb'i yücedir.» (1)

**

İnsan da bu kâinat varlığının bir parçasıdır. Onun fitratına hükmeden kanunlar, varlığın tümüne hükmeden kanunlar sisteminden ayrı değildir. Bu varlığı olduğu gibi onu da Allah (C.C.) yaratmıştır. O Maddi yapısı itibarı ile bu yeryüzüünü balçığından bir parçadır. Balçık maddesinin ötesinde Allah'ın onaarmağan ettiği özellikler, kendisine insan olma niteliği sağlamıştır. Bu özellikler ona Allah tarafından önceden takdir edilerek sunulmuştur. Beden yapısı bakımından O, istese de istemesse de Allah tarafından konmuş kanunlara bağımlıdır, varlığını ona veren O'dur.

Her şeyden önce yaratılışı ne kendi isteği ile ve ne de ana - babasının dileği ile değil, Allah'ın muradı iledir. Ana -babası çiftleşir, ama (cenin) varedemezler. Allah'ın belirlediği gebelik ve doğum şartları uyarınca dünyaya gelir. Çocuk, bilinebilen oranları ile Allah tarafından yaratılan su havayı, Allah'ın dilediği miktarda ve biçimde teneffüs eder. ELEM çeker, haz duyar. Acıkır, susar. Yer, içер. Yiyeceği ve içecegi sindirir. Kisacası, Allah'ın koyduğu kanunlar uyarınca, hiç bir irade ve tercih yetkisi söz konusu olmaksızın yaşar. Allah'ın dileğine, kaderine ve kanunlarına mutlak bağımlilik bakımından bu alandaki durumu, tüm kâinat varlıklarının, kâinatta bulunan bütün canlıların ve cansızların durumu gibidir.

İşte kâinatın tümünü ve insanı yaratan, varlığın tümü için belirlediği sisteme insanı da boyun eğdiren Allah, hayatının iradeye dayalı kesimini tabîî kesimi ile uzlaşmalı olarak düzenlesin diye insan için bir «şeriat» bir yasa sistemi koymuştur. Buna göre şeriat, insan fitratı ile varlığın tümüne hükmeden ve her iki kesimi de uyum içinde bütünlüğetiren genel İlâhî geleneğin bir parçasından başka bir şey değildir.

Allah'ın her sözü, her emri, her yasağı, her va'di, her tehdidi, her yasası ve yön verici mesajı bu genel geleneğin sadece bir bölümü ve aslında tabiat kanunları dediğimiz İlâhî varlık kanunlarının birer doğrulayıcısıdır. Bu kanunların, özlerine Allah tarafından sunulmuş, ezeli bir hak uyarınca her an gerçekleştigiğini görüyoruz. Onlar Allah'ın takdiri uyarınca gerçekleştiriyorlar.

Buna göre insan hayatını düzenlemek üzere Allah tarafından ko-

(1) Kur'an-ı Kerim/A'râf sûresi, 54

nan «şeriat», bir kainat yasasıdır. Bu, genel kainat geleneğine bağlı olmak ve onunla uyum halinde bulunmak manasında böyledir. Böyle olunca insan hayatı ile insanın içinde yaşadığı kainatın hareketi arasında uyum sağlamak için bir başka deyimle, insanların görünmez fitri yapılarına hükmenden kanunlarla hayatlarının görünen kesimine hükmenden yasalar arasında ahenk sağlamak için, insanın iç şahsiyeti ile dış şahsiyeti arasında bulunması gereken zaruri uzlaşmayı gerçekleştirmek için, bu şeriatı benimsemek kaçınılmazdır.

İnsanlar, kainatın gelenek ilkelerinin tümünü kavrayamayacakları için, genel kainat geleneğini kavramak söyle dursun, fitri yapılarına hükmenden ve ister istemez boyun eğdikleri yasa ilkelerini bile idrak edemeyecekleri için insan hayatı ile kainatın hareketi arasında uzlaşma sağlayan bir düzen ortaya koyamazlar. Bunu ancak tercih edip onayladığı aynı gelenek uyarınca hem kainatı ve hem de insan hayatının gelişmelerini yöneten, hem kainatın ve hem de insanların yaratıcı yapabilir.

Bu yüzden söz konusu uyumu sağlayabilmek için, İslâm inancını gerçekleştirmeye gereğinin üstünde bir kaçınılmazlıkla Allah'ın şeriatını uygulamak gerekli oluyor. O halde İslâmin ana temeli olan «lâ ilâhe illallah, Muhammedün Resûllullah» şahadet cümlelerini gerçekleştirmek üzere tek Allah'a kul olma ilkesine ihlâsla sarılmaksızın ve bu kullugu nasıl olacağı hakkındaki rehberliği sîrf Peygamber'imize (S.A.S.) dayandırmaksızın hiç bir ferdin ve hiç bir cemaatin hayatında İslâm varolamaz.

Kainatın geleneği ile insan hayatı arasında sağlanacak kayıtsız sartsız uyum, insan hayatını kargasılıktan koruyacağı gibi ona her yönden iyilik temin eder. İnsanlar sadece bu takdirde hem kainatla hem de kendileri ile barış içinde yaşarlar. Kainatla barış içinde olmak, insanların hareketleri ile kainatın hareketleri arasında ve insanların doğrultusu ile kainatın doğrultusu arasında meydana gelecek olan uyumdan dolayıdır. İnsanlar ile kendi nefisleri arasındaki barış da hareketleri ile fitri yapılarının sağlıklı motifleri arasında çatışma meydana gelmez. Çünkü Allah'ın şeriatı kolayca ve gürültülüye hacet bırakmaksızın, görünen davranışları ile görünmeyen fitri yapı arasında bağdaşma sağlar. Bu bağdaşma insanlar arası ilişkilerde ve genel gelişmelerinde başka bir uyum doğurur. Çünkü o zaman tüm insanlar kainatın genel geleneğinden bir parça olan ortak metod uyarınca davranışırlar.

Ayrıca kainatın sırlarını, onda saklı olan güçler ile dolaylarında birikmiş bulunan hazineleri kolaylıkla arayıp bularak ve çelişkiye, çatışmaya yer vermeksiz, bunları bütün insanlığın yararını sağlamak üzere Allah'ın şeriatı uyarınca kullanmak insanlığa iyilik getirir.

Allah'ın şeriatının karşılığı (alternatif) insanların arzularıdır. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki :

— «Eğer Hakk, onların arzularına uysaydı, gökler ile yer, ve içindekiler kargasılığa düşerdi.» (1)

(1) Kur'an-ı Kerim/Mü'minun sûresi, 72.

Bu yüzden İslâm düşüncesi bu dinin dayanağı olan hak ile göklerin ve yerin dayandığı hakkı birleştirdi. İslâm dünya ve ahiretin tüm meselelerini bu hak ilkesi uyarınca çözer. Allah, kullarını bu ölçüye göre soruya çekerek bu ölçüyü aşanları cezalandırır. Çünkü o değişmeyen bir tek haktır. O Allah tarafından her durumda murad edilen ve kâinatta bulunan tüm canlıların, cansızların, âlemlerin boyun ekip uydukları kâinatın genel geleneğidir.

Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki :

— «Size, içinde ikaz edici ayetler bulunan bir kitap indirdik, halâ aklinizi başınıza toplamayacak musunuz? Nice zâlim beldeyi genel kırrıma uğratmışız da orada başka bir kavim meydana getirmiştir. Onlar şiddetimizi tadınca ansızın oradan kaçmağa koyuldular. Kaçmayın, içine daldığınız hayatı ve evlerinize dönünüz ki sizden yaptıklarınızın hesabı sorulsun. Dediler ki, «vay başımıza gelenlere, hiç şüphesiz bizzeler zâlim idik. Biz onları biçilmiş bir ekin yiğini halinde yere serinceye kadar, durmadan bu sözlerle feryad ettiler.

Göğü, yeri ve onların arasındaki oyuncak olarak yaratmadık. Eğer bir eğlence edinmek isteseydik, onu kendi katımızda edinirdik.

Bilesiniz ki, biz hakkı batılı tepesine atarız da, bir de bakarsınız ki, batıl ortadan toz olmuş, kaybolup gitmiştir. Yaptığınız yakutışırımlardan dolayı yazıklar olsun size. Göklerdekiler, yerdekkiler ile O'nun katındakiler O'nun içindirlər. O'na kulluk sunmaktan ne böbürlenirler ve ne de yorulurlar. Gece gündüz aralıksız, O'nu tesbih ederler.» (1)

İnsanın fitrati bu hakkı içinin derinliklerinde kavrır. Çünkü gerek yapısının özelliği ve gereksiz çevresini kuşatmış olan şu kâinat tüm varlığın hakka dayandığını, hakkın köklü olduğunu, kâinat geleneği üzerine oturduğunu, sarsılmaz olduğunu, değişik yollara saptırmadığını, fonksiyonun değişmez olduğunu, dilimleri arasında çatışma olmadığını, geçici tesadüfler, çığrından çıkışlı kaçamaklar, değişken arzular ve kör ihtiraslar uyarınca yürümedigini, tam tersine her yönü ile önceden takdir edilmiş, sağlam ve ince düzende seyrettiğini insanın fitratına fısıldar. Bu yüzden insan arzularının etkisi altında derinliklerinde saklı duran hakktan ayrıldığı zaman kendisi ile fitri yapısı arasında ilk çelişki baş gösterir. Bu çelişki Allah'ın şeriatı yerine arzularına dayanan bir hayat yasası edindiği zaman ve mevlâsına bağımlı olan şu kâinat gibi Allah'a teslim olmadığı zaman meydana gelir.

Bu çelişkinin bir benzeri fertler, toplumlar, milletler, nesiller, aynı zamanda tüm insanlıkla çevresini kuşatan kâinat arasında da meydana gelir. O zaman kâinatın tüm güçleri ve hazineleri, insanoğlunun bayındırlık ve mutluluk aracı olacağı yerde bunların tümü, yıkım ve düşmanlık vesilesi olur.

Buna göre yeryüzünde Allah'ın şeriatını yerleştirmenin görünüşteki amacı, sadece Ahiret için amel işlemek olmuyor. Çünkü dünya ile Ahiret, biribirinin devamı olan iki tekamül merhalesidir. Allah'ın şeria-

(1) Kur'an-ı Kerim/Enbiya sûresi, 10 - 20

ti insan hayatının bu iki merhalesi arasında ve yine insan hayatı ile genel ilâhi gelenek arasında uyum sağlamaktadır.

Genel gelenekle uyum sağlamak insan saadetini Ahirete ertelemez. Tersine saadeti, ilk merhalede, yani dünyada da gerçekleşen bir realite, elle tutulan bir pratik haline getirir. Arkasından da bu saadeti Ahirette eksiksizlik mertebesine ve kemale ulaştırır.

*
**

İslâm düşüncesinin gerek varlığın tümüne karşı ve gerekse bu genel varlık şeması içindeki insan varoluşu karşısındaki temeli budur. Bu görüş açısı, özünde insanoğlunun şimdiye kadar tanıldığı görüş açılarından temelde ayrıdır. Bu yüzden İslâmî görüş açısı diğer hiç bir sosyal düzenin, hiç bir doktrinin dayanmadığı bir takım gereklî şartlara dayanır.

Bu görüş açısına göre, Allah'ın seriatına sarılmak, insan hayatının ve diğer kâinatın hayatı ile hem insan fitratını ve hem de kâinatı hükmü altında tutan ilâhi gelenek arasındaki sağlıklı ilişkinin bir gereğidir. Eunun hemen arkasından bu ilâhi gelenek ile insanoğlunun yaşammasını düzenleyen yasalar sistemi arasındaki ilişkilerin gerekliliği gelir. Bu gerekliliğe uyulması sayesinde ancak tek Allah'a kul olma ilkesi gerçekleştirilebilir. Kâinatın da yalnızca Allah'a bağımlı olduğu, hiç kimse onu kendi emrinde sayamayacağı ilkesi de bu gereklî şartlardan birini teşkil eder.

Bu Müslüman ümmetin atası olan Hz. İbrahim (A.S.) ile tüm yeryüzü insanları üzerinde otorite sahibi olduğunu iddia eden, fakat buna rağmen yıldızlar, gök cisimleri ve kâinat üzerinde yetki sahibi olduğunu ileri sürmeye kalkışamayan zorba Nemrut arasında geçen tartışma bu uyumun, bu bağıdaşılığın kaçınılmazlığına işaret etmektedir.

Hz. İbrahim ona «kâinatın üzerinde kimin otoritesi geçerli ise insan hayatı üzerinde de tek başına onun egemen olması gereklidir» deyince Nemrut'un dili tutulur ve bu apaçık delil karşısında verecek hiç bir cevap bulamaz. Ulu Allah söyle buyurur :

— «Allah kendisine saltanat verdi diye (gurura kapılarak) İbrahim ile Rabb'i hakkında tartışan (Nemrud'u) görmüyor musun?. Hani İbrahim ona «benim Rabbim diriltir ve öldürür deyince o «ben de diriltir ve öldürürüm» diye cevap verdi. İbrahim ona: «Allah günüşi doğudan doğduruyor, haydi sen de onu batıdan doğdur bakalım» deyince kâfir adam verecek cevap bulamadı. Allah zâlim bir kavme hidayet vermez.» (1)

Allah ne buyurursa doğrudur :

— «Onlar Allah'ın dininden başka bir din mi arıyorlar? Oysa ki, göklerdekiler ve yerdekiler ister istemez ona boyun eğmişlerdir ve Onun katına döndürüleceklerdir.» (2)

(1) Kur'an-ı Kerim/Bakara sûresi, 25

(2) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmram sûresi, 83

MEDENİYET SADECE İSLÂMDADIR

İslâmiyet, yalnız iki çeşit toplum tanır: İslâm Toplumu ve Cahiliye toplumu.

«İslâm Toplumu» inanç, ibadet yasa, sosyal düzen, ahlâk ve davranış olaraç içinde İslâmın uygulandığı toplumdur. «Cahiliye Toplumu» ise içinde İslâmın uygulanmadığı, İslâm inancının, İslâm düşüncesinin, İslâmi değer hükümlerinin, İslâmi ölçülerin, İslâm düzeninin, İslâma ait hukuk sisteminin, İslâm ahlâk ve davranış tarzının hükmetsmediği toplumdur.

İslâm toplumu, Allah'ın şeriatını kendine kanun edinmediği halde kendilerine «Müslüman» sıfatını yaktırmış olan insanların teşkil ettiği toplum değildir. Bu toplum isterse namaz kılsın, oruç tutsun ve Beytül Haram'ı ziyaret etsin. İslâm toplumu bir takım kimselerin Allah'ın belirlediği ve Peygamber'imizin (S.A.S.) açıkladığı ilkeler sistemi dışında keyiflerine göre uydurup «Modern İslâmiyet» adı altında ortaya koydukları şey de değildir!

«Cahiliye Toplumu» hepsi de aynı ortak niteliği taşımak üzere çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir. Bu toplum, Allah'ın varlığını tanımayan, tarihi, diyalektik ve materyalist açıdan yorumlayan ve sosyal düzen olarak «Bilimsel Sosyalizm» adını verdiği bir modeli uygulayan bir toplum olabilir. Bazan da ulu Allah'ın varlığını inkâr etmeyen, fakat O'nun yeryüzü egemenliğinden azlederek yalnız göklerdeki egemenliğini onaylayan, böylece hayat düzendende O'nun şeriatını uygulamayan ve insan hayatı için değişmez olduğunu buyurduğu değerleri geçerli saymayan, havralarda, kılıselerde ve mescidlerde ibadet etmeyi insanlara mubah görürken sosyal hayatı Allah'ın şeriatının hükmemesini istemeyi yasaklayan bir toplum olarak da karımıza çıkabilir. Bu toplum, böylece, Allah'ın yeryüzü üzerindeki hakimiyetini, ya inkâr etmekte veya askiya almaktadır. Oysa, ulu Allah aşağıdaki âyet-i kerime ile bu hakimiyetin kesinliğini bildirmektedir.

— «O, gökte de, yeryüzünde de ilâh olandır.» (1)

Bu yüzden söz konusu toplum, aşağıdaki âyet-i kerimenin belirlediği «Allah'ın din»inde değildir.

— «Egemenlik yalnız Allah'a mahsustur. O sîrf kendisine kul olmanızı emretti. Dosdoğru din budur.» (2)

(1) Kur'an-ı Kerim/Zuhurf sûresi, 84.

(2) Kur'an-ı Kerim/Yusuf sûresi, 84.

Bu toplum, her ne kadar Allah'ın varlığını tanısa da, her ne kadar insanların havralarda, kiliselerde ve mescidlerde ibadet etmelerini serbest bıraksa da bu yüzden cahiliye toplumudur.

«İslâm Toplumu» bu niteliği ile, tek olarak «Uygar Toplum»dur. Cahiliye toplumları ise bütün çeşitleri ile geri toplumlardır. Bu önemli gerçeği açıklamak gereklidir.

Bir zaman basılmakta olan bir kitabım hakkında «Uygar İslâm Toplumuna Doğru» adı altında ilân ettim. Bir sonraki ilânda, konuşuma uygun olarak kitabın adının «İslâm Toplumuna Doğru» olmasını yeterli görerek daha önceki isimde geçen «Uygar» kelimesini çıkardım.

Bu isim değişikliği yazlarını Fransızca yazan bir Cezayirli yazarın nazarı dikkatini çekti. Bu isim değiştirme işlemini «psikolojik bir savunma tavrı» diye nitelendi. Bu şuursuz tavrin beni meselenin gerek yüzü ile karşı karşıya gelmekten alıkoyduğunu ileri sürerek davranışından esef duyduğunu belirtti.

Ben o yazarı mazur görüyorum. Önceleri ben de onun gibi idim. Bir zamanlar, şimdi o nasıl düşünüyorrsa ben de onun gibi düşünüyordum. İlk defa olarak bu konuda yazı yazmayı düşündüğüm zaman. O zaman kafamı kurcalayan mesele, şimdi onunkini kurcaladığı gibi «Uygarlığın Tarifi» meselesi idi. Psikolojik ve aklı yapımı henüz kültür tortularının baskısından kurtaramamıştım. Bu tortular, İslâm anlayışı ile bağdaşmayan, yabancı kaynaklardan geliyordu. Ne var ki, bu tortular görüş açımı karartıyor, bulandırıyor, görüş açımı bulutlandırmıyor, böylece beni köklü ve açık bir görüşe ulaşmaktan alıkoyuyordu.

Sonra mesele aydınlandı. «Uygar Toplum» sadece «İslâm Toplumu» idi. Buna göre «Uygar» deyimi, hiç de yeni şey ifade etmeyen boş bir sözdü. Tersine, bu kelime benim görüş açımı bulandırarak köklü ve açık bir kanaate sahip olmamı engelleyen sözkonusu yabancı ve İslâm düşüncesi ile bağdaşmaz bulutların okuyucunun zihnini bulandırmamasına yol açardı.

Demek ki, tartışma «Uygarlığın Tarifi»nden doğuyordu.

**

Bir toplumda yüce egemenlik, ilâhi seriatın dokunulmazlığı be nimisenmek suretiyle, sîrf Allah'a ait olunca, bu tutum, insanın gerçek ve kâmil manada kula kulluktan kurtuluğu biricik model olur. Bu model, aynı zamanda «insان uygarlığı» deyiminin pratiği de olur. Çünkü insan uygarlığı, insanın gerçek kurtuluşu ve toplumdaki her ferdin mutlak onur sahibi olması ilkesine dayanmayı gerektirir. Kanun ko yanlar ve bu kanunlara uyanlar diye ikiye ayrılan bir toplumda, gerçek manada insan hürriyetinin, insan onurunun varlığından bahsedilemez.

Bir adım daha ileri giderek seriat getirmek demenin, seriat teriminin günümüzdeki dar anlamında anlaşıldığı gibi, sadece kanun koymak demek olmadığını belirtelim: Düşünce tarzları, yaşama tarzları, değer hükümleri, ölçüler, gelenek ve görenekler, bunların tümü fertlerin baskısına boyun eğdiği ve seriat sunmak teriminin kapsamı içinde görülmeli gereken unsurlardır. İnsanların bir kısmı geri kalınlar üz-

rinde bu konularda baskı uygular da toplumun bir kısım fertleri bu baskılara boyun eğerse, o toplum hür bir toplum olamaz. O, daha önce belirttiğimiz gibi, bir kısmı efendi, ulu ve geride kalanların onlara kul olduğu ve bu yüzden «geri kalmış» sıfatını taşıyan, ya da İslâmi terimle bir «Cahiliye Toplumu»dur.

İslâm toplumu ise, tek ilâhin egemenliğini benimsemiş ve insanların kula kul olmaktan kurtararak tek Allah'ın kulu olmaya yüceltilmiş olan yegâne toplumdur. Böylece İslâm toplumunun bireyleri, insan uyanıklığının temel dayanağı olan ve Allah'ın takdiri olan insan onurluluğunu temsil eden gerçek ve kâmil manada kurtuluşa kavuşmuş olurlar. Çünkü Allah (Cc.) insanı yeryüzündeki kendi halifesi olarak ilân ediyor ve onu yüce toplumun üyesi sayarak şerefleştirmeye.

* *

Bir toplunda birleşmenin temel taşı, inanç, düşünsel biçimî ve yaşama tarzı olunca, bunların tümü de kulun kula kuluğunu temsil edecek yeryüzü menşeli Rabb'lere değil de insanın yücelik ve üstünlüğünü temsil etmek üzere tek Allah'a dayanırsa, bu birlik insanın en üstün özelliği olan ruh ve fikir özelliğini temsil etmiş, ön plâna çıkarmış olur. Fakat bir toplumda birleşmenin temel taşı milliyet, deri rengi, ırk ve toprak parçası ve bunlara benzer bağlar olursa milliyetin, deri renginin, ırkin ve toprak parçası ortaklığının insanın yüce özelliklerini temsil edemeyeceği meydandadır.

Cünkü insan, milliyet, deri rengi, ırk ve toprak parçası ortaklığını ötesinde ve dışında yine insan olarak kalır, ama ruh ve düşünceden uzaklaşmış, mahrum olmuş bir insan düşünülemez. Ayrıca insan, sîrf hür iradesine dayanarak inancını, düşünsel biçimini, görüş açısını ve hayat tarzını, metodunu değiştirebilir. Fakat milliyetini, derisinin rengini değiştiremez. Hangi ırkin çocuğu olarak ve hangi sınırları çizilmiş toprak parçası üzerinde doğacagını tayin edemeyeceği gibi. Buna göre bireyleri hür iradelerine ve şahsi tercihlerine dayanan bağlar etrafında biraraya gelen toplumlar, uygar toplumlardır. Buna karşılık, bireyleri kendilerine insan niteliğini kazandırmış olan iradelerinin dışında kalan bağlar etrafında biraraya gelmiş olan toplumlar, geri kalmış, İslâm terimi ile «Cahiliye Toplumları»dırılar.

Sadece İslâm toplumu, biraraya gelişin temel bağı olarak inanç birligini görür. Yine sadece İslâm toplumunda inanç birligi, kara derili, beyaz derili, kızıl derili, sarı derili, Arap, Rum, Pers, Habesi ve diğer milliyetlere mensup tüm yeryüzü insanlığını kaynaştırıp tek bir ümmet haline getiren bir milliyet anlayışıdır. İslâm toplumunda bütün bu değişik kaynaklı insanların Rabb'i Allah'dır ve onların hepsi sîrf O'na kulluk sunarlar. Aralarında üstünlük takvaya dayanır. Onların hepsi kul düzmesi olmayan ilâhi şeriatın emirlerinde bir araya gelen eşit statüye sahip kardeşlerdir.

* *

Bir toplumda insanın «insan oluşu» en yüce değer olarak kabul edilince, orada sadece insanı özellikler onur ve şeref gerekçesi sayı-

lınca bu toplum uygar toplum olur. Buna karşılık ister Marxist tarihi materyalist nazariye bicimi ile isterse maddi üretimi, uğrunda her türlü insanı değerin feda edilebileceği bir yüce değer olarak kabul eden Amerika, Avrupa ve benzeri toplumlarda görülen «maddi üretim» modeli şeklinde olsun, bir toplumda «madde» en yüce değer sayılırsa bu toplum «**Geri kalmış bir toplum**» İslâm terimi ile «**Cahiliye toplumu**» dur.

Uygar toplum, başka bir deyimle İslâm toplumu, ne içinde bulunduğumuz kâinatın yapı taşı oluşu, hem etkilediğimiz ve hem de etkisi altında kaldığımız bir realite olmak itibarı ile nazari olarak ve ne de «**maddî üretim**» modeli olarak maddeyi küçümsemez. Çünkü maddî üretim, yeryüzünde Allah'ın halifesi olmanın gerekçelerinden biridir. Fakat İslâm toplumu maddeyi, gerek insanı özellik ve ilkelerin, gerek ferd hürriyeti ile onurunun, gerek «aile» kurumu ile onun dayanaklarının ve gerekse cemiyetin ahlâkı ile kanunların uğrunda feda edileceği bir yüce değer olarak kabul etmez.

Bir toplumda «**insanı değerler**» ve «**insanı ahlâk**» toplum varlığını ayakta tutan üstün değerler olunca o toplum uygar olur. İnsanı değerler ile insanı ahlâk ilkeleri maddeci tarih yorumunun ve «bilimsel sosyalizm»in sandığı gibi bulanık ve belirsiz kavramlar olmadığı gibi, hiç bir zaman olduğu gibi kalamayan ve hiç bir kaynağı dayanmayan, değişken, başkalaşmaya eğimli prensipler de değildir!

Ahlâk ve değer hükümleri insanda kendisini hayvandan ayırip onu üstün kılan «insanca» özellikleri listiren değerlerdir. Ahlâk ve değer hükümleri insanı hayvandan ayırip üstün kılan kesimin insanda baskın çıkışması durumudur. Ahlâk ve değer hükümleri insanda hayvanlarla ortak olduğu kesim üzerinde gelişip baskın çıkan değerler değildir.

Mesele ortaya böyle konunca bu konuda «**modernistler**» ile «**bilimsel sosyalistler**»in yapmağa girişikleri devamlı belirsizliği kabul etmeye, değişmez ve kesin bir ayırım çizgisi ortaya çıkar.

O zaman ahlâk değerlerini belirleyen faktör toplum yapısının adet ve gelenekleri olmaz. Bu konuda, toplum yapısının değişiminin ötesinde ve üstünde kalan değişmez bir ölçü olur. O zaman «**târim toplumuna**» ait ahlâk ve değer ölçüler, «**sanayi toplumuna**» ait değişik ahlâk ve değer ölçüler, «**kapitalist topluma**» mahsus ahlâk ve değer ölçüler, «**sosyalist toplum**»a mahsus başka ahlâk ve değer ölçüler, «**Burjuva sınıflı**»na mahsus ahlâk ve değer ölçüler, «**Proleterya sınıfı**»na mahsus daha başka ahlâk ve değer söz konusu olmaz. Toplum yapısının, hayat standardının ve içinde bulunan gelişme merhalesinin özelliğinin fonksiyonu olan, eseri olan bir ahlâk söz konusu edilemez o zaman.

O zaman, bütün bunların ötesinde «**insana has**» ahlâk ve değer ölçüler ile deyim yerindeyse «**hayvana has**» ahlâk ve değer ölçülerinin, İslâm terimi ile «**İslâm**» ahlâk ve değer ölçüler ile «**cahiliye**» ahlâk ve değer ölçülerinin varlığı söz konusu edilebilir.

İslâmiyet, insanı hayvandan ayırip üstün kılan, insanca ahlâk ve değer hükümlerini açıkça ortaya koyarak egemen olduğu her çeşit top-

lumda onları geliştirmeye, kökleştirmeye ve devam ettirmeye girişir. Bu toplumlar ister tarım toplumu olsun, ister sanayi toplumu olsun. Bu toplumlar ister göçebelikle geçen ilkel toplumlar olsun, ister toprağa yerleşmiş medeni toplumlar olsun. Yine bu toplumlar ister fakir toplumlar olsun, ister zengin toplumlar olsun. Toplumun niteliği ne olursa olsun, İslâm bu alanda insanca özelliklere dayanan bir gelişme çizgisi sağlar, sonra da o çizгиyi muhafaza ederek hayvanlığa doğru bir düşüşün meydana gelmesine engel olur. Çünkü değerler ve ölçüler konusunda hayvanlık noktasından başlayarak insanlık seviyesine kadar yükselen bir hat vardır. Bu hat, bu çizgi madde uygarlığı ile aşağı doğru inince o artık uygarlık olamaz. O ancak ya «geri kalmışlık» veya «cahiliye» olur!

«Aile» toplumun temel taşı olunca ve de bu aile eşler arasındaki «iş bölümü»ne dayanınca, yeni nesli korumak bu ailenin başta gelen görevi olunca o toplum uygur toplum olur. Çünkü böyle bir aile, İslâmî hayat tarzının denetimi altında, bir önceki paragrafta belirttiğimiz insanca ahlâk ve değer ölçülerinin doğup geliştiği ve yeni nesle yansındığı bir ortam olur. Bu ahlâk ve değer ölçülerinin aileden başka bir sosyal birimde gelişmesi imkânsızdır.

Buna karşılık (kendi deyimleri ile) hür cinsi ilişkiler ve gayri meşru nesil toplumun temeli olursa, aile içindeki ilişkiler, görev ve işbölümü yerine arzu, heves, içgüdü ve başıboşluk temeline dayanırsa, kadının fonksiyonu süslenmek, kıskırtmak ve ayartmak olursa, aslı görevi yeni nesli yetiştirmekten uzaklaşarak otelde, gemide ve uçağta memur olmaya özendirilirse «*maddî üretim*»e katkıda bulunmak «*insan üretmek*»ten daha kazançlı, daha itibarlı ve daha onurlu olduğu için kadın enerjisini «*insan üretimi*»nde kullanmayıp «*maddî üretim*» ve «*araç imal etmek*»de harcarsa, o zaman bu durum insanı ölçüler ile «geri kalmışlık» ve «*uygarlıktan uzaklaşmak*», yahut da İslâm deyimi ile «cahiliye»ye dönmek olur.

Cinsler arasındaki ilişkiler ile aile meselesi, bir toplumun niteliğini belirlemekte, geri kalmış mı, yoksa uygur mı, cahiliye karakterli mi, yoksa İslâm toplumu mu olduğunu kararlaştırmada kesin ölçek teşkil eden bir meseledir. Bu ilişkilerde hayvanca iç güdülerin, ahlâk ve değer ölçülerinin yürürlükte tutulduğu cemiyetler, sanayide, ekonomide ve bilim alanında ne kadar ileri gitmiş olurlarsa olsunlar, uygur toplum olamazlar. Bu ölçek, insanca ilerleme derecesini tesbit etmek hususunda kat'iyen şasmez, yanılmaz.

Günümüzün cahiliye toplumlarında ahlâk kavramı, insanı hayvan karakterinden uzaklaştırarak ona özellik sağlayan her türlü nitelikten arınmış bir kapsam darlığına itilmektedir. Bu toplumlarda gayr-i meşru cinsi ilişkiler, hattâ gayr-i tabii cinsi çifteşme biçimleri ahlâk düşkünlüğü olarak nitelenmez. Ahlâk kavramı, neredeyse, zaman zaman «*devlet yararı*» sınırları aşılınca sîrf ekonomik ve siyasi endişelere dayanır hale indirgenmiştir. Meselâ İngiliz donanma bakanlarından Lord Profuma ile Christina Keller arasında geçen rezalet, İngiliz toplumunun anlayışına göre gayr-i meşru bir cinsi ilişki olması bakımından

ayıp değildir. Olaydaki kadının (yâni Christine Keller'in) aynı zamanda bir Rus askeri ataşesi ile dost olmasından ayıp ve rezalet sayılan. Çünkü böyle olması, bir bakanın bu kadınla kurduğu ilişkiye, devlet sirlarını tehlikeye sokan bir nitelik kazandırıyor! Ayrıca bir de bakanın yalan açıklamaları, İngiliz parlamentosunda ortaya çıktıktı için olay çirkindir. Amerikan senatosunda ortaya çıkan rezaletler, Rusya'ya sağlanan İngiliz ve Amerikalı casuslarla yüksek dereceli memurların çirkin ilişkileri, gayr-i tabii cinsi ilişkiler oldukları için değil, sîrf devlet sirlarını tehlikeye koydukları için rezalet sayılıyorlar!

Orada ve buradaki cahiliye toplumlarının yazarları, gazetecileri ve film yapımcıları bunu genç kız ve evli kadınlara açıkça söylüyorlar. Söyledikleri şunlardır: Serbest, evlilik dışı cinsi ilişkiler ahlâk suçu değildir. Ahlâk suçu, bir delikanının kız arkadaşını aldatması veya bir kızın erkek arkadaşını aldatması, yani taraflardan birinin ötekine samimi bir sevgi ile açılmasından ibaret. Hattâ bir kadının kocasına karşı duyduğu cinsi arzu'sönübü halde esine sadakat göstermeye devam etmesi ahlâk suçu, buna karşılık böyle bir kadının vücutunu güven içinde teslim edebileceğî bir erkek araması ise fazilettir! Nice hikâyeye ve Romanın mihveri budur! Yüzlerce gazete haberî, resim, karikatür ve mizah eserinin telkini budur!

Böylesine toplumlar, insanı bakış açısından ve insanca gelişme çizgisi ölçüsü ile uygarlıktan uzak, geri kalmış toplumlardır. İnsanca gelişme çizgisi, hayvani iç güdüleri dizginleyip amacı sadece cinsi haz duymak değil, bunun ötesinde insanca özelliklerin ön plâna çıkması ile göze batan insanca uygarlık mirasını taşımada bu gündü neslin yerine gelecek olan insanı neslini yetiştirmek şeklindeki «insanca görevi» yerine getirmeyi üstlenme esasına dayalı bir aile çerçevesi içinde tutma doğrultusunda ilerlemektedir. İnsanca özellikler açısından gelişerek hayvanî özelliklerden giderek uzaklaşan bir nesil yetiştirmek, ancak hissi güven ve istikrar güvenceleri ile kuşatılmış ve modern bağlı heveslerle sarsılamayacak bir gereklilik esasına dayanan bir aile yuvası içinde mümkündür. Sözünü ettigimiz zehirli, çirkin telkinlerle kıskırtmalara yataklık eden ve ahlâk kavramını cinsiyet edebinden arındırarak daraltan toplum, böyle bir insan yetiştirmeye yuvası kuramaz.

Bütün bunlar yüzünden, İslâmın öğrettiği değer ölçütleri, ahlâk ilkeleri, telkinler ve güvenceler insana yaraşır değerler olduğu gibi bulanık veya «değişme eğiliminde» olması söz konusu olmayan, kesin ölçülere göre «uygarlık sadece İslâmdır» ve sîrf İslâm toplumu uygur toplumdur.

**

Nihayet, «insanoğlu» Allah'dan başkasının kulluguundan sıyrılp sîrf O'nun kulu olmaya sarilarak varyüzünde Allah'ın halifesi olma misyonunu sağlıklı bir biçimde gerçekleştirdiği zaman yalnızca Allah'ın metodunu yerleştirip O'nun metodu dışında kalan her türlü, hayat tarzının meşruluğunu reddettiği zaman; Yalnızca Allahın seriatını hayatının tüm kesimlerinde hakim kılarak bunun dışında yasa sis-

temlerinin hiç birini tanımadığı zaman; Allah'ın kendisine sunduğu ahlâk ve değer ölçülerini uyarınca yaşayarak ileri sürülen diğer ahlâk ve değer ölçülerini yürürlükten kaldırıldığı zaman; bütün bunlardan sonra da Allah'ın maddi kainata sunduğu sistemini tanyarak onları hayat seviyesini yükseltmek, yeryüzünü ham madde ve rızk kaynaklarını, Allah'ın kainat kanunları ile mühiirleyip yeryüzüne tevdi ettiği ve hilâfet misyonunu yerine getirmek için gereken kadarını elde etmek üzere insana bu mühürü sökme imkânını bağışladığı refah imkânlarını bulup ortaya çıkarmak uğrunda kullanmak sureti ile; yani insanoğlu, Allah'a verdiği söz ve O'nun koştugu şart uyarınca yeryüzü halifeliğine girişip geçim kaynaklarını fişkırttı, ham maddeleri işleyip çeşitli dallarda sanayiler kurduğu ve bütün insanlık tarihi boyunca kazanılmış olan teknolojik tecrübelerin imkânlarını kullandığı zaman; kendisi, ibadet kasrı ile ve belirttiğimiz gibi bir Allah halifesi olma tutumu ile «Allah'a bağlılık» şururu içinde bütün bunları işler hale geldiği zaman; işte o zaman, bu insan uygarlıkta kemale ermiş ve bu toplum da uygarlığın zirvesine ulaşmış olur. Sırf madde alanındaki başarı, İslâm nazارâsında uygurlık ismini taşıyamaz. Çünkü bu başarı «cahiliye» ile birarada olabilir. Ulu Allah (C.C.) cahiliyenin niteliklerini belirtirken bu maddi başarılardan bazı örnekler vermiştir. Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— «Siz, her yüksek yere naminizi yaşatacagınızı sandığınız birer alâmet mi dikiyorsunuz? Sanki hep dünyada kalacakmış gibi sanayi kurumları mı ediniyorsunuz? El attığınız her şeyi zorbalar gibi yakalıyorsunuz. Allah'dan korkun ve O'na itaat edin. Size bildiklerinizi sağlayan Allah'dan korkun. Size hayvanlar ve evlâtlar sağlayan! bahçeler ve pınarlar sağlayan Allah'dan. Ben sizin büyük günün azabına çarpılmanızdan korkuyorum.» (1)

Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— «Siz, buradaki nimetler içinde, güven içinde mi bırakılacaksınız? Bahçeler ve pınarlar içinde? Ekinler ve lâtif meyvalı hurma ağaçları arasında mı? Dağlardan getirip yonttuğunuz evlerin ihtişamı içinde mi? Allah'dan korkun ve O'na itaat eyleyin. Azgınların ve müsriflerin emirlerine uymayın. Yeryüzünde fesad çıkarıp hiç bir şeyi düzeltmeyen azgin ve müsriflerin.» (2)

Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— «Onlar, kendilerine yapılan ihtarları unutunca, önlerine her şeyin kapısını açtık. Fakat kendilerine verilen nimetler ile sevince kapıldıkları zaman onları ansızın yakalayıverdik de hemencecilik hayal kırıklığına düştüler. Böylece zalim kavmın kökü kazınmış oldu. Alemlerin Rabb'i olan Allah'a hamd olsun.» (3)

— «Yeryüzü ziynetlerini takip süslenince ve halkı artık onu elde ettiğini sanınca bir gece veya gündüz emrimiz geldi de onu bir önceki gün hiç yerinde bulunmamış gibi biçimliş ekine döndürdük.» (4)

(1) Kur'an-ı Kerim/Su'ara sûresi, 129 - 136

(2) Kur'an-ı Kerim/Su'ara sûresi, 146 - 152

(3) Kur'an-ı Kerim/En'am sûresi, 43 - 45

(4) Kur'an-ı Kerim/Tevbe sûresi, 25

Fakat, daha önce belirttiğimiz gibi, İslâm maddeyi ve madde alanında kaydedilecek başarıyı hor görmez. O, bu kesimdeki ilerlemeyi, Allah'ın metodu uyarınca olmak şartı ile, Allah'ın kullarına ibadetleri karşılığında müjdelediği bir nimet sayar. Allah (C.C.) buyuruyor :

— «**Onlara dedim ki, «Rabb'inizden günahlarınızı bağışlamasını dileyin»** hiç şüphesiz O, çok bağışlayıcıdır. Size gökten bol yağmurlar indirir. Size mallar ve evlâtlar sağlar, size bahçeler bahşeder, size akar sular verir.» (1)

Ulu Allah (C.C.) söyle buyuruyor :

— «**Eğer o beldenin halkı iman edip Allah'dan korkmuş olsalardı, onlara gökten ve yerden bereketler açardık. Fakat onlar Peygamber'lerini yalancı saydilar. Bu yüzden onları hak ettikleri azaba çarptırduk.**» (2)

Buna göre önemli olan sanayi alanındaki gelişmenin dayandığı temel, toplumda üstün tutulan ve bir bütün halinde insanca uygarlığın özelliklerini oluşturan değer ölçüleridir.

* *

İmdi, Müslüman toplumun girişim temeli ile organik oluşumunun özelliği ona, cahiliye toplumlarının kuruluşu ve organik oluşumu na sağlayacak hiç bir nazariye ile bağıdaşmaz, apayrı bir toplum niteliği kazandırır. İslâm toplumu, hareketin, aksiyonun ürünüdür. Onun için hareket, sürekli dir. Toplumda şahısların kıymetlerini, değerlerini hareket belirler. Şahısların toplum içindeki görev ve yetkileri buna göre ortaya çıkar.

Bu toplumu meydana getiren hareket, öncelikle yeryüzü çerçevesinin ve insan çevresinin dışından gelir. Bu hareket Allah tarafından insanoğluna inmiş ve insanlar için varlık, hayat, tarih, değer ölçülerini ve amaçlar hakkında belirli bir düşünce oluştururan, ayrıca bu düşüncenin ifadesi olarak insanlara özel bir uygulama методu sağlayan bir inanç sisteminde sembolleşmiştir. Hareketi başlatan ilk girişim, ne insanların kendilerinden ve ne kainatın maddesi tarafından gelmiş değildir. Belirttiğimiz gibi, bu hareket insanlara yeryüzü çerçevesi dışından, insan çevresi dışından gelmiştir. İslâm toplumunun ve yapısının ilk özelliği budur.

Onun ilk girişimi, insan çevresinin ve kainat maddesi çerçevesinin dışında kalan bir varlık tarafından başlatılmıştır.

İste insanlardan hiç birinin ne beklediği ve ne de hesaba katabilmediği, işin başında, insanın hiç bir etki sahibi bulunmadığı bu bilinmez ve mukadeses unsur, İslâm toplumunun ilk kuruluş adimini atar. Bu adımla birlikte sözkonusu bilinmez kaynaktan gelerek ortaksız Allah'ın takdirine göre yol alan inanç sistemine bağlanmış olan insanın fonksiyonu başlar. Söz konusu tek insan, bu inanç sistemini benimseyince

(1) Kur'an-ı Kerim/Nuh sûresi, 10 - 12

(2) Kur'an-ı Kerim/A'râf sûresi, 96

hükmi olarak İslâm toplumunun varoluşu da başlamış olur. Çünkü o tek insan bu inancı benimseyip içine kapanacak değildir, onunla harekete geçecek, aksiyona girişecektir. Bu inancın özelliğidir bu. Canlı bir aksiyon özelliği. O inancı bu kalbe yerleştiren ulu varlık, onun orayı taşısağını bilir. O inancı bu kalbe ulaştırmış olan ilk girişim, ileriye doğru yoluna devam edecektir.

Bu inancı benimseyenlerin sayısı üç kişiye ulaşınca, o inancın bizzat kendisi onlara söyle der: Siz şimdi, bir cemaatsiniz, bağımsız bir İslâm cemaati. Bu inancı benimsenmeyen ve bu inancın temel değerlerini —daha önceki sayfalarda belirttiğimiz temel değerlerini— üstün saymayan cahiliye toplumundan ayrılmış bir cemaat.

İşte o zaman İslâm toplumu fiilen varolmuş olur!

Üç kişi on, on kişi yüz, yüz kişi bin, bin kişi oniki bin olur. Böylece İslâm toplumunun varoluşu ön plâna çıkmış, kesinlik kazanmıştır.

Bu yola girer girmez inanç sistemi ile, düşünce tarzi ile, değer ölçüleri ile, bakış açısı ile, varoluşu ve yapısı itibarı ile fertlerini kendisinden temin etmiş olduğu cahiliye toplumundan ayrılan bu topluma cahiliye cemiyeti arasındaki çatışma, savaş başlamış olur. Başlama noktasından açık ve bağımsız varoluş noktasına ulaşılincaya kadar bu toplumun her ferdi tanınmış ve İslâm ölçüsiine göre, İslâm bakış açısı uyarınca herkes bu toplumdaki ağırlığını, yerini bulmuş olur. Hiç kimse kendini açığa vurmadan, nefsin tezkiye etmeye kalkışmaksızın, herkesin ağırlığı toplum tarafından tanınmış olur. Hattâ herkesin inancı, nefsinde ve toplumunda geberli olan değer ölçüleri, sosyal yapı içinde kendisine yöneltilen bakışlardan saklanmak üzere kendisine baskı yapacaktır!

İslâm inancının ve bu inanca dayanarak ortaya çıkan yeni toplumun ayrılmaz özelliği olan «hareket ve aksiyon» hiç kimseyi saklanmaya, gizlenmeye bırakmaz! Bu toplumun her ferdi kesinlikle harekete geçmek, aksiyona girişmek zorundadır. İnancı uğruna, canı uğruna, toplumu uğruna ve bu organik toplumu oluşturma uğruna harekete, aksiyona geçmek zorundadır. Çevresindeki cahiliyetle, gerek kendi vicdanında ve gerekse yakınındakilerin vicdanlarındaki cahiliye kalıntıları ile, çatışma, savaş süreklidir ve cihad kriyamet gününé kadar devamlıdır.

Bu toplumda herkesin statüsü hareket sırasında ve hareket vetiri (siyreci) içinde ortaya çıkar, görevi belli olur, böylece bu toplumun fertleri ile görevleri arasında organik bir oluşum meydana gelir.

Bu doğuş ve oluşum İslâm toplumunu diğerlerinden ayıran iki özelliktir. Bu iki özellik, onun varoluşu ile yapısını, özelliği ile biçimini, düzeni ile bu düzeni yürürlüğe koyacak davranışlarını diğer cemiyetlerdekilerden ayırarak bu görüntülerin tümüne, kendilerine yabancı olan sosyal kavramlar aracılığı ile kavranmaz, özellikleri ile bağdaşmayan metodlarla araştırma konusu edilemez ve başka bir sosyal düzenden aktarılmış yürütme tedbirleri ile uygulanamaz bir nitelik kazandırır.

Bağımsız uygarlık tarifimizden anlaşılacağı üzere, İslâm toplumu, sadece mazinin hatırları arasında ele alınabilecek bir tarihi model değildir. Tersine o bu günün ihtiyacı ve geleceğin emelidir. İnsanlığın içinde debelendiği cahiliye bataklığından kurtulabilmek için o gerek bu gün ve gerekse yarın bakışların çevrilebileceği tek amaçtır.

Ana hatları ile belirttiğimiz o değerleri, «İslâm uygarlığı» terimi ile ne kasdettiğimizi belirtmemiz gereklidir. İslâm uygarlığı, söz konusu değerlerin içinde geliştiği bir uygarlıktır. Yoksa bu değerler alanındaki geri kalmışlığa rağmen kaydedilen sanayi, ekonomik ve ilmi ilerlemeler değildir.

Bu değerler «hayalî, romantik» değerler değildir. Sağlıklı İslâm kavramlarının ışığı altında girişilecek olan insan gayreti ile gerçekleştirilebilir. İçinde yürütülen hayat tarzı bir tarafa bırakılırsa, sanayi, ekonomik ve ilmi gelişme seviyesi bir tarafa bırakılırsa, her toplum yapısı içinde uygulanabilir. Bu değerler, yeryüzünde Allah'a halife olmanın her kesimindeki gelişme ile çatışmak şöyle dursun, inanç sisteminin mantığı gereği olarak bu gelişmeyi teşvik eder. Öte yandan bu değerler, aynı zamanda, bu kesimlerde hentiz gelişmemiş olan toplumlarda da eli boş durmaz. Bu değerlere dayanan uygarlık, her yerde ve her toplum yapısı içinde gerçekleşebilir. Fakat bürünecekleri maddi şekilleri, sınırsız sayıdadır. Çünkü bu değerler, her toplum yapısı içinde fiilen bulunan imkânları kullanarak geliştirir.

* *

Buna göre İslâm toplumu, biçimini, hacmi ve içinde yürütülen hayatı tarzı bakımından değişmez bir tarihi model değildir. Fakat varoluşu ve uygarlığı, değişmez tarihi değerlere dayanır. «Tarihi» derken, sadece bu değerlerin belirli bir tarih döneminde tanınmış olmasını kasdediyoruz. Aksi halde tarihin ürünü olmadığı gibi, özelliği itibarı ile de zamanla ilgili değildir. O ilâhi bir kaynaktan, beser pratiğinin ötesinden ve maddî varlık ötesinden insanlığa gelmiş bir realitedir.

İslâm uygarlığı maddî yapısı ve biçimini yönünden çeşitli şekillere girebilir. Fakat dayandığı değerler ve temel ilkeler değişmez kalır. Çünkü bunlar uygarlığın dayanaklarıdır. Başlıcaları da şunlardır:

- 1 — Yalnızca Allah'a kul olma ilkesi,
- 2 — Toplumdaki rabita'nın inanç temeline dayanması ilkesi,
- 3 — İnsanın insan oluşu yönü ile maddeye üstün tutulması,
- 4 — İnsanın hayvanı kesiminin değil insanca kesimi ile ilgili olan değerlerin üstünlüğü,
- 5 — Ailenin dokunulmazlığı,
- 6 — Allah'a verilmiş söz ve O'nun koştuğu şartlar uyarınca yer yüründe O'nun halifeliğini yürütmek.
- 7 — Bu hilâfetin her durumunda sîrf Allah'ın hayat tarzı ile O'nun seriatını egemen kılmak.

Bu değişmez temel taşları üzerine oturan İslâm uygarlığı, «biçim» yönünden sınırlı, ekonomik ve ilmi alanlardaki gelişme derecesinden

yararlanır. Çünkü o, her toplumda, bunlardan fiilen bulduklarını kullanır. Bu yüzden biçim yönünden değişik olması kaçınılmazdır. Her seviye ve yapıdaki toplumların tümünün İslâm çerçevesi içine girmesi ve İslâm değerleri ve ilkeleri ile yoğurulmaları için yeterli esnekliği sağlamak üzere onun biçim yönünden farklılık göstermesi kaçınılmazdır. Uygarlığın dış görünüşü bakımından gösterilecek olan bu esneklik İslâm uygarlığının dayandığı İslâm inancına zorlama yolu ile iliştilmiş değildir. Söz konusu esneklik, inancın özelliğine dayanır. Fakat bu esneklik, belirsizlik yahut bulanıklık manasına gelmez. Bu iki kavram arasındaki fark, alabildiğine büyültür.

İslâm, Orta Afrikanın çiplak insanları arasında uygarlığını kurmaya başlamıştı. Çünkü İslâmın buralarda sadece ortaya çıkış, çiplak vücutları kapatıyor ve oranın insanlarını İslâm doğrultusunun kapsamına aldığı kılık uygarlığı merhalesine geçiriyordu. Bunun yanında oranın insanları müzmin durgunluktan sıyrılmaya koyularak maddî varlığın hazinelerinden yararlanmaya dönük bir aksiyona geçmeye başlıyordu. Bunlar yanında kabile veya aşiret yapısından sıyrılp ümmet olmaya geçişin ilk adımlarını atıyorlardı. Hepsinden önemlisi, aralarındaki bölünmelerin başlıca sebeplerinden biri olan tötemlere tapmaktan vazgeçerek Allah'a kul olmayı benimsemeye yöneliyorlardı. Eğer uygarlık bu değilse nedir ki? O, bu toplum yapısının fiilen var olan imkânlarına dayanan bir uygarlıktır.

Fakat İslâm başka bir toplum yapısına girdiği zaman değişmez değerlerine dayanarak biçim yönünden farklı olan başka bir uygarlık meydana getirir. O toplumda fiilen bulduğu imkânları kullanıp gelişтирir.

Böyle olunca İslâm yolu ve metodu uyarınca kurulacak olan uygarlık sanayi, ekonomi ve ilim alanlarındaki belirli bir gelişme derecesine bağlı olmamış olur. Her ne kadar kurulurken bulacağı gelişmişlik seviyesini kullanır ve daha ileriye götürürse de. Bu gelişmişlik, hiç baştan mevcut değilse onu yenibaştan kurduğu ve gelişim ve süreklliliğini üzerine aldığı gibi. Fakat İslâm uygarlığı bu durumların tümünde bağımsız temelleri üzerinde kalır. İslâm toplumunun, Onu bütün cahiliye toplumlarından ayıran ilk girişim noktasından beri var olan kendine has tabiatı ile organik yapısı varlıklarını hep devam ettirirler. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor :

— «(İslâmiyet) Allah'ın verdiği bir renktir. Kim Allah'dan daha iyi renk verebilir?» (1)

(1) Kur'an-ı Kerim/Bakara sûresi, 138.

İSLÂM DÜŞÜNCESİ VE KÜLTÜR

Seriği olmayan Ulu Allah'a kayıtsız şartsız kul olma ilkesi, İslâmın ana temelinin ilk yarısıdır. «*Lâ ilâhe illallah*» şahadet cümlesine uygun düşen anlam budur. Allah'a kul olma ilkesinin nasıl uygulanacağını Peygamber'imize (S.A.S.) öğrettiklerine dayandırmak da, bu ana temelin ikinci yarısıdır. «*Muhammedün Resûlüllah*» şahadet cümlesine uyan mana da budur.

Tek Allah'a kul olma ilkesi, inanç, ibadet ve şeriat açısından seriği olmayan Allah'ı ilân edinmede belirir. Buna göre, Müslüman, «Uluhiyetin, yüceligkeit» Allah'dan başkasında olacağına inanmaz, «ibadet»in Ondan başkasına meselâ yaratılmışlardan herhangi birine sunulabileceğine inanmaz. Egemenliğin O'nun dışında, herhangi bir kula ait olacağına inanmaz.

Allah'a kul olma ilkesinin, inancın, ibadet kasdi taşıyan hareketlerin ve egemenliğin manasını daha önce açıklamıştık. Bu bölümde «egemenliğin», «kültür» ile olan ilişkisini açıklayacağız :

İslâm düşüncesinde «egemenlik» hukuk sistemini yalnızca Allah'a dayandırmakla, sîrf bu sistemin yürürlüğünü benimsemekle, başka bir yasayı değil de bu ilâhi sistemi hakim kılmakla sınırlı değildir. İslâma göre «şeriat» sadece hukuki sistemden, rejimin ilkelerinden, bu rejime dayalı sosyal düzenle sosyal kurumlardan ibaret değildir. Böyleśnie dar bir anlayış, «şeriat»ın manasını ve İslâm düşüncesini ifade etmez.

«Allah'ın Şeriatı» demek, insan hayatını düzenlemek üzere Allah'ın koyduğu ilkelerin tümü demektir. Bu terim, inanç ilkelerini, rejim ve yönetim sistemi ilkelerini, ahlâk ilkelerini, davranış ilkelerini, eğitim ve bilim ilkelerini, tümü ile, ifade eder.

Bu terim, inanç ve düşünce alanında, uluhiyetin künhünü, görünürlük ve görünmez kesimleri ile kâinat realitesini, görünür ve görünmez dilimleri ile hayat realitesini, insan realitesini, bu realiteler arasındaki bağlantıları ve bunların tümü ile insan arasındaki karşılıklı ilişkisiyi ifade eder.

Bu terim ayrıca, bütün ilkeleri ile birlikte siyasi, sosyal ve ekonomik sistemin yalnızca Allah'a kul olma temeli ile bağdaşacak örneğini ifade eder.

Bunlarla birlikte bu terim, sosyal kurumları düzenleyen hukuk sistemini de ifade eder. Bu kesim, çoğu kere İslâm düşüncesine göre ger-

ceği tam ifade etmeyen dar bir anlamda «Şeriat» teriminin karşılığı olarak kabul edilir.

Bu terim, aynı zamanda toplumda geçerli olan, sosyal hayat içinde insanların, eşyanın ve olayların yerlerini belirten ahlâk ilkelerini, davranış İlkelerini, değer ölçülerini ve kriterleri de ifade eder.

Nihayet bu terim, bütün cephesi ile «eğitim ve kültür» kesimi ile tüm olarak düşünce ve sanat hayatının ilkelerini de içerir.

Bu kesimlerin tümünde yaygın dar anlamı ile şeriat adını tek başına taşıyan hukuk sisteminde olduğu gibi, tipkisi tipkisine, Allah'ın mesajına uymak gereklidir.

«Eğemenlik ve hukuk sistemi» şeklindeki özel anlamı ile, «hakimiyet» kavramı, bu konuda giriştiğimiz açıklamalardan anlaşılmış olmalıdır.

Toplumda geçerli olan ahlâk ve davranış İlkeleri ile değer ölçülerini konusu da bir dereceye kadar anlaşılmış olmalıdır. Çünkü herhangi bir toplumda geçerli olan değer ölçülerini ile ahlâk ve davranış prensipleri, doğrudan doğruya o toplumda benimsenen inanç sistemine dayanır; düşünce tarzını biçimlendiren inanç prensipleri ile saydığımız değerler aynı kaynaktan beslenir .

Fakat, bu çeşit İslâmî araştırmaların gözünde bile garip karşılaşabilecek olan husus, fikir ve sanat hayatı hakkında İslâm düşüncesi ne ve ilâhi kaynağa dayanmaktadır.

Sanat hayatı hakkında, bu problemi inceleyen ve sanat kesimini insanoğlunun düşüncesini, duygularını, tepkilerini, insan psikolojisi gözü ile varlık ve hayat problemlerini inceleyen bir alan olarak kabul eden başlıbasına bir kitap yayınlanmıştır. Müslümanın vicdanında bütün bu noktalara varlığın, vicdanın ve hayatın her cephesini kapsamına alarak, kâinatın, vicdanın ve hayatın Rabb'i ile olan ilişkileri içinde, insan realitesi ile ilgili, insanın kâinat merkezi oluşu varlığının amacı, fonksiyonu ve hayatına anlam veren değerler ile ilgili özel görlüşü ile İslâm düşüncesi hükümeder. Bunların tümü, sîrf bir kavramlar sistemi olmayıp aynı zamanda diri, diriltici, etkileyici, sürükleyici, yön verici ve insan varlığı içindeki her türlü oluşuma egemen olan bir inanç kavramı olan İslâm düşüncesinin kapsamına dahildir. (1)

Düşünce hayatına gelince, bu kesimi İslâm görüşüne ve ilâhi kaynağına dayandırmak, yalnızca Allah'a kul olma ilkesini gerçekleştirebilmek için, kaçınılmazdır. İşte bu meseleyi iyice açıklamamız gerekmek. Çünkü bu gerçek, günümüzün okuyucularına, hattâ egemenlik ve yasa koyuculuğunu Allah'a havale etmeye kesinlikle inanan bazı müslümanlara bile garip veya alışılmamış gelebiliyor.

* *

Muslimanın, inanç gerçekleri ile ilgili konularda, kâinatla ilgili genel düşüncede, ibadetle, ahlâkla, davranış tarzı ile, değer ölçülerile,

(1) İslâm Sanatının Metodu — Muhammed Kutub.

siyasi, ekonomik ve sosyal ilkelerde, insanı gelişmelerinin faktörleri veya insanın tarih içindeki misyonu ile ilgili meselelerde sadece ilâhi kaynaklara dayanması gereklidir. Müslüman bu konularda ancak pratik hayatı içinde dinine, takvasına ve inanç sağlamlığına güvendiği kimlerden bilgi alabilir.

Euna karşılık müslüman kimya gibi, fizik gibi, biyoloji gibi, astronomi ve tıp gibi, sanayi ve tarım gibi, yönetim usulleri gibi, sanatla ilgili çalışma usulleri gibi, savaş ve vuruşma usulleri gibi ve bunlara benzer olanlarda hem Müslümanandan ve hem de Müslüman olmayanlardan bilgi alabilir.

Her ne kadar Müslüman toplum ortaya çıkar çıkmaz bu alanların tümünde mutahassis elemanlar yetiştirmenin farz-i kifaye olduğunu, hiç kimse bu alanlarda yetiştiremez veya eleman yetiyecek ortam hazırlanmazsa toplumda herkesin sorumlu olacağı şunu içinde olarak bu branşlarda yetişkin elemanlara kavuşmaya çalışmalı ise de bu amaca varılana kadar Müslüman, bu branşların gerek teorisinde ve gerekse uygulama tarzlarında hem Müslümanandan ve hem de Müslüman olmayandan yararlanabilir; bu alanlarda hem Müslümanların ve hem de Müslüman olmayanların emek ve tecrübesinden faydalılabılır.

Çünkü bu konular, Peygamber'imizin (S.A.S.) «**Siz dünya işlerini benden daha iyi bilirsiniz**» hadisi ile işaret ettiği alanların kapsamına girer. Bu konular Müslümanın hayat, kâinat, insan, insanın amacı, fonksiyonu, gerek çevresini kuşatan varlıklarla ve gerekse tüm varlıkların yaratıcısı ile olan ilişkisi gibi ana meselelerde Müslümanın düşüncesini oluşturma zarureti ile ilgili değildir. Bu konular, Müslümanların hayatını, gerek fert olarak ve gerekse cemiyet olarak düzenleyen şeriat ilkeleri, rejim temelleri ve ana sosyal kurumlarla da doğrudan doğruya ilgili değildirler. Hattâ bu konular ahlâk, edep, gelegenek, ve değer ölçüler gibi Müslüman toplumda geçerli olan ve bu toplumun ana hatlarını teşkil eden meselelerden de değildir. Buna göre, bu konularda müslüman olmayanlardan yararlanmak, Müslümanın inancını sarsmak veya onun yeniden cahiliyeye dönmesine yol açmak gibi bir tehlikesi yoktur.

Fert ve toplum olarak tümüyle insanı gelişmeleri yorumlamaya gelince bu, insan psikolojisi ile tarih içindeki hareketlerine hangi açıdan bakıldığına dayanır. Kâinatın oluşumu, hayatın başlangıcı ve tecrübe ilimlerin sınırlarını aşan kesimi ile insanın kaynağı gibi kimya, fizik, astronomi ve tıp branşları ile açıklanamayan konuların bilgisinde durum, şerî hukuk sistemi ile hayat tarzını düzenleyen ilke ve metodlarda olduğu gibidir, yani bu konular hakkında bilgiler, doğrudan doğruya inanç sistemine bağlıdır. Öyle olunca bu konularda Müslüman, ancak dinine takvasına ve bildiklerini ilâhi kaynağı dayandırıldığına kesinlikle güvendiği Müslümanlardan bilgi alabilir. Önemli olan nokta, Müslümanın görüşünde bu konuların inanç sistemine bağlı bilinmesidir, bu tutumun yalnızca Allah'a kul olma ilkesinin ve «**lâ ilâhe**

İllallah, Muhammedün Resülüllah» şahadet cümlelerinin gereği olarak kabul edilmesidir.

Müslüman her türlü cahiliye gelişmesinin eserlerini okuyabilir. Fakat bütün bu alanlardaki bilgi ve düşüncesini o eserlerden edinmek için değil. Bu incelemenin asıl amacı, cahiliyenin nasıl haktan saptığını, bu beşeri sapıklıkları, İslâm inanç ve düşündürmektedeki sağlıklı temellerine oturtup düzeltmenin, doğrultmanın nasıl mümkün olacağını tesbitir.

Tümü ile «felsefe» çalışmaları(1), tümü ile «tarih yorumu» çalışmaları, genel yorum karakteri taşımayan bazı gözlem ve görüşler dışında kalan bütün «Psikoloji Bilgisi», bütün «ahlâk» konuları, tüm olarak dinlerlarındaki karşılaşma çalışmaları, bazı gözlemler ve statis-tik veriler dışında tümü ile «sosyal doktrinler» ve bunlarla ilgili yorumlar, bütün bu branşlar, İslâm dışı cahiliye düşüncesi içinde, eskisi ve yeni ile, cahiliyenin inanç ve dünya görüşünün doğrudan doğruya etkisi altındadırlar, cahiliye kaynaklı kavramlara dayanırlar. Bu branşların tümü değilse bile büyük bir çoğunluğu özleri itibarı ile açık veya kapalı şekilde genel olarak din kavramına ve özel olarak İslâm düşün-cesine karşı düşmanlık esasına dayanırlar.

Eelirttiğimiz düşünce branşlarındaki durum, kimya, fizik, biyoloji, astronomi, tıp ve benzeri ilimlerdeki durum gibi değildir. Tabii ki, adını saydığımız pozitif bilimler objektif tecrübe sınırları içinde kalıp vardıkları sonuçları değiştirmeden açıkladıkları ve ne yolda olursa olsun, felsefi yorumlara dalmamaları şartı ile bu sözümüz geçerlidir. Bu noktayı bir misal ile açıklığa kavuşturalım. Bilindiği gibi Charles Darwin, biyolojide gözlemleri tespit edip düzene koyma sınırını, —hiç bir delile ve şahsi arzusu dışında hiç bir gerekliliğe dayanmaksızın,— aşarak hayatın kaynağı problemini yorumlamak için tabiat dışı bir kuvvet farzetenmenin yersiz olduğunu ileri sürmüştür.

Bu konularla ilgili olarak Müslüman, Rabb'inin doğru beyanına dayalı olan yeterli bilgiye sahiptir. Ayrıca bu alanlarda, beşer girişimlerinin içinde bulunduğu bilgi seviyesi gülünç bir maskaralıktır. Bu gerçekler bir yana, zaten bu konulardaki düşünceler doğrudan doğruya inançla ve şeriki olmayan Allah'a kul olma ilkesi ile ilgilidir.

*
**

«Kültür, bir insanlık mirasıdır», onun vatanı, milliyet ve dini yoktur, masalî pozitif ilimler ile bu ilimlerin uygulanışını gösteren teknoloji ile ilgili olduğu takdirde doğrudur. Bu alanı aşip ilimlerin sonuçları ile ilgili fizik-ötesi felsefi yorumlara dalmaması şartı ile İn-

(1) Aziz Şehid S. Kutub, burada felsefeyi değil de mevcut felsefi çalışmaları kasdetmiş olsa gerektir. Zira elinizdeki kitabı da tümüyle felsefi bir eserdir. Deneyle ilgili pozitif bilimsel bir eser değildir herhalde. Sonra S. Kutub, metafiziği yani gayb âlemini reddeden bir «bilim felsefecisi» de değildir, ve Auguste Comte'un «Üç Hal Yasası»nı kabul ediyor da değildir. (Hicret Yayınları)

san psikolojisi ile ilgili, insanı gelişmeler ile ilgili ve tarih ile ilgili fel sefi yorumlara kalkışmaması şartı ile. Sanat, edebiyat ve diğer tüm hissi ifade alanlarına girmemesi şartıyla. Böyle olmayınca bu basma kalıp söz, bütün insanlığın vücutuna sizabilmek için, başta inanç ve düşunce ile ilgili olmak üzere öndeği her türlü engeli eritmek isteyen dünya yahudiliğinin (siyonizmin) bir tuzağıdır. Bu söz yahudinin şeytani amaçlarına ulaşmak için kullandığı zehirleyici ve zihinleri bulandırıcı bir sözdür. Yahudinin ulaşmak istediği başlıca amaç, insanlık emeğinin tüm kazancını faizci yahudilerin malî kurumlarına akıtan faiz sistemini devam ettirmektir.

Fakat İslâma göre, pozitif ilimler ile teknoloji dışında, iki çeşit kültür vardır. Biri İslâm düşüncesi temeline dayanan İslâm kültürü, diğer ise çeşitli metodlara dayanmakla birlikte tek bir temele, değer ölçülerinde Allah'a baş vurmayan insan düşüncesini ilke edinmeye indirgenmesi mümkün olan cahiliye kültürü.

İslâm kültürü gerek fikri ve gerek insan pratiği ile ilgili tüm düşünsce ve araştırma alanlarını kapsamina alır. Bu kesimlerin tümünde kesintisiz canlılığı ve gelişmeyi sağlayan ilkelere, metodlara ve özelliklere sahiptir.

Bu nokta ile ilgili olarak şunu bilmek yeterlidir ki, günümüzün sanayilesmiş Batı kültürünün temel taşı olan tecrübe metod, Avrupada değil. Endülüs'ün Doğu İslâm aleminin üniversitelerinde geliştirilmiştir. Bu metod, ortaya çıkarken kâinata, onun objektif özelliklerine, saklı imkanları ile güç kaynaklarına ilişkin İslâm düşüncesine ve bu düşüncenin yön verici etkisine dayanarak ilkelerini kuruyordu. Sonraları kimi toplum yapısından gelen ve kimi de Hristiyan ve siyonist dünyyanın saldırlarından kaynaklanmış olan bir takım faktörlerin etkisi altında İslâm aleminin giderek İslâmdan uzaklaşması sebebi ile tecrübe metodu İslâm dünyasında önceleri ihmale uğrayıp sonraları tamamen terkedilirken Avrupada doğan ilmi Ronesans hareketi, bu metodu Batıya aktarır orada gelişip yaygınlaşmasını sağlamıştır. Bir süre sonra Batı dünyası, Allah adına insanlara zulüm ve kötülük işlemekte hayli ileri gitmiş olan Hristiyan Kilisesi ile aralarındaki ilişkileri keserken, tecrübe metodu ile iktibas edildiği kaynak olan İslâm inancının ilkeleri arasındaki bağı da keserek onu tamamen Allah'dan uzak bir niteliğe büründürmüştür. (1)

(1) Bunun mümkün olduğunu sanmıyorum. Deney metodu nasıl Allah'tan uzak bir nitelik alabilir. Burada S. Kutub, Pozitivist tavrı kastediyor olmalı ki bugün batı, pozitivizmi tümüyle terketmiş durumda. Problemi doğru vazetmek için batayı iyi tanımak gerek. Batıdaki peşin İslâm düşmanlığı kilisenin eseridir. Yoksa kiliseyle ilişkisini kesen batının değil. Artık doğu-batı dualizmini terkedip İslâm -küfür ayrimını benimserek daha gerçekçi ve doğru olacaktır. Batıyı tüm alanlarıyla küfre maletmenin bir yararı olmadığı gibi yanlış da. (Hicret Yayınları)

Böyle olunca Batının tüm düşünceleri, her zaman ve her yerde görülen diğer cahiliye düşüncesi verilerinde olduğu gibi dayanmış İslâm düşüncesinden apayrı özelliği olan, aynı zamanda İslâm düşüncesine kökten düşman olan bambaşka bir şey olup çıktı. Bu yüzden tek başına düşüncede sisteminin dayanaklarına dönmek eğer yetkili ise kendi eli ile asıl kaynaklardan aldığı bilgiler ile yetinmek, buna gücü yetmediği takdirde de sadece dinine ve takvasına güvenenler, bilgi vermekte yetkili olan kimselerden bilgi edinmek Müslümanlar için kaçınılmaz bir görev olmuştur.

İnsanın kainata, hayata, insani gelişmelere, değer ölçülerine, ahlaklı, geleneklere ve bunlar gibi insan psikolojisi ile ondaki gelişmelere bakış tarzını etkileyen inanç kavramlarına ilişkin ilimlerin tümünde İslâmiyet, «**ilim başka, alim başka**» şeklindeki basma kalıp görüşü tanımaz.

İslâmiyet, kimya gibi, fizik gibi, astronomi gibi, tip gibi katıksız pozitif ilimler ile sanayi, tarım, idarî ve bürokratik işler ve benzerleri gibi pozitif ilimlerin uygulama alanları olan konularda gerek Müslüman olmayanlardan ve gerekse takvası ile güvenilir olmayan Müslümanlardan bilgi almayı hoş görüp ile karşılar. Bu da tipki günümüzde olduğu gibi, kendilerine Müslüman diyenlerin dinlerinden, hayat tarzlarından ve yeryüzü halifeliğine cevap verecek yeterlikte İslâm düşündürmelerinden uzaklaşmalarından dolayı bu alanlarda bilgi verecek yeterlikte takva sahibi Müslümanların bulunmadığı durumlar için geçerlidir.

Buna karşılık İslâm inanç ilkelerinde, düşüncede dayanaklarında, Kur'an tefsirinde, hadis yorumunda, Peygamber'imizin (S.A.S.) misyonunu yorumlamada, tarih ve insan yorumunda, sosyal doktrinde, rejimde, siyaset usûlünde, sanat ve edebiyatın ilham kaynakları ile üslûblarında İslâm dışı kaynaklardan veya dine bağlılığı ve takvası güven vermeyen Müslümanlardan yararlanmayı hoş görmez.

Bu satırların yazarı ömrünün kırk yılını okuyarak geçirmiş bir insandır. Kırk yıl boyunca gerek branşı ile ilgili olduğu için ve gerekse ilgisini çektiği için, beşer kültürüne başlıca alanları ile ilgili eserler üzerinde araştırma yapmak ve okumak birinci derecede gelen işi olmuştur. Sonra inancının ve düşüncesinin kaynaklarına döndüğü zaman bütün okumuş olduğu eserleri, o büyük hazine karşısında gayet sönükk ve degersiz bulmuştur. Hoş, başka türlü de olamazdı ya! Fakat ömrünün harcanmış kırk yılından dolayı pişman değildir. Çünkü bu uzun yıllar boyunca sapıklığı ile, bayağlığı ile, iğrençliği ile, yavanlığı ile, bunalımı ile, bunlara karşılık gururu ile, iddiası ile, sözün kusası bütün içiyüzü ile Cahiliye'yi tanımlamıştır. Bu tecrübeler sayesinde kesinlikle anlamıştır ki, Müslüman bu iki çeşit kaynağı bir gibi kabul edip her ikisinden de bilgi alamaz.

Bununla birlikte, bu sözlerim, şahsi kanaatimi yansitan özel görüşüm değildir. Çünkü mesele, şahsi kanaatlere dayanarak fetva ve rilemeyecek kadar önemlidir. Mesele Müslümanın kendi görüşüne değil de ancak Allah'ın ve O'nun Resülünün buyruklarına bağlı kalacağı

derecede ilâhî terazide ağırlık taşıyan bir meseledir. Buna göre bu konuda Allah'ın ve O'nun Resûlünün buyruklarını hakem tutuyor ve onlara başvuruyoruz. Allah'a ve Onun Resûlüne inananların her anlaşmazlık konusunda yaptıkları gibi Ulu Allah (C.C.) yahudilerin ve hristiyanların Müslümanlara ilişkin nihai hedefleri hakkında şöyle buyuruyor :

— «Ehl-i kitabın çoğu, hakkı açıkça gördükten sonra, içlerindeki kıskançlıktan dolayı sizi iman etmişken tekrar kâfir yapabilse de isterler. Allah'ın onlar hakkındaki emri (savaş ve cizye) gelinceye kadar onlara göz yumun, kendilerine karşı müsamaha ile davranışın. Hiç şüphesiz, Allah her şeye kadirdir.» (1)

Yine Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— «Yahudî ve hristiyanlar, dinlerine girmedikçe, asla senden hoşlanmazlar. De ki, «yol, ancak Allah'ın gösterdiği yoldur» sana gelen ilimden sonra eğer onların arzularına uyacak olursan, senin ne koruyucun ve ne de dostun vardır.» (2)

Yine Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— «Ey mü'minler, eğer herhangi bir ehli kitabı fırkasına uyarsanız iman etmişken sizi yeniden kâfir yaparlar.» (3)

Hafız Ebu Ya'lâ'nın Hammad'dan, onun Sha'bî'den, onun da Câbir'den —hepsinden Allah razi olsun— rivayet ettiğine göre Peygamber'imiz (S.A.S.) şöyle buyuruyor :

— «Ehli kitabdan hiç bir şey sormayın. Çünkü kendileri sapıklık içinde oldukları için size doğru yolu gösteremezler. Böyle olunca ya bir batılı tasdik edecek veya bir hakkı yalan sayacaksınız. Allah'a yemin ederim ki, eğer Musa sağ olarak aranızda olsaydı, kendisine bana uymaktan başka hiç bir davranış helâl olmazdı.»

Ulu Allah'ın (C.C.) açıklaması ile yahudi ve hristiyanların Müslümanlar hakkındaki nihai amacı böylesine kesinlik kazandıktan sonra onların İslâm inancı ile, İslâm tarihi ile ilgili herhangi bir araştırmada yahut İslâm toplumuna, ekonomisine ve politikasına yön vermeye kalkışınca iyi niyet göstereceklerini, maksatlarının hayra, hidayete ve nura ulaşmak olacağını bir an bile düşünmek ahmaklıktır. Allah'ın kesin buyruğuna rağmen bu kimseler hakkında öyle sananlar, ancak gafiller olabilir!

Ayrıca ulu Allah'ın «de ki, hidayet, ancak Allah'ım hidayetidir, yol sadece O'nun gösterdiği yoldur» şeklindeki buyruğu, bu alanlarda Müslümanın başvuracağı tîrîcîk kaynağını ne olduğunu kesinlikle belirtmektedir. Allah'ın hidayeti dışında sadece sapıklık vardır, O'nun dışında bir başka hidayet yoktur. Bu gerçek «de ki, hidayet, yalnız Allah'ım hidayetidir, yol sadece O'nun gösterdiği yoldur» buyruğundaki kesinlikten anlaşılmaktadır. Buna göre ne delinin manasından şüphe edilebilir ve ne de onu tevil etmeye imkân vardır.

(1) Kur'an-ı Kerim/Bakara sûresi, 109

(2) Kur'an-ı Kerim/Bakara sûresi, 120

(3) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran sûresi, 100

Aynı şekilde Allah'ı zikretmekten yüz çevirerek sadece dünya işine kendisini veren kimSELERE itibar edilmemesi hakkında da kesin emir vardır. Allah'ın buyruğu, böylelerinin sadece şüpheli bilgilere, zanlara sahip olduklarını bildirmektedir. Oysa ki, Müslümanın zanlara (kesinleşmemiş kanaatlere) uyması yasaklanmıştır. Ayrıca böyle kimselerin kesin bilgiye sahip olmayacağı, sadece dünya hayatının görünüşüne ilişkin bazı bilgiler taşıyabilecekleri açıklanmaktadır. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyurur :

— «Bizim rızkımızdan yüz çevirerek yalnız dünya hayatı peşinden koşanlardan yüz çevir. Onların eristikleri ilim derecesi sadece budur. Hiç şüphesiz, kimin ondan saptığını ve kimin doğru yolda olduğunu Rabb'in herkesten iyi bilir.» (1)

Yine Ulu Allah (C.C.) buyuruyor :

— «Onlar dünya hayatının görünüşünü bilirler. Onlar Ahiretten tüm olarak habersizdirler.» (2)

Allah'ın zikrinden gafil olup sırf dünya hayatı peşinden koşanlar —ki günümüzün tüm «bilgin»lerinin durumu budur— sadece görünüşü (zahiri) bilebilirler. Müslümanın sahibine güven duyarak her konuda benimseyebileceği ilim, bu değildir. Müslüman böyle bir kimse den hayatın, insan psikolojisinin ve bunlara bağlı düşüncelerin dışında kalan sırf madde ilimleri alanında ve bunlara sınırlı olarak yararlanabilir. Ayrıca böylelerinin bilgisi, Kur'an ayetlerini bulundukları yerden çekip çıkararak maksatlarına aykırı şekilde delil gösterenlerin sandığı gibi «hiç bilenler ile bilmeyenler bir olur mu?» ayetinde işaret edilip övülen bilgi de değildir.

Bu açıklayıcı soru tam şu ayetin içinde sorulmaktadır. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— «Bunlar mı, yoksa Ahiretten korkarak ve Rabb'inin rahmetini umarak gece saatlerinde secede edip kiyam durarak ahiretten korkan ve Rabb'inin rahmetini ümit ederler mi daha hayırlıdır. De ki, bilenler ile bilmeyenler bir olur mu? Burlardan ancak kâmil akıl sahipleri ders alabilir.» (3)

Gördüğü gibi, «secede ederek ve kiyam durarak» aynı zamanda «Allah'dan korkup O'nun Rahmetini uman»lardır «bilerler.» İşte ayetin işaret ettiği ilim budur. Yani fitratı bozup Allah'ı inkâr etmeye götüren değil, Allah'a ve O'ndan korkmaya doğru kılavuz olan ilim!

İlim, yalnız inançla, dini farzlarla ve şeriatla ilgili olan bilgilerden ibaret değildir. İlim, her şeyi kapsamına ahr. Bu terim, inancı, farzları ve şeriatı bilmeyi içine aldığı gibi yeryüzü halifeliğini yürütmek üzere tabii kanunları ve onları kontrol altına almayı bilmeyi de kapsar. Fakat inanç temelinden ayrılmış olan ilim, Kur'anın kasdettiği ve sahiplerini övdüğü ilim değildir.

(1) Kur'an-ı Kerim/Necm sûresi, 29 - 30

(2) Kur'an-ı Kerim/Rum sûresi, 7

(3) Kur'an-ı Kerim/Zümer suresi, 9.

Fizik, kimya, astronomi, biyoloji, jeoloji ve benzeri gibi kâinat sisteminin kanunlarını ve hayatın ilkelerini araştıran ilimler ile inanç tabanı arasında ilişki vardır. Bu ilimler, sapık arzular tarafından Allah'dan uzaklaştmak amacı ile kullanılmadıkça insanı Allah'a götürür. Fakat özellikle Avrupa tarihinde ilimle uğraşanlarla zorba arasında meydana gelen yersiz çatışmalar yüzünden, maalesef, Batı iliminin metodu Rönesans hareketi ile böylesine yanlış bir doğrultuya sapmıştır. Bu çatışma, Batı düşüncesinin bütün metodları ile bütün düşünce tarzları üzerinde derin izler bırakmıştır. Bu çatışmanın düşmanca ve zehirli kalıntıları sadece kilise ve kilise düşüncesinin dayandığı kaynaklarla ilgili olmakla kalmamış tüm olarak din düşüncesine yönelik Avrupa düşüncesinin her ilim alanında geliştirdiği eserlere sinmiştir. Bu eserler ister metafizik felsefe ile ilgili olsun, isterse görunüşte din konusu ile ilgizsiz görünen pozitif ilmi araştırmalar alanında meydana getirilmiş olsun, hiç biri kendisini bu tutumdan kuraramamıştır.

Gerek metod ve gerekse veriler açısından Batı düşüncesinin öncelikle, belirttiğimiz genel düşünce ilkesinin düşmanlıkla zehirlenmiş bir tortu üzerine oturduğu anlaşılma bilmeliyiz ki, bu metod ve veriler İslam düşüncesine karşı daha şiddetli bir düşmanlık beslemektedir. Çünkü bu metod ve veriler İslam düşmanlığını özel bir amaç olarak benimsemiştir. Buna bağlı olarak Batı düşüncesi, kasıtlı planlar uyarınca İslâm inancını, İslâm düşüncesini, İslâm kavramlarını çeşitli vesileler ile bulandırmayan ve sonra da İslâm toplumunun özelliğini sağlayan ilkeleri yıkmanın çarelerini araştırır.

Bu yüzden İslâmiyetle ilgili araştırmalarda Batının bakış açısından ve araştırma verilerine güvenmek, teslimiyetçi bir gaflet olur. Bu yüzden, günümüzde içinde bulunduğuuz şartlar karşısında Batıdan almak zorunda olduğumuz pozitif bilimlerde bile aralarına felsefi bir yorum katılmış olabileceğini düşünerek ihtiyatlı olmamız gereklidir. Çünkü araya karıştırılan bu zararlı unsurlar genel olarak din düşüncesine ve özellikle İslâm düşüncesine kökten düşmandırlar. Ne kadar az olursa olsun, bu unsurlar saf İslâm pınarını zehirlemeye yetерlidir.

MÜSLÜMANIN MİLLİYETİ İNANCIDIR

İslâm, insanlığa değer ölçülerini ve bakış açılarının içiyüzü ile bu değer ölçülerinin ve bakış açılarının mahiyeti hakkında yeni bir düşunce tarzi getirdiği gibi insanlar arasındaki ilişki ve bağlantı konusu ile ilgili olarak da yeni bir düşunce tarzi getirmiştir.

İslâm, insanı Rabb'ine döndürmek, varlık ve hayat konusunda olduğu gibi değer ölçülerini kriterler alanında bu ortaksız otoriteyi yegâne egemenlik mercii edinmek, aynı zamanda bu otoritenin tasarrufu ile dünyaya gelinip yine O'na dönüleceği gerçeğine dayanarak insanlar arası ilişki ve münasebetlerde de bu otoriteyi tek dayanak olarak benimsetmek için gelmiştir. İslâm, insanlar arasında onları Allah'a bağlayan tek bir ilişki ve bağlantı gereklisi bulunduğu, bu bağ kalmayınca insanlar arasında sevgi ve yakınlık kalmayacağını belirtmek için gelmiştir. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— «Allah'a ve Ahiret gününe inanan bir cemaatin, babaları, çocukları, kardeşleri ve aşıretlerinin mensubu bile olsa, Allah'ı ve O'nun Resulünü düşman tutanlarla dosluk kurduğunu göremezsiniz.» (1)

Ortada bir tek Allah hizbi vardır, birden fazla olması söz konusu bile değildir. Diğer hiziplerin tümü, şeytan ve zorbaların (tağutların) hizipleridir. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor :

— «Müminler Allah yolunda kâfirler de zorba (tağut) uğrunda savaşırlar. Şeytanın yardımçıları ile savaşınız. Hiç şüphesiz, şeytanın tuzağı, hilesi zayıftır.» (2)

Allah'a ulaşırın yol tektir, diğer yolların hiç biri O'na ulaşırımaز. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor :

— «Bu benim dosdoğru yolumdur, ona uyunuz. Başka değişik yollara koyulmayınız. Çünkü onlar sizi Allah'ın yolundan ayırrı.» (3)

Ortada bir tek ilâhi nizam vardır. O da İslâm düzenidir. Diğer bütün sosyal düzenler cahiliye düzenleridir. Ulu Alla h(C.C.) şöyle buyurur :

— «Yoksa cahiliye egemenliği mi istiyorsunuz? Oysa ki, iyi düşünenlere göre Allah'ın egemenliğinden daha iyi kimin egemenlik olabilir?!» (4)

(1) Kur'an-ı Kerim/Mücadele suresi, 22.

(2) Kur'an-ı Kerim/Nisa suresi, 76.

(3) Kur'an-ı Kerim/En'am suresi, 153.

(4) Kur'an-ı Kerim/Maide suresi, 50.

Bunun gibi ortada bir tek şeriat vardır, o da Allah'ın şeriatıdır. Diğerleri bir takım keyfi arzulardır. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— «Biz sana her hususa cevap veren bir şeriat gösterdik, ona uy. Bilmeyenlerin keyfi arzularına uyma.» (1)

Ortada bir tek hak vardır, birden çok olması mümkün değildir. Onun dışında kalan her yol sapıkluktur. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— «Haktan sonra adaletten başka ne var ki? Niçin sapiyorsunuz?» (2)

Bunlar böyle olduğu gibi, ortada bir tek İslâm yurdu vardır. Müslüman devletinin kurulmuş bulunduğu, Allah'ın şeriatının içinde yürürlükte tutulduğu, O'nun koyduğu ceza sisteminin uygulandığı ve içinde Müslümanların biribirlerini yakın saydığı bir İslâm yurdu. Diğer yerler, Dar'ül-Harb' (savas alanı)dır. Müslümanın buralarla ilişkisi ya savaş veya ateş-kes sözleşmesine dayanan barıştır. Fakat oralar kesinlikle İslâm yurdu değildir, oraların halkı ile Müslümanlar arasında da bir yakınlık söz konusu değildir. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyurur :

— «İman ettikten sonra hicret edip malları ile carları ile Allah yolunda cihad edenler ve bu mücahidleri barındırıp destekleyenler, bu kimseler biribirlerinin yakınları, dostlardır. İman ettikten sonra hicret etmeyenlerle sizin aranızda hicret edinceye kadar hiç bir yakınlık ve dostluk bağı yoktur. Eğer böyle kimseler, aranızda barış antlaşması bulunmayan bir kavme karşı sizden yardım isterlerse onlara yardım etmeniz gereklidir. Hiç şüphesiz Allah islediklerinizi görür. Kâfirler biribirlerinin dostlarındırlar. Eğer siz biribirinizi desteklemezseniz yeryüzünde fitne ve büyük bir kargaşalık baş gösterir.

İman edip hicret ederek Allah yolunda cihad edenler, gerçekten mü'min olanlar burlardır. Onlar için mağfiret ve bol rızık vardır. Da-ha sonra iman edip hicret ederek onlarla birlikte cihad edenler de onlardandır.» (3)

İslâm, böyle eksiksiz bir vuzuh ve kesinlik getirmiştir. İslâm, insanı toprak ve çamur bağımlılığından, yine toprak ve çamur bağımlılığına dayalı olan et ve kan bağımlılığından kurtarak yüceltmeye gelmiştir. İlâhi şeriatın uygulandığı ve vatan ile vatandaşlar arasındaki bağın Allah'a bağlılıktan ibaret olarak bulunduğu yerden başka hiç bir yer Müslümanın yurdu değildir. «İslâm Yurdun»da «Müslüman Ümmet» arasında yegâne organik bağ olan inanç birliginden başka Müslümanın hiçbir milliyeti yoktur. Allah'a inanmaktan doğan ve Allah yolunda kendisi ile yakınları arasında bağlantı sağlayan akrabalıktan başka hiçbir akrabalık Müslüman için geçerli değildir.

Allah'a ulaştıran birinci derecedeki bağlantı kurulup bu yoldan kan yakınlığı inanç ilişkisi ile pekişmedikçe Müslümanın babası, ana-

(1) Kur'an-ı Kerim/Casiye suresi, 18.

(2) Kur'an-ı Kerim/Yunus suresi, 32.

(3) Kur'an-ı Kerim/Enfal suresi, 72 - 75.

sı, kardeşi, eşi ve aşiret mensupları ile akrabalığı bir mîna taşımaz. Ulu Allah (C.C.) söyle buyurur :

— «Ey insanlar, sizi tek insandan yaratmış olan, sonra da o tek insandan eşini meydana getirip daha sonra bu çiftten türettiği birçok kadın ve erkeği yervüzüne yayan Allah'dan korkunuz. Kan akrabalarınızla ilgili olarak hep birlikte istekleriniz için baş vurdüğünüz Allah'dan korkunuz.» (1)

Ana - baba İslâm düşmanlarının tarafında yer almadığı sürece, Müslüman olmayan ana - baba ile geleneksel minnabetleri devam etirmek sakıncalı değildir. Fakat ana - baba İslâm düşmanlarının tarafında yer alınca artık ne akrabalık ve ne de ilişki söz konusu olur. Ubeyy oğlu Abdullah'ın oğlu olan Abdullah (R.A.) bu konuda bize açık bir örnek vremektedir.

İbn-i Cerir, İbn-i Ziyad'a dayanan bir rivayet zinciri ile şöyle bildirmektedir. İbn-i Ziyad der ki: «Allah'ın Resülü bir gün Ubeyy oğlu Abdullah'ın oğlu Abdullah'ı yanına çağırarak ona söyle der: Görüyor musun, baban ne diyor? Abdullah da O'na «anam - babam yoluna feda olsun, ne diyor babam» diye sorar. Peygamberimiz O'na diyor ki, «eğer biz Medine'ye dönersek söz ve karar sahipleri, ayak takımını mutlaka kovacak» diye cevap verdi.

Abdullah O'na şu cevabı verir, «Vallahi babam doğru söylemiş. Sen ve Allah söz ve karar sahiplerisinz, o ise ayak takımından bir zavallıdır. Vallahi, bütün şehir halkı iyi bilir ki, sen Medine'ye geldiğinde benim kadar ana - babasına bağlı hiç bir kimse yoktu. Fakat şimdi Allah ve O'nun Resülü eğer babamın başını efendimize getirmekten razi olacaksa onu hemen getireyim» Peygamber'imiz Abdullah'a «hayır» diye buyurdu.

Onlar, Medineye girince Ubeyy oğlu Abdullah'ın oğlu Abdullah kılıçını çekerek evinin kapısında babasının karşısına dikkerek «eğer Medine'ye dönersek söz ve karar sahibi ayak takımını kovacak, diyen sen misin? Vallahi söz ve karar sahibi sen misin, yoksa Allah'ın Resülü müdür, şimdi kesinlikle göreceksin! Vallahi, Allah ve O'nun Resülü izin vermedikçe ne bu eve girebilir ve ne de gölgесine sığınabilirsin.»

Oğlunun bu tutumu üzerine babası «ey Hazreçliler, oğlum beni evine koymuyor. Ev Hazreçliler, oğlum beni evime girmekten alıkojuyor» diye bağırdı. Oğlu da ona «Vallahi Peygamber'in izni olmadıkça içeri giremezsin» diye cevap verdi. Bu durum üzerine evin önünde toplanan bazı kimseler Abdullah ile konuştular, fakat Abdullah onlara da «Allah ve O'nun Resülü izin vermedikçe içeriye giremez» diye cevap verdi.

Bunun üzerine Peygamber'imizden vararak olup - bitenleri O'na anlatılar. Peygamber'imiz onlara «gidin Abdullah'a deyin ki, babasının evine girmesine müsaade etsin» diye emir verdi. Adamlar Abdullah'a varıp durumu bildirince «Peygamber'imizden emir geldiğine göre şimdî içeri girebilir» dedi.

(1) Kur'an-ı Kerim/Nisa suresi, 2.

İnanç bağı kurulunca, aralarında kan ve soy akrabalığı bulunsun, bulunmasın, tüm mü'minler kardeşir. Ulu Allah (C.C.) bu ilkeyi «sadece mü'minler kardeşir» âyetinde kesin ve öncelik bildiren bir üslûb ile açıklamıştır. (1)

Yine Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— «İman ettikten sonra hicret edip Allah yolunda cihad edenler ve bu mücahidleri barındırıp destekleyenler, bu kimseler biribirlerinin yakınları, dostlarıdırilar.» (2)

Bu dostluk ve yakınlık bağı nesilden nesile geçerek kuvvetli bir sevgi, samimiyet, dostluk ve dayanışma bağı ile bu ümmetin ilk neslini sonuncusuna bağlar. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki :

— «Muhacirlerden önce Medine'yi yurd ve iman barınağı edinilenler, yurtlarına hicret edenleri severler. Muhacirlere verilen mallardan dolayı içlerinde bir ihtiyaç duygusu meydana gelmez. Mallarına düşünün olsalar bile yine de muhacirleri kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden kendini korursa, işte kurtuluşa erenler onlardır.

Onların arkasından gelenler de «ey Rabb'imiz! Bizi ve bizden önceki mü'minleri affeyle, müminlere karşı içimizde bir leke, bir çekenlik duygusu barındırma, ey Rabb'imiz, hiç şüphesiz sen esirgeyici sin, rahimsin.» (3)

Ulu Allah (C.C.) Müslümanlara daha önce geçmiş ve derin izler bırakmış olan Peygamberler kafilesini misal göstermektedir. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— «Nuh Rabb'ine seslenerek dedi ki: Ey Rabb'im! Oğlum ehlinden dendir. Senin vaadin de haktır. Sen hakimlerin hakimisin.

Ulu Allah ona buyurdu: Ya Nuh! O senin ehlinden değildir, o iyi amel işlememiştir. Hakkında bilgi sahibi olmadığı şeyi bana sorma. Sana cahillerden olmamanı tavsiye ederim.

Nuh dedi ki: Ey Rabb'im! Bilmediğim bir konuda soru sormakтан sana siğınırmı. Eğer beni başılamaz, bana merhamet etmezsen hüsranı uğrayanlardan olurum.» (4)

Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki :

— «Hani Rabb'i İbrahim'i bazı emir ve yasaklarla imtihan etti ve o da onların gereğini yerine getirdi. Allah, seni insanlara önder yapacağım, buyurdu. İbrahim, soyundan gelenlerden...» diye sordu. Allah ona, zalimler benim taahhüdüne nail olamazlar dedi.» (5)

Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki :

— «Hani İbrahim dedi ki: Ey Rabb'im! Bu beldeyi güvenli yap ve halkın从 Allah'a ve Ahiret gününe inananlara rızık olarak çeşitli meyveler ver. Allah şöyle buyurdu: Kâfir olana da az rızık verir, sonra

(1) Kur'an-ı Kerim/Hucurat suresi, 10.

(2) Kur'an-ı Kerim/Enfal suresi, 72.

(3) Kur'an-ı Kerim/Haşr suresi, 9-10.

(4) Kur'an-ı Kerim/Hud suresi, 45-47.

(5) Kur'an-ı Kerim/Bakara suresi, 124.

da onu cehennem azabı çekmeye zorlarım. Orası ne fena bir yerdir!» (1)

Hız. İbrahim (A.S.) sapık yolda ısrar ettiklerini görünce anasından ve babasından ayrılır. Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— «**Sizden ve Allah'ı bırakıp taptıklarınızdan ayrılip Allah'a dua ediyorum. Belki Allah'a yalvarmam sayesinde kötülerden olmam.»(2)**

Ulu Allah (C.C.) İbrahim'in ve kavminin güzel örnek olan yönlerini söyle açıklıyor :

— «**İbrahim'de ve yanındakilerde sizin hesabınıza iyi örnek vardır. Hani onlar kavimlerine dediler ki: Biz sizden ve Allah'ı bırakıp taptıklarınızdan uzağız. Sizi tanımıyoruz. Tek Allaha inanmadıkça sizin ile aramızda düşmanlık ve kin vardır.»(3)**

Eshab-i Kehf'i meydana getiren gençler grubu, sırf Allah'ın dinine uymak için ailelerinden, kavimlerinden ve vatanlarından ayrılip vatanlarında, aşıretleri ve aileleri içinde ona uygun bir zemin bulmakta sıkıntiya düşünce inançları ile birlikte Rabb'lerine sığınıyorlar :

— «**Biz sana onlar hakkında doğru bilgi veriyoruz. Bunlar Rabb'lerine inanmış bir grup geneti, biz de onlara çok hidayet vermişik. Ortaya çıkop «Rabb'imiz, göklerin ve yerin Rabb'idir. Ondan başka bir ilâha tapmayız, eğer taparsak o zaman saçma konuşmuş oluruz. Şu kavmimiz O'nun dışında ilâhilar edinmişler. Taptıkları hakkında açık bir delil getirseler ya! Allah'a yalan yere iftira eden kimseden kim daha zalm olabilir!» deyince kalblerine metanet verdik. İçlerinden birisi «onlardan ve onların Allah'ı bırakıp taptıkları putlardan ayrılnca mağaraya sığının. Rabb'iniz size rahmetinden pay verir ve içinde bulunduğunuz sıkıntıda size kolaylık verir.»(4)**

Aralarında inanç ayrılığı meydana çıkışınca Hz. Nuh ve Hz. Lut (selâm üzerlerine olsun) eşlerinden ayrılır. Ulu Allah şöyle buyuruyor :

— «**Allah kâfirlere Nuh'un eşi ile Lut'un eşini örnek verir. Her ikisi de iki iyi kulumuzun nikâhi altında bulunurken eşlerine hiyanet ettiler de onları kocaları Allah'ın hükmünden hiç bir şekilde kurtaramadı. O'nara «öbür girenlerle birlikte siz de cehenneme girin» denildi.»(5)**

Firavun'un eşi ise diğer yakadadır. Allah (C.C.) buyuruyor :

— «**Allah mü'minlere Firavun'un eşini örnek verir. Hani «Ya Rabbi! Bana kendi katında, Cennette bir ev yap. Beni Firavundan ve onun işlediklerinden kurtar, beni bu zalm kavimden kurtar» demişti.»(6)**

İşte böylece her türlü bağla ilgili örnekler ardarda sıralanıyor. Babalık bağı Hz. Nuh olayında, evlâthâk ve yurt bağı Hz. İbrahim ola-

(1) Kur'an-ı Kerim/Bakara suresi, 126.

(2) Kur'an-ı Kerim/Meryem suresi, 48.

(3) Kur'an-ı Kerim/Mumtehine suresi, 4.

(4) Kur'an-ı Kerim/Kehf suresi, 13 - 16.

(5) Kur'an-ı Kerim/Tahrim suresi, 10.

(6) Kur'an-ı Kerim/Tahrim suresi, 11.

yında aile, aşıret ve yurt bağları, hep birlikte Eshab-ı Kehf olayında eşlik bağı da Hz. Nuh, Lut ve Firavun olaylarında.

Yüce kafile bağların ve ilişkilerin gerçekliği ve ilgili düşüncesini bu ümmete gelinceye kadar devam ettirdi. Bu ümmet, öünde zengin bir örnek ve tecrübe birikimi bulur. Onlar da Allah tarafından mü'min ümmete gösterilen yolу devam ettirince inanç ayrılığı ortaya çıktıgı ve temel bağ çözüldüğü zaman aynı aşıret ve aynı ev halkı ikiye bölündü. Ulu Allah (C.C.) Mü'minlerin niteliği hakkında şöyledir buyuyor :

— «Allah'a ve Ahiret gününe inanan bir cemaatin, babaları, çocukları, kardeşleri ve aşıretlerinin mensubu bile olsa, Allah'ı ve O'nun Resülünü düşman tutanlarla dostluk kurduğunu göremezsin.

Allah bu kimselerin kalbine iman yazmış ve kendilerini katmadan bir rahmet ile گesteklemiştir. Onları, orada ebedi kalmak üzere altın dan ırmaklar akan Cennetlere koyar. Allah onlardan, onlar da Allah'ın hescutturlar. İşte Allah'ın hizbi burlardır, hey, hiç şüphesiz Allah'ın hizbi felâha ermiştir.» (1)

Hız. Muhammed (S.A.S.) ile amcası Ebu Leheb, yine amcazadesi Amr b. Hişam (Ebu Cehil) arasındaki bağ kopunca, muhacirler ev halkları ile akrabalarına karşı savaş açıp onlarla Bedir günü bilfiil çarpışınca, işte o zaman, inanç bağı muhacirler ile Medine Müslümanlarını biribirine bağlayarak onları aynı evin halkı ve kardeş haline getirdi. İnanç birliği sayesinde kabile, milliyet ve yurt tasasunu ortadan kalkarak Müslüman araplarla kardeşleri Bizans asıllı Suheyb (R.A.), Habeş asıllı Bilâl (R.A.) ve İran asıllı Selman (R.A.) arasında birlik ve kaynaşma meydana geldi.

Allah'ın Resülü (S.A.S.) onlara «bu çeşit asabiyetleri bırakın, çünkü onlar kokuşturucu kavramlardır» diye buyurdu. Yine onlara: «Asabiyet uğruna savaşan bizden değildir. Asabiyet uğruna ölen bizden değildir» diye buyurdu.

Böylece bu kokuşmuş kavramın fonksiyonu sona erdi, kan asabiyetinin fonksiyonu. Oldü o nara, milliyet narası. Silindi o leke, kavmiyet lekesi. Böylece insanlık, kan ve et kokusundan uzak, çamur ve toprak lekesinden siyrilmiş olarak yüce ufukların temiz havasını teneffüs etme imkânına kavuştu.

O günden beri hiç bir zaman Müslümanın yurdu belirli bir toprak parçası olmamıştır, onun yurdu «Dar-ül İslâm» olagelmiştir. Üzerinde inancının yürürlükte olduğu ve tek Allah'ın seriatının egemen olduğu yurt. Sinesine sığındığı, savunduğu, korunması uğruna ve sırrlarının gelişmesi için şehid olduğu yurt. Orası İslâmi din olarak kabul eden ve onun seriatını Şeriat edinen herkes için «Dar-ül İslâm»dır. Orası, aynı zamanda, Müslüman olmasa bile, İslâmiyeti sosyal düzen olarak tanıyan herkesin de vatanıdır. «Dar-ül İslâm»da yaşayan ehl-i kitab gibi.

(1) Kur'an-ı Kerim/Mucadele suresi, 22.

Gerek Müslüman'a göre ve gerekse antlaşmalı zimmi'ye göre İslâm'ın egemenliği altında bulunmayan ve üzerinde onun şeriatının yürürlükte olmadığı her toprak parçası «Dar-ül Harb»dır. Doğum yeri de olsa, kan ve soyca bağlı da olsa, Müslüman böyle bir toprak parçasına karşı savaşır.

İşte Peygamber'imiz (S.A.S.) bu şekilde, doğum yeri olduğu halde, ailesi, aşıreti, evi, sahabilerin geride bıraktıkları ev ve malları orada bulunduğu halde Mekke'ye karşı savaşmıştır. Bu şehir, İslâm'a boyun eğinceye ve içinde onun şeriatı yürürlüğe girinceye kadar ne kendisi ne de ümmeti için İslâm yurdu olmamıştır.

* *

İşte İslâm budur, yalnız bu. İslâm ne sadece bir sözdür ve ne İslâm yaftası takınan ve İslâm ünvanı taşıyan bir ülkede doğmak ve ne de ana-babası Müslüman olan bir ailenin soyca varisi olmaktadır. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor :

— «Hayır hayır, Rabb'in hakkı için, onlar seni aralarında doğan anlaşmazlıklarında hakem tutmadıkça, sonra da verdiğin hüküm karşısında hiç bir iç burukluğu duymadan tamamen teslim olmadıkça Mü'min olamazlar.» (1)

İşte İslâm sadece budur ve sırf böyle bir ülke İslâm yurdudur. Ne toprak ve milliyet taassubu. Ne soy ve akrabalık taassubu. Ne kabile ve aşiretçilik taassubu.

İslâm, bakışlarını semaya çevirebilsinler diye insanları toprak bağımlılıklarından kurtarmıştır. Onları kan kösteginden de kurtarmıştır, hayvanlara ait bir köstekten, yüceliklere yükselebilsinler diye.

Muslimanın özlemini çektiği ve yabancılarla karşı savunduğu vatan, bir toprak parçası değildir. Muslimanın benimsediği milliyet, herhangi bir egemenliğin milliyeti değildir. Muslimanın başına siğindiği ve dışarıya karşı savunduğu aşiret de kan akrabalığı değildir. Muslimanın iftihar duyup altında şehid olacağı bayrak, bir kavmin bayrağı değildir. Muslimanın sevinç duyacağı ve karşılığında Allah'a şükredeceği zafer, herhangi bir ordu galibiyeti değildir. Onun zaferi Allah'ın tarif ettiği gibisidir :

— «Allah'ın zaferi ve fethi gelip de insanların bölük bölük Allah'ın dinine girdiğini görünce hamdederek Rabb'ini tesbih et, hiç şüphesiz O tevbelerin kabul edicisidir.» (2)

Bu zafer, başka sancaklar altında değil, inanç sancağı altında kazanılan zaferdir. Başka amaçlar uğruna değil, Allah'ın dininin, O'nun şeriatının zaferi için girişilen bir cihadır. Başka bir yurd için değil, belirtilen şartları taşıyan «İslâm Yurdu» korunması uğruna verilen bir cihad. Ne ganimet ve ne şöhret için. Ne belirli bir toprağı ve ne de bir kavmi korumak için. Ne aile ve çocuk savunması için. Yalnız onları Allah'ın dinine karşı belirecek bir fitneye karşı korumak için.

(1) Kur'an-ı Kerim/Nisa suresi, 65.

(2) Kur'an-ı Kerim/Nasr suresi

Rivayet edildiğine göre Ebu Musa (R.A.) şöyle der :

— «Peygamber’imize (S.A.S.) «kahramanlık uğruna mı yoksa asabyet uğruna mı yoksa gösteriş uğruna savaşan kimse mi şehid olur» diye sordular. Peygamber’imiz şu cevabı verdi; «Sadece Allah’ın sözü yüce olsun diye savaşan kimse Allah yolundadır.»

Sadece bu durumda şehid olunur, yoksa tek amaç olan Allah’dan başka herhangi bir amaç uğruna girişilen savaşta öлerek değil.

Müslümana inancı yüzünden savaş açılan, dinin alakoyduğu, şeriatın uygulanmasına engel olunan her yer «Dar-ül Harb»dır. İsterse ailesi, aşireti, kavmi, malı ve ticaret müessesesini orada bulunsun. Bu na karşılık inancının geçerli olduğu, şeriatının yürürlükte tutulduğu her yer «İslâm Yurdu»dur. Ailesi, aşireti, kavmi orada oturmasa ve ticari müessesesini orada bulunmama bile.

Vatan, inancın, hayat tarzının ve Allah’dan gelen şeriatın egemen olduğu bir yurtturdur. «İnsan»a yaraşan vatanın mânası budur. Milliyet, inanç ve hayat tarzıdır. İnsanlara yaraşan bağ ve birleşme gerekçesi budur.

Aşiret, kabile, kavim, milliyet, renk ve toprak asabiyeti, basit ve geri kalmışık alâmeti olan bir asabiyettir. İnsanlığın manevî çokunktü dönemlerinde tanıldığı bir cahiliye taassubudur. Bu tiksindirici ve iğrenç niteliğinden dolayı Peygamber’imiz (S.A.S.) onu «kokmuş» diye wasiflendirmiştir.

Yahudiler kavim ve milliyet olarak Allah’ın halkı olduklarını ileri sürünce Ulu Allah bu iddialarını reddederek birbiri peşi sıra gelip geçen nesillere, kavim, milliyet ve yurt farklılıklarına rağmen değer ölçüyü olarak sadece imanı göstermiştir. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— «Yahudiler ve Hristiyanlar, «ya Yahudi veya Hristiyan olunuz ki ancak hidayete eresiniz» derler. Onlara de ki, «tersine, din, dosdoğru yol olan İbrahim’İN dinidir. O müşriklerden değildi.»

Ey mü’minler, «Allah’A; bize indirilene; İbrahim’E, İsmail’E, İshak’A, Yakub’A ve Yakub’un soyundan gelen Peygamberlere indirilene ve Musa’ya, İsa’ya verilene ve Allah tarafından peygamberlere verilenlere inanıyoruz. Peygamberlerin hiç birini diğerinden ayrı tutmayız, biz O’na teslim olmuşuz» deyiniz.

Eğer ehli kitab (Yahudiler ve Hristiyanlar) sizin gibi inanırlar- sa kesinlikle hidayete ermişlerdir. Eğer yüz çevirirlerse, onlar mutlaka kötü yoldadırlar. Hiç şüphesiz Allah onların haklarından gelecektir. O iştiraci ve bilicidir. Bu Allah’IN verdiği renktir, kim Allah’dan dâha iyi renk verebilir. Biz O’nun kulları olduğumuza inanmışız.» (1)

Gerçekten Allah tarafından seçilmiş halka gelince o, milliyet, kavim, renk ve yurt ayrılığına rağmen Allah’IN sancağı altında biraraya gelen Müslüman ümmettir. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— «İnsanlar için ortaya çıkarılmış hayatı bir ümmetsiniz. İyiyi emreder, kötüülükten ahkor ve Allah’A inamrsınız.» (2)

(1) Kur'an-ı Kerim/Bakara suresi, 135 - 138.

(2) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran suresi, 110.

Dilimlerinden birinin başında arap asıllı Ebu Bekr'in, öbüürünün başında Habeş asıllı Bilâl'in, diğerinin önünde Bizans asıllı Suheyb'in, bir başkasının önünde İran asıllı Selman'ın ve diğer değerli kardeşlerinin bulunduğu ve birbiri peşi sıra gelen nesiller boyunca bu parlak uygulamayı devam ettiren bir ümmet bu. Orada milliyet, inanç; vatan «Dar-ül İslâm (İslâm Yurdu)»; egemen güç, sadece Allah ve temel yasa da sîrf Kur'andır.

* *

Yurt, milliyet ve akrabalık hakkında, Allah yoluna çağırılanların gönlüllerine böylesine yüce bir düşüncenin egemen olması gereklidir. Bu düşünce o kadar vazih olmalıdır ki, içine hiç bir yabancı Cahiliye unsuru karışmamalı, ona hiç bir gizli şirk çeşidi sızmamalıdır. Ne toprak şirk, ne milliyet şirk, ne kavmiyet şirk, ne soy şirk ve ne de basit yakın akrabalık menfaatleri şirk. Bunların tümünü Ulu Allah terazinin bir kefesine koyarak aynı ayette açıklamakta ve iman ile onun gereklerini de öbür kefeye koyarak tercih hakkını insanlara bırakmaktadır. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyurur :

— «De ki: Eğer babalarınız, çocuklarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz, kazandığınız mallar, bozulmasından korktuğunuz ticaret piyasası ve hoşunuza giden evler sizin için Allah'dan, O'nun Resulünden ve O'nun yolunda cihad etmekten daha sevgili ise Allah'ın sizin ile ilgili hükmünün gerçekleşmesini bekleyiniz. Allah fasiklar güruhuna hidayet vermez.» (1)

Bunun gibi, Allah yoluna dâvet edenlerin kalblerinde cahiliyenin ve İslâmın gerçek vasfi, İslâm yurdu ile harp yurdunun niteliği konusunda bir takım sathi şüpheler ve yanılıqlar bulunmamalıdır. Onların düşüncelerine ve kesin inançlarına bu noktalardan çok sızmalar olabilir. Allah'ın egemenliğini tanımayan ve O'nun şeriatının uygulanmadığı hiç bir yerde İslâm yoktur. Yaşama tarzı ile ve hukuk sistemi ile İslâmın yürürlükte olduğu yer dışında hiç bir yer İslâm Yurdu değildir. İmanın ötesinde sîrf küfür vardır. İslâmın ötesindeki her şey cahiliyedir. Haktan sonra dalâletten başka bir şey yoktur.

(1) Kur'an-ı Kerim/Tevbe suresi, 24.

UZUN VADELİ BİR İNTİKAL DEVRESİ

Ortada önem önceliğine sahip bir gerçek var. Gerek inananlara ve gerekse inanmayanlara İslâmi takdim ederken bu gerçeğin vicdanlarımıza vuzuha kavuşması gereklidir. Bu gerçek İslâmın kendi özelliğinden ileri gelmekte, onun tarihinden kaynaklanmaktadır.

İslâm kâinat ve hayat ile ilgili bağımsız bir düşüncedir. Belirgin özellikleri olan sistemli, bütünlük karakteri taşıyan bir düşünce. Bu yüzden ondan, tüm dayanak ve ilişkileri ile bağımsız, kendi kendine yeterli bir genel hayat metodu meydana gelir, onun üzerinde, belirli özellikler taşıyan bir sosyal düzen oturur.

Bu düşünce, eski-yeni bütün cahiliye düşünceleri ile kökten çelişir. Bu düşüncelerle, görünüşte kalan ve bazı yönlerle ilgili olarak detaylarda kimi ortak noktaları olabilir. Fakat söz konusu detayların da yandığı temel ilkeler, insanlığın tanıldığı diğer benzerlerindenbam-başkadır.

İslâmın ilk görevi bu düşünceye uygun, onu pratik bir biçimde temsil eden insanca bir hayat tarzı geliştirmek ve yeryüzünde Allah'ın seçtiği yaşama tarzına uygun bir sosyal düzen kurmaktır. Zaten Ulu Allah (C.C.) şu Müslüman ümmeti böyle bir dönemin örneği olsun ve ona dayansın diye ortaya çıkarmıştır. Ulu Allah (C.C.) buyurur :

— «Sizler insanlar için ortaya çıkarılmış hayırlı bir ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülüğü yasaklar ve Allah'a inanırsınız.» (1)

Yine Ulu Allah (C.C.) bu ümmeti tanıtırken şöyle buyuruyor :

— «O kimseler ki, onları yeryüzünde yerleştirirsek namazı dosdoğru kilar, zekât verirler, iyiyi emrederek kötülüğü yasak ederler.» (2)

İslâmın görevi, yeryüzünde egemen olan cahiliye düşünceleri ile uzlaşmak, her yerde yürürlükte olan cahiliye uygulamaları ile bağdaşmak değildir. Bu onun ilk geldiği gün görevi olmamıştır. Bu günde yanında misyonu bu olmayacağıktır. Cahiliye, yine aynı cahiliyedir. Cahiliye, sîrf Allah'a kul olma ilkesinden ve Allah'ın buyurduğu yaşama tarzından ayrılarak ilâhi kaynak dışında başka bir kaynağa dayanarak sosyal düzenler, şeriatler, hukuk sistemleri, adetler, gelenekler ve değer ölçüleri ortaya çıkarmaktır. İslâm da aynı İslâmdir. Görevi de insanları cahiliyeden çıkarıp İslâma eristemektir.

(1) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran sûresi, 110

(2) Kur'an-ı Kerim/Hacc sûresi, 41

Cahiliye, Allah'ın izin vermemiş olduğu şekilde bir takım insanların geri kalan diğerleri adına kanun koyarak insanın insana kul edilmesidir. Söz konusu kanun koyma ne şekilde olursa olsun fark etmez. İslâm da insanların düşüncelerini, inançlarını, şeriatlerini, hukuk sistemlerini, değer ölçülerini sîrf Allah'a dayandırıp kula kulluktan kurtularak sîrf Allah'a kul olmaktadır.

İslâmın özelliğinden yeryüzündeki misyonundan sözülen bu gerçek, gerek O'na inananlara ve gerekse inanmayanlara iletmemiz gereken gerektir.

İslâm gerek düşünce açısından ve gerekse bu düşünceye dayanan uygulama bakımından cahiliye ile ortaklaşa çözümlere girişmeyi kabul etmez. Ya İslâm, ya cahiliye. Ortada İslâmın kabul edip hoşnutlukla karşılaşacağı, yarısı İslâm, yarısı cahiliye olan bir başka durum yoktur. Hakkın tek olup birden çok olamayacağı, hakkın dışında kalan her şeyin sapıklık olduğularındaki İslâm görüşü açıklıktır. Bunların biribirine karıştırılması, biribirine kaynaştırılması mümkün değildir. Ya Allah'ın seriati, ya nefislerin arzuları. Bu konudaki ayetlerin sayısı gayet kabariktır. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— «Ve onların arasında Allah'ın indirdiğine dayanarak hükm ver onların keyfi arzularına uyma. Allah'ın sana indirdiklerinin bir kısmından seni alakoymalarından sakın.» (1)

Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki :

— ...«Bunun için onları hakkı dâvet et. Aldığın emir uyarınca dosdoğru ol ve onların nefislerinin arzularına uyma.» (2)

Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— «Eğer onlar senin davetine uymazlarsa bilesin ki; onlar, nefislerinin arzularına uyuyorlar. Allah'dan gelen bir delile dayanmaksızın nefsinin arzusuna uyan kimseden daha sapık kim olabilir?! Hiç şüphesiz, Allah zalimlere hidayet vermez.» (3)

Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— «Sonra seni emrimizden meydana gelen bir şeriat üzere görevlendirdik, ona uy. Sakın bilmeyenlerin keyfi arzularına uyma. Onlar seni Allah'ın azabından hiç bir şekilde kurtaramazlar. Zalimler birbirlerinin dostlardır. Allah da takva sahiplerinin koruyucusudur.» (4)

Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— «Onlar acaba cahiliyenin egemenliğini mi istiyorlar? Anlayışlı kimselere göre, Allah'ın hakimiyetinden daha iyi kiminki olabilir?!» (5)

Bunlar, tıbüncüsü olmayan iki şıktırlar. Ya Allah'ın ve O'nun Reşûlünün çağrısına uymak veya nefsin arzularına uymak. Ya Allah'ın egemenliği veya cahiliyenin egemenliği. Ya Allah'ın indirdiğini tüm olarak uygulamak veya Allah'ın indirdiğine kulak asmamak. Ulu Al-

(1) Kur'an-ı Kerim/Maide sûresi, 49

(2) Kur'an-ı Kerim/Sûra sûresi, 15

(3) Kur'an-ı Kerim/Kasas sûresi, 50

(4) Kur'an-ı Kerim/Cariye sûresi, 18

(5) Kur'an-ı Kerim/Maide sûresi, 50

lah'in bu kesin, açık ve te'kidli açıklamalarından sonra artık tartışmaya, tereddüt etmeye yer yoktur.

* *

Buna göre İslâm'ın görevi, cahiliyenin elinden insanlık önderliğini alarak bu önderliği kendine has, bağımsız karakterli ve köklü özelliklere sahip olan metodu uyarınca üstlenmektr. Bu önderlikle insanlık hesabına hayır ve kolaylık amaçlayarak. İnsanlığı yeniden, yaratıcısına döndürmenin sağlayacağı hayır ile insanların davranışları ile içinde yaşadıkları kâinatın hareketi arasında uyum sağlamaktan doğacak kolaylık. Ayrıca insanlığı keyfi arzuların baskısından kurtarıp Allah'ın onlar hesabına dilemiş olduğu onurlu düzeye yükseltmelerini amaçlayarak. Başka bir ifade ile İbni Amir'in (R.A.) İran Orduları başkomutanına verdiği şu cevaptaki hedefleri gerçekleştirecek :

— «Dilediklerini kula kulluktan kurtarıp surf Allah'a kul olma şerefine ulaşmak için, dünya sıkıntısından çıkarıp Ahiret rahatlığına kavusturmak için ve batıl dinlerin zulmünden kurtarıp İslâm'ın adaletine ulaşmak için bizi Allah görevlendirdi.»

İslâmiyet günümüzün düşunce sistemlerinde, siyasi rejimlerinde, sosyal kurumlarında, adetlerinde ve kültürlerinde beliren nefsi arzuları pohpolamak için gelmemiştir. Bu nefsi arzular ister İslâmın ilk geldiği günlere ait olsun veya gerek doğuda ve gerek batıdaki şekilleri ile zamanımızda insanlığı kuşatmış olan örnekleri ile ortaya çıksın farketmez. İslâm bunların tümünü büsbütin yürürlükten kaldırarak, onları kesinlikle geçersiz kılarak insanların hayatını kendine has ilkeleri uyarınca yeniden kurmak için gelmiştir. O, yepenyi bir hayat tarzı geliştirmek için, tamamen özünden kaynaklanan bir hayat tarzı geliştirmek için ve kendi eksenine kesinlikle bağlı bir hayat tarzı kurmak için gelmiştir.

Bu hayatın tarzının bazı detayları, insanların içinde yaşamakta olduğu cahiliye hayatının bazı detaylarına benzeyebilir. Detaylarda görülen bu benzerlik görünüşte, eksik ve sadece tesadüfe dayanan bir benzerliktir. Ağacın kökü tamamen değişiktir. Ağaçlardan biri Allah'ın hikmetinin bakımı altında iken öbürü insanların keyfi arzularının kontrolü altındadır. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— «İyi toprak Allah'ın izni ile bitkisini verir. Buna karşılık kırıcı yer, ancak faydasız bitki verebilir.»

Bu cahiliye eskiden olduğu gibi şimdî de aynı şekilde pistir. Görünüş ve biçim itibarı ile pisliği değişiktir, ama kökü ve kaynağı bakımından aynıdır. Bu kök ve kaynak acımasız cahillerin keyfi arzusudur.

Cahillik ve kinlerini aşamayan; aralarındaki bir takım fertlerin veya sınıflarının yahut milletlerinin veya hatta ırklarının tek tarafından menfaatlerini adaletten, haktan ve hayırдан üstün görenlerin şahsi arzusu. Bu arzunun saltanatı, Allah'ın şeriatı gelip de bunların tümünü yürürlükten kaldırarak tüm insanlık için, beser cehaleti tarafından lekelemeyen, bir takım sivrilmiş kişilerin arzusu tarafından

kirletilemeyen ve sadece bir kısım insanların yararını gözetmeyen bir şeriat ortaya koyuncaya kadar sürer.

Allah'ın buyruğuna dayanan hayat tarzı ile insanlar tarafından ortaya çıkarılan hayat tarzları arasındaki temel ayrılık bu noktada olduğu için bunların ikisinin aynı sosyal düzende yanyana gelmesi, aynı uygulamada bağıdaştırılmaları veya birinin yarısı ile diğerinin öbür yarısının biraraya getirilerek uzlaştırılması imkânsızdır. Ulu Allah nasıl ortak koşulmasını kabul etmezse, aynı şekilde yaşama tarzının yanında başka bir hayat tarzı da kabul etmez. Bu iki durum, biribisinin aynısıdır. Çünkü açıkça bellidir ki beriki ne ise öteki de odur. İslâmi insanlara sunarken kekelememek için, dilimizin dolaşmaması için, karşımızdakileri kuşkuya düşürmemek için ve İslâma sığındıkları takdirde hayat tarzlarında köklü bir değişiklik olacağına inandırmadan yakalarını bırakmamak için bu gerçegin vicdanlarımızda son derece açık bir şekilde belirmesi gerekdir. İnsanlar inanmalı ki, İslâma sığınınca o hayatla ilgili düşüncelerini tüm olarak değiştirecektir. İçinde yoğunlukları pratik uygulamayı da değiştirecektir. İslâm bunu, kiyas kabul etmez derecede daha hâyrî olanını vererek değiştirecektir. Düşünce ve pratiklerinin seviyesini insanca bir hayat tarzının seviyesine mümkün olan en kısa sürede çıkararak düzelticektir. İçinde yuvarlandıkları cahiliye pratiğinden geriye hiç bir sey bırakmayacaktır. İslâmi sosyal düzeninkilere benzeyen bazı detaylar müstesna. Hatta bu detaylar bile şimdiki benzerlerinin tipkisi olmayacağındır. Çünkü söz konusu detaylar, şimdi bağlı oldukları kirli ve verimsiz cahiliye kökünden açık bir şekilde ayrı olan büyük bir köke bağlı olacaklardır. Bununla birlikte, İslâm, insanların pozitif ilimler alanındaki hiç bir kazançlarını elliinden almayıacak, tersine bu gelişmeyi güçlü bir şekilde ileri hedeflere doğru sürdüricektir.

Öyleki İslâmin, çeşitli isim, yafta ve bayraklar altında ortalıkta bâliren kul düzmesi siyasi rejimlerden herhangi birinin benzeri olmadığı gibi yine kul düzmesi bir sosyal doktrin olmadığını, onun sadece İslâm olduğunu kavrayıncaya kadar insanların yakalarını bırakmamalıyız. Bağımsız şahsiyeti ile, bağımsız düşüncenе sistemi ile, bağımsız uygulaması ile sadece İslâm olduğunu kavrayıncaya kadar ortaya koyacağım uygulama aracılığı ile insanlığa hayal ettiğimizden bile daha parlak bir hayır sağlayacak olan İslâm. Doğrudan doğruya Allah'ın katından kaynaklanan, yüce, temiz, uyumlu ve alımlı olan İslâm.

İslâmin hakikatini bu şekilde anladığımız zaman böyle bir anlayış bizi İslâmi takdim ederken insanlara güven, anlayış, merhamet ve güçlülük içinde hitap etmemizi sağlayacaktır. Takdim ettiğimiz düşüncenin hak, insanların uyguladıkları düzenin de batıl olduğunu kesin bir şekilde bilmenin sağlayacağı güven. İnsanların kötü durumda olduğunu görüp onları hangi yoldan saadete kavuşturmanın mümkün olduğunu bilmekten doğan anlayış. İnsanların sapık

yolda olduğunu görüp başka türlü olmayan hidayetin nerede olduğunu bilmekten ileri gelen merhamet.

Şirin görünmek için İslâmi onlara asla olduğundan başka türlü gösteremeyeceğiz. Onların sapık ihtiras ve düşüncelerini pohpohlama-yacağız. Onlara karşı son derece açık sözlü olacak ve şöyle diyecəğiz :

İçinde yaşadığınız durum pistir, Allah sizi temizlemek, arıtmak istiyor. Yaşadığınız hayat tarzi bayağıdır, Allah sizi yüceltmek istiyor. Aci, sıkıntı ve boşluk içindesiniz. Allah sizi sıkıntıdan kurtarmak, size merhamet etmek ve sizi saadete kavuşturmak istiyor. İslâm, düşüncelerinizi, uygulamalarınızı ve değer ölçülerinizi değiştirek, yaşadığınız hayat tarzını kendi kendinize reddetmenize sebep olacak bir hayat tarzına yüceltmek istiyor, sizi. Sizi günümüzde Doğu - Batıda gördüğünüz uygulamaları kendi kendinize küçümsetecek bir duruma getirmek istiyor. Sizleri, yeryüzünde yürürlükte olan bütün değer ölçülerinden tiksindirecek yeni değer ölçülerine kavuşturmak istiyor. Sizin ve bu dinin düşmanları bu hayat tarzı ortaya çıkmasın diye, bu dinin buyurdukları hayat içinde uygulanıp canlı bir örneğe kavuşmasın diye onun karşısında cephe kurdukları için İslâma dayanan pratik hayat tarzını göremiyorsanzı da bizler Kur'anımız, şeriatımız, tarihimiz ve geleceğine hiç şüphemiz olmayan istikbale ait canlı tasavvurumuz sayesinde onu vicdanımıza yansımış olarak görüyoruz.

* * *

İslâmi takdim ederken insanlara böyle seslenmemiz gereklidir. Çünkü gerçek budur. Ayrıca gerek Arap yarımadasında, gerek İran'da, gerek Bizans diyarında, gerekse insanlara hitab edilen herhangi bir başka yerde İslâm, ilk ortaya çıkışında karşısındakilere böyle seslenmiştir.

Onlara hasta gözü ile bakmıştır. Çünkü gerçek buydu. Onlara sevgi ve cana yakınlık telkin eden bir dille seslenmiştir. Çünkü bu tutum, onun tabiatında bulunan bir gerçekti. Kuşkuya, yanlış anlamağa meydan vermeyen bir açık sözlülüklelarına çıkmıştır. Çünkü onun yolu budur.

Hiç bir zaman onlara «hayat tarzinize, uygulamalarınıza, düşüncelerinize ve değer ölçülerinize, bazı ufak tadilâtlar dışında, karışılmayacak, veya «İslâm sizin düzeninizin ve içinde bulunduğuınız uygulamanın bir benzeridir» dememiştir. İçimizden bazı kimselerin İslâmi insanlara takdim ederken söylediğii gibi! Bunlar, İslâmi bazan «İslâm Demokrasisi» yaftası altında, kimi zaman «İslâm sosyalizmi» unvanı altında, bazan da yaşadıkları alemin ekonomik uygulamalarının, siyasi ve hukuki durumunun, ufak - tefek bazı değişiklikler ile İslâma uygun hale geleceğini ileri sürekler İslâmi tanıtma kalkışıyorlar. Daha bunlar gibi, ne göz boyama, şirin görünme ve ihtirasları pohpohlama girişimleri!

Hayır hayır, durum gerçekten bambaşkadır. Yeryüzünün her tarafını sarmış olan cahiliyeden çıkip İslâma girmek geniş çaplı ve

uzun vadeli bir geçiştir. İslâma dayalı hayat tarzı da, eskisi ile yenisini ile, cahiliyenin hayat tarzına taban tabana zittir. İnsanlık pençesinde kıvrandığı bu sıkıntından, bunalımdan düzenin ve uygulamaların detaylarında kalacak ufak - tefek değişikliklerle kurtulamaz. İnsanlığı bu durumdan ancak uzun vadeli ve geniş çaplı bir geçiş, bir dönüşüm kurtarabilir. Yaratılmışların uydurduğu yaşama tarzlarından Yaratın'ın buyurduğu hayat tarzına geçiş. İnsan düzmesi üzerinden insanların Rabb'i olan Allah'ın düzenine geçiş. Kulların egenliğinden kulların Rabb'inin egemenliğine geçiş.

İşte gerçek budur. Bunun gibi bir başka gerçek de bunları yüksek sesle ve açık söylememiz, karşımızdakileri kuşku ve belirsizlik içinde bırakmamamızdır.

İnsanlar bu teklifimizi, önceleri hoşnutsuzlukla karşılayabilirler. Ondan 'ürküp kaçabilirlər. Fakat unutmayalım ki; insanlar ilk defa İslâm çağrısı ile karşılaşlıklarında da ondan hoşlanmamışlar, ondan türküp kaçmışlardır. Peygamber'imizin, (S.A.S.) düşüncelerini kücümsemesi, putlarını kinaması, uygulamalarını beğenmemesi, gelenek ve âdetlerine uymaması, kendisi ve yanında bulunan bir avuç Müslüman için cahiliyenin değer ölçülerile geleneklerinden başka değer ölçüler, gelenekler ve uygulamalar edinmesi onların ağısına gitmiştir.

Sonra ne oldu? İlk zamanlarda hoşlarına gitmemiş olan, Kur'an-ı Kerim'in ifadesi ile kendisinden «aslandan kaçan yaban eşekleri gibi» türküp kaçtıkları; ellerindeki her kuvvete ve her hileyeye başvurarak karşısında direnerek savaşıkları Mekke'deki güçsüz döneminde bağlılarına işkence ettilerleri ve Medine'ye hicret edip kuvvetlenince; olanca güçleriyle üzerine çüllendikleri hakka sığınivediler! (1)

Bu davet ilk günlerinde bu günükinden daha güçlü ve daha avantajlı değildi. O cahiliye tarafından reddedilen bir meçhuldü. İtibar ve yetki sahiplerince koğulmuş olarak Mekke vadisine sıkıştırılmıştı. O günün tüm dünyasına yabancı idi. İlke ve amaçlarını tümü ile reddeden dünya çapında büyük imparatorluklar tarafından kuşatılmıştı.

Buna rağmen bugün olduğu gibi ve yarın olacağı gibi güçlü id. Gerçek gücüluğun unsurları bu inancın kendi özelliğinde saklıdır. Bu yüzden o, en kötü şartlar ve şiddetli zorluklar altında bile fonksiyonunu icra edebilir. Bu güç, onun dayandığı açık ve yalın gerçekte, berseriyet ekonomik açıdan, sosyal bakımından, ilim ve düşünce alanında hangi gelişme düzeyinde bulunursa bulunsun, insanlığı ilerleme yolunda yüksek düzeye çıkarmayı üstlenebilecek bir ruha sahip olmasında saklıdır. Onun bu gücü, aynı zamanda tüm kuvvetleri ile cahiliyenin karşısına dikilmişken ilkelerinin bir harfini bile feda etmeye yanaşmamasında, cahiliye ihtiraslarını pohpohlamamasında, ona şirin görünmeye kalkışmamasında; hayır, rahmet ve bereket olduğunu açıklayarak doğruya yüksek sesle haykırmamasında beliren açık sözlüğünden ileri gelmektedir.

İnsanları yaratan Allah, hiç şüphesiz, onların yapısını, kalbleri-

(1) Kur'an-ı Kerim/Müdessim suresi, 50-51'den mülhem.

ne giriş yollarını ve kekelemeden, dolambaçlı sözlere siğınmadan, cəsaret ve açık sözlülükle gerçeği haykırınca insanların onu nasıl karışlayacağını bilir.

İnsan nefsi bir hayat tarzından diğer birine geçmeye yatkındır. Bu ona, çoğu zaman, detaylarda değişikliklere katlanmaktan daha kolay gelir. Bir hayat tarzından diğerine topyekün bir şekilde geçmek detay değişikliğinden daha yüce, daha olgun ve daha temiz bir harketdir, yalnız insan ruhu bu geçişin mantığa uygun gerekçelerini kendinde bulmalıdır. Peki, İslâm diğerlerinden farkı ufak - tefek bazı değişikliklerden ibaret olarak bilinince cahiliye düzenini bırakıp İslâm düzene geçmenin ne gerekçesi olabilir? Tersine alışılmış düzende kalmak, akla daha yakın gelir. Çünkü o, en azından, yürüyen bir düzendir, düzeltilmesi, yer yer değişikliklere uğratılması mümkünüdür. Bir çok özellikleri yönünden eski dönemin bir benzeri olduktan sonra, alışmış düzeni ortadan kaldırip yürürlükte olmayan, uygulanmamış bir düzene geçmek zorunluğu duyulmaz.

* *

Bunun gibi, İslâmi insanlara takdim ederken onun hakkında konuşan öylelerini görüyoruz ki, onlar sanki itham altında imiş de onun üzerinden bu ithamları gidermeye çalışıyorlar. Savunma üslûblarından biri söyledir: Modern sosyal düzenler İslâmda benzerini kınadıkları şu kusurları işlemektedirler. Oysa İslâm, bin dört yüz yıl geçmiş olmasına rağmen bu konularda çağdaş uygarlığın yaptıklarından başka bir şey yapmış değildir!

Ne kadar zavallı, ne kadar iğrenç bir savunma!

İslâm, cahiliye düzenlerini ve bunlardan kaynaklanan çarpık tassarrufları gerekçe olarak kullanmaz. Bir çoklarının gözlerini kamaştıran ve ruhlarını hezimete uğratan bu «uygarlıklar» aslında birer Cahiliye döneminin başka bir şey değildirler. Onlar İslâmla mukayese edilince gülünç, basit ve seviyesiz düzenlerdir. Bu düzende yaşayanların durumunun, «İslâm Yurdu» veya «İslâm Alemi» denen tilkelerin mensuplarından daha iyi olmasına baktırılmalıdır. Çünkü beriker, Müslüman oldukları için değil, İslâm'dan ayrıldıkları için bu kötü duruma düşmüştürler.

İslâmın insanlara karşı kendini açıklayan açık sözlü beyanı şudur: İslâm, çağdaş düzenlerden kıyas kabul etmez derecede hayırlıdır. O bu düzenleri onaylamak için değil, onları değiştirmek için gelmiştir. O insanlığı onların bataklığından çekip çıkarmaya gelmiştir, yoksa «uygarlık» kılığına bürünmiş olan bu bataklık içindeki debelemelerini alkışlamaya değil.

İslâm ile bir kısım mevcut düzenler arasında, İslâmla kimi mevcut doktrinler arasında ve yine İslâm ile kimi modalasmış düşünceler arasında benzerlik arayacak şekilde bir aşağılık duygusuna kapılmayalım. Biz bu düzenleri Doğu'da da Batı'da da reddediyoruz. Onları tümü ile reddediyoruz, çünkü İslâmın insanlığı yükseltmek istediği seviyeye göre bunların tümü geri ve hastalıklı düzenlerdir.

İşte biz insanlara bu gerçekleri duyurduğumuz zaman ve onlara

İslâmin cihana şamil inanç sistemini takdim ettiğimiz zaman fitri yapılarının derinliklerinde bir düşünceden diğer düşünceye, bir uygulamadan diğer uygulamaya geçmeyi gerektirecek gerekçeler bulurlar. Buna karşılık onlara söyle söylersek inandırıcı olamayız: Fiilen yürürlükte olan düzeninizi bırakın da mevcut düzeninizde çok az değişiklikler yapacak olan uygulanmamış başka bir düzene gelin. Bunun delili de sudur. Şu su konularda siz de tipki onun gibi davranışınız olsunuz. O sizi, geleneklerinizde, uygulamalarınızda ve arzularınızdaki ufak - tefek değişikliklerden başkasına zorlamıyor. Bu alanlarda da asıl düşkünlüğün olduğunuz hususlar size kalacak, mevcut düzeninize ga-yet hafif bir şekilde söyle bir dokunacak o kadar!

Bu tutum her ne kadar kolay görünüyorsa da özü itibarı ile hoş değildir, ayrıca doğru da değildir. Doğrusu odur ki, İslâm, şeriatları ve hukuk sistemlerini olduğu kadar düzen ve uygulamaları, düzen ve uygulamaları olduğu kadar düşünce ve duyguları da insanlığın içinde yaşadığı cahiliye yapısı ile hiç bir ilgisi kalmayacak şekilde köklü olarak değiştirir. Onları gerek ana hatlarda ve gerekse detaylarda kula kuluktan kurtarak sîrf Allah'a kul olmaya geçirdiğini belirtmek bu konuda yeterlidir.

Ulu Allah (C.C.) buyuruyor :

— «İstayan mü'min olsun, isteyen kâfir olsun.»(1)

Yine Ulu Allah (C.C.) söyle buyuruyor :

— «Kâfir olanlara gelince, hiç şüphesiz, Allah âlemlere muhtaç değildir.» (2)

Aşında mesele küfür ve iman meselesidir. Mesele şirk ve tevhid meselesidir. Mesele cahiliye ve İslâm meselesidir. Açıkça bilinmesi gereken husus budur. Cahiliye hayatı yaşıyan şu insanlar, iddia ettikleri gibi Müslüman değildirler. Eğer onların arasında kendi kendini aldatarak veya başlarını kandıracak İslâmin cahiliye ile bağdaşabileceğine inananlar varsa, bu kendilerinin bileceği bir şeydir. Fakat onların aldanması veya başlarını kandırmaması gözler önündeki gerceği asla değiştiremez. İslâm bu değildir. Bu kimseler de Müslüman değildir. Bu günün dâveti, bu cahiliye mensuplarını İslâma döndürerek onları yeni baştan Müslüman yapmak görevi ile öncelikle karşıdır.

Biz insanlardan mükâfat almak için onları İslâma çağırıyoruz. «Yeryüzünde ne yüksek mevki elde etmek ve ne de kargaşalık çıkarmak istemiyoruz. Kendimizle ilgili bir talebimiz, kesinlikle, yoktur. Davranışlarınızı değerlendirerek bize mükâfat veya ceza biçimek kulların yetkisinde değildir. Biz insanları, sîrf onların iyiliğini istedigimiz için, bize eziyet etmelerine rağmen, İslâma çağırıyoruz. Çünkü İslâm dâvetçilerinin özelliği budur. Bu misyonun gereklisi de budur. O yüzden insanların, İslâmin kendileri hesabına taşıdığı geniş çaplı iyiliklere karşılık kendilerine verdiği yükümlülüklerin ne olduğunu, açıkçası İslâmin içyüzünü bizden öğrenmeleri gereklidir. Ayrıca içinde

(1) Kur'an-ı Kerim/Kehf suresi, 29.

(2) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran suresi, 97.

yaşadıkları cahiliye düzeninin mahiyetilarındaki görüşümüzü de bilmeleri gereklidir. Bu düzen, İslâmla hiç ilgisi olmayan bir cahiliye düzenidir. Bu düzen, seriatle yer değiştirmekçe «sapıklık»tır. Hakk'ın dışında sapıklıktan başka ne olabilir ki!

**

İslâmda yüziyimizde utandırıacak ve savunmak zorunda kalacağımız hiç bir husus yoktur. İslâmda insanlara şirin göstermek için gayretkeşlige kalkışacağımız veya olduğu gibi açıklamaktan çekinerek kekeleyeceğimiz hiç bir sey yoktur. Buna karşılık Doğunun veya Batının karşısında, orada - buradaki cahiliye uygulamaları karşısında düşülen aşıglık duygusu, bazı kimseleri, «Müslüman» olduğunu iddia eden bazı kimseleri insan düzmesi üzerinden İslâmiyet hesabına bir takım bölüm - pörçük uzlaşmalar veya cahiliye «uygarlığının aksiyonlarından İslâmin bazı konulardaki aksiyon ve hükümleri için dayanak aramaya sevketmektedir.

Savunmaya girişmeye, gerekçeler aramaya mazeret beyan etmemi gerekenler varsa bunlar İslâmi insanlara takdim edenler değil; çelişkiler, eksiklikler ve ayıplarla dolu olan tutarsız cahiliye içinde yaşayıp bu düzene dayanaklar bulmaya çalışanlardır. İşte İslâma hückum edenler ve sonra da İslâmin özünden habersiz bazı taraftarına onu kendini savunmaya zorlayanlar sanki girişilen ithamları gidermek tüzere kendini savunması gerekmemiş gibi onu kendini savunmaya zorlayanlar bu çeşit kimselerdir.

Amerika'da bulduğum yıllarda sayısı az olan Müslüman grubumuzun karşısına bu çeşit bazı kimseler, sık sık çıktı. İçimden bazları onlara karşı savunmaya ve gerekçeler ileri söylemeye geldi. Ben, tersine, Batı cahiliyesine karşı taarruz durumuna geçerdim. Gerek dini inançlarındaki tutarsızlıklara karşı, gerek ekonomik, sosyal ve ahlâki durumlarındaki bozukluklara karşı akillâ ve vicdanla bağdaşmayan teslis, ilk günah ve o günah'ın kafareti olarak Hz. İsa'nın kendisini feda etmesi düşüncelerine karşı şu faizci, karaborsaci kapitalizmin karanlık چehresine karşı. Karşılıklı yardımlaşmayı ancak kanun balyozları altında mümkün kılan şu egoist ferdiyetçiliğe karşı. Su aptal, hayatı kurutucu maddeci düşünceye karşı; «Kadın ve erkeğin birarada yaşaması» diye adlandırdıkları şu hayvanlar hürriyetine karşı. «Kadın Özgürlüğü» dedikleri şu esir pazarına karşı. Evlilik ve boşanma sistemi ile ilgili olarak hayat realitesi ile bağdaşmayan şu zorlama, güçlük çıkarma ve iki yüzünlüğe karşı. Su cırkin ve amansız ırk ayrimına karşı. Bunlar yanında İslâmin dayandığı mantığı, yüceliği, güler yüzlü tutumu; onun bakışlarını diktigi ve fakat insanların ulaşamadığı ufukları, aynı zamanda pratik hayatı karşılaşıp onu sağlıklı insan fitratı uyarınca ele alarak çözüme kavuşturduğunu belirtirdim.

Bunlar Batının gündelik hayatı içinde karşılaştığımız gerçeklerdi. Ayrıca bunlar, İslâmin ışığı altında incelenince ilgililerini utandıran gerçeklerdi. Fakat Müslüman olduğunu iddia eden bazı kimseler cahiliyenin içinde yaşadığı bu kokuşmuş ortam karşısında aşıglık

duygusuna kapilarak İslâm ile Batıdaki bu bunalımlı ve tedirgin en-kaz arasında veya Doğudaki katiksız maddeci kepazelik arasında ben-zerlik arıyorlar.

* *

Biz, insanlığa İslâmi takdim eden kimselerin, ne kadar ağır bas-klar altında kalırsak kalalım; düşünde, uygulama ve gelenek alanla-rında cahiliye ile hiç bir şekilde yakınlık kuramayacağımızı söylemek gereğini, bütün gerçeklerden sonra, artık duymuyorum.

En önemli görevimiz İslâm düşüncesini, İslâm geleneklerini ca-hiliyenin yerine geçirmektir. Bu görev, içimizden bazlarının sandığı gibi, cahiliye ile yakınlık kurarak ve yolun başındaki ilk adımları onunla birlikte atarak asla gerçekleşmez. Böyle bir tutum benimse-mek daha yolun başında yeniliyi ilân etmek demek olur.

Yürürlükteki sosyal düşüncelerin ve yaygın içtimai geleneklerin baskısı korkunç ve ezici bir baskıdır. Özellikle kadınlar dünyasında, Müslüman kadın, şu cahiliye ortamı içinde, gerçekten ağır ve uğursuz bir baskı altındadır. Fakat kaçınılmaz ve vazgeçilmez olandan kaç-mamız sözkonusu olamaz. İlk önce direnmemiz gereklidir. Sonra da üs-tünlük sağlamamız. Getirmek istediğimiz İslâm hayatının yüce ve parlak ufukları karşısında ne derece düşük bir düzeyde bulunduğu gerçeğini, cahiliyeye göstermemiz gerekiyor.

Bu da cahiliye ile her türlü ilişkiyi keserek inzivaya çekilerek ondan iyice uzakta bir yalnızlık köşesine kapanarak olamayacağı gibi bazı adımları onunla birlikte atarak onun yakınlığını aramakla da ol-maz. Asla! Bu amaca ancak özelliğimizi kaybettirmeyen bir yanyana yaşama ile, onurumuzu korumasını bilerek karşılıklı alış - verişe bulunmak sureti ile, sevgi içinde hakkı haykirmak sureti ile, tevazu içinde imanın üstünlüğünü benimseterek, bütün bunlardan sonra, şu apaçık gerçeği de hiç bir zaman hatırlan çıkmamak sureti ile va-rabiliriz. O gerçek de şu: Biz bir cahiliye ortamında yaşıyoruz. Biz cahiliye karşısında hidayete erdiren yola sahibiz. Cahiliyeden İslâma geçiş sağlayacak olan intikal dönemi, geniş çaplı ve uzun vadeli bir dönemdir.

Ortada, yarı yolda buluşmak üzere değil de cahiliye mensupla-rının kullanıp üzerinden İslâma geçmeleri amacı ile ancak köprü ku-rabilecek, bizimle arasında uçurum bulunan kaygan bir zemin vardır. Gerek «İslâm Yurdı» adı verilen ülkelerde yaşayan ve gerekse «İslâm Yurdı» dışında yaşayan cahiliye mensupları bu köprü, bu geçit tize-rinden İslâma geçeceklere dir. Karanlıklardan kurtulup aydınlığa çı- mak için, içinde kıvrandıkları bunalımdan kurtulmak için, İslâmi ta-nmış olan bizlerin tattığı ve birlikte yaşamaya girişliğimiz iyilikle mutluluğa erektilmeleri için. Yok derlerse, onlara ulu Allah'ın Peygam-ber'imize (S.A.S.) söylemesini emrettiği gibi söyleyelim:

— ...«Sizin dininiz size, benim ki de bana.» (1)

(1) Kur'an-ı Kerim/Kâfirun suresi, 6.

İMANIN ÜSTÜNLÜĞÜ

Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— «Gevşemeyiniz, umutsuzluğa kapılmayınız. Eğer mü'minseniz, üstün gelecek olanlar sizlersiniz.»⁽¹⁾

Bu direktif karşısında akla ilk gelen yorum, bunun savaş şeklinde beliren cihad durumu ile ilgili görülmesidir. Fakat sayısız veçheri içinde, bu direktifin özü ve kapsamı, bu tek durumdan daha geniş ve önemlidir.

Bu direktif Müslümanın şuurunun, düşüncesinin; eşyayı olayları, değerleri ve kişileri yerli yerine oturtan bakış açısının her zaman takınmak zorunda olduğu bir tutumu ifade eder.

Bu komut mü'min vicdanın her şey, her durum, her değer ve herkes karşısında takınacağı üstünlük durumunu belirtir. İmanı ve imanın getirdiği değer ölçülerini, iman dışı kaynaklardan beslenen değer ölçülerinin tümüne üstün tutmak.

İman sisteminden ayrılan yeryüzü güçlerine karşı, iman kaynağından beslenmeyen yeryüzü değer ölçülerine karşı, imanla bağıdaşmayan yeryüzü geleneklerine karşı, iman tarafından yürürlüğe konmayan yeryüzü kanunlarına karşı ve iman tarafından kurulmayan yeryüzü kurum ve uygulamalarına karşı üstünlük.

Kuvvetçe zayıflığa, sayıca azlığı ve malca fakirliğe rağmen; kuvvette, sayı çokluğununa ve zenginliğe dayanarak takınılan üstünlük duygusu gibi bir üstünlük duygusu.

Ne zorbanın gücü önünde, ne sosyal gelenek önünde, ne batıl kanun önünde ve ne de imanca bir dayanağı olmadığı halde insanlarca onaylanan bir fiili durum önünde boyun eğmeyen, pabuç kaptırmayan bir üstünlük duygusu.

Cihad esnasındaki dayanışma ve direnç hali, bu yiice ilâhi direktifin kapsamı içine aldığı üstünlük duygusu pozisyonlarının sadece bir tanesidir.

* *

İmana dayanan üstünlük duygusu ne parlayıp sönmesi bir olan bir hızlı atılım, ne gelip geçici kof bir gurur ve ne de fevri bir kahramanlık gösterisidir. Kâinatın özünde saklı duran, değişmez gerçeğe dayanan bir üstünlük duygusudur. Kuvvet mantığını, mevcut dü-

(1) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran suresi, 139.

zende geçerli olan düşünceyi, toplum geleneğini ve yerleşmiş insan alışkanlıklarını aşan gerçek. Çünkü o, ölümsüz diri olan Allah ile irtibat halindedir!

Toplumun geçerli mantığı, yaygın görenegi, ezici baskısı ve taşınmaz ağırlığı vardır ona karşı sağlam bir dayanakla kendini korumaya, onun karşısına güvenilir bir destekle çıkmayana göre. Geçerli düşünceleri ve salgın zihniyetleri gölgesi altında küçük gösterecek bir gerçege dayanmadıkça, bu zihniyet ve düşüncelerinde daha büyük, daha güçlü, daha üstün bir kaynaktan destek almadıkça söz konusu toplumun geçerli düşünceleri ile salgın zihniyetlerinin zararlı etkisinden kurtulmak zor olur.

Topluma, onun geçerli sayılan mantığına, yaygın gelenek sisteme, değer ölçülerine, düşüncelerine, görüş tarzlarına, sapıklıklarına ve ihtiraslarına karşı çıkan kimse; insanlardan daha güçlü, yerden daha sağlam ve hayattan daha değerli bir desteği dayanmadıkça, zaiflik duygusuna kapılacağı gibi yabancılık da hisseder.

Allah mü'mini baskı karşısında, ağır yük altında, çaresizlik ve umutsuzluk içinde yalnız bırakmaz. Bu direktif, o yüzden geliyor:

— «Gevşemeyiniz, umutsuzluğa kapılmayınız. Eğer mü'minseniz, üstün gelecek olanlar sizlersiniz.»

Bu direktif, çaresizlik duygusunun doğuracağı gevşeklikle birlikte umutsuzluğu da karşılamak için geliyor. Bu iki duyu, böyle bir durumda nefsi kuşatırlar. İşte bu direktif onların her ikisine de sırf sabır ve direnme ile değil, üstünlük duygusu ile karşı çıkarlar. Zorba güçlere, yürürlükteki değer ölçülerine, yaygın düşüncelere, bakış açılarına, uygulamalara, geleneklere, adetlere ve sapıklıkları etrafında bir araya gelen insan yiğinlarına tedavi edilmesi gereken bir hasta gözü ile baktıran bir üstünlük duygusu.

Üstün olan mü'mindir. O hem dayanak, hem de kaynak bakımdan üstündür. Yeryüzünün tümü de ne oluyormuş? İnsanlar ne oluyormuş? Yeryüzünde geçerli sayılan değer ölçülerini de ne oluyormuş? İnsanlar arasında yaygın bakış açıları da kim oluyormuş? O, sırf Allah'dan alır, sırf Allah'a dayanır ve sırf O'nun yolundan yürüür.

Mü'min kainat realitesini idrak etme ve onunla ilgili düşünce bakımından üstündür. Çünkü İslâmın getirdiği şekli ile tek Allah'a inanmak, büyük gerçeği anlamayanın en kâmil şeklidir. Bu sistem, şu inanç, düşünce ve doktrin yiğinları ile karşılaştırılınca, eskisi ve yenisini ile büyük felsefe sistemlerinin getirdikleri ile olsun, gerek putperest ve gerekse asıldan uzaklaştırılmış kitablıların inançlarının ifadeleri ile olsun, veya karanlık çehreli maddeci doktrinin çığrından iyice çikardığı saçılıklarla olsun; bu açık, aydın, hoş ve tutarlı sistem, öbür yiğinlar ve sapıklıklarla karşılaşırılnca, İslâm inancının üstünlüğü, her zamankinden daha apaçık bir şekilde meydana çıkar. Hiç şüphesiz, bu gerçeği bilenler, çevrelerinde bulunan herkesten daha üstün dürler. (1)

(1) «İslâm Düşüncesinin Özellik ve Dayanakları» adlı eserin «Çöl ve Kum Yiğinları» başlığını taşıyan bölümune bakınız.

Müslüman, hayatı, eşyayı, olayları ve kişileri değerlendiren kıymet ölçülerini bakımından üstindür. Çünkü, İslâm'ın öğrettiği bütün sıfatları Allah'ı tanımaktan kaynaklanan, değerlerin gerçek yüzünü dar yeryüzü sınırları içinde değil, büyük kâinat çapında bilmeye dayanan inanc, mü'minin böyle bir inancı, ona sadece ayaklarının bastığı yeri idrak edebilen, aynı nesil boyunca, aynı millet içinde, hatta aynı insanda bile akşamdan sabaha aynı ölçüyü muhafaza edemeyen insanların elinde bozulmuş olan değer ölçülerinden daha sistemli ve daha üstün bir kıymetler kavramı sağlar.

Müslüman, viddan, şuur, ahlâk ve tutum yönünden üstindür. Çünkü «Esma-ül Hüsna» sahibi ve örnek sıfatların maliki olan Allah'a inanması, ona dünya sıkıntılarını ve acılarını, tüm olarak ömensizlestiren ve dünyadan nasipsiz ayrılsa bile mü'minin gönlünü tatminle dolu tutan Ahiret mükâfati inancını telkin ettiği gibi; şerefi, ruh asaletini, temizliği, iffeti, takvayı, salih ameli ve yapıcı halifeliği de telkin eder.

Müslüman, şeriat ve sosyal düzen yönünden üstindür. Çünkü mü'min, eskisi ile yenişi ile insanlığın tanmış olduğu şeriat ve düzen taslaqlarını gözden geçirip onları kendi şeriatı ve kendi sosyal düzeni ile karşılaştırınca, olgun şeriatın ve kâmil sosyal düzeninin yanında, öbür tüm taslaqların en çok çocuk oyunlarına ve körlerin el yordamı ile yürütmelerine benzediklerini görecektir. O zaman yolunu şarşırılmış olan insanlığa, içinde kivrıldığı bunalım ve acı karşısında merhamet ve şækînlik duyarak hastalığı tedavi etmeye çalışan bir hemim gözü ile bakacak, içinde kötülük ve sapıklığa karşı üstünlikten başka bir duyguya bulmayacaktır.

* *

İlk müslümanlar kof gösteriler mağrur güçler ve cahiliye gelenegi içinde insanları kul sayan zihniyetler karşısında böyle dikildiler. Cahiliye, gelip geçmiş bir tarih dönemi değildir. Geçmişte, şimdiki zamanda ve gelecekte, toplum İslâm yolundan uzaklaşıkça yeniden ortaya çıkan bir tutumdur.

Muğire ibni Su'be (R.A.) ünlü İran orduları baş komutanı Rüstem'in karargâhında Cahiliyenin görüntülerine, uygulamalarına, değer ölçülerine ve düşüncelere tarzlarına böyle karşı durumuştı :

«İbn-i Osman-ün Nehdi (R.A.) anlatıyor: Muğire, sınırdaki bir köprüyü geçerek İranlılar arasına girince ona oturmasını söylediler. Onu huzuruna kabul etmesi için Rüstem'den müsaâde istediler. Kendilerini güclü gösterebilmek için görünüşlerinde hiç bir değişiklik yapmadılar.

Muğire az sonra karargâha doğru yola koyuldu. Hükümdarın adamları gösterişli kılık ve konfor araçları içindediler. Üzerlerinde altın işlemeli taçlar ve kıyafetler vardı. Üç yüz veya dört yüz metrelük yola hali düşemişlerdi. Efendilerinin huzuruna ancak bu haliların üzerrinden yürünenek varılabiliyordu.

Elinde dört çatallı bir kıl kamçısı bulunan Muğire emin adumlarla yürüyüp doğruca kendisine ayrılan koltuğa oturdu ve koltuk yastığına yaslandı. Hükümdarın adamları hemen üzerine çüllandılar. Koltuğundan indirerek bayiltincaya kadar tartakladılar. Kendine gelince onlara söyle dedi :

— «Buraya gelmeden önce sizinle ilgili masallar, hikâyeler duyardım. Fakat sizden sefih bir kavim hiç görmüş değilim. Biz araplar biribirimize eşit bir kavimiz, arada savaş durumu olmadıkça biribirimize kul edinmeyiz. Sizin de aranızda tesanüd ve yardımlaşma var sañyordum. Bana aranızda efendilik - kulluk ilişkisi olduğunu bildirseydiniz, bu yaptığınızdan daha iyi bir şey yapmış olurdunuz. Bu tutumunuz doğru değildir, o yüzden biz sizin gibi davranışmayız.

Siz beni çağırmamış olsaydınız, size gelecek değildim. Bugün anladım ki, sizin işiniz bitmiştir, yenilmeye mahkûmsunuz. Hiç şüphesiz bu kafa ile ve bu tutumla hiç bir sultanat ayakta durmaz.»

Ayrıca Ribî İbni Amir (R.A.) da yine bu Rüstem'in ve adamlarının karşısına Kadisiye olayından önce aynı tavırla dikilmişti :

— «Sa'd ibni Ebu Vakkas, Kadisiye savaşından önce, Ribî ibni Amir'i, İran orduları başkomutanı Rüstem'e elçi olarak gönderdi. Ribî, Rüstem'in huzuruna girdi. Kabul odası, ipekli halılar ve yine ipekli koltuk yastıkları ile süslenmişti. Rüstem, iri ve gayet pahalı yakut ve inciler takılmıştı, tacı ile birlikte üzerinde daha bir çok pahalı mücevher ve süs eşyası vardı. Altın işlemeli bir tahta kurulmuştu.

Ribî ise kaba işlemeli bir kıyafet içinde, cılız bir atın üzerinde, omuzunda kalkanı olarak onun yanına girdi. Yere döşenmiş halıların ucuna kadar atının üzerinde geldi, hatta atının ayakları halıyla basmadan üzerinden inmedi, sonra inerek atını oturduğu koltuğun bir yerine bağladı ve üzerinde silâhi, başında miğferi olarak Rüstem'in yarına vardi. Rüstem'in adamları ona «silâhîn bırak» dediler. Fakat o, onlara «ben size gelecek değildim, siz çağrımcı geldim. Beni böyle kabul ederseniz edersiniz, değilse dönerim» diyerek tekliflerini reddetti. Bunun üzerine Rüstem adamlarına «bırakın öyle gelsin» diye emir verdi.

Bu emir üzerine karargâh'ın protokol kurallarını çiğnediğini vurgulamak kasrı ile mızrağına dayanarak koltuğuna oturdu.

Rüstem ona «buralaşa niye geldiniz» diye sordu. Ribi ona şu cevabı verdi: Bizi buraya isteyen kollarını kula kulluktan kurtarıp Allah'a kul olma şerefine yükseltmek için, insanları dünya sıkıntılardan kurtarıp Ahiret saadetine kavuşturmak için ve batıl dinlerin zulmünden kurtarıp İslâmın adaletine ulaştırmak için Allah gönderdi.»

* * *

Durum değişti ve müslüman kör madde kuvveti karşısında yenik duruma düştü. Fakat üstün olanın kendisi olduğu şuurundan ayrılmamalı. Mümin olduğu sürece kendisini yemmiş olana üstten bakmakta devam etmeli. İyi bilmeli ki, bu durum, geçici bir dönemdir, imanın üstünlüğü kaçınılmaz olarak geri gelecektir. Bu durumla karşılaşmıştır,

ama o bu durumun karşısında boyun eğmez. İnsanların tümü ölürl, ama o şehid olur. O bu dünyadan ayrılmca cennete gider, onun galipleri ise dünyadan ayrılmca Cehenneme yolculurlar. Nerede orası, nerede burası! O aynı zamanda ulu Rabb'inin şu seslenişine kulak verir :

— «Kâfirlerin, yeryüzünün çeşitli yörelerini diyar diyar dolaşmaları seri sakın aldatmasın. Az bir zevk, sonra yerleri cehennemdir, orası fena bir barınaktır! Fakat Rabb'lerinden korkanlara gelince, onlara Allah katından sunulmuş bir ziyafet olarak içinde ebediyyen kalacakları altlarından ırmaklar akan cennetler vardır. İyi kollar için Allah katındaki bağışlar daha iyidir.» (1)

Toplumda çeşitli inançlar, düşünceler, değer ölçüler ve uygulamalar geçerlidir, tümü de Müslümanın inancına, düşüncesine, kriterlerine ve değer ölçülerine aykırı. Fakat o, buna rağmen, üstün olanın kendisi olduğu, bunların tümünün düşük seviyeli şeyler olduğu şururandan ayrılmaz. Bütün bunlara onur, iftihar, merhamet, anlayış içinde yanındaki iyiliğe onları hidâyet etmek arzusu içinde, onları da içinde yaşadığı ufuklara yüceltmek dileği içinde yüksektan bakar.

Batıl, zaman zaman bağırıp çağrıır. Ortalığı gürültüye boğarak yırtıcı tınaklarını gösterir. Zaman zaman da gözler ve basiretleri bağlayan sahte yıldızlar kuşanır da yıldızların arkasında kalan çirkin, lekeli ve kanlı çehre; alçak ve sevimsiz sima görünmez olur. Mü'min bu durum karşısında, gerek yırtıcı tınaklarını gösteren batıla gerekse aldanmış kalabalıklara yüksektan bakar; ne azmini yitirir ve ne de umudunu kaybeder. Yanında taşıdığı hakka olan israrlı bağlılığı ve koyulduğu yoldaki sebatı azalmaz. Aynı zamanda sapıkları ve aldanmışları hidayete getirme arzusu da zayıflamaz.

Toplum, alçaltıcı nefsi arzuları içinde boğular, katıksız iç güdüllerinin güdümüne girer. Her türlü kayıt ve engelden sıyrılip istediği şekilde yaşamayı düşünerek çamura ve balığa gömülüür. Namuslu hayat ve helâl kazanç, böyle bir toplumda, zorlaşıır, ortada sadece lâğım yatakları ile balık ve çamur kalır. Mü'min, bu ortamda, balığa batanlara, çamura saplanıp kalanlara yüksektan bakar. Yapayalnız ve tek başına bile olsa, ne azmini yitirir ve ne de umudunu kaybeder. Hiç bir zaman nefsi onu tertemiz paltosunu çıkarıp pişliğe dalmaya ikna edemez. Çünkü iman hazırlı ve yakın lezzeti içinde O, en üstündür.

Dinden, faziletten, yüce değerlerden, temiz amaçlardan ve iyi, pak, ari olan her şeyden iyiden iyiye uzaklaşmış bir toplumda Müslüman, çiplak avuç içinde kor tutar gibi dinini tutma durumundadır. Karşısındakiler onun bu tutumu karşısında alayçı, düşüncelerini maskaraya alıcı ve değer ölçülerini gülünç karşılayıcı bir tavır takınırlar. Mü'min ise bu tavır karşısında geniş ve parlak iman kervanının daha önce geçmiş bir kahramanının, Hz. Nuh'un (A.S.) dediği gibi söyler :

— «Eğer siz bizi alaya alıyorsanz, siz bizi nasıl alaya alıyorsanz, biz de sizi öyle gülünç görüyorum.» (2)

(1) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran süresi, 196 - 198

(2) Kur'an-ı Kerim/Hud süresi, 2

Yine Mü'min Allah'ın şu kelâmında parlak yüzlü kafile ile karanlık cehreli kafilenin akibetini mukayeseli olarak görür :

— «Günahkârlar mü'minlere güllerlerdi. Onların yanlarından geçerken, cehreleri ile alaycı bir ifade takınırlardı. Evlerine gamsız olarak, sevinçli bir eda içinde giderlerdi. Mü'minleri görünce «bunlar sapıktır» derlerdi. Oysaki, mü'minler onların başına gözü olarak gönderilmişlerdi. Bu gün de mü'minler koltuklarda otururken bakıp kâfirler güllerler. Nasıl, kâfirler etiklerinin cezasını gördü mü?» (1)

Kur'an-ı Kerim, çok önceden, kâfirlerin mü'minlere söylediklerini bize nakletmektedir :

— «Apaçık ayetlerimiz kâfirlere ekoduğu zaman, mü'minlere «bu iki guruptan hangisi, makam yönünden daha hayırlı ve taraftar bakımından daha iyidir» diye sordular.» (2)

Evet iki gruptan hangisi? Hz. Muhammed'e (S.A.S.) inanmamış olan aristokratlar mı, yoksa onun çevresinde birleşen yoksullar mı? Evet, hangi grup? Nezr İbni Haris, Amr İbni Hişam, Veliid İbni Mügire ve Ebu Süfyan İbni Harb'in tarafı mı, yoksa Bilâl, Suheyb, Ammar ve Habbab'in (Allah onlardan razı olsun) içinde bulunduğu grup mu Hz. Muhammad'in çağrısında ifade edilen ilkeler eğer faydalı olsaydı, O'na uyanlar Kureyş kabilesi içinde hiç bir yetkisi, hiç bir önemi olmayan, ancak Erkam'ın (R.A.) mütevazi kulübesinde biraraya gelen şu kimseler mi olurdu, yoksa her türlü yetki, itibar, şöhret ün sahibi olan öbür seçkin kimseler mi?

Bu yeryüzü kaynaklı bir zihniyyettir. Her zaman ve her yerde yüce ufukları görmekten mahrum olanların mantığıdır. İslâm inancının, süsten, cilâdan ve egemen yakınlığı, otorite şrefi, haz gürültüsü, şöhret dağdağı gibi ayartıcı etkenlerden uzak oluşu tersine sadece emek, sıkıntı, cihad ve şehid olmadan ibaret oluşu, hiç şüphesiz Allah'ın bir hikmetidir. Kabul edenin, onu insanlar ve üzerine düşülen değer unsurları ile ayartıcı etkenler uğruna değil, sîrf Allah rızası için isteyerek kabul ettiğinden kendi kendine emin olsun diye, buna karşılık menfaatlerine düşkünlük olan ihtiras sahipleri, zinet ve şöhret düşkünleri, mal ve eğlence bağılları, insanların bakış açılarına, Allah'a rağmen, ağırlık tanıyanlar ondan uzaklaşınlar diye.

Mü'min değer ölçülerini ,düşüncelerini insanlara dayandırmaz ki, insanlar onu beğenmeyeince hayal kırıklığına uğrasın, onun bu alanlardaki dayanağı insanların Rabb'idir. O ona yeter. Mü'min, düşünce ve değer ölçülerini yaratıkların ihtiraslarından da almaz ki, burlara bağlı olarak düşünce ve değer ölçülerini de değişsin; onun bu alandaki dayanağı sârsılmaz, sapmaz ve değişmez hakk terazisidir. Mü'min düşüncelerini, değer ölçülerini sınırlı ve fani alemden almaz, onun bu alandaki kaynağı, tüm kâinatın hikmet pinarlarıdır. İnsanların Rabb'i ile hakk terazisi ile ve kâinatın kaynakları ile irtibath iken onun azmini yiitmese veya kalbinde hüzen duyması düşünülebilir mi?

(1) Kur'an-ı Kerim/Mutaffifin sûresi, 29 - 36

(2) Kur'an-ı Kerim/Meryem sûresi, 73

Mü'min hakka bağlıdır. Hakkın ötesinde sapıklıktan başka ne var ki? Fakat sapıklığın otoritesi var, serveti - kuvveti var. Yiğinları ve kabahatleri onun olsun. Bu durum, hakkı asla değiştirmez. O hakka bağlıdır ve hakkın ötesinde sapıklıktan başka bir şey yoktur. Mü'min olarak kaldığı sürece, asla sapıklığı hakkı tercih etmez. Şartlar ve durum ne olursa olsun, hiç bir zaman haktan ayrılip sapıklığa, dalalete meyl etmez. Ulu Allah (C.C.) buyurur ki :

— «Ey Rabb'imiz! Bizi hidayete erdirdikten sonra kalblerimizi kaydırma, bize katından rahmet bağışla, hiç şüphesiz bağışlayıcı sonsun. Ey Rabb'imiz, geleceği şüphesiz bir günde tüm insanları biraraya toplayacaksın. Hiç şüphesiz Allah va'dini gerçekleştirir.» (1)

(1) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran süresi, 8 - 9

YOL BUDUR

— «Burçlara sahip gökler, va'dedilen gün, cuma ve arife hakkı için eshab-i Uhudud lânete uğradı. Yalazlı ateşçiler. Hani onlar, ateşin çevresine oturmuşlar ve mü'minlere uyguladıkları işkenceyi seyrediyorlardı. Mü'minlerden intikam almalarının sebebi, sîrf göklerin ve yerin maliki olan aziz ve hamid Allah'a inanmaları idi. O her şeyi görür.

Erkek - kadın mü'minlere eziyet ve işkence edip de sonradan tevbe etmeyecekler için cehennem azabı, ateşe yanma azabı vardır.

İman edip salih amel işleyenler için de altından irmaklar akan cennetler vardır. Bu büyük bir başarıdır. Hiç şüphesiz, Rabb'inin sillesi pek serttir. Hiç yoktan vareden de, yenibaştan dirilten de O'dur. Günahları bağışlayan ve tevbeleri kabul eden de O'dur. Ulu Arş'ın sahibi, dileğini hemencecik verine getirendir.

Firavuna ve Semûd'a bağlı orduların haberi sana geldi mi? Allah onları her taraftan kuşattığı halde kâfirler hakkı inkâr etmeyecektirler. O Yüce bir Kur'an'dır, Levhi Mahfuzda.» (1)

Buruç Sûresinde açıklandığı biçimde eshab-i Uhudud olayı, her verde ve her nesil arasında insanları Allah'a çağırın herkesin üzerinde düşünmesi gereken bir gerçektir. Olaya girişi, olay ile ilgili yorumu, olaya eşlik eden açıklama ve direktifleri ile, kısacası olayı anlatırken kullandığı üslûp ile Kur'an, olay ile ilgili olarak Allah'a dâvet etmenin mahiyeti hakkında, bu alanda insanlığın fonksiyonunun ne olduğu hakkında ve yine bu geniş alanda karşılaşabileceği ihtimaller hakkında ana hatlar halinde derin bilgiler vermektedir. Bir kere, iyi bileyim ki, Allah'a dâvet etme görevinin alanı yeryüzü sınırları ile dünya hayatının süresini aşar. Kur'an, mü'minler için yol işaretleri çizmekte ve onları bizce bilinmesi imkânsız ilâhi gayb aleminde gizli olan hikmet uyarınca çizilen haberin karşılaşacağı ihtimallerden herhangi birisini göğüslemeye hazırlamaktadır.

Uhudud Olayı, Rabb'lerine iman edip imanlarının değerini her şeyin üzerine çıkarabilmiş olan bir grubun hikâyeleridir. Söz konusu mü'minler bunun üzerine insanların hakka bağlanma; Aziz, Hamid olan Allah'a inanma hakkını çiğnayan, insanların Allah katında taşıdığı onuru ayaklar altına alıp onu işkence çekerkenki acıları ve ateşe yanarkenki kıvrانışları ile zorbaları eğlendiren bir oyuncak sayan ,acımasız

(1) Kur'an-ı Kerim/Buruç suresi.

pençeli ve zalm düşmanları tarafından çeşitli belâ ve işkencelere uğratılırlar.

Bu mü'minlerin kalblerinde iman, işkence ve belâların üzerine yükselsel, bu yüreklerdeki inanç, yaşamaya karşı zafer kazanarak, ölüsneler diye ateşe yakıllarlarken, azgin zorbaların tehditleri karşısında boyun eğmez ve dininden dönmez.

Bu yürekler hayat bağımlılığından sıyrıldılar, gayet iğrenç yol dan gelen ölümü gözleri önünde görürken yaşama sevgisine yenilmişlerdi. Yeryüzü ile ilgili tüm cazibe ve bağlantılarından sıyrılarak inançın yaşamaya karşı zaferini ilân edip kişiliklerinin üstüne yükseldiler.

Bu iyilikten yana, yüce ve onurlu yürekler karşısında Allah'ı tanımamış, şerir, zorba ve alçak bir gürûh vardı. Bu alçaklar gürûhun yardımçıları ateşin karşısında oturmuş, mü'minlerin nasıl işkence çektilerini, ne ağır acılara katıldıklarını seyrediyorlardı. Oturmaşlar, onurlu insanlar kül ve toprağa dönüsürken ateşin yediği hayatı görüntüüsü ile eğleniyorlardı. İyilikten yana ve onurlu mü'min grubtan her delikanının, her genç kızın, her çocuğun, her yaşılmın ateşe atılışı üzerine zorbaların alçak nefislerinde beliren neşe' son hızla yükselişe geçiyor, kan ve leş çığlığını naraların kulak tırmalayışi doruguuna ulaşıyordu.

İşte zorba gürûhu tarafından meydana getirilen ve belirttiğimiz adilik tablosu içinde gerçekleştirilen ve sonra da asla vahsi hayvanlar tarafından bile bu kadar adicesine kalkışılması düşünülemeyecek olan tüyler ürpertici derecede korkunç işkence görüntüsünü hızla seyretmeye koyuldukları iğrenç olay budur. Hayvan bile böylesini yapmazdı diyoruz, çünkü yırtıcı hayvan, alçaklık ve bayağılık içinde avının acılarından haz duymak için değil, karnını doyurmak için avını parçalar.

Bu clay, aynı zamanda, kurban edilen mü'min ruhların yücelerek bütün nesiller ve çağlar boyunca şeref vesilesi olan erişilmesi güç bir yükseklik zirvesine uçtukları bir olaydır.

Yeryüzü kaynaklı mantığın hesabına göre azgınlık, imana karşı zafer kazanmıştır. İyilikten yana, onurlu, sarsılmaz ve vakarlı mü'minlerin yüce zirveye ulaşan imanının, azgınlık ve iman arasında meydana gelmiş olan savaştan hiç bir ağırlığı ve önemi yoktur! Böyle düşünceler, Kur'an âyetlerinin verdiği bilgiler gibi bu olayla ilgili olarak bize kadar ulaşan rivayetlerdeki malumatı da hatırlarına getirmezler. Kur'anın belirttiğine göre ulu Allah (C.C.) Nuh'un kavmini, Hud'un kavmini, Salih'in kavmini, Şuayb'in kavmini, Lut'un kavmini, Firavun ile askerlerini nasıl aziz ve muktedir sıfatları gereğince yakalarından tuttu ise söz konusu zorbaların da, daha dünyada iken, iğrenç cinayetlerinden dolayı yakalarından tutmuştur.

Acaba mesele böylece biter ve iman zirvesine yücelmiş olan mü'minler grubu gider mi? Ateş çukurlarında çektilerini tüyler ürpertici acılarla birlikte giderler mi? Buna karşılık bu kadar adı bir cinayeti işlemiş olan azgin gürûh, işledikleri yanında kalarak gider mi?

Yeryüzü hesabına göre, böyle üzücü bir netice, insan kalbinde silinmez bir iz bırakır!

Fakat Kur'an mü'minlere başka bir şey öğretiyor, onlara başka bir gerçek gösteriyor, onlara kıymetlerini tartan değer ölçüler ile giriştikleri mücadelenin alanını tanıtıyor.

Hayat ve onun içерdiği haz ve elem karakterli zevk ve mahrumiyetler, bu terazide büyük değer tasımaz. Bunlar kazanç ve zarar hedeflerini belirleyen «mallar» değildir. Zafer, zahirî galibiyetten ibaret değildir. Zahirî galibiyet, zaferin çeşitli şekillerinden sadece biridir.

Allah'ın terazisinde büyük değer, iman değeridir. İlâhi pazarda «geçer akçe» karakteri taşıyan «mal» imandır. En onurlu zafer, ruhun maddeye karşı, inancın acıya karşı, imanın fitneye karşı kazandığı zaferdir. Bu olayda mü'minlerin ruhları acıların korkusuna karşı, hayatı ve yeryüzünün diğer cazip unsurlarına karşı ve fitneye karşı her dönemde insanlığın tümüne şeref kazandıracak şekilde zafer kazanmıştır. İşte asıl zafer budur.

İnsanların türi ölü fakat sebepler değişik olur. Fakat herkes böyle bir zafer kazanamaz, herkes bu yükseliğe ulaşamaz, herkes bu şekilde tüm bağımlılıklardan kurtularak o yüce ufuklara doğru bu şekilde kanatlanamaz. Bu sevgili kollarını, ölümde insanlara ortak ederken şeref payında herkesi geride bıraktıran ilâhi bir tercih ve başıtır. Bu şeref ve itibar Yüceler Cemaati katında olduğu gibi dünya insanların gözünde de söz konusudur. Ardarda gelen nesillerin başı açısını hesaba katarsak bunun böyle olduğu anlaşılır.

O mü'minler, imanlarından vazgeçmenin karşılığı olarak hayatlarını kurtarabilirlerdi. Fakat kendi kendilerinden neler yitirirlerdi? Tüm insanlık o zaman neler kaybederdi? Bu büyük manayı öldürünce neler kaybederlerdi. İnançsız hayatın boş olduğu, hürriyetsiz hayatın içrengi olduğu, zorbaların vişuddları tahakküm altına alındıktan sonra bir de ruhları da pençeleri altına alıncá hayatın önemini yitirdiği manasını.

Bu onurlu bir manadır. Bu büyük bir manadır. İşte onlar yeryüzünden ayrılrken ve insanlara henüz onlara degecek kadar yakınen bu manayı kazandılar. Fani cesetleri yanarken zafer kazanan, ateşe arınan bu onurlu manadır.

Ayrıca bu savaşın alanı sîrf yeryüzü ve sadece dünya hayatı değildir. Bu savaşın seyircileri de sadece herhangi bir insan nesli değildir. Yüceler cemaati da yeryüzü olaylarına katılır, onlara şahid ve seyirci olarak bu olayları gerek herhangi bir yeryüzü neslinden ve gerekse tüm nesilleri ile bütün insanlıktan farklı bir ölçü ile değerlendirirler. Yüceler cemaati, yeryüzünün insan nüfusundan kat kat daha fazla olan onur sahibi ruhlardan meydana gelir. Hiç şüphe yok ki, Yüceler Cemaatinin övgüsü ve takdiri yer halkın kanaatinden, her çeşit ölçüye göre, kesin olarak daha önemli ve daha baskındır.

Bunların tümünün ötesinde bir de Ahiret vardır. Bu alan, gerek objektif gerçek açısından ve gerekse bu gerçeğin mü'minde doğur-

duğu idrak açısından dünya alanını kendisine bağlı ve ayrılmaz parça olarak kabul ettiren temel alandır.

O halde savaş sona ermiş değildir. Gerçek sonucu da henüz orada çıkmamıştır. Bu uzun vadeli savaşın yeryüzüne yansıyan bir bölümüne göre verilecek hüküm, doğru bir hüküm olamaz. Çünkü böyle bir hüküm, uzun vadeli savaşın küçük ve kısa süreli bir bölümüne dayanır.

* *

İlk bakış açısı, aceleci karakterli insanoğlunu ilgilendiren dar alanlı ve kısa vadeli bir bakış açısıdır. İkinci bakış açısı ise Kur'anın mü'minlere kazandırmak istediği geniş çaplı ve uzun vadeli bakış açısıdır. Çünkü bu bakış açısı, sağlam iman kavramının dayandığı gerçeği yansıtmaktadır. Bu yüzdendir ki, imana ve ibadete karşılık, belâlara sabretmeye mukabil, hayatın fitneleri önünde kazanılan zaferlere karşılık Allah'ın mü'minlere va'di, gönül huzurudur. Ulu Allah (C.C.) söyle buyurur:

— «Bunlar iman edenler ve Allah'ın zikri ile gönülleri huzura kavuşanlardır. Hey. gönüller, ancak Allah'ı zikrederek huzura kavuşabilirler.» (1)

Bu mükâfat, bir bakıma, Rahman olan Allah'ın sevgisidir:

— «İman edip iyi ameller işleyenlere Rahman olan Allah, sevgi bahşedecektir.» (2)

Bu mükâfat, aynı zamanda Yüceler Cemaati arasında anılmaktır. Peygamber'imiz (S.A.S.) buyuruyorki:

— «Kulun çocuğu ölünce Allah meleklerine «Kulumun çocuğunun canını aldınız mı» diye sorar. Melekler, evet, derler. Ulu Allah «conun meyvasını aldınız mı» diye sorar. Melekler, evet, derler. Ulu Allah «kulum ne dedi» diye sorar. Melekler «sana hamdetti ve her şeyin sana doneceğini açıklayan âyetini okudu» diye cevap verirler. Bunun üzerine Allah meleklerle «o kulum için cennette bir saray yaparak adını «Hamd Evi» diye koyun» buyurur.» (3)

Yine Peygamber'imiz (S.A.S.) söyle buyurur:

— «Kulum benim hakkımda ne düşünüyorsa ben onun için oyum. Adımı annice ben onunla birlikteyim. Eğer adımı içinden anarsa ben de onu içimden anarım. Eğer beni bir cemaat içinde anarsa ben de kendisini, onunkinden daha hayırlı bir cemaat içinde anarım. Eğer kendisi bana bir karış yaşarsa ben ona bir dirsek boyu yaklaşırım. Eğer o bana bir dirsek boyu yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşırım. Eğer kendisi bana yürüyerek gelirse ben ona koşarak giderim.» (4)

(1) Kur'an-ı Kerim/Ra'd süresi, 28

(2) Kur'an-ı Kerim/Meryem süresi, 96

(3) Tirmizi.

(4) Buhari, Müslim.

Diğer taraftan, söz konusu mükâfat, Yüceler cemaatinin yeryüzünde mü'minlerle ilgilenmesidir. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyurur:

— «*Arş'ı taşıyan ve onun çevresinde bulunan melekler, hamde-derek Rabb'lerini tesbih ederler, O'na inanırlar ve; «Ey Rabb'imiz, se-nin ilim ve rahmetin her şeyi kapsar. Tevbe edip senin yoluna uyan-ların günahlarını bağışla, onları cehennem azabından koru»* diyerek Allah'a inananların affedilmesi için dua ederler.» (1)

Bu mükâfat, diğer yönden, şehidler hesabına Allah katında yaşamaya devam etmektedir. Ulu Allah (S.C.) şöyle buyuruyor:

— «Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sayma, tersine onlar Rabb'leri katında rızıklanan dirilerdir. Onlar Allah'ın faziletinin ese-ri olarak kendilerine sunduğu bağışlarla sevinç içindedirler. Onlar, «kendileri için ne korkunun ve ne de üzünün söz konusu olmadığını belirterek henüz kendilerine katılmayan geride kalanları müjdeler-ler. Onları Allah'ın bağış ve nimetleri ile ve Allah'ın mü'minlerin mü-kâfatını eksiksiz olarak vereceği gerçeği ile müjdelerler» (2)

Bunlar yanında, mü'minin imanına ve salih amellerine verilecek diğer bir karşılık da hakkı yalan sayanların zorbaların ve cinayet ır-tikâpçılarının Ahirette yakalarına yapışacağı şeklindeki mükerrer ilâ-hî va'ddir. Her ne kadar bu kimselerin, bazıları zaman zaman, yap-tıkları kötüliklerin bir kısım cezasını dünyada iken çekiyorlarsa da Allah onlara yer üzerinde mühlet tanımakta, kendini belirli bir süre için yaptıkları ile başbaşa bırakmaktadır. Bunlara verilecek nihai ce-zanın ağırlık merkezi Ahirettedir. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— «Kâfirlerin yeryüzünün çeşitli yörenlerinde oradan oraya dolaş-ması seni aldatmasın. Biraz nimet, sonrasında barınakları cehennem-dir. Orası ne fena bir barınaktır.» (3)

Yine Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— «Allah zalimlerin işlediklerini sakın bilmez sanma. O, onları, sadece, gözlerin dehşetten belereceği güne bırakmaktadır. Onlar, o gün gözleri belermiş, boyunları büük, ve biribirlerine bile dönüp baka-maz halde olurlar. Yürekleri de bomboştur.» (4)

Yine aynı konuda Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— «O halde hakkı inkâr edenleri bırak, kendilerine va'd olunan güne erinceye kadar günahlara dalıp oyalansınlar. O gün dikili put-larına doğru koştukları gibi koşarak, gözleri dehşet içinde ve her yön-den zilletle kuşatılmış olarak kabirlerinden çıkarlar. İşte kendilcrine haber verilen gün, o gündür.»

İşte bu şekilde insanların hayatı, Yüceler Cemaatinin hayatına; dünya Ahirete bağlıdır. Buna göre hayırla şer arasındaki, hakk ile ba-tıl arasındaki, iman ile azgınlık arasındaki savaşın alanı sadece dünya degildir. Bunun gibi, dünya hayatı bu çatışmanın kesin sonucu ve be-

(1) Kur'an-ı Kerim/Gafir sûresi, 7

(2) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran sûresi, 169 - 171

(3) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran sûresi, 196 - 197

(4) Kur'an-ı Kerim/Ibrahim sûresi, 42 - 43

lirleyici karşılaşma dönemi değildir. Nitekim hayat ve hayatla ilgili zevkler, acılar, hazlar ve elemeler asıl kritere göre yüksek bir değer taşımamaktadır.

Gerek mekân açısından, gerek zaman açısından ve gerekse değer ölçüleri bakımından alan genişlemiştir. Mü'min vicdanının ufukları da genişlemiştir, verdiği emeklerin önemi artmıştır. Buna karşılık yeryüzü ile üzerindekiler, dünya hayatı ile onunla ilgili olan şeyle küçük kalmıştır. Mü'min gördüğü ve tanıdığı ufuklar ve hayatlar kadar büyük-lük kazanmıştır. İşte «Eshab-ı Uhudud» olayı, böylesine geniş, yaygın büyük ve onurlu iman kavramını geliştirmede zirve noktasını teşkil etmektedir.

«Eshab-ı Uhudud» olayı ve «Buruç Süresi» Allah'a dâvet etme görevinin nitelğini ve her ihtimal karşısında dâvetçilerin takınacağı tutumunu, başka bir yorden, aydınlığa kavuşturmaktadır.

İnsanları Allah'a çağırma tarihi, yeryüzünde, sonuçları değişik bir çok dâvet örneğine şahit olmuştur.

Tarih Nuh kavminin, Hud kavminin, Şuayb kavminin, Lüt kavminin can vermesine ve buna karşılık sayıca az mü'min cemaatlerin kurtuluşuna şahit olmuştur. Sadece kurtuluşlarına dair bilgimiz var. Kur'an daha sonra, bu olaylarda kurtulanların yeryüzünde ve dünya hayatında bir rol oynayıp oynamadıkları hakkında bir bilgi vermiyor. Bu örnekler de belirtir ki, bazan ulu Allah hakkı inkâr eden zorbaların bir bölüm cezasını öne alıp dünyada vermeyi murat etmektedir. Cezanın asıl büyük bölümü ise, kendilerini öbür tarafta beklemektedir.

Öte yandan Allah'a dâvet tarihi Firavunla ordusunun boğulup Hz. Musa ile kavminin kurtuluşuna, daha sonra Hz. Musa'nın kavmini bir bölgeye yerleşdirmesine bu kavmin orada tarihlerinin en hakka bağlı dönemlerini yaşamاسına şahittir. Musa'nın kavmi, her ne kadar, hiç bir zaman tam doğrultuya girememiş ve yeryüzünde Allah'ın dinini geniş çapta bir hayat tarzı olarak benimseyememiş ise de bu durum birinci guruptakilerden değişik bir örnektir.

Bunun yanında insanları Allah'a çağırma eyleminin tarihi, hidâyete ve Peygamber'imize inanmaya karşı çıkan müşriklerin hidayetlerine ve gönüllerine yerleşen inancın şaşırıcı bir güç kazanması gibi tam bir zafer kazanmalarına da şahid olmuştur. Böylece insanlık tarihi boyunca sadece bir defalığa, ne daha önce ve daha sonra insanlık tarafından başka bir benzeri yaşanmamış bir yetkinlikte Allah'ın yaşama tarzı insan hayatına egemen olmuştur. İnanç tarihi boyunca daha az açıklığa kavuşmuş gerek eski, gerek yeni bir takım başka örnekler de kaydedilmiştir. Tarih, sonuç yönünden belirtilen iki kutuptan bazan birine bazan da öbürüne daha yakın düşen değişik örnekler vermektedir.

«Eshab-ı Uhudud» olayı ile birlikte diğer bir çok uzak yakın olaya yansiyan örneklerden kurtuluş yoktur. Mü'minlerin kurtulmadığı ve buna karşılık kâfirlerin yakalarına yapılmadığı bu çeşit örnekler kaçınılmazdır! Bu da mü'minlerin Allah'a giden yollarında, bazan böyle bir sonuca dâvet edilebileceklerini, kendi elliinde hiç bir şeyin olma-

diğini, gerek kendilerinin ve gerekse inançlarının akibetinin Allah'a ait olduğunu kesinlikle idraklerine yerlestirmeleri içindir!

Onların yapmaları gereken şey, görevlerini yerine getirip gitmek-
tir. Görevleri de Allah'ı tercih etmektir. İnançlarını hayatı tercih et-
mektedir. İmanları ile fitnenin üzerine yükselmektedir.

Hem niyette ve hem de amelde Allah'ı tasdik etmektir. Bundan sonra Allah gerek onlara, gerek onlara karşı dikilen düşmanlara ve ge-
rekse dini ile bu dine çağırın davetine karşı dileği gibi davranışır. Böylece onlara iman tarihinin tanıdığı sonuçlardan herhangi birinin benzerini nasip edebileceği gibi kendilerine bunların hiç birine benzeyen, yalnızca kendisinin bildiği ve gördüğü bir sonuč da gösterebilir.

Onlar Allah'ın işçileridirler. Allah nerede, ne zaman ve nasıl çalış-
malarını dilediyse o şekilde çalışıp belirli ticretlerini almışlardır. Çağır-
rıya belirli bir sonuča göre yön vermek ne onlara düşer ve ne de böy-
le bir şey ellerindedir. Bu iş çağrıının sahibini ilgilendirir, işçinin işi
değildir!

Onlar ilk safhada gönüll huzuru, şuur yüksekliği, düşünce güzel-
liği, engellerden ve cazip unsurlardan sıyrılmaya ve her durumda korku ve hayal kırıklığından kurtulma mükafatı alırlar. İkinci safhada bu küçük yer yüzünde iken «Yüceler Cemaati»nın övgüsünü, anmasını ve onurlandırmamasını mükafat olarak alırlar. Sonra da onlar son safhadâ, Ahirette, kolay hesaplaşma ile büyük nimet payı mükafatlarını alırlar.

Bu safların her birinin yanında, tümünden daha büyük bir mü-
kafat olarak, Allah'ın rızası ile Allah'ın kaderinin vesilesi ve kudretinin perdesi olarak seçilmelerinin ve o yeryüzünde ne murat etmişse onu onlar vasıtası ile gerçekleştirmesinin şerefi vardır.

* *

Kur'anın metodu, ilk dönemdeki seckin Müslüman cemaati böy-
lece eğiterek onları benliklerinden ve şahsi meselelerinden siyirdiği gibi bu örnek mü'minler, davanın akibetine kişiliklerini karıştırmaya-
rak davanın asıl sahibi yanında ücretli işçileri gibi çalışıp her durum-
da ve her şart karşısında Allah'ın takdirine razi olmuşlardır.

Peygamber'imizin (S.A.S.) eğitim metodu da Kur'an'ın direktifle-
rine paralel olarak kalbleri ve bakışları cennete ve gerek dünyada ge-
rekse Ahirette Allah'ın muradına uyarak O'nun belirlediği rolü yerine
getirmeğe yönelmiştir.

Peygamber'imiz (S.A.S.) sahabilerden Ammarın, ana-babası ile
birlikte Mekkede işkenceye tabi tutulduğunu görür. Onlara sadece «Sabır, ya Yasir ailesi, size va'dedilen yer cennettir» buyurmakla ye-
timir.

Habbab İbni Ered (R.A.) der ki :

— «Bir gün Pevgamber'imiz (S.A.S.) Kâbe'nin avlusunda hırkası-
na bürünmüş oturuyorken O'na halimizden şikayet etti ve «bizim için
zafer dile, bize duâ buyur» dedik. O bize söyle cevap verdi :

— «Sizden önceki devirlerde adam yakalanır ve kendisi için ka-
zılan kuyuya gömüldürdü. Sonra da bir testere getirilerek onunla başı
biçili pikiye ayrılrıdı. Vücudu eti kemiğinden bile daha derinlere inen

demirden taraklarla taranırdı. Bütün bu işkenceler onu dininden uzaklaştırmazdı. Vallahi, Allah bu dâvayı, San'a'dan yola çıkan bir deve yolcusunun Allah'dan başka hiç kimseden korkmaksızın ve sürüsüne kurt üşüseğinden de çekinmeksızın Hadramut'a kadar yol almasını sağlayacak şekilde amacına, kesinlikle, ulaştıracak, ama siz acele ediyorsunuz.» (1)

**

Her durumun ardından ve her gelişmenin ötesinde Allah'ın bir hikmeti vardır. Perde altında saklı olan gizli hikmetini, uzun vadeli bir plâna ve muradına uygun olarak gelişen hikmetini, sadece kâinatı çekip çeviren, O'nun başlangıcını ve akibetini bilen ve Onun olayları ile ilişkileri arasında uyum sağlayan Allah bîlir.

Zaman zaman üzerinden nesiller ve çağlar geçtikten sonra çağdaşlarının hikmetini idrak edememiş oldukları bir olayın sebebinî bize açıklıyor. Oysa ki, o olaya şahid olanlar belki de «niçin, ya Rabbi niçin», diye sormuşlardı. Sîrf bu soru bile mü'minin kendisinden sakınması gereken bir cahilliktir. Çünkü onun her şeyden önce bilmesi gerekir ki, her takdirin altında bir hikmet vardır. Bunun yanında, onun düşüncesindeki engin ufuk; gerek zaman, gerek mekân ve gerekse değer ölçüleri bakımından varolan va'de uzunluğu, her şeyden önce, kendisini böyle düşünmekten alıkoyar ve kaderin verdiği rol uyarınca teslimiyet ve güven içinde yolunda yürümeye devam eder.

Kur'ân-ı Kerim, emaneti taşımaya hazırladığı kalbleri yetiştirdi. Bu yürekler öyle dayanıklı, öyle güçlü ve öyle fedâkâr olmalıydı ki, her şeylerini verip her türlü sıkıntıya katlandıkları halde şü yeryüzünde hiç bir şey beklememeli, bakışlarını sîrf Ahirete yöneltip Allah rızasından başka hiç bir amaç taşımamalıydalar. Bu yürekler yeryüzünde hiç bir kısa va'deli mükâfata talip olmaksızın sıkıntı, işkence, mahrumiyet, horlanma ve ölümme kadar varan her türlü fedâkârlığı göğüsleyerek yeryüzünü bir baştan öbür başa katetmeye hazır olmaliydi. Söz konusu olan mükâfat ve dâvetin zaferle ulaşması, İslâmın ve Müslümanların güçlü duruma gelmeleri, hatta, daha önceki dönemlerin bazı zorbalarının başına geldiği gibi Allah'ın aziz ve muktedir sıfatları uyarınca zalimlerin yakasına yapışıp onları helâk etmesi bile olsa yine de durum değişmez!

Giriþecekleri yeryüzü yolculuðunda, önlérinde hiç bir şeyin karþılığı olmaksızın sadece vermek bulunduğu bilen hakla batıl arasındaki kesin hesanlaşmanın yeri olarak sadece Ahireti gören kalbler ortaya çıkınca ve Ulu Allah verdikleri sözde, giriþikleri taahhütteki niyetlerinin temiz olduğunu bilince onlara yeryüzünde zafer vererek bu emaneti onların ellerine teslim etti. Bu zafer, onların şahislarına sunulmuş bir mükâfat olarak değil, yeryüzünde ilâhi hayat tarzını yürürlüğe koymak için kendilerine nasip edilmişti. Dünyada yaptıklarına karşılık olarak hiç bir ganimet va'di almadıkları günden beri, yeryüzünde hiç bir ganimetin verilmesini beklemeyikleri günden beri

(1) Buhari

ve sîrf Allah'a yönelik yaptıklarına karşılık O'nun rızasından başka hiç bir mükâfat bilmediğleri andan beri onlar bu emaneti taşıma-ya lâyik hale gelmişlerdi.

İçinde zaferden bahsedilen, içinde ganimetlerden bahsedilen, içinde mü'minler eli ile müşriklerin yakalarına yapışılacağından bahsedilen bütün ayetler Medine'de inmiştir. Yani belirtilen safhaya gelindiğinden ve bu meseleler mü'minin planını, bekleyişini ve şahsi amacını aşar bir noktaya geldikten sonra, Kesin zafer de Allah'ın muradı insan hayatımda bu metod ile ilgili, gelecek nesillerin görebileceği belirli bir uygulama şeklinde açıklığa kavuşturulmuş bir pratik bulunmasını gerektirdiği için gelmiştir. Yoksa bu zafer, sıkıntıların, yorgunlukların, fedakârlıkların ve acıların bir mükâfatı değildir. O, sadece ardında, şimdi görmeye giriştigimiz bir hikmet saklayan İlâhi bir kaderin uygulamasıdır!

Bu bakış açısından her yerde ve her nesil arasında Allah'a dâvet edenler tarafından üzerinde durulup derin derin düşünülmesi gereklidir. Bu bakış açısı, hiç bir yanılışa düşürmeksizin onlara «Yolun işaretleri» ini göstermeye ve sonuç ne olursa olsun, bu yolu sonuna kadar aşmak isteyenlerin adımlarını sağlam basmalarını sağlamaya yetenlidir. Sonra gerek dâvet eylemleri ve gerekse şahısları ile ilgili olarak Allah ne takdir buyurmuşsa o gerçekleşsün. Onlar kesik başlar, şehid düşmüş cesetler, terler ve kanlarla kaplı yollar boyunca zafere, galibiyete veya hakla batıl arasındaki kesin hesaplaşmanın yeryüzünde ortaya çıkmasına göz dikmezler. Fakat Ulu Allah, dâvası için, dini için bu neticelerden herhangi birini veya bir kaçını veya tümünü gerçekleştirmeyi murad ediyorsa, Allah'ın murad ettiği kesinlikle meydana gelecektir. Yoksa acıların ve fedakârlıkların mükâfatı olarak değil, asla! Çünkü yeryüzü, karşılık verme yurdu değil, Allah'ın dâvasını dilediği şekilde tebliğ etmek üzere seçtiği kollar eli ile bu dâva ve bu hayat tarzı ile ilgili takdirinin gerçekleşme alanıdır. Mü'min yüreklerle bu onur verici seçim yeter, ki onun yanında gerek dünya hayatı ve gerekse dâva uğruna girişilen yeryüzü yolculuğu esnasında karşılaşılan sevinç ve üzüntüler basit ve ömensiz kalır.

*
* *

«Uhud» olayı ile ilgili olarak Kur'an-ı Kerimin verdiği yorumlardan biri de şu ayette belirtilen geçektir. Ulu Allah (C.C.) buyurur :

— «Onların mü'minleri kınamaları sadece aziz ve hamid olan Allah'a inanmalarından dolayıdır.» (1)

Bu, hangi nesil içinde ve nerede olursa olsun, insanları Allah'a dâvet eden herkesin, üzerinde durması gereken bir geçektir.

Mü'minlerle düşmanları arasındaki çatışma, özünde, inanç çatışmasıdır, kesin olarak başka bir şey değildir. Müslümanların düşmanları onlara karşı sîrf imanlarından dolayı öfke duymakta, sadece inançları yüzünden onlara karşı kin beslemektedirler. Aradaki savaş siyasi, ekonomik veya ırkçılık endişesine dayanan bir savaş değildir. Bunlar-

(1) Kur'an-ı Kerim/Buruç sâresi, 8

dan biri olsa durdurulması, problemlerinin çözülmesi kolaylaşırıdı. Fakat özünde inanç savaşıdır. Yani ya küfür olacak, ya iman, ya cahiliye yürelyecek ya islam!

Müşriklerin ileri gelenleri Peygamber'imize (S.A.S.) sadece bir tek sey karşılığında mal, mülk ve mevki teklif ediyorlardı. Bu şey, Onun inanç mücadeleninden vazgeçmesi, bu dâvayı savsaklaması idi. —Haşa O'na— eğer yaptıkları tekliflere müspet cevap vermiş olsaydı, onlarla arasında hiç bir mücadele kalmazdı.

Demek ki, mesele inanç meselesi, savaş inanç savaşıdır. Mü'minlerin, nerede bir düşmanla karşılaşalar bu gerçeği kesinkes bilmeleri gerekdir. Çünkü onlara yönelen düşmanın tek hedefi «**Aziz ve Hamid olan Allah'a inanmak**», ibadet ve bağlılığı sîrf Allah'a yöneltmektrir.

Mü'minlerin düşmanları, savaşın gerçek sebebini mü'minlerin gözlerinden saklayıp onların ruhlarındaki iman aşğını söndürebilmek için bu savaşta ekonomik, siyasi veya ırkçılığa dayalı değişik bir bayrak dalgalandırabilirler. Fakat mü'minlerin yanılıguya düşmemeleri gerekdir, bu göz boyamacılığının gizli bir amaca dayandığını iyi bilmeleri geerkir. Savaşın bayrağını değiştirenler, onları aldatıp ellerinden gerçek zaferin silâhını almak istemektedirler. Hangi şekliyle gerçekleşen bir zafei olursa olsun. İster «**Uhud Olayın**»ndaki mü'minlerde olduğu gibi ruhların kanatlanması şeklinde olsun, isterse ilk Müslümanlarda olduğu gibi ruh kanatlanmasından ileri gelen üstünlik sağlama şeklinde olsun.

Bu bayrak sahtekârlığının bir örneğini, bu gün, bizleri savaşın asıl realitesi hakkında yanılmak isteyen, tarihi tahrif etmeye yeltenerek Haçlı savaşlarının ardında yatan amacın sömürgecilik olduğunu sansmamızı sağlamaya kalkışan haçlı dünyasının bu girişiminde açıkça görübiliriz. Asla. Tersine sonradan ortaya çıkan sömürgecilik, Orta çağdaki haçlı seferlerinin benzerlerini gerçekleştiremeyen haçlı ruhunun bir maskesidir! Bu ruh, cesitli ırktan Müslümanların komutası altın-daki bir inanç kayası altında ezilmişdir. Bu ordunun başında kurd asilli Selâhaddin-i Eyyûbi'den Memlûkilerin başı olan Turan Şâh'a kadar çeşitli ırktan komutanlar vardı. Fakat hepsi de ırkını unutarak inancını ön plâna çıkarmışlar ve böylece inanç bayrağı altında zafere ulaşmışlardır.

Evet, «**onların mü'minleri kinamaları sadece aziz ve hamid olan Allah'a inanmalarından dolayıdır.**»

Ulu Allah'ın buyurduğu ne kadar doğru, buna karşılık göz boyacı sahtekârların söyledikleri ne kadar yalandır!

S O N

HİCRET YAYINLARI

İSLÂM EKONOMİ DOKTRİNİ — Takım — Şehid M. B. Sadr	850 TL.
(Lüks bez ciltli)	
İSLÂM EKONOMİ DOKTRİNİ — ikinci cilt — M. B. Sadr ...	250 TL.
İSLÂM VE FILOZOFLİ ... Şehid. M. B. Sadr	350 TL.
(Lüks bez ciltli)	
YOLDAKİ İŞARETLER — Prof. Seyyid Kutub	100 TL.
YOLDAKİ İŞARETLER — ikinci cilt (basılmakta)	
İslâma Göre İNSAN PSİKOLOJİSİ ... Muhammed Kutub	200 TL.
EKONOMİ DÜNYASINDA MÜSLÜMAN — Malik b. Nebî	100 TL.

YOLDAKİ İŞARETLER

Yoldaki İşaretler, Prof. Seyyid Kutub'un iman'ın ilkelerini belirleyen fikrin en yoğun olduğu eseridir. Bu esere, "La ilaha illallah; Muhammedün Resüllullah" in bir şerhi diyebilirsiniz.

İslâm ahlâkı diyoruz ya; işte onu temel ilkeleriyle bu eserde bulacaksınız.

Eserin arapça ismi "mealimü fi't-tarîk"tir, ki kelime kelime tercüme olununca 'Hak yolun ilkeleri' diye çevrilebilir. Ancak kitap isimleri ve yazı başlıklarında deyimler gibi kelime kelime tercümesi isabetli olamayacağından kitabın metni de gözönünde alınınca 'İslâm' - in İlkeleri', daha doğrusu 'İman' in İlkeleri' olarak tercüme olunmalıdır. 'Yoldaki işaretler' diye çevrilmesi ise tamamen isabsizdir ve âdetâ bir basit roman ismini andırmaktadır. Ne ki bu isimle tanınmış olduğundan değiştiremedim. Yeri gelmişken şunu da belirtmeliyiz ki bu kitabı yeniden tercüme ettirerek neşredışımızın sebebi daha iyi bir tercüme amacıyla. Gerçi önceki [İhya yaymlarının neşrettiği İsmail Nuri (Bekir Karlığa) tarafından yapılan] tercümede de gerekten titizlik gösterilmiştir. Ancak tercüme, yazmak kadar belki ondan da zordur. Her iki dile ve mevzuuya vukuf ister. Ayrıca bir genel kültürü de gerektirir. Hele yazar, Seyyid Kutub gibi edip olunca tercüme, Türk edebiyatına vukufu ve bir üslûbu gereklî kılars. İşte bu sebeple İ. Nuri (Bekir Karlığa) tercümesi başarılı olamamıştır.

Tercümedeki Türkçe'nin basılılığı, hemen hemen sadece Fizilalı'l- Kur'an'daki kısımlarının alınarak kitabı tümünün tercüme edilmemiş olması ve maalesef, (s. 167 bölüm başlığında 'Müslümanın milliyeti' denenecek yerde 'Müslümanın cinsiyeti' denmesi ve s. 170'de 'Müslümanın cinsiyeti akidesidir' cümlesi gibi) sık sık görülen fahiş hatalar olmasaydı İslâmi yaynevleriyle yersiz bir sürtüşmeye sebebiyet vermekten kesinlikle kaçınırdık. Sağolsun okuyucu da amacımızı yerinde bulmuş, tercümemizi beğenmiş ve 'Yoldaki İşaretleri', 'Hicret Yayınlarının Yoldaki İşaretleri' diye aramıştır. İşte bu ilgiyledir ki kitabımız kısa sürede üçüncü baskısını yapmıştır. Ayrıca tercümemizin "İslâm ve Filozof" mütercimi A. Sarıoğlu tarafından kontrol edildiğini de belirtmek isteriz.

Ülkemizde ofset baskının istenilen neticeyi vermemesi ve Yoldaki İşaretlerin de bir el kitabı önemi sebebiyle — ikinci baskıyı ofset yapmış olmamızı ve filmlerin montajlarıyla birlikte hazır bulunmasına rağmen — üçüncü baskıyı yine tipo yaptırdık. Ve sayfa boyutlarını 22X36'dan 24X38 katrat'a çıkararak ve dizgide 10 punto 12 kal'i, 8 punto 9 kal'e indirerek kâğıttan tasarruf sağladık. Böylece fiyatın fazla yükselmesini önlemiştir. Zaten Batı'da küçük boy kitaplar çoğulukla bu tarz basılmaktadır. Ülkemizde de İslâmi dışı neşriyatta giderek artan bu uygulamayı İslâmi neşriyata da getirmekle yararlı olduğumuz kanınsdayız. Zira Müslüman okuyucu genellikle ve hatta tümüyle kısıtlı imkânlarına sahiptir.

Yoldaki İşaretler, iman'ın ilkelerini konu edinen bir akâid kitabıdır. Dolayısıyla yüzyılların tozlarına bulanmış inancımızı arındıracığından ve hal-i aslisine irâa edeceğinden eminiz. Allah'tan tesirini yaratmasını dileriz.

DAĞITIM

HİCRET YAYINLARI

Divanyolu Cad. No: 21/3

Sultanhmet-İSTANBUL

ARSLAN YAYINLARI

Beyazsaray İş Hanı

Beyazıt-İSTANBUL

200TL

200TL

